
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
·LIBRARIES·
1817

Danske Missionsselskab

Den danske Mission

i

Ostindien

i de seneste Aar.

En Samling af Breve.

Udgivet paa det danske Missionsselskabs Vegne,

med en Indledning,

af Dr. C. H. Kalkar.

Kjøbenhavn.

Græbes Bogtrykkeri.

1870.

Under 6 Mai d. A. tilskrev jeg Bestyrelsen for det danske Missionsselskab saaledes: „Jeg troer at det vil virke velgjørende paa Missionsvennerne, om den Brevvexling, som i de sidste 8—9 Aar er bleven ført saavel med Missionær Ochs som med vore unge Mænd i Ostindien, blev udgivet i Trykken. Man vil deraf see, hvor faderligt og broderligt Alt er blevet behandlet af os, mange taabelige Rygter ville nedslaaes og der vil være et klart Grundlag til Forhandlingen i October. Vi have jo heller intet, vi behøve at skjule." Bestyrelsen gav, efter at have overvundet nogle Betænkeligheder, sit Samtykke til dette Forslag, og saaledes udkommer en Bog, der ønskes læst af dem, der have en sand Interesse for den danske Mission. Naar man som jeg i mange Aar har været Ordfører for et Hjerteanliggende og Leder af en Sag, der kræver ikke alene Kundskab og Besindighed, men ogsaa den ømmeste Kjærlighed baade til Sagen og til Personerne, og naar man har baaret dens Møie under Frygt og Haab, under Glæde og Sorg — om hvilket de let færdige Domme ikke have nogen Forestilling — og man staaer i Begreb med at ende en Virksomhed, til hvilken man er bleven kaldet, uden selv at have givet den fjerneste Anledning til at den er bleven betroet En — da føler man Trang til at lade dem, som ville see, faae et Indblik i Gangen og

Udviklingen af denne Sag. Den danske Kirke har for første Gang i dette Aarhundrede begyndt en selvstændig Mission ved Udsendinge, der deels ere udgangne, deels skulde være udgangne af dens Midte; denne Begyndelse har maattet gaae igjennem mange Vanskeligheder, Bryderier og Bekymringer, om hvilke den her meddeelte Brevvexling giver tilstrækkeligt Vidnesbyrd. Hvor snever end den lille Kreds er, indenfor hvilken vor Virksomhed falder, tør jeg dog sige, at jeg ogsaa har fornummet noget af det, som Apostelen Paulus nævner 2 Cor. 11, 29. Det er mit Haab, at der skal være forbeholdt den danske Menighed en rigere Deelagtighed i Missionsgjerningen, end den, der hidtil har fundet Sted, og at de indvundne Erfaringer ville komme de vordende Bestræbelser tilnytte. Et Tilbageblik paa de Aar, som ere hengangne under min Ledelse, vil kalde Læseren et og andet i Erindring, der maaskee enten har undgaaet hans Opmærksomhed eller er gaaet ham af Minde.

Indtil den seneste Tid havde det danske Missionsselskab ladet sig nøie med at samle Penge, der oversendtes til andre Selskaber, og med, ved Møder paa forskjellige Steder i Landet, at forsøge at vække Deeltagelse for dette Guds Riges Anliggende. Den Kjærlighed, med hvilken den gamle B. F. Rønne i Lyngby, Grev Holstein, Præsterne Oldenburg, F. Fenger, P. Fenger o. A. omfattede denne Sag, kjølnedes i Aarenes Løb: jeg tør nok paastaae, at det stemmer overeens med Sandheden, naar jeg i min Skrivelse af 13 Aug. 1866 [1])

---

[1]) See Pag. 70. Jeg anbefaler denne Skrivelse til Missionsvenners særlige Opmærksomhed. Naar jeg i det Følgende taler mere i mit eget Navn end i Bestyrelsens, da er Grunden dertil den, at jeg ikke vil, at den skal bære Ansvaret

yttrede: „at Selskabet var kommet til det Punkt, at det enten maatte aldeles ophøre med sin Virksomhed — at samle Penge til fremmede Selskaber — eller i Tillid til Guds Ords Forjættelse begynde paa en mere udadgaaende og den offentlige Interesse vækkende Gjerning". Et Omslag syntes efter adskillige Tegn at beredes i 1860 og det første almindelige Missionsmøde i Nyborg, nærmest fremkaldt af Pastor Mau, dengang i Skellerup i Fyen, afholdt den 13—14 Juni 1860[1]), var en af de glædeligste Fremtoninger, som ikke blev uden Virkning i denne Retning.

Det var i Erkjendelsen af hvor vigtigt det var for den danske Menighed at begynde paa noget Selvstændigt, at, efter at mine Venners Tillid havde valgt mig til Formand, det Bestyrelsesmøde blev holdt i Kjøbenhavn d. 16 Oct. 1861, hvorom Dansk Missionsblad for dette Aar Nr. 10—11 giver en udførlig Beretning; fra dette kan man regne den nye Gjernings Udgang. Naturligviis henpegede Alt for os til Indien, „denne den evangeliske Missions Førstegrøde, som var fremvoxet ved den danske Konges christelige Forsorg". At den trankebarske Mission var forlængst gaaet over til Fremmede, at Alt, som for største Deel var anskaffet for danske Penge, var overgivet til det evang.-luthersk Selskab i Leipzig, at endog den hjemlige Kirkestyrelse, af hvem det turde ventes, at den vilde varetage den danske Kirkes og Nationalitets Tarv, havde udtalt sig, „at det var vanskeligt at indsee, hvorledes et dansk Missionsselskab

for mine Yttringer. Iøvrigt er der ikke foretaget nogetsomhelst i Ledelsen uden Bestyrelsens Beslutning.

1) Dansk Missionsblad 1860, Nr. 6.

vilde have aandelige eller materielle Gaver" til at fortsætte Missionen der, har længe været smerteligt for Missionsvennerne, og ikke mindst for mig. Under Monrads Ministerium syntes fra oven en anden Anskuelse at gjøre sig gjældende; skjøndt Ministerens Skrivelse af 19 Aug. 1861, hvori der forespurgtes, om det danske Missionsselskab vilde overtage den trankebarske Mission, ikke kunde udføre, hvad der tilsigtedes, have vi dog ikke undladt at gjøre alt, hvad vi formaaede, for atter at vinde tilbage, hvad der ved Mistillid og Uagtsomhed var tabt for den danske Kirke. Jeg henviser til Missionsselskabets Skrivelse til Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet af 8 Oct. 1866[1]) og Ministeriets udførlige Besvarelse af 13 Febr. 1867[2]) og til Brevet af 26 Oct. 1867[3]).

Imedens dette stod paa, kom der uventet 1863 et Tilbud til os fra nogle lauenburgske Præster om at tage Missionær Ochs, der havde en Station i Puttambaukam i South-Arcot blandt Tamulerne, i vor Tjeneste. Vi vidste, at Hr. Ochs havde skilt sig fra det leipzigske Selskab for Kastesagens Skyld, vi kjendte den Bitterhed, med hvilken Stridighederne vare blevne førte paa begge Sider; men vi vidste ogsaa at Ochs var en udmærket dygtig, kundskabsrig og erfaren Mand. Forhandlingerne med ham og de lauenburgske Venner tør jeg nok sige ere førte med en Forsigtighed, Alvor og Kjærlighed, der ikke kunde være større (Dansk Missionsblad 1864, S. 91); Ochs gjorde ved sin Optrædelse i Kjøbenhavn Helligtrekongersdag et særdeles godt Indtryk paa den talrige Forsamling; Filialselskaberne, som bleve underret-

---

1) S. 88. 2) S. 94 f. 3) S. 162.

tede om den Forbindelse, der var knyttet, billigede Bestyrelsens Beslutning[1]); vi betragtede ham „som en Gave", „som et Fingerpeg fra Herren", da der hverken directe eller indirecte var udgaaet nogen Opfordring fra os til Missionær Ochs om at slutte sig til os. Betingelserne, under hvilke vi indgik denne Forening, bleve nøiagtigt fastsatte[2]). Pastor Gentzken i Schwarzenbeck takkede paa de lauenburgske Venners Vegne „for den overordentlig venlige, liberale og tillidsfulde Optagelse, Ochs havde fundet hos os"; en lignende Tak kom fra det dresdenske Selskab, hvis Formand Overlærer Schütze er, og andetstedsfra. I Ostindien vakte denne det danske Missionsselskabs Gjenoptagelse af Missionen nogen Opmærksomhed. Flere derværende Missionærer ønskede strax at forbinde sig med os[3]). Vi kunde dog ikke opfylde disse Ønsker, heller ikke et andet Ønske om at udvide vort Arbeide til Australien[4]). Jeg kan i denne Fortale ikke undgaae at omtale Personligheder; og maa om den Mand, med hvem vi ere traadte i Forbindelse, og hvem man har bedømt med Ugunst, yttre: at jeg haaber, at det vil fremgaae af den her meddeelte Brevvexling saavelsom af de Beretninger, der ere affattede af Ochs, at vor Dom om hans Dygtighed og Erfarenhed er paa det Uimodsigeligste godtgjort; jeg kan ikke andet end nære Høiagtelse for ham. Desto smerteligere har

---

[1]) De Medlemmer af Bestyrelsen, som ikke vare tilstede ved de første Forhandlinger, Dr. th. Rørdam og Pastor Rønne, paategnede det i den Anledning udstedte Circulære med de Ord: „Jeg bifalder aldeles den vedtagne Ordning, og det glæder mig at vort Selskab træder i Forbindelse med den dygtige og prøvede Missionær Ochs."

[2]) S. 166. [3]) S. 17, 33, f. [4]) S. 23 og 26.

det været for mig, naar jeg enkelte Gange maatte tilbagevise ubillige Fordringer, han gjorde til os, eller udtale mig angaaende det Forhold, i hvilket han undertiden stillede sig til Bestyrelsen, paa en alvorlig Maade, ja saa alvorlig, navnlig naar Talen var om Betingelserne for at afstaae Stationen og trække sig tilbage, at det nær var kommet til et Brud mellem ham og Bestyrelsen[1]); dette Brud er dog, Gud være lovet! blevet forebygget. Og med Hensyn til disse hans undertiden skarpe Yttringer beder jeg alle nogenlunde billige Missionsvenner at betænke, at den gamle Mand, som har tilbragt over en Menneskealder under den glødende Solhede, med en talrig Børneflok, hvis Fremtid ligger Faderen paa Hjertet, i et Missionsarbeide, der ofte synes ham frugtesløst, vel kan fortjene en skaansommere Bedømmelse end den, som Ukyndighed og ungdommelig Iterhed har fældet om ham og hans Virksomhed. Man har bebreidet ham en urimelig Strænghed[2]) mod Børnene i Vaisenhuset. Hvad der derom er oplyst, findes i Skrivelsen af 10 Febr. 1870. Hans Stilling blev ikke lidet vanskeliggjort ved de unge Mænd, der skulde være hans Medhjælpere og vare saa forskjellige fra ham, ja saa forskjellige indbyrdes, at disse, da Læreaarene nærmede sig deres Ende, end ei ønskede at blive sammen[3]); mange af de her aftrykte Breve ville ogsaa være et Vidnesbyrd for os om, med hvor megen Omhu, Hensynstagen og Agtpaagivenhed vi have søgt at stille Unge og Gamle i det rette Forhold til hinanden.

Thi vi maatte jo betragte Ochs som den Bro, ad hvilken en dansk Mission skulde drage over til Indien; han øn-

---

[1]) S. 240. [2]) S. 66, 110, 243. [3]) S. 212 og 235.

skede inderligt at faae Medhjælpere, og skjønbt vor Missionsskoles Elever endnu maatte ansees for umodne, meente vi dog, at det var hensigtsmæssigt, efter Forhandling med Ochs[1]), at lade to af dem, Andersen og Thomsen, fuldende de tre tilbagestaaende Læreaar i Ostindien. Der blev af mig forelagt Bestyrelsen, d. 21 Oct. 1864, de Spørgsmaal: 1) om den har Frimodighed til at udsende to Elever som Medhjælpere til Ochs saafremt det lader sig gjøre; 2) om den anseer Andersen og Thomsen for skikkede til at udsendes næste Aar; 3) kan Selskabet, efter den Oplysning, Ochs har meddeelt, nu og i Fremtiden bære de hermed forbundne Udgifter? Paa de to første Spørgsmaal blev der svaret Ja, paa det sidste: „Vi haabe, at Vorherre vil give os det Fornødne." Udsendelsen blev da forberedt, besluttet og iværksat med al den Omhyggelighed, det var muligt at iagttage; Missionsbladet har givet Underretning derom. Jeg bør ikke undlade at bemærke, at et af Bestyrelsens Medlemmer, nu afdøde Dr. Rørdam, i Anledning af en indtruffen Begivenhed, havde stor Betænkelighed ved Andersens og Thomsens Udsendelse, og udtalte disse i flere Skrivelser Juni 1865, da allerede Alt var beredt til deres Afreise. Han frygtede for, „at der foresvævede de unge Mænd en Forestilling om en bekvem Livsforsørgelse i Lighed med det, som de af ydre Udseende kjende som Embedsforsørgelse i Hjemmet. Deres korte Uddannelse, deres indskrænkede Indblik eller Overblik over Livsforhold og deres Standpunct i aandelig Henseende, jeg mener en vis Grad af selvfornøiet Tryghed i deres Troeslivs Stilling og hidtil havte Udvikling, medfører

---

[1]) S. 2.

hos dem en Uklarhed om Stillingen og Arbeidets Møie saavel indadtil som udadtil"; han henstillede, „at naar de komme over til Ochs og finde, at denne Mand ikke samstemmer med dem i alle Henseender eller i flere og færre vigtige Puncter, men han alligevel er deres Foresatte og de ere pligtige til at føie sig efter ham og lade hans Bestemmelser være Rettesnor for dem (thi et bestemt ordnet Forhold kan jo ikke undgaaes), tør det da efter det Foregaaende og saavidt man kjender de unge Mænds Stemning og Retning haabes, at de ville handle aabent med Ochs, at de ville komme ham imøde, ikke med speidende Blikke, men med Tillid og Kjærlighed, at de have Betænksomhed til at finde sig i fremmede og uvante Forhold, der maaskee for Øieblikket kunne forekomme dem stødende, men som dog kunne have nødvendig Grund og Aarsag paa Tid og Sted? Tør det haabes, at de ville bevise god Villie og Iver til at rette sig efter den ældre Mands Ordninger og Ønsker og fremfor Alt — efterdi de ere To mod En — vogte sig for alt Samraad imod ham?"

Den alvorlige Mands alvorlige Betænkeligheder, af hvilke kun nogle faa Udtryk her ere hidsatte, have dog været ugrundede med Hensyn til Andersen, mindre med Hensyn til Thomsen, hvorom de her aftrykte Breve give Vidnesbyrd. Jeg tør nok henvise Missionsvennerne til disse Breve[1]) fra mig og til mig og sige: „Disse ere vort For-

---

[1]) Brevene ere ordnede efter Tidsfølgen, hvorved maa bemærkes, at ifølge den store Afstand kommer Besvarelsen ikke umiddelbart efter det foregaaende Brev. Ved en Uagtsomhed er Nr. 29 trykt paa et uret Sted, da det skulde staae foran Nr. 43. De Breve, som have været aftrykte i Dansk Missionsblad ere

svar mod dem, som bedømme mig" (1 Cor. 9, 3); oprigtigere, kjærligere, omhyggeligere kan der neppe forhandles end her er skeet mellem den Mand, som bar det nyfødte Barn, den begyndte Gjerning, paa sit Hjerte, og dem, som mange hundrede Mile fra Bestyrelsen, ofte kun lidet anede, med hvormange Bekymringer og Vanghed den hele Sags aandelige Udvikling og timelige Fremgang var forbundet. Det har været min ivrigste Bestræbelse at „vende Faderens Hjerte til Børnene og de Gjenstridige til de Retfærdiges Sind" (Luc. 1, 17), med andre Ord at faae den Ældre til at bære de Yngre og disse til at føie sig efter den Ældre. Jeg veed, at det er lykkedes med Undtagelse af den som Haandværker udsendte Hjorth, om hvis Ulydighed strax efter at han var kommen til Bethanien Brevene[1]) vidne. Om Andersen og Thomsen havde vi al Grund til at haabe det Bedste, endskjøndt det stedse blev os mere klart, at de i Syn og aandelig Betragtning ikke stemmede med Ochs; men medens den Førstnævnte dog stedse gik frem med stor Besindighed, var Thomsen rask i sin Dom og skarp i sine Udtalelser. Vi have dog baaret og overseet, hvad vi i christelig Kjærlighed turde bære, og talt med al den Omhu, som vi formaaede. Det har ikke været nogen let Opgave. Paa den ene Side stod den modne Erfaring og lange Tjeneste hos Ochs, paa den anden Side, navnlig hos Thomsen, et ungdommeligt Mod, der meente at kunne gjøre Alt bedre, hvilket Mod ikke maatte svækkes, men holdes indenfor de rette Spor. Endelig

naturligviis ikke medtagne her. Brevene til og fra Ochs leveres her i dansk Oversættelse. Et Par Breve ere udeladte, fordi Indholdet ikke egnede sig for Offentligheden; de ligge i Archivet til Eftersyn.

[1]) S. 130—141.

kom dertil Trykket fra Missionsvennerne i Hjemmet, der gjerne vilde have de Unge foretrukne for den Gamle, uagtet de endnu vare i Læreaarene. Ikkun een Begivenhed tør jeg ikke lade uomtalt. Bestyrelsen havde i sin velvillige Skrivelse af 18 Dec. 1868[1]) henviist Thomsen, som ønskede at indlade sig i Ægteskab, til at han maatte **bie nogen Tid** endnu, indtil vi kunde faae Sagen ordnet; den syge og derved irritable unge Mand lod sig ved denne Udsættelse forlede til at tilskrive mig et høist usømmeligt og forargeligt Brev. Det havde været min Agt, i al Stilhed, uden Bestyrelsens Mellemkomst, og i al Sagtmodighed at bringe Thomsen tilbage paa den rette Vei, saameget mere som vi jo gjorde os Umage for at Thomsens Ønske om Giftermaal, hvilket han havde henstillet til Bestyrelsens Overveielse[2]), ad Aare kunde opfyldes[3]). Det blev mig ikke tilstedet at følge min Beslutning om at afgjøre denne Sag i Mindelighed. Folk udenfor Bestyrelsen, som leve i en idelig Selvbeskuelse og Selvvurdering, og overhovedet have voldt mig megen Fortræd, uden egentlig at ville det, ved deres utidige Indblanding, bragte Sagen angaaende Thomsens Giftermaal til Andres Kundskab; Bestyrelsen maatte træde til og afgive sin Erklæring af 10 April 1869[4]). Hvilken Storm der derpaa reistes offentlig mod mig, er bekjendt nok. At denne Sag ikke staaer i nogensomhelst Forbindelse med den sørgelige Omstændighed, der foranledigede Thomsens Afskedigelse, er bemærket[5]). Gud har ydmyget os svært i dette hele Anliggende; vi kunde sige som Hiob:

---

[1]) S. 211. [2]) S. 202. [3]) S. 224—225.
[4]) S. 226. [5]) S. 253.

„Godt forventede jeg, men der kom Ondt; jeg haabede Lys, men der kom Mørke" (Hiob 30, 26).

Vor nye Station Siloam var ifærd med at anlægges (med Hensyn til hvilken Bestyrelsen viste nogen Vaklen, der var ubehagelig for Andersen og ikke mindre for mig) [1]); og da nogle af vor Missionsskoles Elever vare skredne saavidt frem, at vi haabede de kunde gjøre Nytte som Medhjælpere, hvortil baade Ochs og Andersen høilig trængte, besluttede vi iaar at udsende tre af dem til Ostindien. Efterretningen herom vakte ingen Glæde hverken hos den Ene eller den Anden. Ochs skrev under 10de Febr. 1870: „Udsendelsen af to af Deres Elever vil, saafremt den finder Sted, efter de hidtil gjorte Erfaringer, gjøre det nødvendigt at træffe nogle nærmere Bestemmelser, og De vil tillade mig sidenefter nærmere at udtale denne min Anskuelse" [2]). Medens Hr. Ochs udtalte sig med saadant Forbehold, skrev Andersen under 19de April 1870: „De skrev engang, kjære Dr. Kalkar, om at udsende 2 Andre til næste Sommer, og dersom De tænker paa at sende dem her til Trikolur, saa lad mig dog snart faae at vide, hvad det er for Mennesker; thi jeg hører kun saa grumme lidt Godt fra Skolen. Og er det ikke alvorlige og troende Christne og Mennesker med sund Menneskeforstand, saa lad os blive fri for dem. Og vi ville hjælpes ad at bede Herren om at udsee sig Arbeidere til sin Høst; thi uden han gjør det og arbeider med herude, da formaae vi ingen Ting [3])."

Det er nærmest den ostindiske Mission, som er Gjenstand for den her meddeelte Brevvexling; men da den Sag

---

[1]) S. 212, 214, 225, 227. [2]) S. 263. [3]) S. 267.

staaer i Forbindelse med Bestræbelsen for at danne Udsendinge, vil jeg ogsaa meddele Noget derom.

Ved det ovenomtalte vigtige Møde, som blev afholdt i Kjøbenhavn samme Aar som jeg var bleven Formand, den 16de Octbr. 1861, besluttede man Oprettelsen af en dansk Missionsskole. Det bemærkedes af mig [1]), „at omendskjøndt flere baade ældre og yngre Personer meldte sig til Missionstjenesten, saa viste det sig, at adskillige af disse intet Begreb havde om, hvilke Fordringer der maatte stilles til den, som vil optage Kampen mod Hedenskabets Mørke, og at de havde troet, at de vare skikkede til dette Kald, blot fordi de fornam adskillige christelige Rørelser i sig.“ „Ogsaa er det kommet for Dagen, at Missionsvennerne forestille sig Oprettelsen af en Missionsskole og Uddannelsen paa samme langt lettere, end den i Virkeligheden er“. Jeg udtalte tillige: „Omendskjøndt det ingenlunde kan være Meningen, at vi hos os og efter vore Forhold nødvendig skulle indrette os efter fremmede Mønstre, saa vil det dog paa den anden Side være uklogt ikke at benytte os af de rige Erfaringer, hine Anstalter havde gjort i en lang Aarrække og efter mange Prøvelser“; (jeg var derfor forinden reist til Basel, Barmen og Leipzig). „Man gjør ingenlunde og intetsteds Adgangen til at blive Missionær til nogen let eller magelig Sag, men man kræver en alvorlig Forberedelse og Anstrængelse. Jeg kan for mit Vedkommende ikke andet end være fuldkomment enig i denne Fordring; thi en vordende Missionærs første Egenskab er at lære Taalmodighed og Selvfornægtelse, og Intet er farligere, end at den, som skal udsees til et saadant

[1]) Dansk Missionsblad 1861, Nr. 11.

Kald, kommer dertil uden en omhyggelig og anstrængt Forberedelse og uden at have erfaret, hvad Umage der fordres til at dannes til „at være de Blindes Veileder, deres Lys, som ere i Mørke, Uforstandiges Tugtemester, Eenfoldiges Lærer“ (Rom. 2, 19). Denne fra Begyndelsen af udtalte Grundanskuelse har Bestyrelsen bevaret lige indtil den Dag idag. Planen for Skolen, som omhyggeligt var gjennemgaaet af Bestyrelsen, forelagdes og vedtoges, idet jeg samtidigt udtalte: „at skal Skolen finde Indgang og faae nogen Anerkjendelse, da bliver det aldeles nødvendigt, at den stiller sig i et venligt Forhold til den hos os bestaaende Kirkestyrelse; saaledes har man gjort i Basel, Barmen, Leipzig, Canterbury, Islington. Det er jo aldeles ikke rimeligt, at Biskopperne skulde findes villige til at ordinere de af os dannede Missionærer, saafremt Kirkestyrelsen ikke har et Ord at sige med Hensyn til Skolen.“ Denne Betragtning blev ogsaa senere stadfæstet, idet Regjeringen, da Spørgsmaalet om de Uddannedes Ordination rykkede nærmere, udnævnte en Commission til at afgive Betænkning om, hvilke Fordringer man maatte stille til Missionærers Indvielse til Præsteembedet, og under hvilke Betingelser Ordinationen kunde meddeles disse [1]). Skolen begyndte i Aaret 1862 [2]) med 6 Elever. For ikke at afbryde, vil jeg strax bemærke, at der siden dens Oprettelse indtil iaar have meldt sig 62 Personer til Optagelse; med Udtagelse af en dansk Jurist, en Studerende, en Pharmaceut og en Seminarist, af hvilke dog kun den Sidstnævnte kom paa Skolen, vare de Alle Haandværkssvende eller

---

[1]) Dansk Missionsblad 1869, Tillæg S. 61.
[2]) Dansk Missionsblad 1862, Nr. 5.

Handelssvende, Størsteparten Skomagersvende, af hvilke de fleste næppe kunde skrive det tarveligste Brev correct, meget faa kjendte noget til det Nye Testamente, fast ingen noget til Missionshistorien. Saasnart man gav dem, som anmeldte sig, Tid til at betænke sig, opgave de Allerfleste deres Begjæring om at uddannes til Missionær. Af de 17 Personer, som i Aarenes Løb ere blevne antagne, forlod en Mand snart efter Skolen, fordi han som en allerede udviklet, til den ældre Opvækkelse hørende Person ikke kunde stemme med Forstanderen, fire kunde ikke taale den Stillesidden, hvortil de ikke tidligere vare vante, een fandtes aldeles uskikket til at lære, een vilde forsøge sig blandt de Danske i Nordamerika, fire bleve udsendte til Ostindien; de øvrige sex forberedtes til, at de kunde blive skikkede til at udsendes.

Jeg har, som det danske Missionsblad godtgjør, hver Gang der var Leilighed dertil, og navnlig ved de større Missionsmøder [1]), udtalt mig med al christelig Oprigtighed om den danske Missionsskole og dens Brøst, men ogsaa stedse sagt hvad Godt jeg kunde om den. Jeg har tidt gjort opmærksom paa, at det er et aldeles Feilsyn baade hos de Paagjældende og hos mange Missionsvenner, naar der menes, at En er skikket til at vorde Missionær, fordi han er kommen ind under en christelig Livsvækkelse, at Skolen ikke burde optage dem, der i Dannelsen staae saa langt tilbage, at man maa anvende nogle Aar paa at lære Eleverne Elementarkundskaberne, at Faren ligger nær, at Eleverne ansee sig for et Slags særegne Personer [2]), der gjøre den danske

---

[1]) Dansk Missionsblad 1866, S. 156 f., hvor jeg har udtalt mig udførligt om Missionsskolen. Cfr. 1868, S. 267.

[2]) „Til at fremkalde denne Forestilling", bemærkede afdøde Dr.

Kald, kommer dertil uden en omhyggelig og anstrængt Forberedelse og uden at have erfaret, hvad Umage der fordres til at dannes til „at være de Blindes Veileder, deres Lys, som ere i Mørke, Uforstandiges Tugtemester, Eenfoldiges Lærer" (Rom. 2, 19). Denne fra Begyndelsen af udtalte Grundanskuelse har Bestyrelsen bevaret lige indtil den Dag idag. Planen for Skolen, som omhyggeligt var gjennemgaaet af Bestyrelsen, forelagdes og vedtoges, idet jeg samtidigt udtalte: „at skal Skolen finde Indgang og faae nogen Anerkjendelse, da bliver det aldeles nødvendigt, at den stiller sig i et venligt Forhold til den hos os bestaaende Kirkestyrelse; saaledes har man gjort i Basel, Barmen, Leipzig, Canterbury, Islington. Det er jo aldeles ikke rimeligt, at Biskopperne skulde findes villige til at ordinere de af os dannede Missionærer, saafremt Kirkestyrelsen ikke har et Ord at sige med Hensyn til Skolen." Denne Betragtning blev ogsaa senere stadfæstet, idet Regjeringen, da Spørgsmaalet om de Uddannedes Ordination rykkede nærmere, udnævnte en Commission til at afgive Betænkning om, hvilke Fordringer man maatte stille til Missionærers Indvielse til Præsteembedet, og under hvilke Betingelser Ordinationen kunde meddeles disse [1]). Skolen begyndte i Aaret 1862 [2]) med 6 Elever. For ikke at afbryde, vil jeg strax bemærke, at der siden dens Oprettelse indtil iaar have meldt sig 62 Personer til Optagelse; med Udtagelse af en dansk Jurist, en Studerende, en Pharmaceut og en Seminarist, af hvilke dog kun den Sidstnævnte kom paa Skolen, vare de Alle Haandværkssvende eller

[1]) Dansk Missionsblad 1869, Tillæg S. 61.
[2]) Dansk Missionsblad 1862, Nr. 5.

Handelssvende, Størsteparten Skomagersvende, af hvilke de fleste næppe kunde skrive det tarveligste Brev correct, meget faa kjendte noget til det Nye Testamente, fast ingen noget til Missionshistorien. Saasnart man gav dem, som anmeldte sig, Tid til at betænke sig, opgave de Allerfleste deres Begjæring om at uddannes til Missionær. Af de 17 Personer, som i Aarenes Løb ere blevne antagne, forlod en Mand snart efter Skolen, forbi han som en allerede udviklet, til den ældre Opvækkelse hørende Person ikke kunde stemme med Forstanderen, fire kunde ikke taale den Stillesidden, hvortil de ikke tidligere vare vante, een fandtes aldeles uskikket til at lære, een vilde forsøge sig blandt de Danske i Nordamerika, fire bleve udsendte til Ostindien; de øvrige sex forberedtes til, at de kunde blive skikkede til at udsendes.

Jeg har, som det danske Missionsblad godtgjør, hver Gang der var Leilighed dertil, og navnlig ved de større Missionsmøder [1]), udtalt mig med al christelig Oprigtighed om den danske Missionsskole og dens Brøst, men ogsaa stedse sagt hvad Godt jeg kunde om den. Jeg har tidt gjort opmærksom paa, at det er et aldeles Feilsyn baade hos de Paagjældende og hos mange Missionsvenner, naar der menes, at En er skikket til at vorde Missionær, forbi han er kommen ind under en christelig Livsvækkelse, at Skolen ikke burde optage dem, der i Dannelsen staae saa langt tilbage, at man maa anvende nogle Aar paa at lære Eleverne Elementarkundskaberne, at Faren ligger nær, at Eleverne ansee sig for et Slags særegne Personer [2]), der gjøre den danske

---

1) Dansk Missionsblad 1866, S. 156 f., hvor jeg har udtalt mig udførligt om Missionsskolen. Cfr. 1868, S. 267.

2) „Til at fremkalde denne Forestilling", bemærkede afdøde Dr.

Kirke en stor Tjeneste ved at melde sig til Missionsgjerningen, at de let styrkedes i den Tanke eller — som Pastor Frimodt oftere har yttret — „forkjælededes“ af Venner udenfor Skolen, at det koster dem megen Selvovervindelse inden de komme til at indsee, at de behøve at lære noget Ordentligt, og at Missionsskolen efter dens nuværende Indretning var en saare dyr Anstalt, navnlig fordi Alle, som meldte sig, hidtil havde været saa fattige, at ikke en Eneste havde kunnet underholde sig selv, men maatte have Alt frit o. s. v.[1]). Jeg bør dog give samtlige Elever det Skudsmaal, at de, paa een nær, have stræbt efter at underordne sig de Anskuelser, efter hvilke Skolen ledes, at Ingen ved sin Opførsel, indtil Begivenheden i Juni d. A.[2]), om hvilken jeg her ikke vil udtale mig videre, havde givet Bestyrelsen nogen Anledning til Misfornøielse. Desuagtet kunde den ikke dølge det for sig, at der i Skolen fattedes et væsentligt Element, der kunde udfylde et føleligt Savn. Jeg mener en Forstander, der

---

Nørdam i sin ovennævnte Indstilling til Bestyrelsen, „kan dette vel ogsaa efter menneskelig Skrøbelighed bidrage, at Eleverne erholde Alt til deres Fornødenhed givet, uden at de, som andre Studerende i Almindelighed, behøve at see hen til deres Forsørgeres eller deres egen økonomiske Evne. Saaledes kan uvilkaarligt den uheldige Forestilling liste sig frem, at Bestyrelsen efter deres Skjønnende har Midler nok til sin Raadighed, men viser Karrighed mod dem, der skulde bæres paa Hænderne. Det ligger ogsaa i Sagens Natur, at de, der staae udenfor Administrationen og dens Ansvarlighed, see Sagen paa en anden Maade end de, der skulle bære den, baade i det Nærværende og i det Kommende.“

[1]) Dansk Missionsblad 1869, Tillæg S. 58—66, paa hvilket jeg henleder Missionsvennernes Opmærksomhed.

[2]) Dansk Missionsblad 1870, S. 97.

kunde være en sand Fader og Sjælesørger for Eleverne, en Mellemmand mellem Bestyrelsen og dem, en Ven, der med Overlægenhedens Autoritet forbandt Venskabets Fortrolighed. Den første Forstander drog sig efter noget over et Aars Forløb tilbage; den anden blev først ved sine mange Forretninger siden ved sin paafølgende Sygdom forhindret fra at være for Eleverne, hvad han ønskede, og uagtet Bestyrelsen var betænkt paa at see sig om en Forstander, der havde de fornødne aandelige og personlige Egenskaber, kunde den dog ei strax iaar finde den rette Personlighed[1]) eller indlade sig paa, hvad Uvedkommende vilde paanøde os. Paavirkninger udenfra have endelig ført til de bedrøvelige Conflikter, som foranledigede Skolens Ophævelse; det vilde vist næppe være kommet dertil, saafremt Eleverne havde havt en dem nærstaaende Mand, der havde besiddet deres Fortrolighed og den fornødne Myndighed.

Det er en hos mange Missionsvenner ikke ualmindelig Tanke, at den christelige Fromhed i Grunden er det eneste Fornødne for en Missionær; man beraaber sig i den Henseende med stor Uret paa 1 Cor. 1, 26 f. Alle Tiders Missionshistorie vidner om det Modsatte, vidner om, at de, som have udrettet noget ret Dygtigt til Evangeliets Udbredelse baade blandt civiliserede og ucultiverede Hedninger, have været fremragende Mænd, som have gaaet en lang Forberedelse og en god Skole igjennem. Det er ogsaa min Overbeviisning, at vi til denne Gjerning behøve de dygtigste Kræfter, vi kunne faae, og at de, som ville udbrede den Mening, at en kort Forberedelse og et

---

[1]) Dansk Missionsblad 1870, Tillæg S. 24.

folkeligt Sind ere tilstrækkelige til den høieste af alle Opgaver, paadrage sig et stort Ansvar. At der ved en grundig Oplærelse ikke netop er tænkt blot paa den academiske eller theologiske, og at Lægfolk ofte have udrettet store Ting i Missionen, naar de havde gaaet i den Helligaands Skole, det har jeg udviklet saa bestemt og klart som Nogen [1]). Men derfor have alle erfarne Mænd, der kjende noget til Forholdene i Ostindien, vistnok havt nogen Føie til at ønske, at der maa sendes Kapaciteter til at udrette en Missionærs Gjerning der. Ligeledes har Ochs fuldkomment Ret, naar han i mange Breve har henledet Opmærksomheden paa dette Krav og yttrer, at „alle Missionsselskaber, som have Arbeidere i Indien og kjende Indien, ville stemme overeens deri, at kun videnskabelig dannede eller paa andre Maader talentfulde Mænd skulde sendes herhen [2]).“ Jeg vilde ansee det for et stort Misgreb, om man vilde stille endnu ringere Fordringer til de herhjemme dannede Missionærer, end man hidtil har gjort. Kjærlighed til Guds Riges Sag giver, som al sand Kjærlighed, Alvor, og en ydmyg Agtelse for Opgavens Storhed giver en stille og sindig Kraft; men en Leflen med Tidsstrømninger eller med egne Forestillinger vidner, hvor høit og stærkt end Talen lyder, kun om løse Tanker.

Det danske Missionsselskabs Bestyrelse har ogsaa i mange Aar arbeidet, hvad den formaaede, til Kirkelivets Fremme i Grønland; den meget udførlige Brevvexling med Præster og Katecheter, der ligger i Selskabets Archiv, og hvoraf Et

---

1) Dansk Missionsblad 1866, S. 133—135.

2) S. 186.

og Andet nok fortjente at komme til almindelig Kundskab, vil give et Vidnesbyrd om, hvad vi have tilsigtet og med hvilken Kjærlighed og Omhu vi have omfattet Grønlændernes aandelige Vel. Det er ogsaa næsten altid blevet paaskjønnet af Præsterne og Katecheterne i Grønland. Hvad vi have udrettet positivt, er **saare lidet**; Grønlands Kirkevæsen staaer under Regjeringen, og de ofte vexlende Ministerier have ikke tilstedet, at man fra Oven af kunde henvende nogen særlig Opmærksomhed paa Forbedring af de mangelfulde Tilstande. Tog man en enkelt Gang et Anløb, i hvilket det saae ud, som om man for Alvor vilde beskjæftige sig med de grønlandske Kirkesager, navnlig med det saare vigtige Spørgsmaal angaaende indfødte Præster, saa standsede Løbet dog snart, man beroligede sig med, at den eengang indførte Gang blev holdt vedlige; og da de Stemmer, der hørtes fra Mænd udenfor Geistligheden, hvilke kjente til Grønland, ikke vare gunstigt stemte for Kirke og Christendom, fandt man det rettest at lade Alt forblive som det hidtil er gaaet. Det vil i Danmarks Kirkehistorie forhaabentlig dog ikke glemmes, at der har været en privat Forening, som ikke er bleven træt af næsten i halvhundrede Aar idelig at henpege paa, hvad vi skylde denne den danske Missions første Kjærlighed.

Bestyrelsen for det danske Missionsselskab har i de sidste ti Aar bestaaet af Grosserer G. Bloch, Næstformand, Pastor Blædel, Etatsraad Collin, Pastor Fich, Pastor Frimodt, Cand. Göricke, Kasserer, Bogtrykker Græbe, Professor F. Hammerich, Pastor Dr. theol. Rørdam, Pastor C. F. Rønne, Stiftsprovst Rothe og mig; af disse ere i Aarenes Løb udtraadte: Pastor Fich, Pastor Dr. theol. Rørdam, Pastor

C. F. Rønne og Bogtrykker Græbe. Den bestaaer af Mænd, hvis Navne ere bekjendte for Christi Menighed her i Landet, og de trænge ikke til noget Forsvar for deres Ledelse fra min Side; ikkun med Hensyn til mig selv siger jeg, at jeg kan — hvad Missionsanliggenderne angaaer — trøstig tilegne mig Apostelen Pauli Ord i Ap. G. 23, 1, selv om der fra dem, der ansee sig for de Ypperste hos os med Hensyn til Forstand paa Mission, ikke faaes andet Svar end det, Apostelen fik i V. 2.

Kjøbenhavn, den 1ste Sept. 1870.

Kalkar.

Breve fra og til Missionsselskabet.

1.

Til Missionær Ochs

d. 10 Juni 1864.

Det har, kjære Hr. Ochs! været os en stor Glæde at erfare, at Herren har ført Dem lykkeligt tilbage til Ostindien *), til deres Nærmeste og til Gjerningen i Hans Tjeneste, og vi takke med Dem Herren for Hans Naade og bede Ham om, at han fremdeles vil give Dem sin Velsignelse til at vinde mange Sjæle for Hans Rige. Ogsaa have vi med Fornøielse læst om den gode Modtagelse, der er bleven Dem tildeel i deres Hjem; Kjærligheden har altid noget Rørende selv om den fremtræder paa en eenfoldig Viis. — Deres Beretning af 31 Marts d. A. har Bestyrelsen for det danske Missionsselskab læst med Interesse; vi takke Dem for den troe Skildring af Forholdene; thi i Missionen gjælder det fornemmelig om Sandheden, at Tilstanden og Beskaffenheden af den Menighed, som er vunden af Hedenskabet, hverken bliver skildret for ringe heller ikke bliver hævet for høit.

Det er vor Hensigt, saasnart det lader sig gjøre, at sende Dem to Medhjælpere fra vor Missionsskole; de unge Mænd brænde af Længsel derefter; de have nu begyndt paa det engelske Sprog og gjort ganske gode Fremskridt. For at vinde nogen Klarhed i denne Sag, vil jeg bede Dem at give os en nøiere Oplysning om:

1. Hvorvidt de Unges Uddannelse maa være fremskreden, for at De kan ansee dem for brugbare i Missionen. Efter min

---

*) See Dansk Missionsblad 1864, S. 46.

Anskuelse vil det i nærværende Tilfælde være tilstrækkeligt, at de unge Mænd ere nogenlunde fast grundede i den christelige Troeslære, i Bibelen og almindelige Kundskaber, for at de under Deres Veiledning kunde begynde som Skolelærere og da af Dem blive underviste i det Tamuliske, i hvilket Sprog de her ingen Anviisning kunne faae. Det gjælder nemlig her i Herrens Navn at gjøre en Begyndelse, selv om den første Uddannelse endnu kun er ufuldkommen. De ville have den Godhed at udtale dem udførligt om dette Anliggende.

2. Jeg beder Dem at lade os vide, hvad Reisen til Ostindien koster og hvilken Route De anseer for den hensigtsmæssigste;

3. Endelig ville De underrette os om, hvad deres Underhold vil koste. At de unge Mænd skulle leve tarveligt, er uundgaaelig Nødvendighed.

Deres Beretning vil blive indrykket i Missionsbladet; af dette ville vi sende Dem et Exemplar.

Endnu en Bøn, som vel er overflødig; jeg kan dog ikke undlade at udtale den, nemlig at De, kjære Ven! vil undgaae enhver Strid med de leipzigske Missionærer, saavidt muligt. Jeg yttrer denne Bøn, fordi det leipzigske Missionsselskabs Direction endnu er meget urolig over Deres Forbindelse med os og har tilskrevet os flere advarende Skrivelser. Jeg er overbeviist om, at hvor der er Kjærlighed til Herrens Sag, al saadan Uenighed maa vorde udjevnet og at det Gode tilsidst maa seire. Den hele Direktion hilser Dem med broderlig Hengivenhed; vore Tanker gaae ofte til Bethanien; vi haabe, at Missionen der vil trives ved Herrens Velsignelse.

2.

Fra Missionær Ochs

d. 10 Aug. 1864.

Indholdet af deres Skrivelse af 10 Juni, som ankom hertil den 18 Juli, har foraarsaget mig en ikke ringe Glæde, fordi den indeholder den Efterretning, at De agter saasnart som muligt at udsende to af Deres Elever som Missionsmedhjælpere og at

De tilligemed Bestyrelsen befinder Dem vel. Min Beretning af 25 Juni vil imidlertid være i Deres Haand.

De Spørgsmaal, som De forelægger mig, ere af Vigtighed for vor Mission og for de Personer, hvilke de angaae og jeg beder Herren om, at han i Besvarelsen af dem maa lade mig kjende, hvad der baader og gavner begge.

Paa det første Spørgsmaal svarer jeg: Missionstjenesten i Indien kræver en temmelig Grad af Dannelse. Dog gives der grundlærde Missionærer, som ikke forstaae at tale ordentligt til Hedninger eller at styre en af Hedninger samlet Menighed, fordi der fattes dem naturlige Oplagthed eller den praktiske Begavelse til den egentlige Missionstjeneste. Saadanne lægge sig efter Bogskrivning og blive nyttige deri. Der gives Missionærer, der hjemmefra ikke hørte til den lærde Stand, komme paa Marken ikke synderlig udrustede, men dog blive dygtige Arbeidere, fordi de havde det Talent at tilegne sig selv det Fornødne for at erkjende og benytte Forholdene paa den rette Maade og anvende det Erhvervede practisk. Men har En kun lært lidet og besidder han ikke hiin Evne, saa bliver Missionstjenesten i Indien ham ikke blot ret suur, men hans Mangel vil blive ham ret følelig og Bevidstheden om ikkun at kunne udrette lidet vil stedse blive trykkende for ham. Dette maa man vel have for Øie for de Udsendtes Vels Skyld og for deres tilkommende Virksomhed og Stilling. Have nu Deres Elever denne naturlige Begavelse, hvilken jeg foretrækker for stor Lærdom hos en Missionær, saa tænker jeg at den af Dem angivne Uddannelse nogenlunde vil være tilstrækkelig for nærværende Tilfælde: grundig Kundskab til den christelige Troeslære, Bibelen og almindelige Kundskaber. Da de endnu ere unge og der ved Siden af Studiet af det Tamuliske bliver tilstrækkelig Tid for dem til at lære videre, saa kunne de med Guds Hjælp ved redelig Flid og min ringe Underviisning tilegne sig det til Missionstjenesten Fornødne.

Da de beskjæftige sig med det Engelske og deri gjøre gode Fremskridt, saa kan man deraf slutte, at de have den Gave at kunne lære et fremmed Sprog og at de ogsaa lægge en god Grund

i Grammatiken. God Indsigt i eet eller andet Sprogs Grammatik eller de almindelige grammatiske Grundregler vil meget lette dem Læren af det Tamuliske. Om de end havde Leilighed til at lære det hjemme — det skulde da være af En, som selv har talt Sproget iblandt Folket — saa vilde jeg dog ansee det for bedre at de gjorde Begyndelsen dermed her, fordi man vanskeligt bliver af med en falsk Udtale eller uvante Udtryk.

Tænker De nu at gjøre i Herrens Navn en Begyndelse med Udsendelsen, saa glæder jeg mig af Hjertet derover og jo snarere Brødrene kunne komme, desto kjærere vil det være mig. Jeg ønsker Brødrene den Vished, at de ikke selv ere løbne eller selv have udvalgt den Vei, men at Herren har ført og sendt dem. Denne Sikkerhed, som kan erkjendes ved udvortes Livsførelser og ved den Helligaands Vidnesbyrd i Hjertet, vil i Anfægtelsens Time og under Følelsen af stor Svaghed og Skrøbelighed, være dem en stor Støtte og Trøst. Den er en Hovedbetingelse for en Missionær, og hvor den findes, kommer det Øvrige af sig selv.

For Fremtiden skulde der overhoved ved Elevernes Uddannelse haves en practisk Tendents for Øie. Et theologisk Studium, som det meddeles paa Universiteter, er ikke nødvendigt for Missionæren iblandt Hedninger heller ikke hidtil i Menighederne. Men en dygtig Bibelkundskab, Bekjendtskab med vor Kirkes Lære, Kirkehistorie, Kundskab til et af de gamle Sprogs Grammatik, flittig Øvelse af Tungen til mundtlig Foredrag og af Pennen til Afhandlinger, Indsigt i Indretningen og Ledelsen af en Skole og i det Vigtigste af Pastoraltheologien vilde jeg især anbefale.

(Resten af Brevet indeholder Besvarelsen af Spørgsmaalet om Reiserouten; Ochs tilraader Reisen over Cap for dem, som første Gang reise til Indien; Besvarelsen af Spørgsmaalet om Bekostningen for Missionselevens Underhold, som han satte mindst til 60 Rupier og naar de skulle begynde en egen Huusholdning til 90 Rupier maanedlig, med Tillæg af Udgift til Reiser og i Sygdomstilfælde; samt Forsikkring, at der ikke er nogen Anledning til Strid med den leipzigske Mission.)

3.

Til Pastor Gentzken i Schwarzenbek i Lauenburg.

(Privatskrivelse d. 25 Aug. 1864.)

Det undrer mig, at man, høistærede Hr. Pastor Gentzken! i et os saa nær liggende Land kjender saalidet til de danske Kirkeforhold, at man ikke veed, at den grundtvigske Retning*) er i Regelen Modstander af Missionen. Netop ved det Foredrag, hvilket jeg holdt ved Roeskilde Landemode har jeg ogsaa henviist paa visse Farer ved den grundtvigske Retning. Imidlertid skylde vi Alle Grundtvig, den mægtige Kæmper for Troen og Sandhed, Tak for det, som vil vorde uforglemmeligt. Omendskjøndt jeg ikke kan samstemme i hans Betragtning af det apostoliske Symbolum heller ikke med hans Forhold til den hellige Skrift, saa vil jeg aldrig nægte at han har været et saare vigtigt Redskab i Herrens Haand for den danske Kirke. Min Stilling er, som De vil see, en formidlende; skjøndt jeg har mange dyrebare Venner i begge Leire, vil jeg dog, saalænge Gud hjælper, ikke slutte mig til noget Parti, men derfor heller ikke behage ret noget af dem.

Dette giver mig Anledning til at udtale mig om Et og Andet, hvorom jeg ønsker, at vi, der ikke kjende hinanden personlig, skulle komme til Klarhed. Jeg bekjender mig oprigtig til den lutherske Kirke, fordi denne Afdeling af den almindelige christelige Kirke, efter min inderste Overbeviisning, indeholder den christelige Sandhed ɔ: Troen og Læren renest og realest. Jeg vilde, om Valget endnu stod til mig, ikke høre til nogen anden Kirkeafdeling end den lutherske. Men naar man vilde indsnevre sin Tilslutning til den lutherske Kirke saaledes, som om man ikkun kunde blive salig i den eller som om man til vor Herre Jesu Navn ogsaa maatte tilføie Luthers Navn eller vilde paastaae, at Lærens Indhold nu engang er fastsat saa uforbederligt i de symbolske Bøger, at der ikke kan findes noget klarere eller bestemtere eller troere Udtryk for det, saa kan jeg ikke gaae med.

*) Den lauenborgske Forening havde udtalt, at man i Tydskland mente, at Missionsbestyrelsen i Kjøbenhavn væsentlig gik i grundtvigsk Retning.

Mig synes tre hundrede Aars Arbeide ikke at have været forgjæves; jeg maatte nære Tvivl om den Helligaands Kraft og Nærværelse i hans Kirke og fornægte alt mit Studium, naar jeg ikke havde den Overbeviisning, at vi i exegetiske, historiske og philosophiske Ting see videre end Reformatorerne.

Jeg venter den saa meget anfægtede Kirkes Frelse hverken fra en Gjenoprettelse af det 16de og 17de Aarhundredes Former, heller ikke af nogen Omstyrtelse eller af nyopbygget Dogmatik, men kun fra en sand og oprigtig Tilslutning til den historiske endnu i sin Menighed og i sine Naademidler værende og virkende Christus og fra en sand og oprigtig Omvendelse af Folket. Derfor drages mit Hjerte mere hen til en Folkekirke med alle dens Farer end til en Statskirke, hvis Forsyndelse ikke kan tilhylles ved den pædagogiske Nytte, Statskirken har gjort. Netop derfor er Missionen mig en dyrebar Herrens Sag, fordi den fremmer en fri Christendom, der ikke staaer i Forbindelse med Staten. Det er jo naturligt, at Missionæren er sin Kirkes Barn og bærer sin Kirkeafdelings Læreform og Institutioner med sig; det Modsatte vilde være en Usandhed. Dersom han derimod vilde betone den lutherske Lære og ikke føre apostolisk Christendom med sig, saa vilde han være udsat for den Fare, imod hvilken Apostelen Paulus advarer i Begyndelsen af Brevet til Corintherne. Dette har behaget mig ved vor Missionær Ochs mere end ved mange andre, at han i denne Henseende er meget ædruelig, ligesaa fjern fra latitudinarisk Ubestemthed som fra indskrænket Sneverhjertethed. Jeg veed ikke om jeg tager feil. Hvor længe jeg iøvrigt endnu vil have med Ledelsen af det danske Missionsselskab at gjøre, er meget usikkert; jeg har ofte villet give Byrden fra mig, men mine Venner i Bestyrelsen have ikke villet tillade mig det.

4.

Til Missionær Ochs

d. 24 Octbr. 1864.

Directionen har modtaget Deres sidste Brev og Beretning

af 25de Aug. med Glæde, Gud give sin Velsignelse til Deres Arbeide og at der ved Dem som Hans Sendebud maatte vindes Sjæle for hans Rige.

Jeg tillader mig at forelægge Dem et Spørgsmaal, som i vor Midte har været Gjenstand for Forhandling. Hvorledes forholder det sig med de hedenske Børns Daab, hvilke blive overgivne til Dem? Optager De dem i deres Vaisenhuus kun under den Betingelse, at Børnene skulle døbes og skeer dette Sidste altid med Forældrenes Samtykke? Vi kunne af deres Beretning ikke see klart, hvordan det i denne Henseende forholder sig, og dog er det os af Vigtighed at komme paa det Rene heri. For at meddele Dem mine Anskuelser i dette Punct bemærker jeg: Den christne Kirke og i nærværende Tilfælde Missionsstyrelsen som Menighedens Repræsentant i dette Anliggende, staaer i Faders og Moders Sted med Hensyn til de Børn, hvilke blive overgivne til Missionen og paatager sig derved den Pligt at opdrage disse Børn christeligt, saafremt de blive overgivne af hedenske Forældre med deres Samtykke til at døbe dem; men hvor dette ikke er Tilfælde, men Forældrene kun søge en timelig Forsørgelse, finder jeg det betænkeligt at døbe Børnene deels fordi man derved understøtter Forældrenes Ligegyldighed deels fordi vi slet ikke have nogen Ret til disse Børn. En anden Sag er det med forældreløse Børn; hos disse træder jo Missionen ligefrem i Faders og Moders Sted. De vil have den Godhed ved Leilighed at udtale Dem om disse Spørgsmaal.

Hvad vore to Elever Andersens og Thomsens Udsendelse angaaer, saa have vi besluttet, om det er Herrens Villie, til næste Efteraar at sende dem til Puttambaukam som Medhjælpere og Lærlinge; vi troe, at De ved Hans Naade i disse to unge Mænd vil erholde Personer, som kunne vorde uddannede til dygtige Redskaber. Rigtignok havde vi ønsket, at deres Uddannelse, ifølge vor Skoles Plan, var skredet videre frem; da De, kjære Hr. Ochs! indtrængende anmoder os om Medhjælpere, og den videre Uddannelse bliver overgivet til Dem med den Fortrøstning, at dette er Dem et Hjerteanliggende,

saa have vi, efter omhyggelig Overveielse, besluttet at gjøre en Begyndelse med disse To. De unge Mænd ville naturligviis blive Dem underordnede; De vil sørge for deres Underviisning i det Tamuliske og benytte dem som Skolelærere, saasnart de have lært saameget af Sproget, at de kunne anvendes med Nytte. Dog ønsker jeg, at De vil udtale Dem om Medhjælpernes fremtidige Forhold, for at Alt kan foregaae klart og i Kjærlighed og uden Misforstaaelse. Med Deres Ordning af Missionen, om hvilken De har underrettet os, ere vi tilfredse; De vil jo, naar Herren aabner en Dør, ikke forsømme at prædike udenfor Puttambaukam.

Den sørgelige Krig har ogsaa havt en skadelig Indflydelse paa vore Indtægter, som kun ere en Trediedeel af det forrige Aars. I denne Henseende er jeg dog uden Bekymring. Er den os tildeelte Virkekreds i Ostindien Herrens Gjerning, saa vil han ogsaa skaffe Pengene; er den det ikke, hvo ere da vi, at vi tør spørge ham: hvad gjør du? Jeg seer overhoved en stor Fare for hele Missionsvæsenet, naar det bliver ledet ind i det statskirkelige Væsens Spor og Beregninger; derved fjerner det sig stedse længere bort fra den apostoliske Viis. Der er nyligt udkommet den første Deel af en Bog af en schweitzerisk Præst, Langhans, under den Titel: „Mission, Christenthum und Pietismus"; denne Bog er nærmest fremkaldt ved Hebichs Optræden i Schweitz og indeholder paa 460 Sider en blodig Kritik af hele Missionsvæsenet, fornemmelig den ostindiske Mission. Hvor uretfærdigt og overdrevent end mangt monne være, saa blotter han dog mangen en Skade, der destoværre bliver for lidet agtet; jeg gad nok sende Dem nogle Bøger, men jeg veed ikke paa hvilken Vei.

Det almindelige Missionsmøde i Sorø var stærkt besøgt og forfriskende; ogsaa Dem mindedes man i Kjærlighed. Maaskee faaer jeg Efterretninger fra Dem saa tidligt, at jeg kan meddele disse paa vor Helligtrekongers Forsamling; dette vedligeholder altid Deeltagelsen. Jeg havde ønsket at kunne overgive Ledelsen i bedre Hænder; mine Venner i Directionen holde dog paa mig.

(Missionær Ochs klare og tydelige Besvarelse af dette Brev læses i Dansk M. B. 1865, Tillg. p. 11). Hertil føies af et privat Brev til mig under s. D.:

„Med deres Venner i Bestyrelsen forbinder jeg ogsaa min indstændige Bøn, at De ikke vil overgive Ledelsen af Missionen i andre Hænder, saalænge Gud giver Dem Kraft dertil; han opholde den længe hos Dem. Mig vil det gjøre meget ondt ikke at see Dem i Spidsen for Missionen."

„I deres Skrivelse omtaler De Skriftet: „Mission, Christenthum und Pietismus" med dens blodige Kritik. Vistnok er der noget skarpt at dadle i Missionen, saaledes som den drives for nærværende Tid, og Missionærer give destoværre ofte Anledning dertil. Men ved saadanne Kritiker er det sædvanligt, at Alle blive skaarne over een Kam og at man ikke tager Hensyn til de i den indiske Mission især vanskelige Forhold. Den, som ikke selv har arbeidet i den indiske Mission, kan ikke bedømme den. Jeg ønsker, at see denne Bog og vil gjerne lade mig belære, hvor han taler Sandhed. Intet var gavnligere for Missionen, end naar alle dens Mangler bleve aabenbarede; det kunde føre til Skadens Helbredelse."

5.
Til Missionær Ochs

d. 10 Jan. 1865.

I Herrens Navn hilser jeg Dem og Deres ved det nye Aar. Han give Dem sin bedste Velsignelse, at ved Deres troe Arbeide Sjæle maatte blive vundne for Herren. I Herrens Navn have vi ogsaa besluttet at udsende vore to Elever Andersen og Thomsen i August d. A. som Medhjælpere til Puttambaukam, saafremt det er Herrens Villie. Vi have prøvet dem i hele Bestyrelsens Nærværelse og befundet dem modne til at kunne tjene som Medhjælpere og Lærlinge, indtil de blive uddannede saavidt, at de engang kunne virke selvstændigt. Jeg haaber, at De, kjære Hr. Ochs! vil modtage disse unge Mænd med Kjærlighed; Dem ere de anbetroede, under Deres Vei-

ledning skulle de undervises i det Tamuliske, under deres Anviisning uddannes til Missionærer. De vil behandle de unge uerfarne Mænd med Overbærelse og styrke deres Mod, om de blive forsagte; at De kun kan underholde Dem med de Udsendte paa Engelsk er jo ogsaa en Fordeel for Sprogets Skyld.

For at omtale Alt, hvad der er fornødent, iforveien, ønsker jeg, at De vil underrette os om, hvorvidt De er enig i følgende trufne Bestemmelser:

1. Andersen og Thomsen ere Dem underordnede og rette sig efter de Forskrifter, hvilke De giver dem angaaende deres Forhold.

2. De underviser dem i det Tamuliske og hvad der ellers hører til de unge Mænds videre Uddannelse.

3. De underretter os i deres Kvartalsberetninger om de unge Mænds Fremskridt og Opførsel og Alt, hvad der ellers kan være os vigtigt at erfare om vore unge Venner.

4. Ogsaa Medhjælperne staaer det frit at henvende sig med deres Anliggender directe til Bestyrelsen, ligesom det gjøres dem til Pligt hvert Fjerdingaar at tilskrive os. Forandring i deres Stilling bliver ikke foretagen, førend vi have hørt deres Mening, som hines Foresatte.

Det ligger mig meget paa Hjerte, at Alt maa gaae godt og kjærligt og til Herrens Ære; kun, naar vi staae paa dette Stade, kunne vi haabe Velsignelsen fraoven. — Vore Penge ere i det forløbne Aar tilflydte os noget sparsommere, som en Følge af Krigen; ogsaa fra Tydskland er der ikke indkommet synderligt; vi have dog den Tillid, at dersom Sagen er Herrens, skaffer han ogsaa Pengene.

6.

Til den lauenburgske Filialforening (Pastor Gentzken)

d. 8 Mai 1865.

Da vore to Elever Andersens og Thomsens Udsendelse nu er besluttet, og de kjære unge Venner, om Gud vil, i August skulle afreise til Ostindien, have vi besluttet at indbyde de med

os forbundne Kredsforeninger at sende En af deres Midte herhid, for ved Samtale med dem, der skulle udskikkes, at overtyde sig om, at de ikke alene staae paa den christelige og lutherske Kirkegrund, men ogsaa ere modne til at blive udsendte som Medhjælpere og Lærlinge. Vi have dertil fastsat Onsdagen den 14de Juni om Formiddagen Kl. 10; der bliver ikke afholdt nogen Examen, men hvad jeg vilde kalde en Modenhedsprøve. Skulde de lauenburgiske Venner ogsaa ville sende en af deres Midte, vil denne være os velkommen *). Missionsskolen er paa Parcelveien Nr. 15. — Mig ligger denne Udsendelse af de unge Mænd, om hvilke vi have de skjønneste Forhaabninger, meget paa Hjerte. Jeg kan med Sandhed sige, at der ikke gaaer nogen Dag, uden at jeg i den Anledning seer opad til vor troe Overhyrde i Himlen; thi fra Ham alene, den barmhjertige Herre, kommer Velsignelsen. Har denne Udsendelse hans Velbehag, saa vil Ochs i de unge Mænd finde en god Hjælp og derved denne Mission blive støttet; giver Herren ikke Naade, maae vi bøie os under Hans Haand; ogsaa her hedder det: et voluisse sat est.

Udrustningen, Reisen og Underholdet af Missionærerne vil koste os mange Penge; vi haabe, at de Venner, som hidtil have arbeidet for Ochs, ogsaa ville støtte den gode Hjælp han faaer. Jeg troer, at det vilde være godt, om De i deres Blad **) endnu engang vilde opfordre dertil. Dog Pengesagerne er det ringeste ved denne Sag; det Vigtigste er, at Herren opløfter sit Ansigt over dem, som udsende, og over dem, som udsendes. Dette anbefaler jeg ret indtrængende til Vennernes Forbøn. Til de mange Skrøbeligheder, hvoraf Missionen i vore Dage lider, hører jo ogsaa dette, at der bliver bedet altfor lidet. Jeg siger ikke dette, for at dadle Andre, men jeg føler daglig, hvor lunken jeg selv er; det forekommer mig derfor ofte som om jeg gandske burde trække mig tilbage fra Missionsstyrelsen.

*) Pastor Morath fra Mölln kom paa den lauenborgske Forenings Vegne, derimod ingen fra Dresden, til hvilken en lignende Indbydelse var udgaaet.

**) Nachrichten aus und über Ostindien für Freunde der Mission.

7.

Til den lauenborgske Kredsforening (Overlærer Schütze i Dresden)

d. 5 Juni 1865.

Det danske Missionsselskabs Direction har med Glæde og Tak modtaget Skrivelsen af 24 Febr. d. A. fra „den evangelisk-lutherske Missionsforening uden Kaste“; vi see deraf med Fornøielse, at Hr. Ochs, som er traadt i vort Selskabs Tjeneste, har talrige Venner i Sachsen og at ovennævnte Forening har dannet sig til hans Understøttelse. Det er de kjære Missionsvenner bekjendt, at, da den dansk-hallifke Mission begyndte i Trankebar, var det Ziegenbalgs og Schulzes Grundsætning: „hen til Christus og bort fra Kastens hedenske Uvæsen“; først ved Walter og Pressier (1726) opkom en mildere Praxis, som desværre har udviklet sig saaledes efterhaanden, at en uchristelig Overbærelse nu har fundet Sted. Det danske Missionsselskab kan alligevel ikke afvige fra sin oprindelige Anskuelse, at Kasten er en hedensk Modbydelighed. Da de lauenborgske Missionsvenner tilbøde os at antage Hr. C. Ochs som vor Missionær, og vi ogsaa havde modtaget et godt Vidnesbyrd om denne Mands Troskab og Dygtighed, ere vi gaaede ind derpaa, idet vi saae op til den Herre, fra hvem alene al Velsignelse kommer; vi have overtaget hans Mission. De vil have erfaret af offentlige Blade, at vi have isinde, saafremt Gud vil, at sende Hr. Ochs som Medhjælpere to Elever fra vor Missionsskole, ret dygtige Mænd: Andersen (30 Aar gl.), Thomsen (23 Aar gl.), hvilke vi have fundet skikkede dertil. Vi anbefale disse to unge Mænd til de sachsiske Missionsvenners Forbøn; de ere os dyrebare og kjære, have gode Forkundskaber, Tillid og en fast Tro. Alt dette er dog kun Menneskeligt; det er Aanden som kommer herovenfra, Faderens og Sønnens Aand, som maa sige Amen til vore Forsætter og vore Planer; ellers alt Arbeide slet intet. Vi lægge derfor Udsendelsen og Udrustningen paa Deres bedende Hjerter.

De Efterretninger, som vi hidtil have modtaget fra Ochs, ere tilfredsstillende, han er jo som enhver Missionær omgiven af

Besværligheder, som han ikke kan overvinde. Missionen har, omendskjøndt den efter min bestemte Overbeviisning er Herrens egentlige Sag, dog mange Skrøbeligheder; den trofaste Frelser bærer dem dog i stor Barmhjertighed.

Jeg omtaler nødig Pengesager; alligevel tillader jeg mig det Forslag, at den ærede Forening vilde afgive sine Bidrag for Ochs enten til de lauenborgske Venner eller sende dem directe til os, for at vi kunne lade dem komme ham tilgode. Det synes mig at være den nemmeste Maade. Idet han nu modtager Penge saavel af os, der lønner ham og understøtter hans Mission, som ogsaa af Andre, vanskeliggjøres Afregningen. Overlæg De dette; jeg haaber, at De ogsaa ville komme til den Overbeviisning, at en Eenhed er ønskelig i Pengeanliggender. Jeg skal ad Boghandlerveien sende Dem nogle Exemplarer af vort Regnskab; De vil see, at den lille Station i Puttambaukam har kostet os henved 3000 Rdl. i det sidste Aar; Udgifterne ville endnu stige paa Grund af vore to Elevers Udsendelse og Underhold. Vi have dog ingen Pengesorg; vi kjende den Herre, som er rig nok for alle dem, der paakalde ham.

Idet jeg slutter dette Brev, anbefaler jeg vort fælleds Arbeide til Deres Forbøn. Herren give os Naade til, at vi Alle maa blive sande Missionærer for os selv, og da ogsaa, i fast Tillid til Hans Forjættelse, henbære hans livsalige Evangelium hvor han oplukker en Dør for os.

8.

Til Missionær Ochs

d. 7 April 1865.

Nu, kjære Hr. Ochs! ville vore to unge Venner Andersen og Thomsen i disse Dage reise til England og blive førte derfra ved Guds naadige Forsorg i September. Herren give de oprigtige Hjerter sin Bistand, saa at de engang blive ret dygtige til hans Tjeneste. Omendskjøndt jeg ikke tvivler om, at De vil modtage de unge Mænd med broderlig Kjærlighed, har Direktionen fundet det hensigtsmæssigt at give de Udsendte en Instruction med, i hvilken foruden de 4 Punkter, om hvilke vi ere

blevne enige ifølge mit Brev af 10de Januar d. A. er blevet bestemt i det Væsentlige:

a. At Andersen og Thomsen skulle faae deres Løn (700 Rupier) igjennem Deres Hænder; vi have givet dem Lønnen med for det første Halvaar i Penge, forat de ikke skulle være uden Penge, dog med den Forpligtelse at overlevere Dem disse Penge, naar de ikke ere blevne nødte til at gjøre Brug deraf i uforudsete lige Tilfælde.

b. Naar de ankommer til Ceylon (Point de Galle) telegrafere Andersen og Thomsen til Dem om deres Ankomst, for at De, som De har lovet, kunde afhente de Ankomne i Cuddelure eller i Madras.

c. Om de unge Mænd skulle føre en egen Huusholdning, eller skulle faae deres Kost hos Dem, kunne vi ikke bestemme; for det Første maa De jo modtage de Ankommende gjæstfrit, senere vil det være det bekvemmeste for begge Parter, at Medhjælperne sørge for sig selv.

d. Extraordinære Reiser for Sundheds Skyld blive betalte af Missionsselskabet.

e. De vilde maaskee have den Godhed at sørge for de nødvendigste Møbler paa vor Regning, og i denne som enhver anden Retning tage Hensyn til Sparsommelighed.

Da De, kjære Hr. Ochs, efter Alt hvad jeg har seet af Dem, er en praktisk Mand, vil De ogsaa indrette Alt paa det bedste; det vigtigste er jo, at de faaer i de to Ankommende Medhjælpere til deres vanskelige Arbeide, med hvilke De kan arbeide i broderlig og faderlig Kjærlighed, og at Sjæle ved deres fælleds Arbeide med Tiden blive vundne for den Herre, som har elsket os indtil Døden. Vi vente ogsaa, at De ret tidt skriver til os om Medhjælperne.

Af de danske Missionsvenner ere disse blevne behandlede med megen Kjærlighed; de have faaet Gaver af Mange, ogsaa en ubekjendt Kone i Dresden har givet dem 10 Rdl. med til Vederkvægelse paa Skibet. Udenrigsministeriet har og udfærdiget for dem en fransk Anbefalingsskrivelse til vore Consuler og Ge-

sandter, saa at de og ere anerkjendte ovenfra. Denne Udsendelse gaaer mig meget til Hjerte; det er en vigtig Sag for vor Missionsmenighed; mange Bønner blive opsendte for dem; Opfyldelsen beroer paa Herren. Jeg har ret hjertelig formanet Andersen og Thomsen til at komme Dem imøde med Tillid; om det samme beder jeg Dem, kjære Hr. Ochs; jeg veed at enhver har sin personlige og nationale Eiendommelighed og Udvikling, i hvilken det ikke er saa let at finde sig; ved Kjærlighed og Tro bliver ogsaa dette overvundet.

Med det nylig dannede „Missionsselskab uden Kaste" i Dresden, saavelsom med de lauenborgske Brødre, er der truffen den Aftale, at disse Missionsvenner afgive alle Penge, som komme ind til Missionen i Puttambaukam, til Lauenborgerne, for at de kunne blive tilstillede os igjennem dem. Kun derved bliver Overblikket over Regnskabsaflæggelsen bevaret. Hr. Pastor Gentzken, for hvem jeg har megen Høiagtelse, har skrevet os til, at han har udgivet 479 Rt. 16 Sk. for Dem, som De skal erstatte Missionens Kasse. De vil optage disse Penge paa deres Regning. — Nu forlader jeg disse udvortes Ting for at gaae over til det, som er det vigtigste, Missionen selv. Jeg kan vel begribe, at det vilde falde Dem vanskeligt at afgive saa forskjellige Beretninger til os, til Lauenborgerne og til Dresden. Det synes mig ogsaa unødvendigt; naar De sender os en udførlig Beretning hvert Fjerdingaar, saa kunde denne jo ogsaa komme herfra til de andre Steder; efter det Forhold hvori De staaer til os, synes dette at være den simpleste og naturligste Maade, tilmed da der jo ikke altid er noget Nyt at fortælle. Folkene i Dresden have vist en god Villie, jeg ønskede alligevel, at der vare færre Lidenskabeligheds Udtryk, og at den gamle Strid med Leipzigerne var begravet for bestandig. Der gives noget vigtigere end at lade sig opirre i en Sag, som trænger til Ro, Taalmodighed og Udholdenhed. Deri ere ogsaa Lauenborgerne enige med mig. Det vilde glæde os, naar de meddelte os noget nøiere om Deres forældreløse Børn og Deres Katecheter, ligeledes, naar det ikke gjør Dem formegen Uleilig-

hed, ogsaa en Tegning og en Beretning om deres Station; hvorlangt den ligger fra Trankebar, eller fra Leipzigernes eller andre Selskabers Stationer; vi ville lade en saadan Tegning aftrykke; den i det lauenborgske Blad passer jo nu ikke mere og er vel temmelig ufuldstændig. Saadanne Tegninger og Efterretninger vedligeholde Interessen, hvor den er opvakt, og opvækker den hvor den endnu slumrer. Ifølge de Efterretninger, som have staaet i Aviserne, har jo ogsaa Varmen i Ostindien været overordentlig stærk iaar, og Menneskene have lidt meget derved. Det ligger os derfor paa Hjertet at vide, hvorledes det er gaaet Dem og Deres.

Med de unge Venner erholder De det danske Missionsblad — de fire sidste Aargange — deraf vil De, saavidt De forstaaer Sproget see, at vi erindrer Dem i Kjærlighed. Ogsaa vil De see deraf, at den i den nordvestlige Deel af Sjælland afsondrede Missionsforening, som hidtil har staaet i Forbindelse med Leipzigerne, nu har forenet sig med os. Interessen for Missionen vilde være endnu mere levende her i Danmark, naar ikke den grundtvigske Retning viste sig ugunstig stemt; der gives jo altid Mange, som trække Haanden tilbage, Nogle af Fordom, Andre af Eftersnakken. Forrige Onsdag den 9de August havde vi en smuk Festlighed i St. Johannes Kirken, hvor man tog Afsked med de to Elever; Prædikenen blev holdt af mig, derpaa holdt Pastor Frimodt, Medlem af Bestyrelsen, en Tale til Menigheden. Kirken var saa propfuld, som jeg endnu aldrig havde seet. Interessen for deres Station blev opvakt derved. Ogsaa her i Gladsaxe have vi i forrige Maaned holdt et velsignet Missionsmøde, hvor en stor Mængde Mennesker vare nærværende, foruden 17 Præster, trods det vaade Veir. Men som jeg altid siger, saa siger jeg ogsaa denne Gang: der er endnu en lang Vei fra Missionsmøderne til at missionere selv; imidlertid bliver dog Sindet opvakt for Evangeliets Udbredelse. Med Bedrøvelse have vi hørt om det Tab, som De har lidt, det er jo altid meget sørgeligt at maatte hengive Børn, og endnu smerteligere for Forældre, som ere fraværende. Det er kun en Trøst, at vi overgive de Smaa i Guds faderlige Haand.

Den 14de August. Idag ere vore unge Venner afreiste for at afgaae over London, hvor deres Ophold skal vare ligetil den 10de September. Herren ledsage dem med sin Beskyttelse! Af vore Elever er der En, for hvem Lærdommen egentlig ikke er tiltrækkende, men som udmærker sig som en duelig Haandværker; han er Snedker, Instrumentmager, og forstaaer at gjøre meget med sine Hænder. Vi have tænkt, om han, da Haandværkere skulle være savnede i Ostindien, ikke kunde tjene Missionen som saadan paa Stationen, idet han baade kunde undervise Drengene i Haandarbeide og kunde udføre mange Arbeider, og dog tillige tjene Herren som en Medhjælper i Missionen. Skriv De os engang Deres Mening til om denne Plan, for at vi kunne indrette os med denne unge Mand ved Navn Hjort.

Nu, kjære Hr. Ochs, jeg har intet andet at tilføie end det inderlige Ønske, at Herren endnu ret længe maa give Dem Kræfter til at arbeide for sit Rige.

9.

Fra Missionær Herre paa Shervaroy-Hills (i Ostindien) d. 17 Mai 1864.

Efter at jeg fra Efteraaret 1856 til Marts 1863 har arbeidet som Baselerselskabets ordinerede Missionær paa 2 Stationer, og siden April forrige Aar drevet en uafhængig Mission paa Shervaroy-Biergene, føler jeg mig efter Oplysninger, som Missionær Ouchterlony af L. E. L. M. har indhentet om et selvstændigt danskt Missionsselskabs Oprettelse, tilskyndet til, at anbefale Dem velvilligt at overtage hele denne Missionsmark samt min personlige Tjeneste, førend jeg, af Pengehensyn, er nødt til at overdrage den til andre Selskaber og selv at arbeide med eller under dem som deres Agent.

Da De uden Tvivl ønsker at have nøiere Underretning saavel om min egen Person, mine tidligere og nuværende Forhold, som ogsaa om denne Arbeidsmark, saa imødekommer jeg gjerne dette Ønske ved følgende Linier:

Jeg blev født d. 27de September 1831 i Kongeriget Byr-

temberg, i Nærheden af Stuttgart, og fra mit 6te til mit 14de Leveaar opdraget i Menigheden Kornthals Skole i Nærheden af Stuttgart. Mine aandelige Lærere vare i hine Aar Hr. Prælat v. Kapff og Hr. Pastor Staudt, hvis Arbeide paa mig ved Guds Naade ikke var forgjæves. Efter at jeg var bleven konfirmeret af Pastor Hauff, forberedede jeg mig i Seminariet i Eslingen til at blive Skolelærer, bestod i Foraaret 1850 min Embedsexamen og blev fra den Tid af ansat som Lærer i den evangeliske Folkeskole. Men da allerede i Kornthal Kjærlighed til Missionen blev vakt i mig, som — skjøndt næppe mærkelig i mine Studieaar — atter vaagnede, da jeg stod i Lærerembedet, saa traadte jeg allerede i Efteraaret 1852 ind i det evangeliske Missionshus i Basel. Da jeg paa Grund af den tidligere nydte Underviisning ikke behøvede at gjennemgaae det hele 6aarige Kursus, blev jeg efter et 4aarigt Studium bestemt for Indien i Selskabets Tjeneste, ordineret d. 10de August og udsendt i den følgende Maaned. Jeg har arbeidet paa de baselske Stationer Tellicherry og Palghat indtil Foraaret 1863, og Herren har givet mig Naade til at forkynde hans hellige Evangelium med Velsignelse saavel i Skolerne som ved Menigheds- og Reiseprædiken.

Som den ærede Direktion vil see af min forudsendte engelske Beretning, er jeg paa en Retourreise fra Madras til Palghat bleven ført til disse Bjerge, hvor en viid og lovende Arbeidsmark er tilfalden mig. Omendskjøndt Samme ikke staaer i Forbindelse med Basel, saa føler jeg mig dog til den Dag idag aandelig nøie forenet med hint Selskabs Missionærer, nyder deres broderlige Medfølelse paa en glædelig, ja tildeels haandgribelig Maade og staaer i velsignet Brevsamkvem med dem.

Hvad angaaer disse Bjerge som Missionsmark, saa er rigtignok en i Aaret 1861 bortgangen tydsk Missionær, der stod i Independent-Missionens Tjeneste, (L. M. S.) af og til kommen herhid for at styrke sig, har bygget flere Huse og anlagt Kaffeplantninger, for lidt efter lidt, som hans Hustru siger, at grunde en uafhængig Mission. Men formedelst det ubyre Distrikt, han har i Lavlandet, — uden Hensyn til at slige verdslige Foretagen-

der lægge altfor meget Beslag paa hans Tid og Opmærksomhed, — har det været ham reent umuligt at besøge dette Bjergfolk. — Hans Enke tog de heroppe erhvervede Haver og Huse i Besiddelse, og da hun i England havde sluttet sig til Darbisterne (Plymouthbrødrene), i Søen har erholdt Gjendaaben og alt tidligere gjort Direktionen for L. M. S. Bryderier nok med sine Vilkaarligheder, saa overlod man hende til sig selv. Hun fortsatte sit baptistiske Proselytmageri med Iver og kaldte fra Tid til anden Baptistmissionæren i Madras herhid for at døbe ved Neddypning i Vandet. Men Sidstnævnte havde ikke blot fuldtop at gjøre i Madras; men den store Afstand fra denne Stad og hertil, hans fuldkomne Ubekjendtskab med Tamul- eller noget af de andre indfødte Sprog, saavelsom den Forventning, at naar en Missionær stadig opholdt sig her, vilde det medføre rigelig Understøttelse fra den hjemlige Menighed, — alt dette vakte stedse paany det levende Ønske, at hidkalde en ordineret Missionær. Et eiendommeligt Sammenstød af forskjellige Omstændigheder bragte mig til under Guds naadige Styrelse at gjøre et flygtigt Besøg paa disse Bjerge. Hvad denne Missionsmark — med sine Tamuler, der ere dragne hid fra Lavlandet og have nedsat sig her, — og den egentlige Bjergbefolkning, Malazalees, trængte til, blev alvorligt forelagt mig. Det saae ud til, at jeg var kommen i det rette Øieblik. Jeg blev anmodet om at blive, men afslog Indbydelsen og Opfordringen. Efter syv Maaneders Forløb og efter en alvorlig Bøn og flittig Raadførsel med erfarne Mænd om Sagen, besluttede jeg i Guds Navn at drage herop. Det var d. 8de April forrige Aar, at Shervaroys-Missionen blev grundet, og i den arbeider jeg fra denne Stund under Glæde og Smerte.

Shervaroybjergene ere over 200 engelske Mile fra Madras og danne Midten af en lige horisontal Linie, dragen fra Baseler-Stationen Tellichery paa Vestkysten af den sydindiske Halvø til Cuddalore paa Østkysten. De ere omtrent 100 Kvadratmile i Omfang, og deres Længde fra N. til S. er 17 engelske Miil, deres Brede 10—12 Miil. Høiden varierer fra 2500 Fod i de østlige Dele til 5300′ i de vestlige og sydlige. De bestaae af

Høiderækker, der alle ere beboede af en og samme Kaste. Beboerne tale alle Tamul. Deres Forfædre have efter Nogles Sigende for 1200 Aar siden, efter Andres for 600 Aar siden fra deres Lavlande trukket sig tilbage til disse Bjergegne for stolte og havesyge Erobrere. Disse Bjerge blive ligesom Nilagiri bestandigt hyppigere besøgt af invalide Evropæere, som ville styrke sig; her boe ogsaa flere Kaffeplantere og deres Agenter, saavelsom pensionerede Offiserer og Civilembedsmænd. Imedens den hele Malazalee-Befolkning er beregnet til 20,000, er det efter forrige Aars Census kun 5053, spredte i 79 Landsbyer, der boe paa denne første Høiderække og betale Afgift til Regjeringen. De Andre leve ganske uafhængige paa deres stolte Bjerge og ere meget velhavende; med Undtagelse af en indskrænket Tuskhandel have de intet Samkvem med Lavlandet. I hele deres Leveviis ligne de meget Badagaerne paa Nilagiri. Mænd og Kvinder have et sundt og kraftigt Udseende og en uafhængig Holdning. Deres Hovedbeskjæftigelse er Agerdyrkning og Kvægavl. De have opdyrket omtrent 10000 Acres Land. De fattigere iblandt dem arbeide ogsaa paa Kaffeplantninger, ja ved flere Landsbyer seer man endog smaae Plantager, der ere deres Eiendom. De have en Art patriarkalsk Samfundsorden imellem dem selv indbyrdes. Enhver Landsby har sin Foged, der i Regelen ogsaa er Landsbyens Ældste. Deres Stammenavn Gaunton aflede de af Guden Govinda og foretrække det for det blotte Malazalee (Bjergboer.)

Foruden Malazaleer og de Tamuler, som arbeide her og tildeels have nedsat sig her, er der endel Christne af forskjellige Confessioner. De beløbe sig til omtrent 150, have alle en selvstændig Stilling og længes inderligt efter at slutte sig til et Selskab, en Kirke. De følge med levende Deeltagelse hvad jeg foretager mig, og mange af dem hænge med Kjærlighed ved mig.

Da det Ansvar og det Besvær, som en uafhængig Mission nødvendigviis fører med sig, er for stort, og det af og til er blevet Tilfældet, at saadanne Missioner ophørte med Missionæren

eller gik over til sekteriske Samfund, saa har jeg bestemt mig til ufortøvet at tilbyde den danske Mission min egen Tjeneste tillige med denne store og skjønne Missionsmark. Baselermissionen vil efter sine Grundsætninger ikke have noget at gjøre med Tamul, da det er et nyt Sproggebeet, og ved Leipzigermissionen frembyder det meget omtalte Kastespørgsmaal meer eller mindre Vanskelighed. Hvad engelske Missioner angaaer, saa undgaaer en Lutheraner dem naturligviis saalænge han kan, idet han, hvor han end er, stedse med Hengivenhed føler sig hendragen til sin hjemlige Kirke. Jeg vil derfor, førend jeg bliver nødt til at overgive denne Missionsmark til andre Selskaber, bede de høitærede Direktører for den danske Mission, at overveie det Spørgsmaal for Gud, om ikke under de forhaandenværende gunstige Forhold denne Missionsmark maatte være dem anviist af Herren. Jeg er tilbøielig til at tænke saa, idet jeg i samme Øieblik, jeg var i Begreb med at slutte mig til et engelsk Selskab, erholdt Underretning om Deres Selskabs Bestaaen. Med dette vilde jeg med Glæde forbinde mig, og uden Tvivl efter dets Anordninger og under dets Tilsyn gjerne fortsætte Arbeidet.

Jeg hæver over 80 Rupier om Maaneden ved Subskription af de faa Residenter paa disse Bjerge, hvilket er et opmuntrende Tegn for et Selskab. Tilslutningen til Deres Selskab vilde hverken unddrage mig denne betydelige Hjælp eller den hele nydte Deeltagelse paa forskjellige andre Steder, men snarere befæste og forøge den, saameget mere som der ikke arbeides af nogen anden Mission her, og denne Missionsmark allerede ifølge sin naturlige Beskaffenhed er afsluttet fra Slettelandet og et for sig bestaaende Hele.

De ydre Fornødenheder, der ligge for, vilde ved Siden af Missionsfamiliens Underhold være et Missionshuus eller Huusleien for et saadant. Kjøbet af et Huus vilde rigtignok næppe faaes under 7 à 8000 Rupier. Dog er det efter hyppige Erfaringer fra alle Selskaber, især paa Bjergene med deres høie Leie, betydeligt billigere at kjøbe Missionshuse end hver Maaned at udrede 70 Rupier i Leie, hvilket er det laveste Beløb man her kan faae Huse for. Et meget passende Huus, som er tilsalgs her,

vilde endog i Løbet af nogle Aar ligefrem lade sig afbetale ved Udbyttet af den Avlsgaard, der hører dertil. Samme kunde ogsaa let benyttes som Bedesal, som Søndagsskole o. s. fr., indtil Herren sætter os i Stand til at foretage videre Skridt.

Af indiske Sprog forstaaer jeg Malayalim og Tamul. — Hidindtil har jeg kun ihavt en indfødt Medhjælper, som jeg selv betaler. Han er et Guds Barn (af Rajpoot-Herkomst) og er mig til stor Gavn i Missionen. Han staaer netop nu i Begreb med at gifte sig. Min egen Familie bestaaer af min Hustru, en Datter af afg. Pastor Lang i Wyrtemberg. Hun har altid kunnet glæde sig ved et godt Helbred. Gud har velsignet vort lykkelige Ægteskab med 3 Børn, hvoraf det ældste, en Pige, er over 3 Aar og det yngste, en Dreng, 7 Maaneder gl. Det næstældste Barn er ligeledes en Dreng.

Skulde den ærede Direktion klart see det som sin Vei, at antage denne Missionsmark tilligemed mig, saa vilde det bringe mig stor Glæde, ved at see vor elskede evangelisk-lutherske Kirke spænde sine Snore videre ud. I saa Fald vilde jeg og bede om snarlig Underretning med Hensyn til den indtrædende Forbindelse og de gjensidige Betingelser, saavelsom om de Pengemidler, hvorledes og hvor det ærede Selskab vil beslutte at fremme Værket. Imidlertid ville vi her daglig bønfalde Gud om, at i dette vigtige Anliggende, — der angaaer Grundlæggelsen og Befæstelsen af en Kirke, døbte Christnes Levendegjørelse og Forening og tusinder uvidende Hedningers Omvendelse, — hans Villie maa skee og hans Rige komme, for at det ogsaa snart for disse Bjerge maa opfyldes, hvad der er spaaet hos Profeterne: „Og han vil paa dette Bjerg borttage det Slør, hvormed alle Folk ere tilhyllede, og det Dække, hvormed alle Hedninger ere tildækkede", — — thi „da ville de Blindes Øine blive opladte, og de Døves Øren blive aabnede. Da ville de Halte springe som en Hjort, og de Stummes Tunge lovprise." — Et hurtigt Svar fra den ærede Direktion vil forpligte til Tak den ærede Direktions hengivne

Vilh. Herre, Missionær.

10.

Til Missionær Herre paa Shervaroy Hill

d. 15 Aug. 1869.

Jeg har havt den Fornøielse at modtage Deres Skrivelse af 19de Mai d. A. og forelagt samme for Bestyrelsen af det danske Missionsselskab. Vi beklage, at vi ikke kunne indlade os paa Deres Tilbud om at træde i Forbindelse med os, fordi vi ikke have tilstrækkelige Kræfter dertil. Vi have fra Begyndelsen af dette Aar overtaget Hr. Ochs Mission i Puttambaukam og maa anvende Alt paa, at dette Værk kan komme til at trives; vi kan for det Første ikke strække os videre. Hvad Herren fremdeles vil beskikke os, lægge vi i Hans Haand. Mange Missionsvenners Blik rettes paa Indien, dette kostelige Land, i hvilket store Begivenheder forestaae. Sandsynligviis kjender De Missionær Grønning, en dansk Mand, som staaer i et amerikansk-luthersk Selskabs Tjeneste og har sin Station i Rajamundury i Telugulandet. Denne troe og kjærlige Mand ønsker snart at blive afløst; muligt er det, at det nysnævnte Selskab ogsaa kan overtage Shervaroy Hills; saavidt jeg veed, har det ingen anden bestemt Plads i Indien.

De Efterretninger, hvilke De har givet os om disse Bjerges Beboere, ere meget interessante; jeg skal med det Første henlede Missionsvenners Opmærksomhed paa dem. — Omendskjøndt vi ikke kunne andet end afslaae Deres Andragende, ønske vi dog, at Deres Gjerning ved Herrens Naade maa udvide sig og at der ved dette maa vindes Sjæle for Herren. Han give dem sin rige Velsignelse og Udholdenhed til at arbeide for hans Navn!

Jeg adresserer dette Brev til Madras og haaber, at det kommer Dem i Hænderne, da De ikke har angivet nogen Adresse.

11.

Fra Pastor Meischel i Mount Gambier i Sydaustralien

d. 9 Mai 1865.

Under 12te Juli forrige Aar har jeg — i den herværende evangelisk-lutherske Menigheds Navn og Ærinde — bevidnet vor

Glæde og sendt vore Ønsker om Velsignelse over, at De have fornyet den evangelisk-lutherske Mission uden Kaste i Ostindien og antaget den hæderværdige Missionær Carl Ochs — min fordums Lidelsesfælle —, idet jeg tilføiede den Bøn, at De velvilligt vilde meddele os, nemlig den herværende evangelisk-lutherske Menighed ved mig, dens Sjælesørger: — om Hr. Missionær C. Ochs har overdraget sin Missionsstation Bethanien i Puttambaukam, ved Cuddalore i Ostindien til den høiærværdige Missions-Direction i Kjøbenhavn, eller om ovennævnte Missionsstation skal forblive Missionær Ochs's Privateiendom. Denne Forespørgsel har jeg herved den Ære at gjentage i den herværende evangelisk-lutherske Menigheds Navn og Ærinde, og jeg forebringer mit Ærinde i det Haab, at den høiværdige Direction ikke vil lade en Menigheds Forespørgsel blive ubesvaret.

Fremdeles beder jeg den høiværdige Direction tillade mig, der tidligere har tjent som Missionær iblandt Negerne paa den daværende danske Guldkyst og senere i Tamullandet i Ostindien, — at henlede Deres Opmærksomhed paa de allerelendigste af alle Hedninger, nemlig paa Australiens Urindvaanere.

Da jeg i 1860 kom fra Kastemissionen i Ostindien til Australien, skjar det mig dybt i Hjertet at see, at den lutherske Kirke ikke gjorde noget for de stakkels Hedninger, i hvis Land vi leve, og at Kirken med den rene Lære og de rene Sakramenter overlod Evangeliseringen af Sydaustraliens stakkels hedenske Urindvaanere til andre Religionspartier, uden videre at opfylde sin Kaldelse og Herrens Befaling: at lyse som Guds Stad iblandt Hedningerne.

I Aaret 1840 havde den lutherske Kirke forbarmet sig over de stakkels Hedninger i Sydaustralien og fra Dresden af sendt tydske Missionærer til Sydaustralien. Hine Mænd, hvem jeg lærte personlig at kjende, medens jeg var Pastor i Adelaide, have ogsaa arbeidet trofast iblandt de stakkels Sorte, og jeg har selv endnu iblandt Urindvaanerne seet skjønne Spor af hiin Missions velsignede Arbeide. Men da hine Mænd ikke mere kunde arbeide som Missionærer, ere de deels blevne Præster ved tydske Menigheder, deels Landmænd, og den evangelisk-lutherske Kirkes Mission

iblandt Sydaustraliens Urindvaanere blev opgiven, imedens den engelsk-bispoppelige Kirke, engelske Dissentere og tydske Herrnhuttere dog have Missionsstationer iblandt disse de fattigste og dybest sunkne Hedninger og arbeide iblandt dem, hvorved det bliver godtgjort, at det ikke er umuligt at drive Mission i Sydaustralien.

Jeg offentliggjorde først i et Tidsskrift et Opraab til Lutheranerne i Australien, hvilket fandt meget Bifald; derpaa blev der berammet et almindeligt Missionsmøde for alle sydaustraliske evangelisk-lutherske Menigheder og det blev bivaanet af Affendinge fra alle Menigheder. Som Følge deraf blev der dannet en evangelisk-luthersk Missionsforening for Australien. 1863 blev der atter afholdt et almindeligt Missionsmøde, og Affendinge mødte fra alle evangelisk-lutherske Menigheder i Syd-Australien, og dengang kom man saa vidt, at der blev raadslaaet om Hvor og Hvorledes; en Kommitee blev valgt, og en af de tidligere Missionærer spurgt, om han ikke selv igjen vilde gaae som Missionær til de Sorte. En Egn ved Lake Hope, 300 engelske Mile N. O. for Adelaide, langt borte fra alle andre Missionsstationer, blev ogsaa udseet til Anlæget af en evangelisk-luthersk Missionsstation, og det blev overdraget mig at sætte mig i Forbindelse med en Mand fra Adelaide, som i hiin Egn har vidtudstrakte Stationer for Hjorder. Min Samtale med denne Mand havde et saa opmuntrende Udfald for Missionen, at man slet ikke havde kunnet haabe og ventet det saa godt.

Men snart efter blev jeg kaldet af den herværende Menighed og maatte forlade Adelaide, og nu er min personlige Indflydelse i denne vigtige Sag, da jeg er mere end 300 (engelske) Mile borte derfra, kun af ringe Betydning, og indtil den Dag idag er Missionen iblandt Urindvaanerne ikke bleven fornyet, fordi det kun synes muligt, naar det kunde skee ved et luthersk Missionsselskab.

Idet jeg, som Christi Tjener, meddeler den høiværdige Missionsdirection denne meget vigtige Sag, beder jeg, at samme vil overveie for Herren: — om denne min ringe Skrivelse ikke kunde være at betragte som et Nødraab for de stakkels Urind-

vaanere i Syd-Australien, og idet jeg stiller mig til den høiværdige Directions Raadighed til efter bedste Evne at give videre Oplysning, tilønsker jeg Dem Guds Naade og underskriver mig

Med Høiagtelse

den høiværdige Directions hengivneste

Johann Friedrich Meischel, evangelisk-luthersk Præst.

12.

Til Pastor Meischel i Mount Gambier i Syd-Australien

d. 5 August 1865.

Deres kjære Brev af 9de Mai d. A. har det danske Missionsselskab rigtigt modtaget; derimod have vi ikke faaet noget Brev fra forrige Aar; vi kunde altsaa ikke svare paa det Spørgsmaal, som De i det har fremsat os. Nu kan det skee.

Da Hr. Ochs traadte i den danske Missions Tjeneste, tilbød han os Stationen; vi vilde dog dengang ikke overtage den, deels fordi vi først vilde see, hvordan vor Forbindelse vilde vorde, deels — og det var Hovdsagen — fordi Bygningerne og Besiddelserne vare anskaffede for Penge, som han har erholdt af sine udenlandske Venner. Men efterat der er opført Bygninger for vor Regning og der i disse Dage er affendt to Medhjælpere, som ere dannede i vor Missionsskole, Andersen og Thomsen, har Forholdet forandret sig. Paa den ene Side kan og tør Missionsselskabet ikke modtage gratis som Eiendom, hvad der er anskaffet for fremmede Penge, paa den anden Side tør vi heller ikke lade Besiddelsesretten staae hen uafgjort, idet, naar Hr. Ochs skulde blive bortkaldt, Alt bliver taget i Beslag af Retten. Vi have derfor gjort ham det Forslag, at han skulde lade Alt, hvad der hører til Stationen, taxere; naar vi ere blevne enige om Prisen, vil det danske Missionsselskab overtage det Hele for Betaling. Summen vil da blive udsat paa Renter, som en særskilt Capital for Stationen Puttambaukam eller Bethanien, og saa skulde der udstedes et Dokument, gyldigt efter de engelske Love. Vi have endnu ikke modtaget noget Svar paa dette Forslag fra Hr. Ochs.

Alt, hvad vi hidtil have hørt om vor Missionær, har været

os meget tilfredsstillende; jeg haaber, at, ved vor Guds og Frelsers Naade, fra hvem Velsignelsen alene kommer, hans Riges Sag godt vil vorde fremmet ved de to Medhjælpere, der nu afsendes til Ostindien. Vi takke de os ubekjendte Venner i Australien, at ogsaa de have understøttet Hr. Ochs's Ærinde. Var det muligt, ønske vi meget, for at bevare Eenheden i Regnskabsførelsen, at de fra Australien indkommende Gaver maatte blive afgivne til „den lutherske Missionsforening uden Kaste i Dresden" eller til den lauenburgske Kreds og ikke directe til Ochs.

Nu kommer jeg til det vigtige Andragende, Deres Brev indeholder. Hvor ønskeligt det end er, at ogsaa den evangelisk-lutherske Kirke antager sig de stakkels Indfødte i Australien, saa indseer jeg dog ikke, hvorfra der for Øieblikket kan komme Hjælp. Rigtignok kan Herren oplade Døre, som vi ikke kjende. Vi, som have vor Gjerning i Ostindien og i Grønland, kunne ikke strække os videre. Det er ogsaa et Spørgsmaal, som De, kjære Hr. Meischel! kan besvare bedre end vi, om ikke netop Brødremenighedens Missionærer ere de, hvilke ere bedst skikkede til at færdes med forkomne og dybt sunkne Folkefærd, og om der ikke just er anviist den evangelisk-lutherske Kirke en anden Maade for dens Virksomhed. Imidlertid skulle vi agte paa Deres Raab om Hjælp; maaskee ligger deri et Fingerpeg fra Herren, som bereder os ogsaa en Vei derhen.

Ham alene ville vi overgive vort Hjerte, al vor Digten og Tragten; han bærer os i sin uudtømmelige Barmhjertighed. Vor Herre Jesus Christus give Dem sin bedste Velsignelse og forfremme Dem i Tro og Kjærlighed!

13.

Til Andersen og Thomsen

d. 27 Aug. 1865.

Endelig er da vort Ønske blevet opfyldt at høre noget om Deres Ankomst til London; det var en usædvanlig lang Tid, der medgik; men ogsaa denne Besværlighed kan være til Gavn for Dem baade i aandelig og legemlig Henseende. Vor trofaste

Frelser fører os paa sine og ikke paa vore Veie. Vi have havt Brev fra Hr. Ochs, som naturligviis længes meget efter Dem; han har tillige sendt en Tegning af den Bolig, der er opført for Dem; denne vil De erholde. Han skriver iblandt Andet, at for det Tilfælde, at han ikke kan afhente Dem i Madras, var det rart, om De havde Nogen at henvende Dem til der for ikke at have Ulemper med Hinduerne. Omendskjøndt jeg nok troer, at de derværende Missionærer — tydske og engelske — ville modtage Dem godt, naar De foreviser det Dem af det danske Missionsselskab medgivne Brev, saa var det dog godt, at De benyttede Opholdet i London for at skaffe Dem Adresse til en enten i Madras eller Cuddelure boende Missionær. Jeg tænker, at De vil besøge Missionsskolen i Islington, og naar De da taler med Forstanderen eller med den fortræffelige Olding Mr. Venn, ville De vel faae en Adresse til en eller anden. Ogsaa vilde jeg raade Dem til at besøge Bibelselskabets Sekretair Mr. Knolleck og den evangeliske Alliances Secretair H. Schmettou og Pastor Dobson og naar De hilse disse Mænd fra mig, da vil De maaskee ogsaa blive hjulpne. Det er af Vigtighed for Dem, at De bruger den Tid, som forundes Dem i London, til at gjøre Dem bekjendt med de christelige og kirkelige Anstalter, navnlig hvad Missionen angaaer, hvilket vil være Dem til stor Nytte. Jeg skriver dette, fordi jeg i dette Dieblik endnu ikke kan sige, om det vil lykkes mig at komme til London i næste Uge; og for det Tilfælde, at denne Leilighed til at være hos Dem i de sidste Dage af Deres Ophold i London og at veilede Dem vil nægtes mig, vil jeg raade Dem til at benytte Tiden.

Jeg har hver Dag fremført Dem i mine Tanker og Bønner for Menighedens Herre, at han vil bevare Dem til Sjæl og Legeme ustraffelige indtil Jesu Christi Dag. Manges Dine ere baade med glad Forventning og med Mistillid henvendte paa Dem; vi, som for Diebliffet ere Deres Foresatte, have jo det allerbedste Haab om, at Gud vil give Dem Naade til at uddannes til at vorde hans Tjenere, at han vil skjænke Dem Taalmodighed, Ydmyghed og gjøre Dem trofaste i Kjærlighed, saa at

Ingen af Dem tænker høiere om sig selv end det bør ham at tænke. De vil altid hos Bestyrelsen for det danske Missionsselskab finde Mænd og Fædre, som bære Dem i deres Hjerter. Jeg venter snart at høre fra Dem, navnlig ogsaa, hvordan Deres Afreise fra London er ordnet. Herren bevare og beskjærme Dem!

14.

Til Missionær Ochs

d. 30 November 1865.

Det danske Missionsselskabs Direktion har med sand Glæde modtaget Deres Brev af 19de Octbr. d. A.*) samt Beretningen om Vaisenhuset og Deres øvrige Virksomhed; der gaaer, hvad jeg sætter høiest, en sund Betragtning igjennem dette, ligesaa langt fra phantastisk Overdrivelse som fra unyttige Klager. Dette er især deleshed vigtigt i Missionen, hvor man saa let bliver forledet til at see Alt i det ideale eller ogsaa i det mørke Lys, medens det kommer an derpaa at kjende det menneskelige Hjerte, hvorledes det overalt er det samme, saalænge Naaden ikke har gjenfødt og fornyet det. Derfor Tak for Deres besindige Dom; Herren give Dem ogsaa videre sin Aands Kraft!

Vore unge Venner ere afreiste med Skibet „Lord Warden“; vi havde ventet, at De kunde underveis ved en eller anden Leilighed lade nogle Linier komme til os, fornemlig fra Cap af, vi have alligevel Intet hørt siden Deres Afreise fra London. Maaskee ville de ankomme samtidig med dette Brev. Ogsaa vil De samtidig erfare det store Tab, som Missionen har lidt ved Harms Død i Hermannsburg. Den Afdøde var en saa stærk Character, at han udelukkende vilde regjere; hvorledes det nu vil gaae, er endnu dunkelt for os; det er kun meget betænkeligt, at Personligheden har formegen Indflydelse. Hvad vor Elev Hjorths Affendelse angaaer, saa maa vi paa den ene Side ansee det som en særdeles Forelse, at vore Spørgsmaal krydsedes,

*) Dansk Missionsblad Tillægsb. Nr. 4 og 6.

idet De forlangte en christelig Haandværker, og vi havde en at tilbyde. Den unge Mand har særdeles mekaniske Talenter, er egentlig Snedker, tillige Instrumentmager, og ogsaa af en godmodig Charakteer, medens han er mindre oplagt til at lære. Men paa den anden Side vide vi endnu ikke, om vi kunne skaffe de nødvendige Penge til hans Udrustning og Underhold; saalænge jeg har Ledelsen af Missionsanliggenderne i Hænderne — som jeg jo længselsfuldt ønsker at overgive til en Bedre og Dygtigere — vil jeg altid stærkt fraraade at slaae ind paa saa mange Selskabers Vei, nemlig at gjøre Gjæld i Tillid til Missionsvennernes fremtidige Bidrag. Missionen er vel altid en Troessag; det synes mig alligevel at være paa en Maade at friste Gud, naar man ogsaa vil strække sig videre i dette Anliggende end Herren tildeler En.

Jeg har gjort en Reise paa 4 Uger igjennem den sydlige Deel af Sjælland og en stor Deel af Jylland, for overalt at vække Interessen for Stationen Puttambaukam eller Bethanien. Saavidt Mennesker kunne see, er dette ogsaa lykkedes mig; overalt have Hjerterne og Hænderne været beredvillige; hvor vedvarende Deeltagelsen vil være, maa først vise sig. Man har paa mangfoldige Steder udtalt megen Tilfredshed med Deres Arbeide i Ostindien.

Det er altid en vanskelig Sag for Missionærerne, at de maae give deres Børn fra sig; ogsaa De er jo i samme Nødvendighed. Skulde Deres kjære Hustru komme til Danmark, vil hun finde en god Modtagelse hos os. Ogsaa min Bolig i Gladsaxe staaer aaben for Deres Hustru; Herren skjærme hende paa hendes Reise med Børnene. Sandsynligviis vil De nu ogsaa have faaet Lønnen for dette Aars fjerde Kv. og tilstille os en saadan Afgjørelse ved Aarets Slutning, som er overskuelig og lettere at forstaae end den forrige, i hvilken der var noget Dunkelt for os. Grunden ligger sandsynligviis deri, at der indkommer Penge fra forskjellige Sider, som snart regnes fra, snart lægges til. Vi ønske derfor, at Afregningen blev affattet saa ligefrem som muligt, og at Udgifterne for Stationen og for Dem (Vaisen-

huset medtaget) og Udgifterne for Missionseleverne (Bygnings-omkostninger og Underholdning) bleve holdte fra hverandre. Jeg har tidligere skrevet Dem til, at de unge Mænd have faaet deres Løn udbetalt for det første halve Aar; hvormeget der alligevel er udgivet paa Reisen deraf, veed jeg endnu ikke. Da De vel holder Schwarzemberger-Bladet, vil De see deraf, hvorledes vi her stille Sagerne.

Bestyrelsens Medlemmer sende Dem en hjertelig Hilsen, og ønske inderlig, at Herren vor Frelser vil bevare Dem endnu længe for os. Gid han maatte høre vort Ønske!

15.

Fra Missionær Børresen i Purulia

d. 4 Nov. 1865.

Høiærede Hr. Dr. Kalkar!

De vil erindre Dem, at jeg paa mit Besøg i Kjøbenhavn i Juli 1864 for at tage Afsked fra mine Slægtninge, for siden som Missionær af det Gosnerske Missionsselskab i Berlin at gaae til Ostindien, ogsaa besøgte Dem, hvorved jeg havde den Ære at gjøre Deres Bekjendtskab, hvilket har glædet mig meget. Efter at have taget Afsked fra Slægt og Venner og mit gamle Danmark, kom jeg tilbage til Berlin; jeg forlod med Kone og en lille Datter og Andre Berlin og reiste til Hamburg, hvorfra vi seilede i November og ankom hertil d. 21de April. Her fandt jeg en Ven, en Normand, som er udsendt for 2 Aar siden, hvis Navn er Skrefstrud; med denne var det egenlig bestemt, at jeg skulde arbeide tilsammen.

Han er meget vidt i Sprog, han prædiker i Bengalisk meget færdigt, taler færdigt Tydsk og Engelsk og er temmeligvidt i Hinduisk. Vi have været sammen i 6 Maaneder; han har været mig i den Tid en god Støtte ved at lære det bengaliske Sprog, som her tales.

Da vore tydske Brødre ikke godt kunne taale nogen Dansker og ere for en stor Del ufornuftige Patrioter, saa har denne min Ven maattet høre paa meget i Krigstiden. De søgte ved alt

muligt at skade ham, fordi han ikke kunde indrømme alt det, som de anklagede de Danske for. De havede ham og skrev i den Anledning til Berlin, da de vidste, at jeg skulde komme til den samme Station: Send os blot ingen flere Danskere, vi har nok med den Ene, som vi har, og ville være glade, naar vi kun vare af med ham. Dette meddelte mig vor Inspektør, og det hjalp dem derfor ikke.

Nu, da Herren har ført det saaledes, at vi ere komne sammen, saa have vi besluttet at holde fast ved at blive sammen, da vi ere eet Hjerte og een Sjæl, vi passe sammen i Alt; dette kan Brødrene her just ikke taale. Nu vare vi til Conferens i Ranihsi (Hovedstationen), og der blev besluttet, at vi skulde skilles ad. Da vi vidste, at dette var længe overlagt Politik, saa holdt vi fast tilsammen, sagde dem, at vi ere beredte til at gaae hvorhen det skal være, men vilde blive sammen, men dette vilde de ikke. De have nu givet os 3 Maaneders Betænkningstid, og ville vi da ikke lade os skille, ere vi afskedigede og udelukkede; denne Tid er nu omme eller udløber d. 25de Januar.

Da nu Danmark har en Mission her i Indien og De er dens Forstander, saa vende vi os til Dem og tilbyde os at indtræde i den danske Mission, i Deres Tjeneste; kunde dette skee, vilde det være for os Begge en sand Glæde.

Var det muligt, at vi kunde faae et Svar til den Tid? Om ikke andet, dog en Besked om Muligheden.

Jeg beder Dem derfor, Hr. Dr., om at De vil have den Godhed senest til d. 30. Januar over Triest at svare, om det er muligt, at vi kunne blive optagne i den danske Missions Tjeneste eller ikke.

I Haab om, at De vel vil opfylde vort Ønske, bliver jeg

Deres ærbødigste

H. P. Børresen.

16.

Fra Missionær Skrefsrud i Purulia

d. 4 Nov. 1865.

Da jeg, som min faderlige Ven Børresen i sit Brev til Dem

vil meddele, er kommen i den sørgelige Omstændighed at maatte forlade den Missionsmark, paa hvilken jeg i 10 Aar har arbeidet med saa megen Lyst og Kjærlighed, og han har underrettet mig om, at den danske Kirke har en Mission i Indien og muligviis kunde tage mig i Tjeneste, og da jeg har en stor Forkjærlighed til Hinduerne og i Besynderlighed til Urstammerne, og mit inderligste Ønske er at kunne faae Arbeide i Herrens Viingaard iblandt dette Folk, og det i et Kirkesamfund, hvor jeg frit kan lære Biblen efter den Augsburgske Confession —: saa tilbyder jeg herved Deres Selskab min Tjeneste og vil med Glæde offre de Kræfter, som Gud Herren har skjænket mig, i samme.

Jeg beder ret indtrængende, at De godhedsfuld giver mig et Svar herpaa, det seneste indtil Enden af Januar 1866, da min Tid at være her da ophører.

Skulde det ikke være muligt at give et directe Svar til den Tid, da beder jeg om De vil tilskrive mig, om der er Mulighed for, at jeg kan blive optaget.

Det bengalske Sprog er jeg nogenlunde mægtig; Hindi derimod har jeg hidintil ikke drevet saa meget, dog forstaaer jeg det og hjælper mig igjennem dermed; desuden læser jeg det nu daglig.

Ærbødigst

L. Skrefsrud.

NB. Jeg er gift, men barnløs; min Kone er ogsaa fra Norge.

17.

Til Missionær Børresen i Purulia Maubhomm ved Calcutta

d. 15 Jan. 1866.

Deres og Deres kjære Ven Hr. Skrefsruds Brev af 4de Nov. f. A. ere rigtig komne mig ihænde, og jeg har forelagt den samlede Bestyrelse for det danske Missionsselskab Deres Andragende. Vi kom meget snart til den eenstemmige Overbeviisning, at det danske Missionsselskab ikke kunde antage Deres velvillige Tilbud. Vi have vel en egen Station, Puttambaukam i Nærheden af Cuddalure, hvorhen vi ifjor have sendt to Missionselever, som ere uddannede i vor Skole, og iaar have vi isinde at udsende

endnu en, om Gud giver Naade dertil. Mere tør og kunne vi ikke paatage os, eftersom vore Kræfter kun ere svage og indskrænkede.

Da Indien i sin umaadelige Udstrækning trænger til mange Arbeidere, vil De let kunne finde en Mark for Deres Virksomhed. Gud give Dem hertil sin Velsignelse, at det vil lykkes Dem at vinde Sjæle for Herren, som har elsket os med en evig Kjærlighed. Jeg vil henlede Deres Opmærksomhed paa, at den gamle trofaste danske Missionær Grønning, som længe har arbeidet i Telugulandet i Rajamunduri, nu agter at forlade Indien og søge Hvile i Hjemmet; der vil der maaskee ogsaa være en ny Dør. Dog De vil vist bedre kunne bedømme Forholdene end vi her.

18.

Til Missionær Ochs

d. 16 Febr. 1866.

Hvor meget takke vi vor naadige og trofaste Gud, at han har beskyttet vore Reisende, og har ført dem til deres Bestemmelsessted uden nogensomhelst Fare! Herren beskjæmmer ofte vor Vantro; Han give os fremdeles sin Velsignelse, for at De og Vennerne maa tjene Frelseren med hverandre i hjertelig Samdrægtighed og Kjærlighed og hverve Sjæle for ham. Beskrivelsen af Deres Vaisenhuus har glædet os Alle her; som Frugten af denne Glæde kan jeg melde Dem, at Diakonisserne i Kjøbenhavn have tilbudt at underholde et lille forældreløst Barn. De ønske, at det faaer Navnet Sarepta; en lille Forening af unge Piger har ogsaa gjort det samme Tilbud ved Frøken Ebba Withusen, at betale for en Pige; fremdeles har en meget christelig Mand i Kjøbenhavn underrettet mig om, at en lille Kreds af troende Venner har besluttet at lade nogle Drenge opdrage, indtil De erklærer, at Deres Hindudrenge kunne anbringes et eller andet Sted. Vennerne ønske, at en af Drengene skulde bære mit Navn; jeg har egentlig ikke gjerne seet det, fordi jeg lægger intet Værd paa mit Arbeide i Missionen, men har dog ikke nægtet det, for ikke at saare denne Velvillie ved falsk Beskedenhed.

Bestyrelsen har nu besluttet, om Gud vil, at sende Dem vor Hjorth iaar som Medhjælper ved Arbeidet; han er ikke blot en meget duelig Snedker, men har ogsaa gode Anlæg til mangt et technisk og praktisk Arbeide. Vi ville i denne Maaned lade ham faae Underviisning i en Smedie, hos en Murer og ellers et andet Sted, saavelsom ogsaa øve sig i Orgelspil, og haabe at han bliver nyttigere derved; vor Hensigt stemmer overeens med Deres, at han skal anvise Drengene til Haandarbeide og yde dem Hjælp med at haandtere Værktøiet; det er hans egentlige Bestemmelse, dog skulde han ogsaa senere tjene i Missionen.

Vi haabe, at den kjære Hjorth saaledes ogsaa kan fortjene sit daglige Brød i Indien, hvor der er en saa stor Mangel paa Haandværkere; skriv De os ogsaa Deres Mening til i denne Retning, og giv os Deres Raad som en erfaren Mand; især-delesbed ønsker jeg at vide, om han skal tage meget Værktøi med og da af hvad Slags, eller om Alt kan anskaffes i Madras, og hvad De ellers finder nødvendigt at bemærke.

Vort Missionsmøde paa Helligtrekongersdag var, Gud skee Lov, meget oplivende; i Frue Kirke prædikede jeg over Matth. 28, 18; i den store opfyldte Sal, hvor De talte, holdt Pastor Evaldsen og Prof. Hammerich interessante Foredrag; dog maa vi Alle ikke anslaae det for høit, men dagligt ydmyge os for Gud, fordi det endnu seer meget svagt ud med Deeltagelsen for Missionen; en stor Deel af Folket er endnu ganske fjern fra denne Sag. Iveren er langt stærkere i Norge end her. At vi nu have Arbeide paa et bestemt Punkt, tænker jeg vil vække Deeltagelsen; det Første og Sidste er Guds Velbehag, han styrer det som han vil.

Fra to i den goßnerske Mission arbeidende Mænd, en Dansker og en Normand, har jeg faaet Brev fra Calcutta med det Tilbud at træde i vor Tjeneste i Indien. Vi kunde ikke gaae ind derpaa, deels fordi vi jo nu have vore herfra udsendte Mænd, deels fordi det slet ikke er indlysende for os, at den goßnerske Mission, som de Herrer skrive til os, var indtagen imod dem, fordi

de ikke vare Tydskere. Det synes mig dog for usandsynligt, at politiske Mistemninger, hvis Elendighed vi have nok af her, skulde forplante sig til Indien.

Vi vente længselsfuldt Brev fra Dem og Beretning om, hvorledes de unge Venner behage Dem, og hvorledes De vil indrette det med disse. Tillige vente vi ogsaa at erfare noget nøiere om Deres Mening i Henseende til det Forslag, vi have gjort Dem, om at overtage Bygningerne paa Deres Station for det danske Missionsselskab; vi have modtaget de lauenburgske Penge af de tydske Brødre for Stationen i Bethanien, sandsynligviis ogsaa specielt for Kirkebygningen; saasnart vi faae Deres Afregning og Deres Svar paa vore Spørgsmaal, ville vi endnu engang gjennemsee Indtægternes og Udgifternes Status. Vore Midler ere noget indskrænkede; Herren alene kan saaledes lede Hjerterne, at Pengene ogsaa indkomme rigeligere. Jeg tænker, saafremt Gud vil, efter Paaske at gjøre en Reise til Lauenburg og Dresden for at aftale mundtlig om Deres Stilling. Der synes mig at herske en Uklarhed og en Afvigelse fra vor tidligere (skriftlige) Aftale; dog vil det, som jeg haaber, lade sig bringe i det rette Spor ved broderlig Imødekommen og venskabelig Aftale. At Leipzigerne endnu ikke ere rolige, skriver den kjære Pastor Gentzken til mig; selv har jeg Intet seet deraf.

Vore unge Venner ville ogsaa have givet Dem Efterretning om os, hvoraf De har erfaret, hvormeget Deres hele Arbeide ligger os paa Hjerte; lidt efter lidt lader ogsaa den grundtvigske Retning, som ikke er gunstig stemt for Missionen, af fra dens Modstand. Den meest betydelige Præst i denne Retning, Pastor Birkedal, er desværre bleven afsat af politiske Grunde for hans Taler i Rigsraadet; det har frembragt en stor Bevægelse i denne Kreds, fordi et Antal af hans Venner vil beholde ham for Kirken, d. e. for Stats- eller Folkekirken, og han ellers ikke ret godt kan udøve Ministerialier. Alligevel ere Stridighederne her ikke værre, men endogsaa meget mildere end andre Steder; især-deleshed i England og Skotland staae Partierne skarpt imod hverandre.

Et Brev og en Indbydelse er kommen til os fra Barmen til en Conferents af alle evangeliske Missionsforeninger paa Fastlandet, hvori man vil aftale nogle vigtige Spørgsmaal angaaende den nuværende Mission. Jeg tænker, saafremt Gud vil, ogsaa at reise derhen, meest fordi det synes mig nødvendigt, at vi ikke glemme den evangeliske Kirkes Eenhed over de mange Spaltninger.

Der ere endnu komne nogle Efterretninger til mig om Børn i Deres Vaisenhuus, som jeg endnu engang vil nævne med de ovenstaaende.

1. Af Diakonisserne en Pige, som skulde have Navnet „Sarepta".
2. En Forening af unge Piger ved Frøken Ebba Withusen ......, hvis Navn ikke er forlangt, kald De hende Ebba.
3. Af en Forening af christelige Venner i den nordlige Forstad ved Hr. Toldassistent Thaning:
   en Dreng, som skulde hedde Kalkar,
   en Pige, — — — Johanne Kjøbenhavn.
   en Pige, — — — Nørrebro.
3. Af Forpagter Lavätz i Kallundborg Drengen David.

Vi ønske, at De giver os lidt efter lidt Underretning om disse Børn, for at vi kunne give Efterretningerne til de Velgjørere, som underholde dem og derfor ogsaa interessere sig for Børnene.

Hils de unge Venner Andersen og Thomsen; jeg vil, saafremt Gud vil, i næste Uge skrive til dem. Herren give Dem sin Velsignelse og Deres kjære Kone med Barn en lykkelig Reise!

19.
Til Missionseleverne Andersen og Thomsen
i Puttambaukam i Ostindien
d. 24 Febr. 1866.

Bestyrelsen for det danske Missionsselskab har med megen Glæde og Tilfredshed modtaget Deres Brev fra Madras og

Bethanien, og vi have af ganske Hjerte takket vor himmelske Fader, at han naadig og barmhjertig har ført Dem karske, sunde og lykkelige til Deres Bestemmelsessted. Vi ere ogsaa meget vel tilfredse med, at De indretter Deres Breve saaledes, at den Ene udfylder den Andens; dermed faae vi jo ret Indseende med, hvorledes hver af Dem har opfattet Stillingen og Omgivelserne. Nu er det vor Bøn til Gud, at De maae leve et enigt, kjærligt og samdrægtigt Liv med hinanden og ved Deres gode Omgjængelse give Hedningerne et godt og følgeværdigt Exempel, samt at De ret i Troskab og Ydmyghed ville underordne Dem Ochs og lade Dem veilede af ham. Derom have vi bedet i Lønkammeret og i Missionsvennernes Forsamling; Fristelsen til at troe mere om sig selv end om Andre og at tænke høiere om sig selv end det bør at tænke, ligger os Alle nær; vi have derfor at bede om, at han, som er vor Ypperstepræst og som, omendskjøndt han var Guds Søn, lærte Lydighed af det, som han led, vil holde os under sin baade tugtende og opreisende, baade nedbøiende og ophøiende Aand. — Iøvrigt kan De, kjære unge Venner, være overbeviste om, at vi her tilligemed mange Andre bære Dem i Hjertet.

Jeg har i forrige Uge skrevet til Hr. Ochs og venter med Længsel Brev fra ham; vil De sige ham, at foruden dem, som jeg i dette Brev meldte ham, have endnu Andre tilbudt sig at ville underholde nogle Børn i hans Vaisenhuus; derom skal jeg næste Gang tilskrive ham.

Paa Missionsskolen gaaer Alt sin vante Gang; De vil have erfaret, at vi agte iaar, om Gud giver Naade dertil, at udsende Hjorth som Haandværker ved Stationen; han har allerede begyndt at øve sig i adskillige mekaniske Arbeider. For en Ordens Skyld maa jeg anmode Dem om at sende Deres Breve under Adresse: „Til Bestyrelsen for det danske Missionsselskab" directe.

Nu, Gud, vor Herre Jesu Christi Fader, velsigne Dem og give Dem Kraft til Legeme og Sjæl og dygtiggjøre Dem til al god Gjerning i det vigtige Kald, til hvilket han har kaldet Dem!

20.
Til Missionær Ochs i Puttambaukam
d. 13 April 1866.

Jeg haaber, naar De erholder dette Brev, at De da allerede har faaet de forventede Penge, hvilke ere affendte herfra d. 9de Marts. Idag sendi vi Dem foruden Deres Tilgodehavende fra f. Kv., beregnet til 400 Rdl., endvidere til Kirkebygningen 600 Rdl., altsaa i det Hele 1000 Rdl. Jeg haaber, at De i Betragtning af vore indskrænkede Midler og i Overeensstemmelse med Deres praktiske Sands vil anvende den størst mulige Sparsomhed*).

Siden min sidste Skrivelse af 16de Febr. er der skeet nye Tilbud om at forsørge og lade opdrage i Deres Vaisenhuus nogle Børn, nemlig:

1) En Forening i Sorø igjennem Hr. Pastor Frimodt en Dreng eller en Pige, som skulle have Navn enten Johannes Soranus eller Marie Sorana.
2) Frøken Karmark paa Østerbro en Pige, som skulde have Navn Johanne, ved Samme.
3) En Dreng ved tvende Bønder i Slesvig, Markus Haugaard og Peder Haugaard, igjennem Lærer J. Hansen ved St. Severini Skole i Haderslev. Drengens Navn skulde være Markus Haugaard.
4) En Dreng ved nogle Beboere i Sæby-Hallerslev ved Slagelse, igjennem Hr. Pastor Lind. Drengen skulde hedde Theodor Sæby Hall.
5) En Dreng ved en unævnt Dame, hvem De maaskee kunde kalde Lassen.

Samtlige Velgjørere have gjort det til Betingelse, at de aarligen faae Meddelelse om det af dem forsørgede Barns Udvikling og Fremskridt, hvilket jeg haaber, at De, kjære Hr. Ochs, vil iagttage. Efter Aftale agte Pastor Fich og jeg, om Gud vil, at holde en Sammenkomst med de lauenburgske Brødre i

*) cfr. Dansk Missionsblad 1866, Nr. 5 og 6.

Lybek d. 29de d. M. og derfra, saafremt Krigsurolighederne tilstede det, at begive os til Dresden for at aftale adskillige vigtige Punkter angaaende Deres og Stationens Forhold til os.

Den forhen omtalte Langhans har paany udgivet en tyk Bog imod Missionen, hvori han især tager Missionærerne haardt med; hvormegen Skrøbelighed der end findes baade hos disse og hos Missionsbestyrelserne, saa er Langhans's Angreb dog baade ubeføiet og ukjærligt.

Vi bede at hilse vore to unge Venner Andersen og Thomsen; vi have endnu ikke modtaget Beretning fra disse og fra Dem for første Kvartal 1866. Hjorth har øvet sig i mekaniske og practiske Arbeider; vi have tænkt paa at lade ham reise til Ostindien med Deres Frue. Herren ledsage hende med sin guddommelige Beskjærmelse!

21.

Til Missionær Ochs i Puttambaukam i Ostindien

d. 22 Mai 1866.

Ligesom jeg skrev Dem til i mit Brev af 13de April, vare nu Pastor Fich og jeg reiste til Lauenburg og Dresden for at forhandle med de derværende Venner af Deres Mission og fastsætte vort Forhold. Vi ere overalt blevne modtagne med Kjærlighed og bleve ogsaa strax enige i de Punkter, som Directionen i Kjøbenhavn havde paalagt os; det er mig en ikke ringe Glæde, at de tydske Venner ogsaa strax ere gaaede ind paa de Forslag, som vi gjorde dem. Disse vil jeg hidsætte her.

1. Det danske Missionsselskabs Direction har den øverste Styrelse af Missionen i Bethanien; de andre erkjende sig som Filial- eller Kredsforeninger og kunne ikke directe foranstalte, hvad der skal foretages i Missionen eller forhandle med Missionærerne, men maa forelægge deres Ønske for Directionen, ved hvilken der bliver udført, hvad der skal skee, eller bliver forhandlet med Missionæren. Deraf følger ogsaa af sig selv, at ogsaa denne (eller Missionærerne) ikke kan foretage Bygningsarbeider eller vigtige

Sager paa egen Haand uden at indhente Directionens Samtykke, som er ansvarlig derfor.

2. Pengene, som indkomme til Missionen som frivillige Bidrag, blive overleverede til det danske Missionsselskabs Direction for at blive anvendte af denne for Missionen. (Det gjør en Undtagelse, hvad der indkommer fra Australien, fordi det er vanskeligere at sende dette over Kjøbenhavn; hvad der directe bliver tilsendt Missionæren, indfører samme paa sin Regning.)

3. Omendskjøndt det ikke er Directionens Mening at paalægge Giverne Indskrænkning med Hensyn til deres frivillige Gaver, saa at de kunne bestemme deres Gaver til et bestemt Øiemed, f. Ex. til Kirkebygning, Reiser, Vaisenhuset, og Directionen altid, saavidt muligt, vil tage Hensyn til de udtalte Ønsker, saa forbeholder Directionen sig dog fri Haand til at anvende Pengene efter Directionens Indsigt til de nødvendigste og nærmest foreliggende Øiemed. Enhver Ledelse bliver umulig, naar Giverne nøde Directionen til at anvende Pengene efter deres specielle Ønsker og særlige Øiemed, hvorved Hovedøiemedet let bliver hindret og hemmet „at vinde Hedningernes Sjæle for Herren."

4. Det, som hører til Missionen i Bethanien af Bygninger, Marker, Inventarium o. s. v., bliver indskrevet ved et Document paa det danske Missionsselskabs Navn, for at ikke, naar Livets Herre hjemkalder den nuværende Missionær, det hele Arbeide skal falde sammen.

Med Hensyn til det sidste Punkt vil jeg bemærke, at de lauenborgske Venner og en Del af Dresdens Kommitee vare af den Mening, at det danske Missionsselskab, fordi det har overtaget Missionen i Bethanien, ogsaa derved er Besidder af Missionseiendommene; jeg staaer alligevel paa den Mening, at den danske Direction skal lade det, som er bleven anskaffet for andetstedsfra indkomne Penge, taxere og forpligte sig til i det Tilfælde, at Selskabet opløser sig eller ikke længere vil styre Missionen i Bethanien, da at afgive Taxationssummen for hine Eiendomme til et saadant luthersk Selskab, som vil fortsætte Missionen i

Bethanien uden Kaste. Dette fordrer nødvendigviis Missionens Sikkerhed, og derfor maa ogsaa det af Dem udstedte, efter de engelske i Indien gjældende Regler affattede Document indeholde to Dele, deels hvad der er bleven anskaffet, førend De er traadt i Forbindelse med os, hvorfor vi i det ovennævnte Tilfælde, om hvilket vi dog haabe, at det ikke vil indtræde, tilbyde en Erstatning, deels hvad vi selv have anskaffet eller ladet bygge, hvad der naturligviis er vor Eiendom.

Efterat jeg har meddeelt Dem, kjære Hr. Ochs! det, hvorom vi nu ere blevne enige med de os forbundne Venner i Tydskland, vil jeg ogsaa yttre min Mening om Et og Andet, hvortil Deres sidste Brev giver os Anledning. Omendskjøndt det — især deelesheds efter engelsk Viis — kan være ganske tjenligt, at der fremstaaer en Kirkebygning i Bethanien, saa synes det dog ikke at være det Nødvendigste, idet, hvad De vil indrømme som en erfaren Mand, de levende Menneskesjæle dog ere vigtigere end de døde Stene. At der er begyndt en saadan Bygning, uden at De har raadslaaet derom med os, og at De derved bliver forhindret, som De selv skriver, „at komme meget iblandt Hedningerne", finde vi ikke i sin Orden, omendskjøndt vi ogsaa kunne indsee, at den ubestemte Stilling, i hvilken De stod i Forhold til de tydske Venner, let kunde bibringe Dem den Mening, at De staaer ganske fri med Hensyn til saadanne Foretagender. De synes ogsaa at mene, at vi ere forpligtede til at afgive de Penge, som ere indkomne til Kirkebygningen, dertil, og naar dette ikke strækker til, ogsaa at anskaffe det, som endnu behøves. Vi kunne dog, som det er udtalt i det tredie Punkt, ikke gaae ind derpaa, fordi i saa Fald vilde ikke vi være de egentlige Bestemmende, men Andre, som staae udenfor Bestyrelsen. Med den største Beredvillighed ville vi altid søge at befordre Deres Ønsker, kjære Hr. Ochs! forsaavidt der ikke lægges Hindringer iveien for Missionens Hovedsag: Prædikenen iblandt Hedningerne.

Efterat jeg har udtalt det Ovenstaaende i Directionens Navn, vil jeg endnu berette, at vi fik et Brev i Lauenborg, som indbød os at komme til Ludvigslyst for at hilse paa Deres kjære

Hustru. Vi traf, Gud skee Lov, Deres Hustru sund og rask med Børnene, kunde alligevel ikke ret sætte os ind i det tunge Offer, som det maa koste Missions-Forældrene at give de dyrebare Børn fra sig. Gud aabne nu et nyt Hjem for Børnene og Pleieforældre, som modtage dem med Kjærlighed og Omsorg! I Bremen vare vi til den store Conferents, hvortil Inspecteur Fabri havde indbudet alle Formændene for de forskjellige Missionsselskaber paa Fastlandet. De vare ogsaa alle repræsenterede med Undtagelse af Basel; dog var Dr. Gundert nærværende. Vigtige ledede Grundsætninger for Missionen bleve da omtalte. For mig gaves det dog intet Nyt, da de fleste Spørgsmaal, Vanskeligheder og Betænkeligheder vare mig bekjendte. Det var alligevel vækkende at see mange Mænd af Navn og at gjøre deres personlige Bekjendtskab. Fra Leipzig var Directeur Hardeland og Professor Luthart tilstede; de viste sig meget nette imod os, og der hørtes intet ondt Ord om Dem, hvilket var mig et Tegn paa et gunstigere Sindelag. Herren bevare Freden for os!

Det vilde være os meget kjært, naar De vilde lade os tilstille en Navnefortegnelse paa Deres Menighed; vi ville indskrive Navnene i en Bog og kunne efterhaanden tilføie Af- og Tilgang. Jeg veed vel, at Menigheden ikke kan være meget stor, og at det i Missionen gaaer igjennem mange Tilbagefald og Skuffelser. Det er alligevel godt at have en Oversigt over de Sjæle, som ere erhvervede og forbundne med os ved Guds Naade.

Der ere igjen blevne anmeldte nogle Venner, som ville antage et eller flere Børn i Deres Vaisenhuus; det Nærmere vil jeg senere skrive Dem til, fordi Navnene endnu ikke ere bestemte. Der har meldt sig en troende og, som jeg efter alle Vidnesbyrd kan see, dygtig, ung og dannet Dame, som gjerne vilde tjene i Missionen ved at give Underviisning og have Beskjæftigelse med den kvindelige Deel. Jeg har intet Andet kunnet svare paa hendes Tilbud, end at jeg vilde indhente Deres Mening derom, om De troer, at der var Plads for en saadan Virksomhed, og om De raader dertil. Jeg veed vel, at Englænderne have et Selskab for promoting femule Education in the East, og jeg har

ogsaa læst sammes Beretninger; om et saadant Arbeide ogsaa lader sig fremme i vor lille Kreds, veed jeg ikke. Vil De have den Godhed at lade mig vide Deres Mening. En christelig Snedker har ogsaa ønsket at kunne tjene i Missionen som Haandværker; han har ogsaa meget gode Vidnesbyrd. Vi kunne naturligviis ikke bruge ham, da vi jo udsende Hjorth til samme Maal; jeg vilde dog gjerne paa Mandens Forespørgsel vide, om der findes en Plads i en anden Station til ham, eller om De troer, at han kunde fortjene sit Brød i Madras eller Cuddalore som Haandværker.

Det har været os en stor Tilfredsstillelse af Deres og vore unge Venners Breve at see, at De ere tilfredse med hverandre paa begge Sider. Hvad Sprogets Vanskelighed angaaer, saa haaber jeg, at dette Bjerg vil blive nogenlunde overvunden lidt efter lidt med den naadige Guds Hjælp. Jeg vil med det Første skrive til de unge Venner og da ogsaa sige min Mening om Forespørgselen angaaende et eget Kjøkken. Ogsaa ville vi snart bære Omsorg for, at der bliver tilsendt de kjære Venner den dem tilsagte Løn ved Dem. Gid Herren blot vil give sin dyrbare Velsignelse til at De maa vedblive at leve i venskabeligt Forhold med Vore, for at hans Rige maa blive befordret ved det fælleds Arbeide.

Om Krigsforberedelserne og Uveirsskyerne, som igjen have trængt sig saa meget sammen, vil jeg Intet skrive, fordi De dog selv erfarer det Altsammen igjennem Aviserne. Herren, som har Rigernes Tøiler i sin almægtige Haand, vil ogsaa lede de svare Tugtelser, som maaskee forestaae, til det Bedste. Paa ham stole vi i det Store og i det Smaa!

22.

Til Missionseleve P. Andersen i Puttambaukam i Ostindien

d. 16 Juni 1866.

Vor Herre Jesus Christus, i hvis Navn og til hvis Tjeneste De er paa Deres Plads, give Dem Frimodighed og Tillid til at arbeide for at lære det svære Tungemaal, i hvilket De en-

gang skal tolke hans urandsagelige Naade for Indiens formørkede Slægter. Vi have med Glæde modtaget Deres sidste Brev af 8de April d. A.*), som ogsaa vakte megen Deeltagelse for Dem paa det nylig afholdte store Missionsmøde i Kolding. Der var ogsaa Provst Føns tilstede, fra hvem jeg skal hilse Dem kjærligt, samt flere Bønder fra Deres Egn, som med Glæde hørte om, at De saa godt kunde taale Klimaet; ogsaa Pedersen saae jeg i Kolding. Det Nærmere om Missionsmødet vil De erfare af Missionsbladet, der vil blive Dem tilsendt.

Hvad Deres eget Kjøkken angaaer, som De og Thomsen ønske at have, da vilde der fra Bestyrelsens Side Intet være til Hinder derfor, hvis ikke vor kjære Ochs fraraader det for det Første; han mener, at De ved saa tidlig at begynde Deres egen Husholdning vil have for stor Bekostning, hvortil De ikke har Raad, og at De vil savne Samlivets Behagelighed under Maaltidet, da De jo ellers ikke har nogen europæisk Omgang. Tal imidlertid med Hr. Ochs derom og bed ham efter Overveielse at lade os endnu engang vide sin Mening; det er i hvert Fald et underordnet Punkt.

Nu nærmer den Tid sig, da Hjorth skal udsendes; han vil tage en Deel Værktøi og Bøger med. Hvad det Sidste angaaer, da tænke vi efterhaanden at faae anlagt et lidet dansk-engelsk Bibliothek paa Stationen til Afbenyttelse for de vordende Missionærer. Vi have dertil ladet udgaae en Indbydelse til Missionsvennerne.

Der har i den senere Tid meldt sig saare Mange for at optages paa Missionsskolen; hvorvidt de kunne antages, kan jeg endnu ikke sige. De Fleste af dem, som melde sig, ere umodne. Det er en Indbildning, som uerfarne opvakte Christne let tilegne sig, at man ikke behøver at lære synderligt for at blive en dygtig Missionær; man kan jo let forstaae, hvorledes de komme til dette Selvbedrag. Imidlertid viser Christi Kirkes Historie lige fra den ældste til den nyeste Tid, at Ingen er bleven til noget Dygtigt

*) Dansk Missionsblad 1866, S. 160.

uden ogsaa at have lært noget Grundigt; naturligviis er det at have gaaet i den Helligaands Skole det Allervigtigste. Jo videre et Menneske kommer i Guds Søns Erkjendelse, desto mere indseer han, hvor langt han staaer tilbage, hvorom Luther taler saa stærke og saa kraftige Ord; med al hans Djærvhed besad han en høi Grad af Ydmyghed.

Jeg har talt med Hr. Ochs's Hustru i Ludvigslyst. Det er et stort Offer, Missionæren maa bringe, at give sine Børn fra sig. Skulde De ved Deres Underviisning paa Vaisenhuset mærke En eller Anden, som er særdeles begavet, saa at man kan vente, at han kunde uddannes til Lærer blandt sit eget Folk, da vil jeg bede Dem at gjøre Hr. Ochs og os opmærksom paa denne; muligt kunde en Saadan faae sin videre Uddannelse i Europa og da tjene i Guds Riges Tjeneste blandt sine Landsmænd.

Alle Venner herhjemme hilse Dem og Thomsen paa det Kjærligste; vi opsende vore Bønner for Dem, at Gud vil bevare Dem sunde og karske, dygtiggjøre Dem til al god Gjerning, at De engang maa kunne regnes iblandt de Arbeidere, som ikke behøve at skamme sig. Værer stærke, kjære unge Venner! i Ham og i Hans Naade og lader ikke Modet falde, om det end tykkes Eder, at der er svare Bjerge, som I skulle over; ogsaa disse Bjerge flyttes kun i Troen til Ham, som elsker os!

23.

Til Missionselev N. Thomsen i Puttambaukam i Ostindien

d. 12. Juli 1866.

Af et i dette Dieblik modtaget Brev fra Hr. Ochs af 3die Juni d. A. erfarer jeg med Smerte, at baade De og Andersen ere haardt medtagne af den umaadelige Hede og Mangel paa Regn, som i dette Aar har hjemsøgt Indien, og at De saaledes begge to maae gjennemgaae en Ildprøve. Værer dog ikke forsagte, kjære unge Venner! men holder Eder til Ps. 66, 12: „Vi ere komne i Ilden og i Vandet, men Du udførte os for at lade os vederkvæges"; den almægtige Gud vil ogsaa styrke Eder i denne Prøvelse, og naar De først har vænnet Dem til Klimaet

og dets Møisommelighed, vil De med Herrens Naade ogsaa see, at den besværlige Tid bringer sin Velsignelse. Vi herhjemme glemme ikke at indeslutte Dem i vore Forbønner.

Nu bereder Hjorth sig til sin Reise; han har øvet sig i alleslags mekaniske Kunster og især lagt stor Færdighed for Dagen, hvad Tegning angaaer. Det er mit Haab og min Bøn, at De ikke blot ville staae i et broderligt og kjærligt Forhold til hinanden, men at Hjorth ogsaa vil kunne tjene Missionen baade som Lærer for Hindubørnene i de practiske Ting og ved sine Arbeider, samt at han ogsaa vil i sin Tid komme til at virke i andre Henseender.

Af de Nummere af Missionsbladet, hvilke jeg skal sende Dem, vil De see, at det almindelige Møde i Kolding har skjænket os megen aandelig Glæde. Destoværre er Pastor Frimodt siden bleven meget syg i Fyen; han er dog nu betydeligt i Bedring og ventes til Hovedstaden idag. Ogsaa Pastor Blædel har formedelst sit Helbred maattet gjøre en Badereise.

Deres Brev har glædet os meget; jeg vil haabe, at De med Tiden vil kunne overstige det vanskeligste Bjerg, navnlig Sproget. Hr. Ochs raader meget til, at Eleverne for Fremtiden skulle lære et af de gamle Sprog, Græsk eller Latin, for at de, sikkre i de grammatikalske Former, lettere kunne tilegne sig det Tamuliske. Paa Elevernes nærværende Stade vil det imidlertid have sin Vanskelighed. Ogsaa dette Spogstudium er jo et Kors, som Missionæren maa tage paa sig som saa meget Andet; men Guds Kraft fuldbyrdes ogsaa i denne Retning i vor Skrøbelighed.

Med Hjorth haaber jeg at kunne sende Dem nogle Bøger, hvis Savn De vel føler. Saafremt det ikke er Dem for dyrt, vilde jeg raade Dem til at holde en af de danske Tidender, for at De kunne blive i levende Forbindelse med Hjemmet.

Saavel Bestyrelsen som Deres Brødre i Hjemmet og Lærerne hilse Dem kjærligt. Gud bevare Dem i frisk og freidig Tillid til hans uudgrundelige Kjærlighed!

24.

Fra Hr. Pastor Gentzken i Schwarzenbeck

d. 25 Juli 1866.

Høiærværdige, høistærede Hr. Doktor!

Endskjøndt vi forud maatte give Afkald paa at sende En af os til Kolding, saa havde vi dog gjerne havt endnu en Sammenkomst med Dem for at udfylde vore Forhandlinger i Lybeck og Siebneichen. Kort efter Deres Afreise erholdt nemlig Morath, Kurtius og jeg en Skrivelse fra Ochs, hvori han under den Forudsætning, at den vilde indtræffe førend vor Konferens, antydede nogle Punkter, som han bad os bringe paa Omtale. Sammes Beskaffenhed gjorde det ogsaa passende, at han ikke selv umiddelbart, men at vi, hans gamle Venner, fremførte dem og anbefalede dem. Efterat vi Tre gjentagne Gange har forhandlet Alt, og efterat Spørgsmaalet om Anbringelsen af de 3 yngste Børn saavelsom om Beløbet af Fru Ochs's Reiseomkostninger er løst, har jeg paataget mig at fremføre for Dem, høitærede Hr. Doktor, vore Tanker, Forslag og Ønsker med den Bøn, at De velvilligst vil foranledige en Beslutning desangaaende fra Bestyrelsens Side og meddele os Resultatet.

Jeg vælger for Kortheds Skyld Amendementsformen:

1. Vi ansee det for rigtigt, at Stationen Bethanien med samtlige bevægelige og ubevægelige Eiendele, saaledes som Ochs medbragte den som Morgengave, pure overdrages det danske Missionsselskab til Eiendom, dog med følgende Betingelser:

a. Ochs havde tidligere af flere ham personlig og privat skjænkede Gaver dannet et Vaisenhuusfond paa 2078 Rupier. Heraf tog han 458 Rupier til det af ham i Bethanien byggede Vaisenhuus og anvendte Resten, 1620 Rupier, forlods som Hjælp til at erhverve Bethaniens Grund og bebygge den. Dette Udlæg af 1620 Rupier fra Vaisenhuusfondens Side maatte som en dette Fond tilhørende Kapital blive bestyret af Direktionen for sig som et Legat med den Bestemmelse, udelukkende at tjene Vaisenskolen, saalænge den dansk-indiske Mission underholder en saadan, og selv om dette Institut maatte blive opgivet, dog

kun anvendes til lignende Formaal i det oprindelige Fonds Mening. — b. En af Ochs af egen Lomme ydet Udgift paa 344 Rup. 6 A. 4 P. til at kjøbe et Harmonium maatte erstattes ham. — c. Ligesom det er forudsat, at det danske Missionsselskab styrer Stationen Bethanien efter den lutherske Kirkes og den kasteløse Missionspraxis's Grundsætninger, saaledes tør den ogsaa, ifald den atter skulde opgive Missionen i Indien, kun overgive hiin Station i et saadant (helst tydsk) Selskabs Hænder, der missionerer i den samme Aand. — NB. Den af Ochs medbragte Station Bethanien havde en Taxationsværdi af af a. Immobilier = 2800 Rp., b. Mobilier inclusive Klokker og det ovennævnte Harmonium = 1008 Rp.

2. Derimod forpligter det danske Missionsselskab sig til at overtage Alt, hvad der kræves til Stationen Bethanien og dens Missions Underhold og Fremme, saaledes som det skeer af alle formelig konstituerede Missionsselskaber: Dertil hører:

a. Den fornødne Vedligeholdelse med Hensyn til samtlige nye Byggeforetagender og Reparationer og Underhold af alle til Missionstjenesten hørende Personer, som Katecheter, Lærere, Læsere o. s. v. ved Løn til dem, som er at udbetale regelmæssigt. I dette Øiemed turde det være hensigtsmæssigt, at den levende Senior for Missionærerne aarlig forud giver et Overslag over Udgifterne og udvirker Direktionens Samtykke, dog saaledes, at han beholder frie Hænder til i Nødstilfælde eller ogsaa for at benytte gunstige Omstændigheder til Bedste for Missionen — at overskride Budgettet indtil en vis Sum, naturligviis med Forpligtelse til senere at aflægge Regnskab.

b. Den regelmæssige Udbetaling af Missionærernes faste Løn skeer forud for ¼ Aar ad Gangen.

c. Missionærernes personlige Stilling sikkres ved: 1) Understøttelse til nødvendige Reiser for at styrke sig; 2) Oversendelse af deres Børn til Europa for at opdrages i Hjemmet; 3) Hjælp til at bringe de til Opdragelsen fornødne Kostpenge tilveie; 4) Tilsikkring af en vis Pension for hver udtjent Missionær; 5) Reisepenge, ifald han vender tilbage til Europa; 6) Under-

støttelse for Enke og forældreløse Børn, som en Missionær efterlader sig.

3. Det maa afhænge af Selskabets materielle Kræfter, hvormeget det formaaer at sætte ud til alle disse Fornødenheder; men det turde synes at være i sin Orden, at ovennævnte Tilsikkringer udtrykkeligt anerkjendes i Principet, og at vedkommende Summer blive normerede forud efter bestemte Regler, maaskee efter Procenter, alt efter Vedkommendes Stilling og Tjenestealder.

4. Hvad i Særdeleshed Missionær Ochs's 3 yngre Børn angaaer, hvilke hans Hustru bragte med over til Opfostring hos Pleieforældre, saa er der blevet fundet Familier, som optage dem for Herrens Skyld; men det vilde ikke være disse uvelkomment, naar Direktionen, saaledes som det skeer ved de tydske Missionsselskaber, vil tilsige og yde et aarligt Bidrag til Børnenes Opdragelse.

5. Missionær Ochs har bestridt Oversendelsen af sin Hustru med Børnene af sin egen Lomme med en Bekostning af 2500 Rp., som saa temmelig vil have optaget hans under et 24aarigt Arbeide opsparede lille Formue. Desuden ere c. 182 pr. Th. (c. 227 Rdl. danſk) gaaede med til Fru Ochs's nødvendige Frem- og Tilbagereisen i Tydskland, deels for at anbringe Børnene, deels i Missionens Interesse, som ikke fremmes lidet ved hendes Besøg hos Missionsvennerne; jeg udlagde derfor foreløbig dennne Sum til hende af min Missionskasse. Endvidere er den videre Uddannelse af Missionær Ochs's ældre Sønner bleven saa kostbar, at han, foruden Pleieforældrenes store Offere, ogsaa fra sin Side i nogle Aar har tilskudt aarlig 600 Rupier af sin egen Lomme og derved betydeligt reduceret sin Løn. Efter alle disse personlige Offere af vor Ven Ochs ansee vi det derfor for vor Pligt indtrængende at andrage paa, at Omkostningerne ved hans Hustrues Tilbagereise (mindst 900 Rp.) blive overtagne af Direktionen, ja om muligt ogsaa en Deel af Reiseomkostningerne i Tydskland (182 pr. Thl.) blive ham erstattede.

6. Til Bestyrkelse for ovenstaaende Andragende bede vi at betænke, at den Omstændighed, at ikke blot den af Missionær

Ochs grundede Station bliver overgivet det danske Missionsselskab, men ogsaa hans Person, en ved 24 Aars Tjeneste modnet og prøvet Missionær (hvis Fordannelse, Udsendelse og tidligere Underhold ikke har kostet det danske Selskab Noget), turde opveie Størrelsen af Fordringen. Paa den anden Side vil Indrømmelser af den være en ny Spore for de tydske Missionsvenner til at fortsætte deres Bestræbelser for den danske Mission, saavidt det staaer til dem.

Disse vare omtrent Grundtrækkene af vort Andragende, om hvilket De, kjæreste Hr. Doktor, godhedsfuldt snart vilde udvirke en Afgjørelse.

De tusinde Rigsdaler Pr. C. for Kirkebygningen, hvilke jeg den 2den Mai har specificeret Dem, vil Ochs vel nu have i Hænderne og saaledes Bygningen vel komme til sin Fuldendelse.

25.

Til Pastor Gentzken i Schwarzenbeck

d. 1 Aug. 1866.

Omendskjøndt der formedelst Ferien og nogle af Bestyrelsens Medlemmers Sygdom Intet kan afgjøres med Hensyn til de Forslag, som De efter Ochs's Anmodning har gjort os i Deres Brev af 25de f. M., førend vi have holdt Møde i Slutningen af September, vil jeg dog, da De ønsker et snarligt Svar, udtale mig som følger:

1. vil nærmere komme under Overveielse.

Nr. 2 a. b. c. 3, 4, 5 vil bestemt blive afslaaet. Jeg vil hellere trække mig tilbage fra den hele Sag, end at jeg nogensinde skulde give mit Samtykke til Opfyldelsen af saadanne Fordringer, selv om endog vor Kasses Tilstand var langt større end den er; men vi have meget tarvelige Midler. Vi vide det jo, at Missionen hverken er en Forsørgelses- eller Levebrødsanstalt, men en Gjerning i Herrens Tjeneste. At paa den anden Side Missionæren som Familiefader gjerne ønsker, at ogsaa han og hans Familie maatte være sikkrede for Fremtiden, er naturligt; men han kan ikke forlange, at han i denne Henseende skal være stillet anderledes

end Præsterne i Hjemmet. Der lever tusinde og atter tusinde Præster med en talrig Børneflok i meget smaa Kald. Hvem af disse vilde nogensinde forlange det af deres Regering eller Patroner, at de skulle sørge for deres Børn, deres Reiser, deres Familiers Reiser og at Regeringen ogsaa skulde anskaffe, hvad Præsten ellers trænger til; hvem vilde forlange det af Regeringen eller den Autoritet, som ansætter ham, at den skal ansee det for en Velgjerning, at den ikke har havt nogen Udgift med Hensyn til Præstens Uddannelse? Fra hvad Side jeg endog betragter Hr. Ochs's Forlangender, maa jeg, saalænge som jeg har Ledelsen (og det er mit inderligste Ønske hver Dag at kunne give den fra mig), vise disse Forslag fra os. En anden Sag er det, at det danske Missionsselskab fremdeles vil behandle saavel Hr. Ochs som hans Familie med al Liberalitet, hvilket han jo selv har anerkjendt at være skeet.

Det er mig efter min Natur altid ubehageligt at omtale Pengesager; men fordi dette nu maa være Tilfældet, tillader jeg mig at gjøre Dem og Deres Venner opmærksom paa, at Hr. Ochs har i Løn af det danske Missionsselskab 1600 Rdl. om Aaret; til Missionen har han modtaget 1000 Rdl. hvert Aar. Vi have ogsaa ydet ham en Hjælp til Tilbagereisen til Ostindien med 525 Rdl.; ogsaa ere vi villige til at give hans Hustru en 2—300 Rdl. i Anledning af hendes Ophold i Europa.

Ifølge nogle officielle Beretninger, som ligge for mig, (thi jeg har ikke Tid til at eftersee alle dem, som ere forhaanden), brugte Baseler-Missionærerne, som ikke have nogen fast Løn, for sig og Missionen 2208 Fr. hver om Aaret. De tre Missionærers Løn i China, Göcking, Neumann og Hansbach, 1337 Th. 4 Gr. af Berliner-Selskabet; Missionærerne Mabille og Germont paa Cap af det franske tilsammen 7343 Francs 50 Cent.; society of promoting giver i Indien 250 Lstr., i Sydafrika 160 Lstr. til hver Missionær. Den rhinske Mission koster paa 17 Stationer 1883 Th., altsaa noget over 1000 Th. hver, o. s. v. De vil altsaa see, at Ochs med Hensyn til sin Løn er bedre stillet end mangen Anden.

Jeg kan, kjære Ven, ikke sige Dem, hvor smerteligt det er mig, at det er indtruffen, hvad man yttrede: Ochs vil først optræde ganske sagte, men siden efter gjøre store Fordringer. Derfor maa jeg ogsaa udtale mig klart: Alt hvad Humanitet, liberale Grundsætninger og Hensyn paa hans Person kræver, skulle vi i Erindring om hans vanskelige Stilling visseligen yde; saadanne Fordringer derimod, som Deres sidste Brev indeholder, vil Bestyrelsen bestemt tilbagevise.

Idag vente vi Fru Ochs. Gud give, at Tilstanden i Europa, hvor Krigen dog nu synes at skulle ophøre, maatte blive en anden, for at Guds Rige kan have et frit Løb. Hvormeget jeg høiagter Dem, kjære Hr. Pastor Gentzken! behøver jeg ikke at sige. Sandhed og uforbeholden Oprigtighed staae dog hos mig høiere end alt Andet.

Efterskrift.

Jeg har ladet dette Brev ligge nogle Dage, fordi jeg vilde conferere med nogle Herrer af Bestyrelsen, som ere hos mig idag; disse Herrer ere enige med mig.

26.

Til Missionær Ochs i Puttambaukam i Ostindien

d. 20 Sept. 1866.

Jeg maa, kjære Hr. Ochs! denne Gang begynde med nogle Pengeanliggender. Ifølge en Afregning, som er kommen til os fra Hr. Pastor Gentzken, har han udlagt for Dem:

For Deres Hustrues Reise i Tydskland . .	182	Rdl.	32 ß.
— — ældste Børn	210	—	„ -
Udbetalt til Deres Hustru	386	—	12¾ -
	748	Rdl.	44¾ ß.
Han bad os indtrængende om et Forskud for Deres Hustrues Tilbagereise	500	—	„ -
	1249	Rdl.	44¾ ß.

Disse 1248 Rigsdaler pr. eller efter vore Penge 1664 Rdl. er De os altsaa skyldig. Directionen har i sit Møde igaar be-

Missionsselskab vilde blive anvendte til de af Giverne bestemte Diemed." Meningen af denne Erklæring kan naturligviis ikke være Andet, end at vi ikke ville anvende de for Bethanien indkomne Penge til andre Diemed, f. Ex. ikke til Grønland, vor Missionsskole eller andre Retninger. Der kan fornuftigviis ingen Styrelse finde Sted, naar Giverne, hvilke jo mange Gange slet ingen Indsigt have i, hvad der er fornødent, og ikke Directionen bestemmer, hvad der skal udgives eller anvendes. Saaledes er det kommen, at man saavel i Tydskland som i Danmark har betonet dette eller hiint Missionsøiemed. Skulde Giverne derimod paastaae som en Ret, at Gaverne ikke kunne anvendes til det nærmest foreliggende eller nødvendigste, da hører enhver Styrelse op; Directionen maa saa underordne sig ethvert Indfald af en Giver. Naturligviis vil enhver fornuftig Bestyrelse altid tage Hensyn til Givernes Ønske, saavidt det er muligt og ikke strider imod høiere Diemed. Vil En eller Anden drage sin Haand tilbage, fordi man ikke tager Hensyn til hans særegne Diemærke, saa maa han gjøre det; der er ingen Velsignelse i Egensindighed. I nærværende Tilfælde kommer der grumme lidt ind fra Tydskland for Missionen i Bethanien; det meste for særegne Diemed. Det maa altsaa blive ved den med Lauenborgerne og Dresdnerne trufne Aftale. Hvad Kirkebygningen angaaer, saa har Directionen i min Skrivelse af 22de Mai d. A. ogsaa yttret, at Deres Stilling, før De traadte i Forbindelse med os, har fremmet Sagen ved Deres Forbindelser med Deres tydske Venner. Det er ogsaa ganske rigtigt, at De oftere har omtalt Kirkebygningen; vi ville ogsaa i dette Tilfælde, fordi Værket nu engang er begyndt, gjerne anvende de Penge derpaa, som ere givne dertil, saavidt det er muligt. Jeg kan dog efter den omhyggeligste Overveielse ikke komme til at indsee, at en Steenkirke er nødvendigere end levende Menneskesjæle. De er en altfor længe i Missionen og i Kirken arbeidende Mand, til at De ikke skulde have den samme Overbeviisning. Jeg kan derfor heller ikke tage min Yttring tilbage i mit Brev af 22de Mai og maa med Bestemthed hævde

Directionens Ret til at tale et Ord med angaaende denne Kirkebygning. Kirkebygningen hører jo med til Stationen i Bethanien.

I Deres sidste Brev af 24de Juli ytrer De, at Vaisenhuusfonden hverken er samlet for tydske Penge eller for de til Missionen givne Gaver, men er en Privatsag. Vi forstaae ikke ganske denne Yttring; det er jo aabenbart, at deels mange Gaver ere betegnede som givne til Vaisenhuset, deels at dette bliver underholdt ogsaa af de Penge, som vi foruden Deres Løn have bestemt til Missionen, hvilke i disse to Aar beløbe sig til 1000 Rdl. aarligt. I Protokollen, som blev affattet ved Deres Nærværelse i Kjøbenhavn d. 5te Januar 1864, hedder det: „Hr. Ochs's Løn bliver fastsat til 1600 Rdl. aarlig; for Missionen bliver ham anviist 1000 Rdl. for det første Aar." De har erholdt disse 1000 Rdl. ogsaa for det andet Aar til disse Øiemed, til hvilke efter vor Anskuelse ogsaa Vaisenhuset hører.

Nu er det vort Ønske, at Stationen med samtlige Bygninger og Besiddelser, deri indbefattet Vaisenhuset, skal blive overdraget os ved et Document, saa at vi kunne have Eiendomsret over dem. Har De af Deres egne Midler gjort Bekostning paa Vaisenhuset, da ere vi villige til at erstatte Dem disse Udgifter. Var det ikke det Bedste, at De sendte os en Concept til dette Overdragelses-Document, affattet efter engelske Love, for at vi kunne blive enige i alle Ting. Den store Afstand, som er imellem os, gjør, at vi maae afhandle meget med Pennen, hvilket let foraarsager Misforstaaelser, men gaaer langt lettere ved mundlig Forhandling. Det Vigtigste er, at det danske Missionsselskab kommer i lovlig Besiddelsesret af Stationen, for at ikke, naar Livets Herre bortkalder Missionens Senior, Alting skal falde overende.

Hvad har De dog lidt i dette Aar ved den umaadelige Hede! Havde vi dog kunnet sende Dem noget af vor Regn, som vi have havt saa overflødig, og som har standset Høsten noget. Dog er nu Alt Gud skee Lov i Huus. Gud give, at der ogsaa her og i Indien maa høstes i aandelig Henseende.

Missionær Grønning er nu i Hjemmet og har udgivet et

flyttet at De skulde tilbagebetale denne Sum i tre Aar ved et aarligt Afdrag i den Dem tilstaaede Løn. Vi have, omendskjøndt vor Kasse er noget medtaget, dog gjort Deres kjære Hustru en Foræring af 300 Rdl. efter vore Penge eller 223 Rigsdaler preussiske. Det var en Glæde at lære Deres Hustru at kjende, og jeg haaber, at hun tager gode Erindringer med sig fra Danmark. Herren ledsage hende med sin naadige Beskjærmelse og føre hende tilligemed Børnene uskadt til hendes Mand! Ifølge et Brev, som jeg igaar har faaet fra London, hvor Deres Hustru er, vil hun reise med Skibet „Lord Melville" til Calcutta og derfra gaae til Madras. Hjorth derimod gaaer directe fra London til Madras; han medbringer en Deel Værktøi, som ikke har kostet mindre end 38 Lstr. Vi haabe til vor trofaste Gud, at han ogsaa vil føre denne unge Mand over Hav og Land, og at han vil tjene med Nytte i Missionen. Vi have ogsaa aftalt Alting med ham og fastsat hans Forhold til Dem paa samme Maade, som det har været Tilfældet med de forrige unge Mænd. De vil vist modtage ham med Kjærlighed og understøtte ham med Deres Erfaring. Han medbringer tillige en Kiste med adskillige Smaating, hvilke jeg haaber vil skaffe Vaisenhuusbørnene Glæde paa den forestaaende Julefest. Gaverne ere fra nogle Damer her.

Hvad dette Vaisenhuus angaaer, saa sender jeg Dem her en Fortegnelse over de Børn, som holdes af danske Venner; Directionen ønsker, at Antallet af Børnene i Vaisenhuset ikke overstiger 60; Bekostningerne stige jo bestandig, jo flere Børn der antages. Pengene for de af de danske Venner holdte Børn vil De faae i næste Kvartal.

Deres lauenborgske Venner have gjort os flere Forslag med Hensyn til Dem, kjære Hr. Ochs! efter omhyggelig Overveielse have vi dog maattet afvise de fleste af dem. Jeg vil i dette, som i Alt, være ganske oprigtig. Hvor vanskelig ogsaa en Missionærs Stilling er og med hvormange Opoffrelser hans Arbeide ogsaa er forbundet, saa maa det dog ikke tabes af Sigte, at Missionen er en Tjeneste, er en Troesgjerning. Vistnok maa

Missionæren leve; som Familiefader vil han ogsaa gjerne see sine Nærmeste forsørget, ligesom enhver Præst; men Fordringer, som gaae ud over dette, bør ikke stilles til Givernes Beredvillighed. De vil tilstaae, hvad De ogsaa har udtalt flere Gange, at De er bleven modtagen af os med Tillid og behandlet med Liberalitet. Jeg har tilstillet Hr. Pastor Gentzken en Fortegnelse over den Lønning, som ifølge officielle Beretninger er tilstaaet Missionærerne af andre Selskaber, af hvilken det vil sees, at De ingenlunde er daarligt stillet. Alt, hvad Humanitet og Hensyn til Deres troe Arbeide anbefaler, ville vi med den største Fornøielse yde; Forpligtelser derimod i denne eller hiin Retning kan Directionen ikke paatage sig, tilmed for ikke at vække Forventninger, som ikke kunne blive opfyldte. De vil ogsaa erindre, at vi i vor fortrolige Samtale med hverandre bemærkede, at det var meget prekairt, hvad der indkomer til Missionen. Vi maae bygge paa vor trofaste Gud i Himmelen, men tør dog ikke i Tillid til ham udstrække os længere, end han tilsteder det, og derfor heller ikke paatage os Forpligtelser, som ikke kunne blive opfyldte. I dette Aar have vi udgivet 5000 Rdl. mere, end vi have taget ind; hvor sørgeligt var det dog ikke, om vi skulde blive nødte til at drage vore Hænder tilbage. Jeg frygter rigtignok ikke derfor, omendskjøndt jeg maa tilstaae, at mine kjære Medarbeidere have mere Troesmod end jeg; imidlertid er det min bestemte Overbeviisning, at det er Uret, naar Missionsselskabet styrter sig i Gjæld. At Lønningen fremsendes regelmæssigt, for at Missionæren og Huusvæsenet ikke kommer i Forlegenhed, er nødvendigt (saavidt jeg veed, have vore Venner ogsaa altid sendt Pengene regelmæssigt til Indien), og naar det en eneste Gang i dette Aar er udeblevet noget længere, saa er det maaskee min Skyld.

De smaae Forbedringer, hvilke De har foreslaaet, tilsteder Directionen gjerne.

Jeg kommer nu til nogle Punkter, om hvilke vi maa komme paa det Rene. Det er vistnok sandt, at det er udtalt i vor Protokol af 18de Novbr. 1863: „Det forstaaer sig af sig selv, at de for Ochs og hans Mission indkomne Gaver ikkun af det danske

reisen til Europa for de Udtjente, ligesom tidligere deres Henreise til Indien.

Men de to Punkter a og b — „etatsmæssige Underhold af Stationerne“ og „regelmæssig Udbetaling af de faste Lønninger“ — de turde dog ifølge Sagens Natur være saa uefterginvelige, at jeg uden dem ei formaaer at see, hvorledes Missionen skal bestaae. Jeg tænker mig: en Missionær har efter Budgettet antaget det fornødne Personale af Katecheter, Lærere etc. imod maanedlig Løn, resp. forøget deres Tal; han har paa et bestemt Tilsagn om Kostpenge, som hvert Aar skulde sendes over til ham, optaget 40 til 50 forældreløse Børn, som han maa føde og klæde; han har gjort Akkord om en Bygning med Opsynsmanden og Arbeiderne og kjøbt Materiale, — hvorledes vilde han kunne bestaae, naar de ham tilsagte Penge for det Altsammen udebleve? Skal han midlertidig sende Katecheterne etc. eller Børnene bort, standse Byggeforetagendet og lade det forfalde (hvilket i Indien ofte een Regnmaaned bringer det til)?

Dog tilgiv, ærede Hr. Doktor, at jeg gaaer saaledes i Detail. Jeg vilde kun paavise, at vore under 2 a og b antydede Andragender ikke havde deres Grund i lidt efter lidt stigende Fordringer fra Missionær Ochs's Side, men, som vi mente, i Sagens Natur.

Hvad dernæst Nr. 4 og 5, der angaae Missionær Ochs personlig, tage Ordet for, saa kunde og vilde vi ikke dermed sige Andet end indlægge en Anbefaling for vor Ven, hvis Selskabets Kræfter skulde strække til, at hjælpe paa hans Finantser, der ganske vist ville blive udtømte ved den nødvendige Oversendelse af hans Kone med Børnene.

Med Hensyn til de under 6 tilføiede Personalier indrømmer jeg, at enhver Ting kan sees fra 2 Sider. I alt Fald vil en Sammenligning imellem en Missionær og en Præst lyde meget forskjelligt, alt eftersom vi lægge Lønningen paa Sjælland eller vor eller vel endog de hannoveranske og baierske Præsters Lønninger til Grund, hvilke sidste i Gjennemsnit er 500 Rdl.

Og saa endnu kun Eet, høitagtede Hr. Doktor! Det an-

gaaer Kirkebygningen i Bethanien, hvorom vi allerede talte i Lybeck. Jeg synes nemlig, at vi næsten for hurtigt ere vegne bort derfra, efter at vi hurtigt vare komne til en Forstaaelse, og dog er det af Vigtighed, at dette Byggeforetagendes Oprindelse og Begyndelse ikke bliver overseet. Tillad mig derfor en kort Relation: Bygningen blev fremkaldt af os, længe førend vi havde en Anelse om eller Udsigt til at finde den ønskede og søgte Havn i Deres danske Selskab. 1 Rdl. fra Mecklenburg gjorde Begyndelsen. Denne tændte an i Sachsen; Gaverne toge til; Byggelysten gik endog saa vidt, at man tilbød Kors paa Taarnet, Dørnøgle o. s. v., førend man kunde tænke paa at begynde at bygge, og — Ochs holdt forsigtig igjen. Men da en temmelig betydelig Sum var samlet, og en velhavende Enke udsatte 500 Rdl. til Bygningen, saa begyndte Ochs i Guds Navn. Saaledes stod Sagen, da vor Forbindelse blev sluttet, og saaledes er det skeet, at vi ogsaa efter Tilslutningen bona fide vedbleve at samle til Bygningen, og Ochs tog fat paa at bygge, — uden at vi med Hensyn til dette som fait accompli Overtagne i nøiagtig Form indhentede et specielt Samtykke fra Missionsbestyrelsen. Da tilmed vor Tilslutnings Protokol udtrykkeligt udsiger: „alle fra Tydskland til bestemte Formaal indgaaende Gaver skulle befordres til Ochs efter Givernes Villie og Hensigt" — og da jeg i mit lille Blad i vedkommende Nummere bestandig lod aftrykke et specielt Modtagelsesbeviis for Gaverne til Kirkebygningen, og følgelig bragte Alt aabent og uden Tilbageholdenhed til Deres Kundskab, saa meente vi ikke ved at fremme den begyndte Kirkebygning at anmasse os nogensomhelst Indgreb i Bestyrelsens Rettigheder. Den specificerede Sammenstilling af det, som indtil Begyndelsen af 1866 var indsendt af mig til Kjøbenhavn for velvilligt at befordres til Indien, havde jeg den Fornøielse personlig at overrække Dem i Siebeneichen.

Mit Tilsagn om at indskrænke Missionsvennernes Specialgaver og bringe dem hen til, at det er Pligt, at man lader Directionen beholde mere frie Hænder, har jeg udført paa den Maade, at jeg enkeltviis og skriftligt har instrueret de enragerede

Venner af Specialiteter. De engang bestemt lovede, aarlige Kostpenge for bestemte af Ochs optagne Børn kunde jeg derimod ikke vise tilbage, fordi Giverne jo ere bundne ved deres Ord, og vedkommende Børn maae sendes bort fra Vaisenskolen, naar de for dem tilsagte Kostpenge udeblive.

De seer, kjæreste Hr. Doktor, at jeg besvarer Deres aabne, mig meget ærende Tillid med lige Aabenhed. Vi ville begge kun tjene Sagen og ikke en Person; saa er det ikke vanskeligt under pro og contra at udfinde det Rette og Sande. Herren give mig endnu engang den Glæde at see Deres kjære Aasyn!

Med Høiagtelse Deres hengivneste

Genzken.

28.

Fra Missionær Skrefsrud i Buranayum

d. 2 Mai 1866.

Høistærede Hr. Doktor Kalkar!

Deres med Længsel ventede Skrivelse af 14de Januar modtoge vi i Enden af Februar, der, uagtet vort Andragende ugunstig, alligevel glædede os meget, og for hvilken vi i disse Linier aflægge vor forbindtligste Tak.

De anfører i Deres Brev som Grund til, at vi ikke kunne blive optagne i det danske Missionsselskabs Tjeneste, dets svage og indskrænkede Kræfter; men yttrer derhos det Haab, at, da Indien i sin umaadelige Udstrækning trænger til mange Arbeidere, vi let vilde finde en Mark for vor Virksomhed. Dette Deres Haab er nu ved Guds Naade gaaet i Opfyldelse, idet vi baade have fundet en lovende Arbeidsmark iblandt Santalerne, et Brodersolk til Colerne, som De vil vide, 200 Mile Nordvest for Calcutta, ikke langt fra Jernbanen, — og tilstrækkelig Understøttelse for at drive Værket.

Der ere nemlig fem indfødte Christne af Indiens Adel, som boe i Calcutta og ere meget rige; disse Herrer ønske at gjøre Noget for Herren med deres Penge, og da de ere blevne bekjendte

med os og have vundet os meget kjær, saa ville de lade bygge en Station, hvor vi tænke bedst, og ville underholde os.

Men da denne private Mission, uden at have den mindste Connection med Hjemmet, vilde være saa at sige et forladt Barn, saa bede vi atter det danske Missionsselskab om at blive antagne som dets Missionærer, idet Hindringen, hvorfor det ikke kunde antage os, nu er ryddet af Veien, saasom det nu ikke vil have det mindste at udlægge, hverken for os, ei heller for vor Station. Disse Herrer ere reen lutherske Christne, uagtet de ere af den engelske Kirke; de ere komne til Herren ved den her meget berømte Missionær C. Bomwetsch (?) fra Vyrtemberg, som arbeider i Calcutta.

Dersom det danske Missionsselskab skulde gaae ind paa dette vort Forslag, om hvilket vi ret indstændigen bede, da ville disse Herrer selv, i det engelske eller franske Sprog, videre forhandle om Connectionen.

Dog alt deres Ønske er at underholde, ellers ville de ikke overtage noget „management“, som de udtrykke sig.

Vi bede Dem meget om godhedsfuld at lade os høre fra Dem, hvorledes det bliver, og tilføie endnu engang den indstændige Bøn, at er nogen Udvei, da optager os, saa vi ikke staae saa alene.

Skulde der være noget andet Ønske, som det danske Missionsselskab skulde have, saa vær saa god, at meddele os samme. Det Brud, vi have gjort med Tydskerne, have bragt os saa ned, at vi have havt flere svære Timer, end man hjemme kan tænke sig.

Nu staaer Alt beredt for os igjen, kun at vi have et Selskab, hvortil vi ligesom kunne hælde os.

Med de bedste Hilsener fra os begge forbliver jeg

Deres hengivne

L. Skrefsrud.

29.

Fra Missionær Andersen i Puttambaukam

d. 27 Marts 1867.

Høitærede Bestyrelse!

Jeg har i længere Tid tænkt paa engang at sende en lille Beretning om Stationen Bethanien og om den Virksomhed, her udfoldes, da jeg ikke tvivler om, at Bestyrelsen ønsker at vide, hvad Syn enhver af os har paa Tingene her. Jeg har hidtil ikke skrevet Noget derom, da jeg har seet, at skulde jeg skrive Sandhed og fremstille Tingene, som de ere, da vilde Missionen her ikke svare til den Forestilling, man i Danmark gjør sig om den. Jeg tiede maaskee ogsaa stille endnu denne Gang, naar jeg ikke paa den ene Side følte det som min Pligt som Bestyrelsens Udsending at underrette den om Alt, hvad der kan være den nyttigt at vide, og paa den anden Side havde Missionens Fremtid og Vel for Øie. Jeg vil derfor udtale mig ganske kort om adskillige Ting og saa skaansomt, som Sandheden tillader det. Først et Par Ord om Menigheden.

Den er kun lille. Naar vi undtage dem, der ere ansatte til Prædike- og Skolelærergjerningen, er her ikke over 10 voxne Personer, som tilhøre Menigheden, det vil sige: her paa Stedet; i et Par andre Landsbyer er der nogle faa, men det er ikke mange, saa Menigheden er ikke meget større, end da vi kom her, uagtet ikke Faa, især i Hungersnødens Dage, bleve optagne og døbte. Men Sagen er den: Vi have her den samme slemme Skik, som de have paa de tydske Stationer, nemlig at vi give alle dem, der forberedes, frit Underhold og et Sæt Klæder Daabsdagen. Det gjør, at de komme let, men saa gaae de ogsaa ligesaa let igjen. Efter Daaben giver man dem Arbeide, hvis her er noget; men da de Fleste, som komme her, ere Folk, som aldrig have bestilt Noget, men flakket om fra et Sted til et andet, saa blive de snart kjede af Arbeidet og gaae den Vei, de ere komne. I Førstningen talte jeg flere Gange med Hr. Ochs om at faae denne Uskik afskaffet, men min Tale har endnu ikke baaret Frugt. Om Menighedslivet veed jeg ikke, hvad jeg skal

sige; undertiden har jeg det Haab, at enkelte af dem, som her ere, have begyndt at leve for Herren, til andre Tider, naar jeg seer deres Ligegyldighed for Alt, hvad der angaaer deres evige Vel, deres Fortrædelighed, deres vedhængende Hedenskab og Overtro*), saa frygter jeg for, at ingen af dem kjender noget til en sand Omvendelse eller til et aandeligt Liv. De, som boe i de andre Byer, komme ikke her uden til de tre store Høitider, naar de komme for at gaae til Alters, og da maae vi endda altid sende Bud efter dem. „De ville ikke komme her", siger Fru Ochs, „uden naar vi give dem Penge for det." Det er meget sjeldent, at vi see en Hedning i Kirken under Gudstjenesten; der kommer undertiden nogle Stykker hen i Verandaen, men da de ikke forstaae uden et enkelt Ord, gaae de efter et Øieblik̃s Forløb bort igjen.

Hvad de Folk, vi have i de andre Byer, leve af, veed jeg ikke; men alle de her paa Stedet med Undtagelse af een Mand, som selv har lidt Jord, underholdes af Missionen. Dem, der ikke have nogen Ansættelse, giver man Arbeide, naar her er noget, men naar her intet er, gaae de og drive omkring eller ligge hele Dage paa et Sted og sladdre med hinanden. Denne Maade at leve paa har en skadelig og ødelæggende Indflydelse baade paa deres timelige og aandelige Tilstand. Men hvorledes skulle vi forandre det? ja det er et Spørgsmaal, som vi flere Gange have drøftet. Det er Hr. Ochs's Mening, at vi skulle kjøbe Jord og bygge Huse til dem; thi, siger han, først da kan man være sikker paa, at de blive her, og han er jo ikke den Eneste her i Indien, som har den Mening. Andre derimod sige, at man slet ikke skulde give sig af med at underholde dem, men derimod vænne dem til at underholde deres Missionærer, og lade det være et Tegn paa, at de have grebet Christendommen. Man vilde ved at hylde denne sidste Mening undgaae de mange Hyklere, som komme her alene for at faae Riis og Klæder; hvor meget hellere lode de sig da ikke døbe for at faae Huus og Jord; og ville de ikke blive her for Christendommens Skyld, saa vinder man vist kun lidt ved,

*) Cfr. Dansk Missionsblad 1868, S. 83 f.

at de blive her for andre Tings Skyld. Man siger, at de kunne ikke faae Arbeide hos Hedningerne, efter at de ere blevne Christne; jeg har forespurgt mig om det, og de sige, at de kunne ligesaa godt faae Arbeide nu som før.

Angaaende Skolen, saa skulde jo dens Formaal nærmest være, at Børnene i den skulde lære deres Frelser at kjende og faae Lyst til at tjene ham; men det synes ikke at naaes. Jeg troer snarere, at den Maade, de lære paa og behandles paa, giver dem Afsky for Skolen og Christendommen. Det Meste, de lære, er Bibelsprog, Luthers Katekismus og Psalmer, som de lære udenad, og det som oftest uden at vide Meningen eller Betydningen af den Mængde Sanskrit=Ord, som forekomme. Samuel, som er Lærer for Drengene, lærer dem kun lidt Godt og omgaaes dem paa en haard og ubarmhjertig Maade, saa man har undertiden Nød nok med at faae Børnene til at blive her. Hr. Ochs optager bestandig flere og flere.

Igaar Aftes, netop som jeg vilde til at berette om Kirkebygningen, modtog jeg Dr. Kalkars Skrivelse af 17de Februar, som indeholdt et Spørgsmaal angaaende samme. Jeg saae da strax, at hvad jeg havde tænkt at skrive, ikke var tilstrækkeligt, og jeg vil derfor først endnu sige et Par Ord om Stationens Beliggenhed og derefter besvare Doktorens Spørgsmaal.

Det Uheldigste ved Stationen her er dens Beliggenhed, da da den ligger saa nær Leipzigernes Mission. 1½ Mil øst for os har Hr. Baierlein sin Station, og han har ogsaa nogle Christne i en By lidt nord for os. Anlægge de nu en Station vest for os, saa ere vi ganske afskaarne, og hvad skal det saa blive til andet end idel Strid og Feideri imellem os. Nede i Trankebar have de et skjævt Øie til os, og de have alt for længe siden erklæret, at to lutherske Missioner ikke kunne bestaae ved Siden af hinanden. Det viser jo, at de ere forberedte paa en Krig, som skal ende med deres eller vor Missions Tilintetgjørelse. Saalænge Hr. Ochs er her, gaaer det an; thi han og Baierlein ere nogenlunde Venner, men saasnart Ochs træder fra, tvivler jeg ikke om, at denne rykker i Marken mod os. Han veed, at vor Sta=

tion ligger et Stykke nedenfor Puttambaukam, og begynder han paa det samme en Virksomhed i Puttambaukam, saa ere vi ganske afslaarne, og der er ikke Andet for os at gjøre end at fortrække og overlade dem vor nye Kirke som Arvegods. Thi at arbeide sammen med dem, al den Stund de holde paa Kasten og føde og klæde deres Christne, det kunne vi ikke.

Hvad jeg her har skrevet om, har jeg nu i over et Aar ofte overveiet, og Thomsen og jeg have ofte talt med hinanden om, hvorledes Sagerne ville stille sig for os i Fremtiden, og vi ere altid komne tilbage til, at det var bedst itide at forlade Puttambaukam og vælge en anden Plads, da det tamuliske Land er stort nok.

Doktor Kalkars Spørgsmaal angaaende Kirkebygningen, hvorvidt den er fremskreden og hvad der endnu mangler til dens Fuldendelse, falder mig med Hensyn til, hvad der er gjort, ikke vanskeligt at besvare. Derimod kan jeg ikke saa let sige, hvad der endnu mangler, da jeg ikke veed, hvordan Hr. Ochs vil have den bygget, ligesom jeg heller ikke veed, hvorledes alt det Indvendige skal indrettes, saa min Bedømmelse deraf vil blive mindre nøiagtig.

Murene saavel af Kirken som af Taarnet ere opførte til Overkanten af Vinduerne i Skibet, og alle Buerne over Vinduerne ere færdige; foruden dette er der opført en lille Udbygning — Skriftestol — paa den sydlige Side, som er færdig indtil Taget. Det er Alt, hvad her er bygget, og dertil er medgaaet 871 Rupier.

At afpudse Kirken udvendig og invendig samt alt det indre Tømmer- og Snedkerarbeide kan gjøres meget billigt, men det kan ogsaa blive dyrt, eftersom man har Penge, og jeg vil derfor hellere udelade det denne Gang. — De sidste Sten til Kirken ville om kort Tid blive brændte; vi have begyndt at lave en ny Teglovn. — Min Mening, som vel ikke kommer Kirkebygningen noget ved, er imidlertid den, at da vi nu engang have begyndt at bygge en Kirke, uden at jeg egentlig veed hvorfor, saa synes jeg dog for andre Folks Skyld, at det er det Bedste, at vi faae

Overtømmer og Tag paa den, ellers vilde man lee af det store Værk, vi have begyndt paa, men ikke kunne fuldføre. Men er Stationen her ingen dansk Station, saa have Folk ingen Aarsag til at lee af os. Jeg troer nok, at Hr. Ochs er bestemt paa, at den skal bygges færdig, dersom han paa nogen Maade kan faae saa mange Penge, men han klager ofte over, at Bestyrelsen er saa sparsom med at sende Penge. Jeg troer ogsaa, at Bestyrelsen gjorde vel i om den sendte Pengene for Missionen og for Skolen ved Kvartalets Begyndelse*) istedetfor ved Enden; thi Ochs har nu i over to Maaneder ingen Penge havt af Missionens, („vi have maattet tage af vore egne", siger Fru Ochs), og Renterne her i Indien ere høie: 8 a 9 Proncent er ikke ualmindeligt, saa det vil være fordeelagtigt at sende Pengene forud, om man ogsaa skulde laane dem i Danmark.

Dr. Kalkars andet Spørgsmaal. Den juridiske Embedsmand, som for nogen Tid siden besøgte os, var Mr. C. C. G. Thomas, Acting Civil and Session Judge, Cuddalore. Han var her Nytaarsdag tilligemed sin Kone. Han udtalte sin store Forundring over, at vi kunde bygge en Kirke for 3000 Rupier. Han fortalte, at han havde været i Danmark og der truffen sammen med en Professor, som havde viist ham Museerne i Kjøbenhavn. Jeg antager, at det er den Mand, Doktoren mener. Mr. C. W. Reade, Collector and Magistrate, Cuddalore, har ogsaa engang været her for længere Tid siden, men jeg antager ikke, at han har indsendt nogen Efterretning.

Vi ere alle raske og leve vel, og der er Enighed og Fred imellem os Alle. Brødrene Thomsen og Hjorth bede at hilse.

Deres hengivne

P. Andersen.

30.

Til Missionær Skrefsrud i Buranagar

d. 26 Octbr. 1866.

Det har været Bestyrelsen for det danske Missionsselskab en

---

*) Dette er siden altid iagttaget.

Glæde af Deres Brev af 9de Mai d. A. at erfare, at Herren nu har aabnet Dem en Virksomhed i Indien; Gud give Dem og Deres Ven sin Aands Bistand, saa at ved Deres Arbeide i Hans Tjeneste Sjæle maa kunne vindes for Ham, som elsker os med en evig Kjærlighed. Jeg tilføier ogsaa i mit eget Navn, at jeg glædede mig ved at tale med Pastor Prochnow i Foraaret over de gode Vidnesbyrd, han gav Dem og Deres Ven. Jeg kan nok tænke, at De gjerne vil staae i Forbindelse med et Selskab, hvilket altid er noget, der støtter og bringer mere Fasthed, ligesom det er godt at have erfarne Mænd i Hjemmet, med hvilke man kan raadføre sig, og paa hvis Forbøn man tør haabe. Det danske Missionsselskab vilde ogsaa med Beredvillighed antage Deres Forslag, dersom vi ikke, som jeg tidligere har skrevet til Dem, formedelst vore smaa Midler vare nødte til at indskrænke os til vor Station Puttambaukam. Imidlertid ville vi heller ikke skyde den tilbudte Haand fra os, saafremt der var nogen Udsigt til, at Deres og vore Ønsker kunne forenes. Thi deri, at De for Øieblikket ere understøttede af nogle oprigtige Christne i Indien, ligger ingen Sikkerhed for Fremtiden, og naar vi først havde overtaget Deres Station iblandt Santalerne, maatte vi jo føle os forpligtede til at vedligeholde den, naar de omtalte Mænd enten ikke længere kunde eller vilde understøtte Dem. Men til at overtage en ny Station har det danske Missionsselskab ikke Midler, hvor gjerne vi end vilde udvide vor Virksomhed, og hvor meget hver af os end vilde takke Gud, om han gav os Naade dertil.

Troer De ikke, at det vilde føre nærmere til Maalet, dersom de Herrer, som have taget sig af dem, tilskreve os noget udførligt om det Forhold, hvori de ønske at sætte sig, baade til det danske Missionsselskab og til Stationen; og er der da nogen Udsigt til, at vi kunne komme Deres Ønske imøde, da tør jeg nok forsikkre, at Bestyrelsen med megen Beredvillighed gaaer ind derpaa; thi ligesom det jo maa være os en stor Glæde, at den danske evangelisk-lutherske Kirkes Navn ogsaa finder Raaderum i Indien, saaledes maae vi ogsaa paa den anden Side vogte os

for, at vi ikke paatage os Forpligtelser, hvilke vi ikke kunne opfylde; vi vilde i saa Tilfælde kun bringe Sorg over os og Dem.

Altsaa, kjære Hr. Skrefsrud, bed Deres Venner at skrive os noget Udførligt til om den Sag, og vær overbevist om, at vi gjerne ville gjøre for Dem, hvad vi kunne, og endda takke Herren, om han vil forunde os Naade til at virke i Forening med Dem; men vi maae forstaae hinanden klart gjensidigt, inden vi foretage os det afgjørende Skridt.

Jeg hilser Dem og Hr. Børresen med al christelig Kjærlighed og ønsker Dem Guds Naade og Velsignelse.

31.

Til Bestyrelsen for det danske Missionsselskab fra Formanden
d. 13 Aug. 1866.

Høistærede Herrer, kjære Venner og Medarbeidere!

Jeg maa strax begynde denne Skrivelse med at udbede mig, „at De taalmodig vil høre mig" (Ap. G. 26, 3); thi endskjøndt jeg ellers har Ord for at fatte mig temmelig kort, vil det Meget, hvorom jeg føler mig tilskyndet til at udtale mig for Dem, ikke kunne indskrænkes inden ganske snevre Grændser.

Det er aabenbart, at den danske Mission er indtraadt i de senere Aar i et nyt Vendepunkt, idet vi jo have faaet en egen Station, hvor vi ikke alene have en længe prøvet Arbeider, men hvorhen vi udskikke Udsendinge fra vort Land, og har oprettet en Skole, hvor vi uddanne vore unge Mænd. Om vi ved at paatage os disse omfattende Gjerninger ikke have overskredet Maalet for vore aandelige og materielle Kræfter, vil jeg ikke afgjøre; vist er det, at vi Intet have foretaget os uden den omhyggeligste og nøiagtigste Overveielse, og at Alt, hvad vi have begyndt paa, er skeet ved et Samraad, som stedse førte til en enig Beslutning. Ogsaa det maa ikke lades ude af Sigte, at Missionsselskabet, saavidt jeg har fulgt dets forhenværende Daad og den offentlige Mening, som havde dannet sig om det, var kommen til det Punkt, at det enten maatte aldeles ophøre med sin Virksom-

hed — at samle Penge største Delen for fremmede Selskaber — eller i Tillid til Guds Ords Forjættelse begynde paa en mere udadgaaende og den offenlige Interesse vækkende Gjerning. Det Sidste er nu skeet, og vi ville ikke være utaknemmelige imod vor Frelser for de Smuler, som fra den Riges Bord ogsaa ere tilfaldne os.

Men jo mere saaledes Gjerningen udvider sig, desto mere Opfordring er der til at overveie vor hele Stilling og det er til denne Overveielse jeg tillader mig at kalde mine kjære Medarbeideres Opmærksomhed, idet jeg først vil omtale:

1. Bestyrelsen. Det er jo øiensynligt, at Bestyrelsen bestaaer af Mænd, som ere meget beskjæftigede og hvis mangfoldige Embeds- eller andre Forretninger kun tillade dem at anvende liden Tid paa Missionen. En Følge deraf er deels at Flere oftere have følt Fristelse til at udmelde sig af Bestyrelsen, deels at Sagerne ikke altid kunne faae den tilbørlige Drøftelse, fordi vore Møder ere sjeldnere og kortere, end det var ønskeligt. At melde sig ud af Bestyrelsen for en Sag, for hvilken man virkelig nærer Deeltagelse — saafremt en saadan Fratræden ikke er begrundet i, at man ikke længere kan samstemme i Maaden, hvorpaa Sagen drives — anseer jeg for en saare betænkelig Sag. Ikke alene vil derved Missionsselskabet blive berøvet de gode Kræfter, som det nu har i sin Styrelse; men min Erfaring i de mange Foreninger, hvori jeg har deeltaget, har tilstrækkelig overbeviist mig om, hvor let man „ved at forlade sin egen Forsamling" bliver først kold for Sagen og siden dens Modstander. Enhver, som kjender det menneskelige Hjerte, veed, hvad Grunden er til denne besynderlige Forandring, der ikke indtræffer saa sjeldent. Desuden, da der jo altid maa være en Bestyrelse, udsætter man sig jo for Faren, at der maa vælges, hvem man kan faae, om de end ikke have det Blik og den Aand, i hvilken vi ønskede, at Gjerningen skulde drives. Det er derfor min Bøn til den nærværende Bestyrelse, at vi søge at blive sammen, saalænge vor Herre forunder os Kræfter, men at vi søge at forstærke os ved Tiltrædelsen af Andre, helst Ikke-Geistlige, fordi vi ere Geist-

lige nok. Da der dog ere dannede forskjellige christelige Kredse i Hovedstaden, hvis Personligheder maa være Dem bekjendte, kan jeg ikke troe, at man ikke skulde i dem finde Medarbeidere, som vilde række os Haanden; jeg anbefaler denne Sag til Deres Omhu og beder Dem at gjøre Dem *Umage* for at vinde En og Anden, der ogsaa „har et godt Vidnesbyrd af dem, som ere udenfor". Dernæst beder jeg Dem at overveie, om det dog ikke var hensigtsmæssigt at anmode den Geistlige, der oftere er foreslaaet, men ikke antaget, om at indtræde i Bestyrelsen; jeg haaber, at han, saafremt han vil være med, vil være et godt Element. Endelig ønskede jeg at kunne udfinde et Middel, hvorved Drøftelsen af Sagerne kunde faae en længere og grundigere Behandling, og veed dog ikke at foreslaae andet, end at vi fastsætte vore Møder til en tidligere Stund om Eftermiddagen, end det nu skeer, saafremt det lader sig gjøre. Idet jeg omtaler Bestyrelsen, henledes naturligviis Tanken paa mig selv. Hvor nødig jeg end vilde gjentage, hvad jeg saa tidt har yttret, at jeg ved at tage Ledelsen i min Haand daglig føler, at der først og fremmest mangler mig den Troeskraft, som hverken seer til Høire eller Venstre, og at jeg som Følge deraf er idelig omspændt af Bekymring for ikke at gribe det Rette, saa kan jeg dog, idet jeg varmt føler for Sagens Betydning baade for Missionsvennerne her i Landet og for Christi Rige, ikke tilbageholde Ønsket, at *Formandsposten maatte overdrages til en Anden, der har mindre Betænkeligheder, et klarere Blik og en større Dygtighed.* Maaskee en saadan var at finde i den Geistlige, paa hvem der ovenfor er henledet, omendskjøndt jeg maa tilstaae, at jeg endnu kjender ham saare lidet. Jeg haaber, at mine kjære Medarbeidere ikke ville miskjende denne Udtalelse, som jo heller ikke er ny for Dem; men, saafremt Gud giver Naade til, at den danske Mission, der nu har skudt en ganske lille ny Kvist, udvider sig, maa der dog med Tiden en anden Mand til at staae i Spidsen, end den, Deres Tillid nu har valgt; ogsaa med Hensyn til den fornødne „Troens Gave" kan jo Ingen strække sig længere, „end der er ham givet".

---

2. Missionsskolen. Hvad der er at sige om Aanden i den, derom har jeg fornylig udtalt mig paa et andet Sted*). Derimod tillader jeg mig at henlede de kjære Venners Opmærksomhed paa Adskilligt, som fortjener en alvorlig Overveielse. Ved Hjorths Afsendelse er der 4 Elever tilbage; der have rigtignok meldt sig adskillige, som synes skikkede til Optagelse, men det er usikkert, naar de kunne komme og om de, naar de optages, kunne følge med de Andre ifølge den Læseplan, som nu er anlagt. Anstalten er efter sin nærværende Orden umaadelig dyr, og vi kunne regne, at hver af de fire Elever ville koste henved 1000 Rdl. om Aaret. Der er foreslaaet, at vi ikke skulde optage nye Elever; derpaa kunne vi ikke gaae ind, efter min Anskuelse; thi vel kan der anføres den Grund, at vi dog, efter vor Stations indskrænkede Maal, ikke kunne anbringe vore Elever; men vi have udtrykkeligen i Betingelserne for Missionsskolen fastsat, at Selskabet paatager sig ingen „Forpligtelser med Hensyn til at ansætte de i Missionsskolen uddannede Elever", og da altsaa Eleverne vide, paa hvilke Betingelser de gaae ind, have de ingen Ret til at forlange Andet af os end den dem lovede Forberedelse. Desuden vilde vi ved at standse Optagelsen ikke komme et Skridt videre; den Sidste vilde blive ligesaa dyr som de fire nu, hvad Lærere og Indretning angaaer; og at holde tilsidst op med Missionsskolen, dertil synes mig ikke at være nogen Grund, da vi dog endelig have havt den Glæde, at de Unge have gjort et godt Fremskridt. Jeg veed derfor ikke at foreslaae Andet, end at vor kjære Medarbeider Pastor Fich — hvis mangfoldige Forretninger desuden ikke tillade ham at være andet for Skolen end en Lærer — fratræder Forstanderposten og at denne overdrages Hr. Møller, som i saa Fald vil have at lede Underviisningen i alle de Fag, hvori han ikke kan finde paa sin egen Bekostning Medhjælpere. Jeg troer nok, at han besidder Duelighed dertil; ikkun hvad den egentlige videnskabelige — om den, der meddeles, tør kaldes saa — Deel af Theologien angaaer,

*) Dansk Missionsblad 1866, S. 157.

som jo nu især Bekker skulde modtage, da maatte man kunne skaffe ham samme paa en langt billigere Maade. Jeg har hverken talt med Pastor Fich eller Hr. Møller om denne Forandring, fordi det først maatte modne sig nogenlunde for mig, hvorledes Undervisningsplanen i saa Fald var at indrette; nu troer jeg dog nogenlunde at være kommen paa det Rene dermed. Et dermed i Forbindelse staaende Spørgsmaal er, om det ikke kunde ansees hensigtsmæssigt og tillige besparende, at Missionsskolen blev henlagt paa Landet istedetfor i Hovedstaden. Jeg indseer nok, at de unge Mennesker ved Hovedstadslivets Nærhed kunne faae et friere Blik og at Anstalten ved at flyttes ud paa Landet let kunde faae et klosterligt Præg; paa den anden Side vilde Opholdet maaskee være en Deel billigere, navnlig med Hensyn til Bolig og Brændsel; maaskee kunde der ogsaa være noget mere Leilighed til legemlig Beskjæftigelse for de Unge, hvilken blev mere overeensstemmende med deres tilkommende Kald, og da Eleverne jo næsten alle ere fra Landet, ville muligt Forholdene der svare mere til deres vante Leveviis. En Ulempe vilde der jo være ved en saadan Flytning, som ikke maa oversees, nemlig at Bestyrelsens enkelte Medlemmer vilde ikke ret ofte have Indseende med Skolen; omendskjøndt de Fleste af Bestyrelsen, formedelst deres Forretningers Mængde, kun saare sjeldent nu kunne besøge Skolen, bør man dog ikke lade dette Moment ude af Sigte. Jeg henstiller dette Spørgsmaal derfor kun til en nærmere Overveielse, idet hos mig kun Sparsommelighedens Hensyn er det overveiende. — Vi have i Betingelserne for Optagelsen ogsaa fremsat den, at „Eleverne selv maae holde sig med Vadsk, Klæders Reenholdelse og deslige mindre Fornødenheder"; jeg anseer det for at være nødvendigt, at det overholdes. Imidlertid har det dog viist sig, at de Unge ofte have været meget forlegne med at skaffe sig de fornødne Klæder; jeg henstiller det derfor til mine kjære Medarbeidere, om det ikke maatte være hensigtsmæssigt ved Optagelsen af nye Elever paa en eller anden Maade at forlange Garanti for, at de kunne holde sig selv med ovennævnte Ting. Det forlanges ved adskillige Mis-

sionsskoler og er i sig selv intet ubilligt Forlangende, naar hensees til, hvor mange Opoffrelser Forældre i andre Stillinger maa gjøre, for at faae deres Børn underviste. Hidtil har heller ingen af vore Unge været saa udmærket begavet, at man for ikke at miste ham som Lærling skulde gjøre særdeles Opoffrelse; for ualmindelige Tilfælde kan man jo sørge ad privat Vei; men Regelen, synes mig, bør fastholdes. Man kunde jo ogsaa indrette Skolen paa en sparsommeligere Maade ved at tilstaae de Unge en vis Sum aarlig, for hvilken de maatte holde sig i Alt: Kost, Klæder o. s. v.; men jeg troer bestemt at maatte fraraade det, da de i saa Fald vilde gaae glip af den Indflydelse, som Samlivet med Huusfaderen og hans Familie unægtelig har paa dem.

3. Stationen Bethanien i Puttambaukam. At der med Anlæggelsen og Vedligeholdelsen af en Missionsstation altid følger en heel Deel Bryderier, Bekymringer og Skuffelser, vide alle Missionsselskaber. Nogle ere endog i den Henseende blevne umaadelig haardt prøvede, f. Ex. det Berliner, det franske Selskab, det Rhinske, og Brødremenigheden, der har havt svære Tab og bittre Erfaringer. Vi kunne ikke vente, at det skal gaae os bedre, og vi maae i den Henseende være beredte. Vor Station har endnu særegne Forhold, som vi ikke ville tabe af Sigte. Senioren paa den er en tydsk Mand — skjøndt der er mere Engelsk end Tydsk ved ham — som i længere Tid har været vant til at handle frit og har sluttet sig til os, fordi han ikke vilde undvære at støttes af et Selskab. Jeg veed det vel, at han ikke endnu nyder udeelt Tillid i vor Bestyrelse, men at der altid endnu er nogen Uklarhed i dette Forhold, skjøndt jeg for mit Vedkommende synes, at han fortjener fuld Tillid, og at man tillige maa erindre hans vanskelige Stilling og de Kampe, han har havt at gjennemgaae. Vi have sendt ham to (snart tre) Unge, som ere udgangne fra en anden Livskreds og anden Dannelse; hvor meget det end er foreholdt dem, at Missionen ikke er noget Idealsk, men et Arbeide, en Møie, saa kan man dog af et og andet Tegn spore, at der ogsaa hos dem er den

hos Ungdommen ikke ualmindelige Utaalmodighed, og at de mene, at de snart kunne blive selvstændige. Men en saadan forhastet Higen efter Forandring, inden de endnu have lært Forholdene at kjende i Indien, anseer jeg for at være lige fordærvelig for begge Parter; det, at f. Ex. Thomsen har begyndt at klæde sig i hinduisk Dragt, inden han endnu har tilegnet sig Sproget, og derved udsætter sig for at gjøre sig latterlig baade i de paa Formen holdende Englænderes og i de Europæerne med skelende Øine betragtende Hinduereres Tanker, anseer jeg for et stort Misgreb og en Misforstaaelse af Apostelens Ord; hvad vilde man i Europa dømme om, dersom en Præst klædte sig i en Bondedragt, hvor denne er iøinefaldende? Jeg anseer det derfor for aldeles nødvendigt, at der holdes over den Instrux, som er meddeelt Udsendingerne ved deres Afreise, at de maa rette sig efter den Anvisning, Ochs giver dem, og ikke emancipere sig derfra. Han giver dem iøvrigt et godt Vidnesbyrd, og jeg vil haabe, at der vil blive et godt Forhold imellem dem, naar de først lære hinanden nøiere at kjende. Vore Unge ville gjerne have deres eget Kjøkken og deres egen Huusholdning; personligt har jeg ikke noget derimod, men efter Alt, hvad jeg har bragt i Erfaring, vil det blive dem langt dyrere, end det nu er, da de saa maa holde en større Betjening og upaatvivlelig ville blive bedragne. Dertil kommer, at deres eneste europæiske Omgang er den med Missionæren og hans Familie, og naar de afslutte sig fra dem, kan der let komme et Forhold, der er det modsatte af det, som ønskes. — Endnu gaaer, som sagt, Alt godt; men efter Breve, som ikke ere komne til Bestyrelsen, men i andre Hænder, kritiserer navnlig Thomsen Ochs meget, ligesom han ogsaa udtaler sig med en stor Ringeagt om Lærdom og Kundskab. Det er min inderlige Bøn, at de fremdeles maae bevares i Samdrægtighed og Enighed. Skulde — som Gud forhindre — det Modsatte indtræde, da maatte den Ene eller om saa skal være hellere begge kaldes hjem, end at de skulde fortrædige hverandre. Splid paa en Missionsstation findes destoværre ikke saa sjeldent; men det hører til det

Allerfordærveligste. Jeg gjentager det endnu engang, at jeg endnu ikke har erfaret noget Positivt, men kun seet „en lille Sky i det Fjerne, som bebuder Regn", og henstiller det derfor til Bestyrelsen, at der fra Først af vises Fasthed i de engang tagne og efter moden Overveielse af samtlige Bestyrelsens Medlemmer tagne Bestemmelser; en fast Styrelsesgang fra Begyndelsen forebygger mange Ubehageligheder, som senere komme af Vaklen.

Det er kommen til min Kundskab fra forskjellige Sider, at det har vakt nogen Opmærksomhed i de nærmeste indiske Kredse, at der nu atter er begyndt en dansk Mission i Indien, navnlig fordi Trankebar havde et godt Navn, bedre end det fortjente. Da Fru Ochs høilig kunde trænge til nogen kvindelig Medhjælp i Skolens eller Vaisenhusets Ledelse, og der just har meldt sig en dansk Dame til denne Tjeneste, som anbefales meget varmt af Pastor Frimodt, saa vil jeg bede mine kjære Medarbeidere om at tage under Overveielse, om en saadan kvindelig Medhjælp ikke maatte være høist ønskelig. Reisen derover vil jo nok koste en Deel; derimod vil Underholdningen være ubetydelig i Forhold til den Nytte, en saadan Kvinde kunde yde ved at undervise Pigebørnene i Haandarbeide og andet.

Vi maae ikke lukke Øinene for, at Ochs ældes og at den Tid kan komme, da han maa forlade Stationen, for at tilbringe sine sidste Dage i Europa, hvorhen jo ogsaa det svære Offer med Hensyn til Børnene endeel maa drage ham og hans Hustru. Jeg har fornylig, som det er nogle af Bestyrelsen bekjendt, efter given Anledning paa det Bestemteste afviist det Forslag, der gjordes, at vi skulde forpligte os til at pensionere ham, sørge for hans Børns Opdragelse, Reiser o. s. v. Thi dette have vi deels ikke Midler til, deels vilde det, efter min Anskuelse, forrykke det rette Punkt for Missionslivet, som jo er en Tjeneste i Tillid til, at Herren ikke lader sine Sendebud lide Mangel. Hvorvel jeg saaledes meget fraraader, at Bestyrelsen binder sig til visse Forpligtelser, saa kunne vi dog ikke holde den Tanke borte, at det dog ligger inden Humanitetens og den christelige

Kjærligheds Grændse at sørge for, at udtjente Missionærer ligesaavel som Invalider og andre Emeriti have ogsaa fra Mennesker, især fra dem, hvis Udsendinge de ere, en Understøttelse paa deres gamle Dage. Jeg vilde derfor meget tilraade, at der dannedes en saadan Fond, som i sin Tid, hvis det skulde behøves, kunde yde den hjemvendende Missionær en Slags Hjælp. Naar vi dertil kunde afsee aarlig f. Ex. 500 Rdl., vilde der dog efterhaanden dannes en Kapital eller Reservefond, der kunde bruges i det nævnte Øiemed, medens en aarlig Bebyrdelse maaskee vilde falde for svært; Frivillighedens Characteer vilde ogsaa bevares nogenlunde derved. Jeg henstiller denne Sag til de Kyndiges Overveielse. At vi maae være betænkte paa en eller anden Vei til at kunne mildne en alderstegen hjemkommen Missionærs Dage, er aabenbart; maaskee nogen af mine kjære Medarbeidere kan angive en bedre Plan.

Adskillige Selskaber, som de engelske, det baselske og det rhinske o. s. v., have indrettet Anstalter, hvor de arbeidende Missionærers Børn opdrages; det kan finde Sted i Selskaber, som have vidtudstrakte Missionsstationer og en Mængde Missionærer. Vi ere jo i Alt endnu Begyndere og ville vel heller ikke, saa kort efter at vi have overtaget den uden vor Foranledning stiftede Station, finde os opfordrede til at bebyrde os med Ochs's Børns Underhold, som nu have fundet Pleieforældre i Tydskland. I den Henseende er Ochs jo ikke værre faren, end saa mangen en Fader her, der under smaa Kaar har en stor Børneflok at forsørge. Derimod ere Priserne paa Fødevarer i Indien stegne saa umaadeligt, at det vel kunde være at betænke, om man ikke, naar der var Raad dertil, skulde forøge hans Løn. Ikke i dette Aar, i hvilket vi jo nylig have havt en stor Udgift i Anledning af hans Hustrues Besøg, men næste Aar. Jeg troer, at man skulde staae fast paa ikke at give Noget til Børnenes Opdragelse — hvorved man jo paatager sig byrdefulde Forpligtelser — men hellere sætte ham istand til efter Evne at gjøre for sine Børn, hvad han formaaer.

Med Hensyn til Vaisenhuset i Bethanien har jeg ogsaa

adskillige Betænkeligheder, hvilke jeg henstiller til Deres Overveielse. Det forekommer mig nødvendigt, at der tages en Beslutning om, hvilket det høieste Antal Børn maa være, og da vilde jeg foreslaae, at 50, som det nu har, maatte være Maximum. Man kunde vel synes, at det er haardt at lukke Haanden, naar der er en Arm, som vil gribe den; men vi maae jo dog ikke lade det ude af Sigte, at Forsørgelsen af Vaisenhuset med dets Børn — hvorvel det danner en Moderstamme for omvendte Hinduer — kan paaføre os Udgifter, hvilke vi ikke kunne bære. Jeg anseer det for langt fornuftigere at indskrænke Antallet itide til et høieste Tal, end følge den Vei, det er gaaet med andre Selskaber, der have styrtet sig i en betydelig Gjæld og saa blevne nødte til at lukke Skoler, hvori der vare samlede henved 1000—1200 Børn.

Jeg har begyndt med at udbede mig deres Taalmodighed, jeg ender og med den samme Bøn; hvad jeg har meddeelt, ere Tanker, som beskjæftige mig meget; jeg vil slet ikke nægte, at Andre, som have en større Tro og et friere Blik, maaskee, og det sandsynligviis, vilde gjøre sig mindre Betænkeligheder end jeg; imidlertid beder jeg at overveie, hvad der ovenfor er nedskrevet og naar vi, om Gud vil, atter samles in pleno, da nærmere at fatte en Beslutning.

Gladsaxe d. 13de August 1866.

Med venskabelig Høiagtelse
Kalkar.

32.

Fra Missionselev N. Thomsen i Puttambaukam
d. 8 Octbr. 1866.

Ærede Bestyrelse!

Da jeg sidste Gang skrev Dem til, var jeg just ikke ved meget godt Mod, det kan jeg ikke rose af. Jeg havde nylig været meget syg, Heden var temmelig trykkende, og hver eneste Eftermiddag havde man hiin ubehagelige Støvstorm, der fyldte os baade Huus og Hals med Støv. — Nu har det, Gud skee Lov, forandret

sig en heel Deel til det Bedre. Jeg er og har været rask hele Tiden siden; det er yndigt kjølt, vi have kun et Par og tyve Grader; den kvægende Søvind har begyndt at blæse, og forøvrigt er Klimaet nu ret behageligt, saa det har klaret godt op saavel udenom som ogsaa indeni. Jeg er nemlig saadan — jeg frygter jeg har mange Søskende — at saalænge som der Ingenting er iveien, er jeg ved temmelig godt Mod; men naar det gjælder, er Modet ofte borte. Jeg veed jo godt, at mange Missionsvenner ikke kunne forstaae, hvorledes Een, der reiser ud for at prædike Evangeliet for Hedningerne, kan være en saadan Kryster. De forestille sig, at en Missionær maa have en langt større Tro og Troes-Frimodighed, et større Maal af Kjærlighed og Hellighed end andre Mennesker, og i det Hele taget maa være ret en Christi Kæmpe. At det imidlertid ikke er Tilfældet, er der, til min Skam at sige, maaskee ikke Mange, der vide bedre end jeg. Jeg havde nær sagt, det var ønskeligt, om Missionærerne vare saaledes, men naar jeg ret tænker over Sagen, maa jeg sige, at det for deres Gjernings Skyld ikke var det bedste, at de vare saadanne Helgene; jeg var da bange for, at de, naar de kom ud og saae den Fordærvelsens Afgrund, i hvilken Hedningerne ligge, vilde blive saa forskrækkede, at de løb hjem igjen med den første den bedste Leilighed. Nei — Gud sender ikke Nogle ud som Missionærer fordi de ere frommere og bedre, men til Trods for, at de ere værre og mere forfarne i Synd end Andre. Og Saadanne sender han, fordi de maaskee bedre end andre fromme Folk kunne have Barmhjertighed og Overbærenhed med de dybtsunkne Sjæle herude — thi „den, som meget er forladt, elsker meget“ —, som maaskee ogsaa, fordi det er den eneste Maade og Vei, paa hvilken de selv kunne opdrages og bevares for det evige Liv. Nu, man maa da heller ikke troe, at det blot er paa Grund af slet Vind og Veir, naar vi for et Øieblik blive nedslagne og tabe Modet, ligesaa lidt som det var for Vind og Veirs Skyld, naar Missionær Paulus, der dog var en anderledes Helt end Nutidens Missionærer, naar han var nedslagen og modløs (2 Cor. 4, 8 9). Her er ganske andre Ting at høre,

see og erfare, som nok kunne bringe et i Forveien forsagt Hjerte til at skjælve i et Menneskes Bryst. Man forestiller sig ofte derhjemme, at Hedningerne i det Hele taget ere skikkelige Folk, som i barnlig Eenfold og Uvidenhed gaae og dyrke deres Træ- og Steenguder, fordi de ikke have nogen Kundskab om noget Bedre; og jeg nægter ikke, at man skal have ondt ved at danne sig noget andet Begreb om dem ved at læse de Beretninger, der i Almindelighed sendes hjem og blive trykte. Nu, der er jo ogsaa stor Forskjel paa Hedningefolk, som der kan være stor Forskjel paa de enkelte Verdensmennesker derhjemme; men vist er det, at naar man seer, hvorledes Mørket hersker i dette Land, naar man seer Hinduernes Havesyge, Løgn, Usædelighed o. s. v., da maa man rædd es; thi det er forfærdeligt.

Alligevel troer jeg, ja er overbeviist om, at der, trods Folkets Fordærvelse i det Hele, i mange enkelte Hedningers Hjerte er en Trang til og Længsel efter noget Bedre, end hvad Hedenskabet kan skjænke. Jeg haaber, at der, skjøndt Hindufolket i dets Heelhed er et Løgnefolk, hos hvem Løgnen ved Vane er bleven den anden Natur, dog hos mangen Een er bevaret noget Sandt og nogen Sandhed, og som derfor ogsaa kan og vil lade sig finde af Sandheden Jesus Christus, naar hans Naades Evangelium bliver dem forkyndt. At det desværre kun gjælder enkelte Sjæle og ikke Folket, viser Erfaringen jo. Men den Dag tør komme — gid den maatte komme snart — da det kan siges, at „Folkenes Længsel", Jesus Christus, ogsaa er bleven dette Folks Længsel.

Forøvrigt komme vi temmelig godt ud af det med de Indfødte. De ere jo saaledes under Englændernes Herredømme, at de ikke ustraffet kunne gjøre os noget videre Ondt. Det er vel ogsaa det behageligste for Kjødet, men efter min Mening til liden Gavn for Missionen. Imidlertid kunne de jo derfor nok vise os, hvad Sindelag de have imod os, og det undlade de da heller ikke at lægge for Dagen ved deres Rapsen og Stjælen, især af Penge og Fødevarer, saavel som af Kornet paa Marken, ved deres Fortrædelighed, Egensindighed og store Utroskab saavel un-

der Arbeide som i Alt. Kjøber man Noget af dem og ikke veed Prisen, maa man altid betale det Dobbelte af, hvad en Indfødt giver, og hvad enten man kjender Prisen eller ikke, saa ville de ikke sælge en Ting saa billigt til os som til deres Landsmænd. Alle disse Udyder har man riig Leilighed til at blive bekjendt med hos Børnene; thi de have mindre Forstand paa at skjule dem end de Voxne. Nogle af Hedningerne ere meget venlige og omgængelige; men det skulde da være en reen Undtagelse, om en var venlig, uden at have til Hensigt at faae Noget for sin Venlighed. Derfor kan man tidt have den Erfaring, at naar een eller anden selv af de mere agtede Mænd fra Byen har aflagt et Besøg hos os og ikke vidst, hvorledes han skulde smigre og flattere for os, saa hedder det næsten altid, førend han gaaer: „Har De ikke en Bog eller en Blyant og vil give mig?" Svarer man Nei, siger han: „Har De da ikke lidt Tobak", eller hvad han nu ellers kan finde paa at bede om; og han holder ikke af at gaae, førend han faaer Noget. Dersom man bestandig vil give Hinduerne Gaver, kan man nok leve paa en nogenlunde venskabelig Fod med dem, ja man kan endogsaa faae dem til at lade sig døbe, og ikke Faa have ligefrem gjort sig det til en Profession, et Haandværk, at gaae fra den ene Missionær til den anden og lade sig undervise og døbe for at faae en ny Klædning og et Par Skilling. Det er bedrøveligt og forfærdeligt, men sandt; jeg har selv seet flere Exempler derpaa. Vil man ikke give Hedningerne her andet end Christi Evangelium, saa see de os helst langt borte, og havde de Magt, som de have Mod, vilde de fleste Christnes Hoveder nok komme til at springe. Ikke desto mindre er jeg for min Person overbeviist om, at en Missionær for at faae Hedningerne christnede, ikke skal bringe dem andet, end hvad Herren har befalet sine første Udsendinge og dermed os Alle, naar han siger: „Gaaer ud i al Verden og prædiker E v a n g e l i e t for al Skabningen". Og jeg for min Part vilde ønske, at Hedningerne her kun havde Frihed til at være og vise sig, som de ere; thi vel vilde Forfølgelse og Blodsudgydelse blive Følgen, men det er bedre at have Krig for vor Herres Skyld end at have

Fred for den engelske Dronnings Skyld, og den Dag vil jo ogsaa nok komme, da Bladet vil vende sig. Gud give da enhver af os at forblive tro.

Alt gaaer ellers sin stille, eensformige Gang. Kun skal jeg fortælle, at en af vore Smaapiger for nogen Tid siden var saa ulykkelig at komme for nær til Ilden i Kjøkkenet. Den greb fat i hendes Klæder, saa hun blev aldeles forbrændt. Hun blev bragt paa Sygehuset i Cuddalore, men døde efter nogle Dages Forløb under svære Lidelser.

Vi glæde os meget til snart at see en Dansker her, en Broder, ved hvem vi kunne høre ret meget fra Hjemmet. Gud give ham en lykkelig Reise, hvad enten han skal over Land eller Sø!

En kjærlig Hilsen til Dem Alle fra

Deres hengivne

Niels Thomsen.

33.

Fra Missionselev Andersen

d. 1 Octbr. 1866.

Høiærværdige Bestyrelse!

Med Tak til den Herre, som har ført os til dette Sted, og som hidtil har hjulpet og styrket os, kan jeg denne Gang berette, at vi dog have gjort et lille Fremskridt i det svære tamulske Sprog. Jeg tør kun kalde det et lille Fremskridt endnu, men vi ere dog komne saa vidt, at vi kunne begynde at tale et Ord med dem af vor Kreds, som vi hidtil have maattet staae tause overfor. Det er, som De vil kunne tænke Dem, en stor Glæde for os, at vi dog ere komne saavidt, og det giver os Haab om, at vi ogsaa engang ville blive istand til at prædike det Frelsens Evangelium for de mange Hedninger, som omgive os. Men der er meget for os at gjøre endnu, før det Maal naaes. Hvad der for en Deel bidrager til Sprogets Vanskeligheder, er, at vi maae lære det gjennem det Engelske; vi vide ofte ikke det engelske Ords egentlige Betydning — eller Betydninger — og saa at finde den

ud i et saa fjerntliggende Sprog som det tamuliske, alene ved Hjælp af Lexikonet, er ofte en plat Umulighed. Ligeledes læres de grammatikalske Regler meget lettere, hvis vi havde dem paa Modersmaalet. Men der er ingen anden Vei for os at gaae, og det er den, alle tydske Missionærer maae gaae. Men heri ligger vel ogsaa Grunden til, at en Indfødt kan udtale sig paa følgende Maade: „De tydske Missionærer tale ikke saa godt Tamulisk, som de engelske." Vi have i den senere Tid gjort det til en Regel hver Dag at tale en Times Tid med vore tamuliske Drenge; vi samle derved immer et Ord op, vi lære den rigtige Mening og Brug af dem, og vi tilegne os den dagligdags Talemaade, som er det eneste, Hedningerne her omkring forstaae. Den største Deel af Dagen tilbringe vi ved Bogen, og foruden Tamulisk læse vi ogsaa andre Ting, som kunne være gode og nyttige for os i Fremtiden. Af Hr. Ochs modtage vi 8 Timers Underviisning om Ugen: 5 Timer i Sproget og 3 Timer i Verdenshistorie, Indiens Sæder og Skikke og Apologi.

I Skolen har jeg mine to Fag, som jeg omtalte sidst, og underviser 3 Timer om Ugen. De ældste af Drengene glæde dem nu storligen til Broder Hjorths Komme. Jeg har fortalt for dem, at han blandt Andet har lavet sig et Klaveer, og de gjøre sig nu endeløse Beregninger over, hvor store Konstnere de skulle blive, naar han kommer. Flere af de mindre baade af Piger og Drenge have i denne Tid daarlige Öine, hvilket er foraarsaget af en Slags smaa Fluer, som, da det for nogen Tid siden havde regnet, kom frem af Jorden i en saadan Mængde, at de midt om Dagen ere en sand Plage. De anfalde især Öinene.

I forrige Uge, en Aften efter at jeg var gaaet tilsengs, hørte jeg en livlig Samtale begynde i Verandaen foran vort Huus. Jeg kunde forstaae, at den dreiede sig om christelige Ting; jeg stod da op og gik tæt hen til Vinduet, som stod aabent. Det var da min lille David — en af Skoledrengene, som jeg har her ved mig til at feie Huset, pudse mine Sko o. s. v. — der var kommen til at tale med en Hedning, som ogsaa var

kommen for at sove i Veranden. Jeg hørte da, at David læste for ham „Fader vor" og de tre Troens Artikler og standsede nu og da og forklarede et og andet Ord, som Hedningen ikke forstod. Derefter talte han med ham om Himmerig og Helvede og sagde ham, at kun de, der troede paa Jesus Christus, kom i Himmelen, alle de Andre kom i Helvede. Han talte med ham om, at vi ikke maae lyve og ikke maae stjæle, og om mange andre Ting. Hvad Hedningen sagde, kunde jeg ikke forstaae; kun kunde jeg mærke, at han flere Gange gjorde Indvendinger. Hele Samtalen varede maaskee en halv Time og endte da med, at de Alle holdt deres Aftenbøn. David og en anden Dreng, som nu og da havde understøttet ham med et Ord, bad den Gud, om hvilken de nu havde vidnet, om at blive ved dem og bevare dem, hvorimod Hedningen paakaldte sine Afguder. Næste Dag spurgte jeg Drengene, hvad Hedningen sagde om det, de fortalte ham, og om han havde Lyst til at blive en Christen; de svarede da: „han troede, at det kunde være godt nok, det vi lærte her, men at blive en Christen, det vilde han ikke; det gjordes ikke nødigt, sagde han, for at komme i Himmelen." Jeg spurgte da om, til hvem han bad, da de holdt Aftenbøn. „Han bad til Satan", svarede de. — Det var kun et ringe Redskab, Herren her brugte til sit Navns Forkyndelse, og det var et eenfoldigt og barnligt Vidnesbyrd, der blev aflagt; men det er dog ikke utænkeligt, at der netop derved er kastet en Brand ind i denne Hednings Hjerte, et Ord, der tidlig eller silдig vil blive til hans Sjæls Frelse. I ethvert Tilfælde er Rigets Evangelium forkyndt for ham, og Gud give, at han i Tide maa lære at tjende Rigets Herre og offre ham sine Bønner, i Stedet for de døve og stumme Afguder.

Herren er god og hans Miskundhed varer evindelig. Uagtet det længe var haarde og trange Tider, og det saae ud til at her slet ingen Høst skulde have blevet iaar, saa var Herren dog saa god imod os, at han sendte os en velgjørende Regn saa tidlig, at vi kunne saae en lille Grøde indhøstet, forend den egentlige Regntid kommer. Hinduerne have i disse Dage begyndt at skjære deres Kambu af, som i en utrolig kort Tid er voxet op og bleven

moden. Adskillige andre Kornsorter vilde ogsaa snart være tjenlige til Høsten; men Risen, Hinduens „daglige Brød", har feilet. Det har ikke regnet tilstrækkeligt til at den kunde dyrkes, da som bekjendt Riismarkerne den meste Tid maa staae under Vand; kun i Nærheden af Floderne, hvor enkelte Strækninger have kunnet blive oversvømmede, er der dyrket lidt. Hungersnøden er nu tilende, og de høie Priser begynde at falde.

En Nat havde vi et forfærdeligt Tordenveir; jeg troede, at Himmel og Jord skulde have styrtet sammen; men det skete dog ikke endnu denne Gang. To Mænd bleve dræbte af en Lynstraale i en Nabolandsby. Den hedeste Tid af dette usædvanlig tørre og varme Aar er nu lykkeligt overstaaet, og vi glæde os til den koldere Tid, som nu er ivente.

Fru Ochs vente vi hertil sidst i denne eller først i næste Maaned.

Vi ere Alle raske og leve vel. Den ærede Bestyrelse være hjerteligt hilset fra Deres hengivne

P. Andersen.

34.

Fra Missionselev N. Thomsen i Puttambaukam

d. 9 Octbr. 1866.

Høiærværdige Hr. Doktor!

Hav hjertelig Tak for Deres Skrivelse af 12te Juli! Hvert Ord, vi modtage fra Dem, saavel som hvert Ord, vi i det Hele taget modtage fra Hjemmet, er os kjært og er os en Haandsrækning i vor Gjerning.

Som jeg seer af Deres Brev, har Hr. Ochs i sine Beretninger til Dem skildret vor Tilstand som værende meget elendig. Nu, man gjør ogsaa tidt i denne Verden Fluer til Elephanter. Jeg kan ikke sige, at Heden for mig har været det Værste; thi jeg retter min Klædedragt noget efter Klimaet, og Ochs har heller aldrig hørt mig klage, at det var for varmt, hvorimod han selv — hvad han da ingen Skam har af — kan hverken taale Sol eller Varme. At Veiret ikke har været behageligt, er vist;

men naar man en Dag har været lidt ilde i Humør, har Veiret havt mindst Skyld deri.

Hvad De lægger os paa Sinde med Hensyn til Hjorth, skal med Guds Hjælp ikke blive forglemt. Jeg frygter iøvrigt slet ikke for, at vi jo ville kunne komme godt ud af det med hinanden. Vi to — Andersen og jeg — have altid nok kunnet komme tilrette med Hjorth. Han er rigtignok bleven malet med temmelig mørke Farver i adskillige Breve, vi have modtaget, siden vi kom til Indien. Men — Frelseren kan bære os Allesammen; vi faae da vel ogsaa at bære hinanden de faa Dage, vi skulle være sammen paa denne Jord; de ere ikke mange, men ofte trange nok, saa den Ene ikke behøver at foraarsage den Anden Trængsel.

De haaber, kjære Doktor, at jeg med Tiden vil komme over Sprogbjerget. Jeg vilde ønske, at jeg selv havde lige saa godt Haab, eller at jeg dog med Grund turde have det; thi kan jeg ikke lære Sproget ordentligt, saa kan jeg heller Intet udrette her, undtagen jeg skulde give mig til at være Lærer for nogle Børn, og derfra vil jeg da bede Gud at befri mig, saalænge jeg er i dette Land; thi dertil har han ikke sendt mig. Om jeg imidlertid nogensinde vil komme saa vidt i Tamulisk, at jeg kan bevæge mig frit i Sproget og udøve nogen egentlig Missionsvirksomhed, eller om jeg kun kan ligesom bane Veien og lette Adgangen til Sproget for de danske Brødre, som skulle følge efter — det skal Tiden vise.

Gud give imidlertid sin Helligaand i en stedse rigere Fylde saavel til Dem og den hele Bestyrelse som til den danske Missionsmenighed og os, saa at vi altid maa faae et sundere og sandere Syn for, hvorledes Missionen skal ledes og udbredes; og han give os ved den samme Aand Tro og Mod til at gjøre, hvad der er behageligt for ham!

Nu Farvel for denne Gang, gode Doktor! At De endnu, efter Guds Villie, maa leve og længe virke for denne hellige Sags Fremme, det ønsker og beder

Deres ydmyge og hengivne

N. Thomsen.

35.

Til Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet
d. 8 Octbr 1866.

Det er Deres Excellence bekjendt, at Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet under 19de August 1861 henvendte sig til det danske Missionsselskab med Forespørgsel, „om Selskabet vilde rette en Deel af sin Virksomhed paa Trankebar, imod at oppebære det Beløb, som for Tiden tilflyder Missionskollegiet i Leipzig", og at undertegnede Formand paa det danske Missionsselskabs Vegne under 23de August samme Aar svarede, at samme, dersom det paa nogen Maade var muligt, med Glæde vilde modtage det høie Ministeriums velvillige Tilbud. Ved den derefter indledede Forhandling blev det imidlertid klart, hvad Undertegnede strax henledede Opmærksomheden paa, at Regjeringen ved den i 1847 igjennem det daværende Missionskollegium med det evangelisk-lutherske Missionsselskab i Leipzig trufne Overeenskomst havde desto værre bundet sig til en fast Contrakt med ovennævnte tydske Selskab at overlade samme Bygninger, Eiendomme og det aarlige Pengetilskud, indtil dette Selskab enten opløste sig eller opgav Missionen. Til dette Resultat kom ogsaa saavel Generalprokurøren som Sjællands Biskop i de over Sagen afgivne Erklæringer i Aaret 1862. Følgen blev, at Ministeriet under 19de Novbr. 1862 ikkun kunde udvirke en kongelig Resolution, ifølge hvilken det danske Missionsselskab fik Renterne af det Schotziske Legat til en selvstændig Mission i Ostindien, hvilken det har paa sin Station Puttambaukam nær ved Cuddalore, hvor det har en Missionær Ochs, hvem der sendtes tre Medhjælpere, som ere uddannede i den danske Missionsskole i Kjøbenhavn, nemlig P. Andersen, N. Thomsen og J. Hjorth. — Saaledes som Sagerne nu staae, vil altsaa den af den danske Regjering grundlagte Mission i Trankebar med dens Besiddelser stedse forblive i fremmede Hænder og Pengene stedse sendes til en fremmed Mission istedetfor at komme den danske Kirke tilgode, hvilket oprindelig er tilsigtet. Selv om engang det ovennævnte leipzigske Selskab vilde opløse sig — hvortil der slet ikke er eller vil være nogen Udsigt —

vilde efterhaanden Besiddelserne blive værdiløse for den danske Regering, da det er en Selvfølge, at det leipzigske Selskab maa nedrive de gamle, opføre nye, gjøre Tilbygninger, saa at det med hvert Aar bliver vanskeligere at afgjøre, hvad der tilhører Danmark, og hvoraf hiint Selskab ikkun har Brugen, og hvad der er Leipzigernes Eiendom. Det forekommer derfor det danske Missionsselskab, at det baade for Regjeringen her og for den danske Mission maa være af Vigtighed, at der gjøres et Forsøg paa at løse eller ophæve dette Forhold til et fremmed Missionsselskab og lade dets Midler komme vort Fædreneland tilgode. Jeg har ogsaa Grund til at troe, at Collegiet i Leipzig er stemt for at komme ud af den uklare Stilling, i hvilket det staaer til den danske Regering, og ikke vilde være utilbøieligt til at afkjøbe Regjeringen de i Trankebar værende Eiendomme, maaskee ogsaa give Afkald paa det aarlig indkommende Tilskud. Saavidt det danske Missionsselskab veed, ere de Eiendomme, som den danske Regjering har overladt det leipzigske Collegium til Brug i Trankebar og udenfor:

1) Jerusalems-Kirken.
2) To Huse i Storgaden.
3) De Ziegenbalgske Pladse i Admiralgaden med tilhørende Skolebygninger.
4) Bethlehemskirken med tilhørende Grunde og udenfor liggende Kirkegaard.
5) Nellumarker tilligemed Missionshaven paa Drumangatam.
6) En til Skolebygning indrettet Papirmølle med tilhørende Nellumarker.
7) Tre Skolebygninger.
8) Adskillige Pladse i Sandarpi og Itschelady.

Af disse tre Pladse og Bygninger eier jeg Grundtegning og Afbildning. Saavidt det danske Missionsselskab veed, oppebærer det Leipzigske Collegium Renterne af det Møllerske, Abestees og Rohmeyers Legater samt nogle andre til den ostindiske Mission bestemte Udgifter, hvis Størrelse det danske Missionsselskab ikke

kjender, men det vil være det høie Ministerium tilstrækkelig bekjendt. Det danske Missionsselskab tillader sig i Henhold til ovenstaaende Udvikling underdanigst at henstille til Deres Excellence:

1. Om det ikke maatte ansees hensigtsmæssigt, at der forsøgtes paa at løse Forbindelsen imellem den danske Regjering og det leipzigske Missionscollegium ved at tilbyde Sidstnævnte at kjøbe de Besiddelser og Eiendomme i og udenfor Trankebar, hvilke i Aaret 1847 ved Salget af de danske Besiddelser i Ostindien bleve overladte det tydske Selskab til Brug ved Overeenskomst af 28de Juni 1847, samt om muligt at give Afkald paa det aarligt herfra til Leipzig gaaende Tilskud.

2. At, naar hiin Ordning er bragt i Rigtighed, Kjøbesummen og det aarlige Tilskud maae komme den danske nu atter i Ostindien opblomstrende Mission tilgode, saaledes som Ministeriet under 19de August 1861 havde paatænkt og tilbudt det danske Missionsselskab.

Vi anbefale denne for den danske Menighed vigtige Sag til Deres Excellences Velvillie, idet Missionsselskabets Bestyrelse er overbeviist om, at den foreslaaede Ordning vil være til Gavn for begge Parter.

36.

Til Missionselev Andersen i Puttambaukam

d. 19 Novbr. 1866.

Med inderlig Glæde har baade jeg og Bestyrelsen modtaget Deres to sidste Breve, kjære Andersen*); jeg har med Tak til Gud seet Deres Fremskridt i christelig Forstand og Naade og været særdeles vel fornøiet med Deres besindige Udtalelser. Naturligviis falder det Dem svært at lære Sproget, navnlig da De begge, hvilket Ochs flere Gange har omtalt, jo mangler det Grundlag, som de gamle eller saakaldte lærde Sprog yde; men med alt det haaber jeg dog, at De vil overvinde det. Og hvad De fortæller i Deres Brev af 1ste Octbr. vidner jo allerede om,

*) Cfr. Dansk Missionsblad 1866, S. 205, 247.

at Sproget har faaet Indgang i Deres indre Menneske; derpaa kommer det an. Gud give Dem Aandens Bistand til det Øvrige, som er at overvinde!

Hvad De i Deres Brev af 5te Septbr. ytrer om Bidragene til Børnene i Vaisenhuset, deri ere vi fuldkommen enige med Dem; den Sag har især vundet Menighedens Deeltagelse, hvorfor dens Opmærksomhed i den senere Tid er henvendt derpaa. Der er ogsaa vanskeligt at standse en Iver, der udspringer af en kjærlig Rod; imidlertid har jeg dog isinde ogsaa at udtale mig engang ved Leilighed om den Sag.

Jeg elsker meget Oprigtighed hos Enhver og har derfor heller ikke kunnet andet end være vel tilfreds med Deres Forespørgsel i Brevet af 5te Septbr. Da der jo maa hengaae nogle Aar, inden De kan tænke paa en selvstændig Virksomhed, kan det ikke nytte at besvare den nu; nærmer Tiden sig til en saadan Forandring i Deres Stilling, saa tvivler jeg ingenlunde om, at Missionsselskabet ogsaa vil gjøre for den hæderlige Pige, som De rækker Deres Haand, hvad der efter Omstændighederne lader sig gjøre. Utaalmodighed er jo en Skade, som vi Alle lide af, navnlig hvor der er saa mange Forsøgelser som i Missionslivet. Jeg anbefaler Dem, min kjære Ven! at gjennemlæse 1 Cor. 7 ofte og med Andagt.

Naar dette Brev kommer til Dem, er Hjorth vel ogsaa hos Dem; jeg haaber, at De skulle have Glæde af hinanden, og at De ville bære hinandens Skrøbeligheder, ligesom Herren bærer os Alle med sin uendelige Barmhjertighed.

Jeg tænker i næste Uge at holde et Missionsmøde i Slagelse. Pastor Frimodt er desværre i Italien for sin Helbreds Skyld; den sidste Gang, han prædikede, var i Kolding. Han skal være meget bedre; men efter hvad jeg hører, have de den Sorg, at et af deres medfulgte Børn er meget syg. Gud bevare ham for hans Menighed og for sit Rige!

I Kjøbenhavn holder i denne Tid Pastor Evaldsen Foredrag over Missionen to Gange om Ugen: jeg har ikke faaet Tid til at høre dem. Det glæder mig dog, at Kundskaben til denne

hellige Sag udbredes mere og mere. I Directionen indtræder fra Nytaar af Stiftsprovst Rothe og Conferentsraad Collin, to Mænd, af hvem vi vente os megen Tjeneste.

Det vil være os kjært at faae flere Meddelelser fra Dem og Thomsen i Lighed med den, hvilken De berettede os i Brevet af 1ste Octbr., navnlig ogsaa de Bemærkninger, hvilke De gjør om Livet omkring Dem og om de Dem betroede Børn. Hvert Træk, som vidner om en Dragen til Herren, er Noget, vi med Tak maae agte paa. — Gud være lovet, at den strenge Tid nu er ovre, at han har atter seet til det forpinte Land med Naadens Blikke. Blot dets Indvaanere vilde give Herren Æren og det ikke maa hedde, som om hans eget Folk: „Du slog dem, de agtede det ikke, de gjorde deres Pander stive som Steen."

Jeg sender Dem begge en lille Bog (Samvittighedsspeil for evangeliske Christne), som jeg i denne Tid har udgivet, og af hvilken jeg haaber, at De vil have nogen Glæde.

Jeg beder at hilse Hr. Ochs og Thomsen; det gjør mig altid ondt, at Sidstnævnte udtaler sig med en Tillidsfuldhed, som om han allerede efter et Aars Forløb forstod Alt bedre end alle Andre. Gud bevare Dem begge i Ydmyghed og i Kraft, i Ophøielse ved sit Navn og i Fornedrelse under Jesu Christi Kors!

37.

Til Missionselev Thomsen i Puttambaukam i Ostindien

d. 7 Jan. 1867.

Det er kun mine mange Forretninger, der navnlig ophobe sig mod Slutningen af Aaret, som have hindret mig fra at tilskrive Dem. Det er os en stor Beroligelse af Deres og vor kjære Andersens Brev at see, at Herren naadig har bevaret Dem i tørre og trange Tider, og at De er glad i Deres Stilling og har godt Haab i Fremtiden; Gud holde Dem fremdeles i det, vi have ogsaa bedet for Dem herhjemme, nemlig i Kraft til at overvinde Vanskeligheder, navnlig ved at lære Sproget, og i Ydmyghed, at De ikke tænker høiere om Dem selv, end De bør tænke; begge Dele ere os jo høist nødvendige; mangle vi Kraft,

da synker Modet og Lysten slappes, fattes os Ydmyghed, da drager Herren sig tilbage fra os; thi netop i hans Evangeliums Sag opfyldes det mere end i alle andre Sager: „Gud staaer de Hoffærdige imod, men de Ydmyge giver han Naade.“ De indiske Forhold ere meget vanskelige at bedømme; endog Englændere af høi videnskabelig og christelig Dygtighed, som have tilbragt en Menneskealder i Ostindien og deeltaget i de allervigtigste Forhandlinger, tilstaae dette. Jeg har i denne Tid læst et Værk af Montgomery Morton: „The present state of British India, London 1862“, som er grundet paa officielle Documenter og giver mange fortræffelige Oplysninger, men hvoraf det dog tydeligt fremgaaer, hvor vanskeligt det er at have nogen fast Dom om de virkelige Forhold. At Evangeliet ogsaa her vil være det eneste Frelsende, er min faste Overbeviisning, og omendskjøndt vor Gjerning i Ostindien kun kan være som en Draabe i Havet, saa vide vi dog, at Herren er den, som tæller Draaberne, og for hvem den ringeste Menneskesjæl har den høieste Betydning.

Naar dette Brev kommer til Dem, da er med Guds Hjælp ogsaa Hjorth kommen til Dem, og da vil han begynde sin Gjerning. At hans særegne Characteer ogsaa maa tages i Betragtning, veed De, og jeg haaber, at De og Andersen og han ville komme ud af det med hveraudre, og at De ville bære over med hverandres Skrøbeligheder.

Det danske Missionsselskab venter nu snart at faae Deres og Andersens Beretning for fjerde Kvartal 1866 og deri at erfare, hvorledes Tiden er hengaaet for Dem. Jeg er meget glad ved Andersens forstandige Breve, som vidner om, hvormeget han er gaaet frem i christelig Udvikling. — Jeg har faaet en Deel rare Bøger til Dem begge, hvilke jeg skal sende Dem, naar vi have faaet saa meget samlet, at en Kiste er fuld. Jeg mindes i dette Øieblik ikke, hvilket der har været det sidste Nummer af Missionsbladet, som jeg sendte Dem, men skal see efter og da sende Dem Resten.

Fra Missionsskolen og vore unge Brødre der have De vel stundom hørt, saa at De vel veed, hvordan det staaer til der;

vi have nu faaet to Elever, af hvilke vi vente os Glæde, skjøndt deres Kundskaber ere saa ringe; men saavidt vi kunne skjønne, er der et alvorligt Sind i dem, og da maae vi haabe, at de kunne overvinde Besværlighederne.

Vi have i denne Tid havt en frygtelig Sneestorm, som gjør alle Veie ufremkommelige og har foraarsaget mange Skibes Forliis; hvor ganske anderledes har De det netop i nærværende Tid. Men Jorden er Herrens og dens Fylde; han tilmaaler hvert Land sin Deel af dets Gode og dets Besværlighed.

Igaar Aftes d. 6te havde vi vor Helligtrekongersdags Gudstjeneste, ved hvilken Hr. Pastor Tolstrup prædikede i den stærkt opfyldte og stærkt belyste Garnisonskirke; det var en sund og kraftig Prædiken om Hedningernes Længsel. Paa Onsdag ville vi holde vort aarlige Møde, ved hvilket vi naturligviis ogsaa ville erindre vore ældre og yngre Venner i Bethanien. Det er jo en skjøn Tanke at vide sig erindret i det Fjerne, og De vil finde Dem styrket derved.

Jeg beder at hilse Hr. Ochs og Andersen og den vel nu med Guds Hjælp ankomne Hjorth. Gud bevare Dem i Tro, Kjærlighed, Samdrægtighed og alt Godt og gjøre Dem duelige til enhver god Gjerning!

38.

Fra Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet

d. 13 Febr. 1867.

Paa det danske Missionsselskabs Vegne har Deres Høiærværdighed i behgl. Skrivelse af 8de Octbr. f. A. — i Continuation af de Forhandlinger, der i sin Tid have fundet Sted mellem dette Ministerium og bemeldte Selskab, om Overdragelse til samme af de Eiendele m. v., hvis Brug overlodes til det Evangelisk-lutherske Missionsselskab i Dresden, nu i Leipzig, ved den med sidstnævnte Selskab og det daværende kgl. Missionscollegium i Henhold til allerh. Resolution af 27de Januar 1847 trufne Overeenskomst, og hvilke Forhandlinger afsluttedes ved den allerh. Resolution af 6te November 1862, hvorved Ministeriet bemyndi-

gedes til at disponere over Renterne af det Scholtziske Legat til Fordeel for det danske Missionsselskab, — andraget paa:

1) at det maatte tages under Overveielse, om det ikke maatte ansees for hensigtsmæssigt, at der forsøgtes paa at løse Forbindelsen mellem den danske Regjering og det leipzigske Missionscollegium, ved at tilbyde Sidstnævnte at kjøbe de Besiddelser og Eiendomme i og udenfor Trankebar, som ved den nævnte Overeenskomst overlodes Selskabet til Brug, samt om muligt at give Afkald paa det aarlig herfra til Leipzig gaaende Pengetilskud; samt

2) at, naar denne Ordning er bragt i Rigtighed, Kjøbesummen og det aarlige Tilskud maatte komme den danske i Ostindien opblomstrende Mission tilgode.

Foranlediget heraf undlader Ministeriet ikke tjenstligt at meddele Følgende:

Som det ikke vil være Deres Høiærværdighed ubekjendt, fandt Ministeriet det, samtidigt med Dets Skrivelse til det danske Missionsselskab af 19de August 1861, passende foreløbig at meddele Missionscollegiet i Leipzig en Antydning af den med det danske Missionsselskab indledede Forhandling. Som Svar paa denne Meddelelse og som Resultat af en mellem den derværende Minister for Kirke- og Underviisningsvæsenet og Direktøren for den leipzigske Missionsanstalt i Slutningen af Aaret 1861 foregaaet mundtlig Forhandling, modtog Ministeriet i Begyndelsen af Aaret 1862 en Erklæring fra Missionscollegiet om, at det i fornødent Fald var villigt til ved Kjøb at erhverve Eiendomsretten til de Bygninger og Grundstykker i Trankebar, hvis Benyttelse i Aaret 1847 var bleven overdraget Missionsselskabet i Dresden, idet Collegiet bemærkede, at enhver anden Løsning af det mellem den danske Regering og Collegiet bestaaende Forhold vilde møde betydelige saavel ydre som indre Vanskeligheder, i hvilken Henseende Collegiet deels bemærkede, at de samme overdragne Eiendomme i Trankebar havde modtaget meget væsentlige Udvidelser og Forbedringer, og at en Adskillelse af hvad der var overdraget det af den danske Regjering, og hvad det senere selv havde erhver-

det vilde være meget vanskelig at gjennemføre, — deels yttrede, at det under ingen Omstændigheder kunde opgive Trankebar som Midtpunkt for sin Missionsvirksomhed, og at Tilstedeværelse af en dansk Missionsanstalt i Trankebar ved Siden af den leipzigske upaatvivlelig ikke kunde geraade Missionssagen til Gavn. — Imidlertid bemærkede Collegiet, at det under alle Omstændigheder vilde være det Kjæreste, om den danske Regering overhovedet kunde gjøre Afkald paa Tanken om en Ophævelse af den i 1847 indgaaede Overeenskomst, der aabenbart hvilede paa Forudsætninger om en længere Varighed, i hvilken Henseende det navnlig bemærkede, at det i det kgl. Missions-Collegiums Skrivelse af 7de Marts 1847 havde havt en idetmindste indirekte Tilsikkring om, at Overeenskomsten vilde blive i Kraft saalænge det tydske Selskab ikke opløste sig eller opgav Missionen i Trankebar.

Efter at Ministeriet derefter endvidere havde modtaget Deres Høiærværdigheds behgl. Skrivelse af 10de Marts 1862, hvori De paa det danske Missionsselskabs Vegne iblandt Andet forespurgte, om de den danske Mission tilhørende Bygninger og Landeiendomme vilde blive givne til det danske Missionsselskab til Benyttelse, naar det overtog den Trankebar-Tamuliske Mission, og om hvor stort et Pengebeløb Regeringen aarlig vilde tilstaae Missionsselskabet i det nævnte Øiemed, fandt Ministeriet det nødvendigt, forinden Videre foretoges, at indhente en Betænkning fra Generalprocureuren, Conferentsraad Algreen-Ussing om, hvorvidt det var berettiget til at forandre eller ophæve den omhandlede Overeenskomst. I sin i den Anledning afgivne Erklæring yttrede derefter Generalprocureuren, at han opfattede bemeldte Overeenskomst som en for den danske Regering forbindende Contrakt, som den ikke eensidigen kan ophæve saalænge Missionscollegiet i Leipzig opfylder de Betingelser, der ere det paalagte, og det ikke enten har opløst sig eller opgivet Missionen, hvilket i Overeenskomsten, Post F, er nævnet som den eneste Grund til, at den Missionsselskabet tilstaaede Nyttebrug af de det herværende Missionscollegium tilhørende Besiddelser og Renter skal ophøre. Forsaavidt det i Indledningen af Missionscollegiets Skrivelse af 7de

Marts 1847 hedder, at Hs. Majestæt Kongen allernaadigst har bemyndiget Collegiet til „einen Vertrag wegen der provisorischen Uebernahme besagter Mission mit der Missionsgesellschaft zu Dresden zu errichten", finder Udtrykket „provisorisk Overtagelse" sin naturlige Forklaring deri, at det kun er Nytten og Brugen af det derværende Missionscollegiums Eiendele og Capitaler, ikke selve Substantsen, der er det nævnte Missionsselskab overdraget; men at Sagen iøvrigt er endelig afgjort, udviser Missionscollegiets Skrivelse af 28de Januar 1847. Generalprocureuren skjønner derfor ikke rettere, end at den omhandlede Overeenskomst maa betragtes som en Contrakt, der er forbindende for den danske Regjering, saalænge Missionscollegiet i Leipzig opfylder de af samme overtagne Forpligtelser, og at Forholdets retlige Beskaffenhed medfører, at man under den nævnte Forudsætning ikke herfra eensidigen kan forandre eller ophæve dette Forhold, hvorimod dette maa skee ved en ny fælleds Overeenskomst.

Indholdet af denne Betænkning fandt Ministeriet i det Væsentlige at maatte tiltræde, og ligesom det derfor, saalænge det dresdenske Missionsselskab, eller nu det leipzigske Missionscollegium, opfylder de i Overeenskomsten forudsatte Betingelser, ikke kunde ansee Regeringen for bemyndiget til — afseet fra de af Collegiet fremhævede Vanskeligheder — enten at berøve samme Benyttelsen af de i Overeenskomsten omhandlede Bygninger og Grundstykker, eller at forlange en Godtgjørelse af Collegiet for deres Overdragelse til samme for bestandig — saaledes kunde Ministeriet heller ikke finde det passende for den danske Regering at benytte sig af det Tilbud, som Collegiet havde seet sig foranlediget til at gjøre i foroven nævnte Skrivelse om at afkjøbe Regeringen de omhandlede Gjenstande for det Tilfælde, at den ikke maatte dele den Forudsætning om Betydningen af den i 1847 trufne Overeenskomst, som Regeringen i Henhold til Generalprocureuren selv fandt at maatte tiltræde.

Med Hensyn til Renterne af de til den ostindiske Mission skjænkede Legater, nemlig Rahmeyers, Møllers og Abbestees, tilsammen 18,015 Rdl., der vare indbefattede under den med det

dresdenske Missionsselskab trufne Overeenskomst, kunde der saa meget mindre være Spørgsmaal om at berøve det leipzigske Missionscollegium Nydelsen af samme, som disse Legater af Giverne udtrykkelig ere oprettede til Fordeel for Missionen i Trankebar. Med Hensyn derimod til det Scholtziske Legat, der ikke var knyttet til den Trankebarske Mission, men efter Giverens Ønske skulde anvendes til at grundlægge en ny Mission i Ostindien under det danske Missionscollegiums Bestyrelse og som ikke var indbefattet under den ovennævnte Overeenskomst, men hvis Renter først ved allerh. Resolution af 5te Octbr. 1847 helligedes (?) det dresdenske Missionsselskab, dog kun indtil Videre, fordi mulig med Tiden en anden Anvendelse kunde findes hensigtsmæssigere (Ny Collegial-Tidende for 1847, Side 801—3), fandt Ministeriet, at der i Betragtning af den Udsigt, der var til, at der ved det danske Missionsselskabs Bestræbelser vilde blive oprettet en selvstændig dansk Mission i Ostindien, var Anledning til at gjøre Brug af det ved bemeldte allerh. Resolution af 5te October 1847 tagne Forbehold, og gjøre dette Legats Renter disponible til Fremme af Missionsselskabets Bestræbelser.

I Overeensstemmelse hermed nedlagde Ministeriet en allerunderdanigst Forestilling for Hs. Majestæt, hvorved udvirkedes en allerh. Resolution af 6te November 1862, der indeholdt den Bemyndigelse for Ministeriet, hvorom Underretning meddeeltes det danske Missionsselskab ved Ministeriets Skrivelse af 19de November 1862, og hvis Følge Renterne af bemeldte Legat nu udbetales til bemeldte Selskab.

Ved ligeledes herom at meddele Missionscollegiet i Leipzig Underretning, tilføiede Ministeriet i Skrivelse af s. D., at det saaledes kun var den allerhøieste Resulution af 5te October 1847 angaaende det Scholtziske Legats Renter, som var sat ud af Kraft, og at det var med fuld Erkjendelse af Collegiets sande og heldige Omsorg for det Trankebarske Missionsvæsen, at Ministeriet ønskede den allerhøieste Resolution af 27de Januar 1847 om den dansk-trankebarske Missions Overdragelse overholdt og bevaret i alle sine Punkter.

Af ovenstaaende Fremstilling vil Deres Høiærværdighed behgl. have erfaret, at ligesom dette Ministerium under de tidligere Forhandlinger angaaende Forstaaelsen af den allerh. Resolution af 27de Januar 1847 og den i Henhold dertil trufne Overeenskomst med det dresdenske Missionsselskab er gaaet ud fra den, af Generalprocureuren støttede Forudsætning, at bemeldte Overeenskomst maa ansees som forbindende for den danske Regering, og derfor heller ikke har fundet det passende at benytte de Tilbud, som kun under den modsatte Forudsætning var fremkommet fra Collegiet i Leipzig, saaledes maa Ministeriet i ethvert Tilfælde antage, ved det ubetingede Tilsagn, der indeholdes i dets ovennævnte Skrivelse til bemeldte Collegium af 19de November 1862, at have frafkrevet Regjeringen ethvert videre Krav i den omhandlede Henseende, saalænge Missionscollegiet fra sin Side opfylder de i Overeenskomsten forudsatte Betingelser.

I Henhold hertil maa Ministeriet beklage, at det ikke seer sig istand til at foretage Noget for at imødekomme det i Deres Høiærværdigheds Skrivelse af 8de October f. A. paa det danske Missionsselskabs Vegne udtalte Ønske.

Kjøbenhavn d. 13de Fearuar 1867.

Rosenørn=Teilmann.

G. Rung.

39.

Fra Missionselev Hjorth i Puttambaukam

d. 4 Febr. 1867*).

. . . . Efter fem Dages Kjørsel naaede jeg Puttambaukam og kunde strax kjende Bethanien paa Brødrenes Huus og de næsten opførte Kirkemure. Kun Hr. Ochs var hjemme; Brødrene Andersen og Thomsen vare reiste til Madras, deels for at tage imod mig og deels for at gjøre Indkjøb af forskjellige Ting, de trængte til.

To Dage efter at jeg var kommen her, fik Hr. Ochs Brev fra sin Kone, der kom med Dampskibet fra Calcutta til Madras

---

*) Begyndelsen af Brevet indeholder Beskrivelse af hans Reise til Madras.

og ventede ham der. Han reiste selvfølgelig, og i fem Dage var jeg alene i Bethanien. Endelig kom Brødrene, og vi bleve glade ved at see hverandre igjen og havde saa meget at tale om, at vi næsten ikke bestilte andet de første Par Dage.

Uagtet der er Meget her, som ikke svarer til min Forventning, saa er jeg dog glad ved at være kommen herover. Brødrenes Huus, som jeg troede var et nyt og net lille Huus, ligner fuldstændig en Lo hjemme paa Landet; det er ikke saa stort, som man vistnok derhjemme antager det for at være; kun de to store Værelser kunne bruges til Beboelses- og Soveværelser. Det er bygget i Leer og simpelt overpudset med Kalk. Rigtignok er Kalken noget dyr, men vil man opføre et Huus, der skal vare for længere Tid, saa bør man opføre — i alt Fald Grunden og de første Par Fod fra Jorden i Kalk; thi den holder de hvide Myrer ude, hvorimod de angribe ethvert Huus, der er opført i Leer. De arbeide sig frem i Bygningerne ved at opbløde Leret i Murene og føre det bort med sig eller slæbe det op i de hule Bambusrør paa Taget. Ikke sjældent bryde de ud igjennem Væggene og bygge en Slags Udbygninger, der ligne Svalereder, kun at de ere flere Gange større.

Bedre vil det ikke gaae med Kirkebygningen, naar den bliver færdig. Murene ere næsten udelukkende opførte i Leer — eller rettere sagt i Jord, thi andet er det ikke — og halv brændte Steen, som allerede have begyndt at smuldre hen. Forøvrigt seer jeg ikke, at en saadan Bygning er nødvendig. Vaisenhuusbørnene og de faa Voxne kunne meget let rummes i Skolen. Kun ved de tre store Høitider er den fuld; bliver den for lille, kan den med Lethed forlænges. Dersom man vil fuldende Kirken, bør man udelade Stolestader og al ydre Ziir. Hinduen vælger hellere at sidde paa Hug eller med korslagte Been end at sidde paa en Bænk. At bygge en Kirke, som Hr. Ochs ønsker den, er mildest talt ufornuftigt.

Stationens Beliggenhed er noget uheldig som Midtpunkt for Missionsvirksomheden, da der ikke langt herfra ligger en anden. Den er ogsaa ufordeelagtig for Haandværksskolen, af hvil-

ken jeg ikke venter mig noget Overordentligt, da her ere faa Englændere, og alt Materiale skal hentes langveisfra.

Hr. Ochs har paatænkt at opføre et Arbeidsskuur, for at vi kunne begynde at arbeide lidt. Vi tage til Pondicherry imorgen for at kjøbe noget Træ til et Par Høvlebænke samt noget Jern og Skind til Smedien.

Uagtet vi ville begynde meget smaat med Haandværksskolen,, til vi faae at see, om den vil blive til Noget, saa vil det dog alligevel koste nogle Penge for at faae den sat igang. En Englænder har lovet mig noget Møbelarbeide, og jeg haaber ved det at bane en Vei til andre. Det er temmelig nødvendigt at kjøbe lidt Træ til at have liggende, for at det kan være tørt, naar man skal bruge det.

I det første Aar vil jeg ikke tage saa meget Arbeide, da det altsammen vil være læsset paa mig, indtil jeg har bragt det saa vidt med nogle af Drengene, at de kunne hjælpe mig. Derimod vil jeg lægge mig efter Sproget med min største Flid, fordi jeg senere, naar jeg faaer mere at bestille med Haandværksskolen, vil faae mindre Tid tilovers for Studeringen af det.

Jeg boer hos Brødrene, men mærker nok, at jeg forstyrrer dem lidt i deres Studier, saa, dersom vi skulle leve sammen for længere Tid, er det fornødent, at der opføres et Huus, hvori jeg kan bo. Vil den ærede Bestyrelse opføre et saadant, da er det bedst at kjøbe Jorden dertil. Jeg vil foreslaae hellere at bygge det om nogen Tid paa et nyt Sted, der ikke maa ligge saa nær en anden Missionsstation, og hvor den danske Menighed ved en af dens egne Udsendinge kan begynde en ny og virkelig Missionsvirksomhed. Derved vil der blive Plads her i Huset til mig, og man undgaaer at bygge mere her.

Det er meget nødvendigt at faae en Brønd gravet, ikke saameget for at have Vand til at drikke og til at bade sig i, men især til at vande den Jord med, man vil bruge til Have. Her er rigeligt Vand faa Fod dybt, medens Jorden formedelst Vandmangel ligger hen som en rygende Landevei. Vi kunde have Lyst til selv at afhjælpe nogle af de Mangler, der ere ved Bygningen,

dersom vi vidste om Stationen — eller i alt Fald det Huus, vi beboe, og den Grund, det staaer paa — vil komme til at tilhøre den danske Mission eller ei. Hr. Ochs kalder næsten Alting sit og veed nøie at gjøre Forskjel paa det, der tilhører ham, og det, der tilhører Missionen. Forøvrigt maa han gjerne beholde det Altsammen for vor Skyld; thi der er Ingen af os, der er for at fortsætte Hr. Ochs's Virksomhed, men arbeide paa engang at kunne blive dygtige til at reise omkring og prædike for Hinduerne. Det er ofte blevet udtalt af Mænd, der have et uhildet Blik paa den Maade, Missionen blandt Hedningerne burde drives paa, at en Missionær skal ikke nedsætte sig paa et eller andet Sted og vente, at Folket skal komme til ham, men selv vandre omkring til det.

Det er en Sandhed, som især gjælder her i Indien, hvor Folket er nedsunket til den største Ligegyldighed for sit aandelige Vel.

Jeg haaber med Guds Hjælp engang at kunne blive dygtig til at drive Missionen paa den Maade, jeg ovenfor har omtalt. Indtil den Tid vil jeg see at være Skolebørnene til saa megen Nytte, som det er muligt. Jeg hjælper Hr. Ochs med at undervise Børnene i Sang og spiller Orgelet under Gudstjenesten.

Venlige Hilsener sendes Dem fra Brødrene, som ere særdeles raske.

Deres oprigtige Udsending
Jakob Hjorth.

40.

Til Missionær Ochs

d. 16 Febr. 1867.

Det var mig, og jeg tør ogsaa sige hele Direktionen særdeles kjært, at Deres sidste Brev (uden Datum), kjære Hr. Ochs, og de Efterretninger, som De har meddeelt os om Deres Virksomhed og Missionens Tilstand, nogenlunde har formildet det ube-

hagelige Indtryk, som Deres Skrivelse af 30te November f. A.*) har gjort paa os. Vi kunne ikke billige det, at De, fordi Deres uberettigede Fordringer ikke kunne opfyldes, tillader Dem et Sprog imod Directionen, som ingen Bestyrelse tør taale. De har selv offentlig udtalt, at De har modtaget den kjærligste Behandling af Directionen: „Den skjænkede mig sin Tillid og opfyldte mine Ønsker og Bønner paa en meget liberal Maade, saa at jeg ikke alene fik Midlerne, men ogsaa fri Haand til tilstrækkelig at drive Missionsværket og udvide det." Det Samme have de lauenborgske Venner gjentagende udtalt. Disse have, hvad der maa være Dem bekjendt, ikke kunnet holde deres Løfte; vi have i 1866 ikke modtaget en Skilling rede Penge fra dem, og saaledes maattet bære Missionen alene. Det er ikke faldet os et Øieblik ind at tage de tydske Venner dette ilde op, og saaledes havde vi fortjent Tak af Dem, kjære Hr. Ochs! istedetfor Utak. De veed af mine tidligere Breve, at de kjedsommelige Pengesager ere mig yderst imod i Missionen, og at jeg kun nødtvungen omtaler Penge, fordi Missionen selv som Herrens Sag er mig for hellig dertil. Jeg udtaler mig derfor ikkun, naar jeg er nødt dertil, om Pengesager; dog maa der ogsaa i den Henseende finde en bestemt Gang og Orden Sted. Jeg lader derfor Deres, desto-værre Deres, Udtalelser af 30te November ligge i det Haab, at De i en roligere Stemning selv vil indsee, at De ikke skulde have skrevet saaledes, for ikke at formindske Kjærligheden eller forstyrre det gode Forhold imellem Styrelsen og Missionærerne.

For at give Dem, kjære Hr. Ochs, et factisk Beviis paa,

---

*) Hr. Ochs's Skrivelse af 30te Novbr. 1866 indeholder en temmelig skarp Udtalelse til Bestyrelsen, fordi den ikke havde villet gaae ind paa de af ham igjennem de lauenborgske Præster fremsatte Forslag om hans og hans Hustrues Pensionering, hans Børns Opdragelse, den fulde Betaling af hans Hustrues Hjemreise m. m. Ligeledes gjorde han Vanskeligheder med Hensyn til Overdragelsen af Stationen Bethanien til det danske Missionsselskab.

at Directionen, mine kjære Medarbeidere, gjerne vil gjøre Alt, hvad der stemmer overeens med Liberalitet og Humanitet, sende vi Deres Løn og Bidrag til Missionen for det første Fjerdingaar af 1867 uden Afkortning, og henstille det til Dem, hvorledes De vil afdrage Gjælden 1664 Rdl. (1248 Rup. 44¾ Sgr. preussisk); ogsaa med 6 Aar ville vi lade os nøie, kun at De underretter os om Deres Ønske. Ogsaa ønsker Directionen, at Sagen angaaende Overdragelsen af Stationen til det danske Missionsselskab kommer til en Afslutning, enten at De efter det tidligere derom Forhandlede udsteder et særligt Document eller giver os en Afskrift af Deres testamentariske Bestemmelser, for at vi kunne see, hvordan Sagen er ordnet. De erholder altsaa paa den sædvanlige Vei: Deres Løn for et Fjerdingaar og for Andersen og Thomsen Lstr. 105 18 Sh. 6 P. De vil behageligst meddele os Qvittering.

Det glæder mig meget, at De arbeider saa flinkt med de unge Venner for at uddannne dem til selvstændige Missionærer. Vi maae ogsaa ansee det for ret gavnligt, at der bliver antaget en saakaldet Munschi, for at forfremme dem i det vanskelige tamuliske Sprog. Alt, hvad vi hidtil have hørt fra Andersen og Thomsen, har været glædeligt. Jeg har det Haab, at Herren vil bevare dem i sin Kraft og i Ydmyghed. Angaaende Hjorth ere vi endnu i Uvished, da der ikke er kommen nogen Efterretning hverken om Deres Frues eller hans Ankomst, dog haaber jeg, naar dette Brev er i Deres Hænder, at de ogsaa med Længsel Forventede ere ankomne.

Angaaende en Bolig og et Arbeidslocale for Hjorth vente vi, at De forelægger os et Forslag og en Plan samt et Overslag over Bekostningerne. Jeg haaber, at han vil gjøre Dem og Børnene megen Glæde; han har meget mechanisk Talent og vil ogsaa, uden Hensyn til hans Eiendommelighed, vide at finde sig i Forholdene. — Den lille Pension for den gamle Barnabas bevillige vi gjerne.

Siden jeg tilskrev Dem mit sidste Brev, har Proprietair

Vassfards Hustru paa Nørdrupgaard i Sjælland antaget sig et hinduisk Barn, hvis Navn hun ønsker skal være Theodor, hans Datter et Pigebarn, som skulde hedde Lucie. Da Velgjørerne gjerne ville høre noget om deres Børn, vilde det være os kjært, om De vilde meddele os en udførlig Beretning om de 24 Børn, som holdes af danske Venner, saafremt Tallet nu er fuldt.

Vor Missionsfest paa Helligtrekongersdag saavel i Garnisons-kirke som i Reformeert Kirke, hvilken vi havde valgt til vort Møde istedetfor vort sædvanlige Locale, var overmaade talrig besøgt og hver Plads optaget, og i det Hele ret livligt. Vi beklage ved den stigende Interesse for Missionen, at der ikke er at erholde et større Locale. Da Helligtrekongersdag iaar faldt paa en Søndag, havde Bestyrelsen udstedt en Opfordring til de med samme forbundne Kredsforeninger, om paa den Dag at holde Missionsmøder; dette Ønske er blevet opfyldt rundt om i Landet, og saaledes Ordet om Missionen kommet til Tusinder. Gud give, at nu de hørte Taler maatte fæste Rod til den hellige Sags Fremme og til vor Herre Jesu Christi Evangeliums Forherligelse. Ogsaa „den indre Mission" er hos os i de senere Aar ret levende og gjør maaskee Interessen for Hedningemissionen noget Afbræk, men vil dog tilsidst komme til at tjene den; thi jo mere levende Troen bliver i Hjemmet, desto mere vil Øie og Hjerte aabne sig for Hedningernes Nød og Trang.

At Herren har hjulpet Dem og de mange Dem anbetroede Børn i Vaisenhuset igjennem den svære Tid, og at der ikke er tilstødt Dem noget Uheld, for dette ville vi takke hans Naade af fuldt Hjerte, ogsaa for det, at han har tilført Dem og os Sjæle, om hvilke vi tør haabe, at de ville tjene Herren i Troskab. Vi haabe, at der dog vil findes nogle af Deres Elever, som engang kunne uddannes til Lærere og, saafremt Gud giver Naade dertil, maaskee endog til Præster, for at de kunne være et levende Vidnesbyrd om Evangeliets gjenfødende Kraft. Jeg har fornylig læst det meget forstandige Referat, som den indfødte Præst V.

T. Satthianadhan har afgivet paa Opfordring af Church Missionary Society om det indiske Kirkevæsen, i hvilket han omtaler alle Punkter, saavel Lys- som Skyggesider; man seer af hans Memorial, til hvilken høi Grad af modent Omdømme en veldannet hinduisk Christen kan komme. Om Kastechristne udtaler han sig paa følgende Maade: „I grieve to think, that there are a great many, who boast more of their caste than of their Christianity. The Jaffna Christians, of whom there are some in Madras in high situations under Governement, are emphatically so. Most of them are able men, the graduates of the university, and vell versed in mathematics, physics, metaphysics etc., but they are ignorant of the A B C of Christianity. Some of them are avowed heathens, and none of them are Christians beyound the bare name and profession. The native Christians belonging to the Leipsic Lutheran Mission are also of this description. It is a melancholy fact, that while the other Societies are waging war against caste, and are striving to uproot it from the church, the Lutheran Society tolerates and fosters it.“ Jeg anfører disse Ord, deels fordi De er saa nøie bekjendt med Forholdene af lang Erfaring, deels fordi det forekommer mig, som om han mener, at den lutherske Kirke nødvendig maa være den, som taaler Kasten. Derfor nærer jeg det Haab, at denne Vildfarelse faktisk og uden Strid vil blive gjendreven, saafremt der fra vor Mission fremgaaer christelige Lærere, naar kun Herren vil give Naade til, at dertil skikkede Drenge voxe op i Deres Skole. Vi see nu, at det bestemte Antal af Børn i Vaisenhuset er næsten fuldtalligt; De vil altsaa snart ikke kunne antage flere.

Idet jeg nu slutter dette Brev, vil jeg endnu engang ønske Dem Guds Velsignelse. Hils Deres kjære Hustru fra os Alle og vore unge Venner fra hele Direktionen.

41.

Til Missionselev Andersen i Puttambaukam

d. 17 Febr. 1867.

Vi have modtaget Deres og den kjære Thomsens Breve af 3die og 4de Januar d. A.; men da disse ikke indeholde Noget om Deres Studier, Virksomhed og Stilling, hvorom vi helst vilde høre, give de mig ingen Anledning til at svare Noget derpaa. Derimod har det glædet os af Hr. Ochs's Brev at erfare den gode Fremgang, De gjør i det Tamuliske, og de Bestræbelser, han lægger Vind paa for at danne Dem begge til selvstændige Missionærer. Gud give sin Velsignelse dertil, til Hans Navns Forherligelse, til Deres Sjæles Glæde og Frelse og til Missionsbestyrelsens Bestyrkelse i Arbeidet.

Jeg vilde bede Dem om to Ting; det ene at lade mig snarest vide, hvorvidt Kirkebygningen er fremskreden, samt beskrive mig hvad der endnu mangler til dens Fuldendelse. Da De selv er noget bygningskyndig, vil det ikke være vanskeligt for Dem at give en nogenlunde nøiagtig Beskrivelse af det Færdige og det Manglende, for at Bestyrelsen kan sættes istand til at bedømme den hele Sag.

Det andet er, om De vil opgive mig Navnet paa den Collector eller juridiske Embedsmand, som er i Puttambaukam og nylig har besøgt Deres Station og udtalt sin Tilfredshed med hvad han saae der.

Jeg haaber, at naar disse Linier ere i Deres Hænder, da ogsaa Hjorth vil være hos Dem, og at Herren har ført ham uskadt over Hav og Land.

42.

Til Missionær Ochs i Puttambaukam

d. 19 Marts 1867.

Vi have, kjære Hr. Ochs, med stor Tilfredshed modtaget Deres 2 Breve af 25de Januar og 5te Febr. d. A., og af det sidste seet, at ved Herrens Naade vor Hjorth lykkelig er ankommen hos Dem. Deres kjære Hustru er vel ogsaa nu hos Dem.

Jeg haaber, at De har faaet mit Brev af 16de Febr. tilligemed Pengene; i dette har jeg ogsaa skrevet om det Locale, der skulde indrettes for Hjorth. Skulde det være nødvendigt formedelst Aarstiden, at et saadant snarest bliver indrettet, saa giver jeg Dem Lov til at bygge, idet jeg haaber, at De vil indrette Alt paa den sparsommeligste Maade. Jeg sender Dem hermed de Bestemmelser, som ere fastsatte imellem Directionen og Hjorth, af hvilken De vil see, at han naturligviis er bunden til Stationen og Missionen og staaer ganske under Deres Veiledning. Da han er udsendt som Haandværker og Lærer og Medhjælper i Haandværksskolen, have vi til § 5 tilføiet det, som staaer i § 6 angaaende hans Underhold, saafremt han engang kan ernære sig. Iøvrigt indeholder de to første Paragrapher nøiagtig Bestemmelse om hans Forhold til Dem. Jeg haaber, De vil udtale Dem klart derom med Hjorth, og at vor trofaste kjære Overhyrde har i ham tilført Dem en god Medhjælp; at han ligesom vi Alle trænger til Overbærelse, behøver jeg ikke at sige Dem, som en i Menneskelivet erfaren Mand.

Deres Afregning har jeg afgivet til de Herrer Göricke og Bloch som dem, der ere kyndige i Pengesager. Jeg beder at hilse de kjære Brødre Andersen, Thomsen og Hjorth, fra hvilken Sidste vi vente en udførlig Beretning om hans Reise.

Herren omslutte Dem Alle med sin rige Naade!

43.

Til Missionseleverne Andersen, Thomsen og Hjorth i Puttambaukam

d. 11 Mai 1867.

Denne Gang vil jeg skrive til Dem, kjære unge Venner! i Forening, fordi det, som jeg har at sige, angaaer Dem Alle og os Alle. Først vil jeg forsikkre Dem om, at vi Deres Foresatte herhjemme tænke idelig paa Dem med Kjærlighed og baade offentlig og i Lønkammeret ofte bede Herren om, at han vil bevare Dem og give Naade til den Gjerning, som er begyndt i al Skrøbelighed, hvis Ansvar ligger meget tungt ogsaa paa mine

Skuldre. Vort Hovedøiemed maa være at vandre i Guds Retfindighed, i Fred og Enighed, og saa overlade til Menighedens Overhyrde, vor Herre Jesus Christus, om han vil bruge os i sin Tjeneste og lade Gjerningen lykkes.

De skulle alle Tre modtage min Tak, fordi De have udtalt Dem i Deres Breve saa aabent og uforbeholdent og dermed opfyldt min Forventning om Dem. Vi have Alle havt stor Glæde af Deres Brev, min kjære Thomsen! af 6te Marts*); der er en frisk og freidig Tone i det, som ret har ladet mig gjøre et Indblik i Deres Hjerte. Ogsaa Deres Brev, kjære Andersen! af 3die April vil jeg takke Dem for, da De saa aabent har udtalt Deres Bekymring. Derimod havde vi Alle ønsket, at De, kjære Hjorth! havde skrevet langt besindigere og beskednere, og navnlig ikke efter nogle saa Dages Ophold udtalt Dommen, hvilken det for de alvorligste, kyndigste og sindigste Mænd endog efter mange Aars Ophold i Indien falder svært at fælde.

Nu om Enkeltheder. At der paa Stationen kan være Meget, som De havde tænkt Dem anderledes og ønsker forandret, er mig slet ikke uventet; jeg har ogsaa inden Deres Afreise sagt det til hver af Dem, at Virkeligheden ikke svarer til Forventningen. Thi Guds Rige voxer allevegne i megen Skrøbelighed, og det er os altid en gavnlig Lære, at det ikke gaaer, som vi vil, men som han vil. Og saa ville De, kjære unge Venner! ikke glemme, at De ere endnu i Læreaarene; naar disse ere forbi og De kunne som ordinerede Mænd begynde en selvstændig Virksomhed, da vil det jo være en stor Glæde for Dem og en stor Løn af Naade fra Menighedens Herre, om De kan tage bedre fat end Hr. Ochs og udrette mere end saa mange Hædersmænd blandt Missionærer, som gik ud med et Hjerte gløbende for Christi Sag, og hvis Hjerte brast under Smerten over, at de efter mange Aars trofaste Arbeide ikke havde vundet een Sjæl. Indtil dette Haab om en større Virksomhed rykker nærmere, ville vi med

*) Dansk Missionsblad 1867, S. 185.

Taalmodighed finde os i Manglerne og afhjælpe dem, saavidt Gud giver Naade og saavidt det staaer til Dem.

Hvad Pengebekymringen angaaer, da er den vistnok ikke fremmed for os, og der er vel Ingen, som bedre og mere veed, hvor vigtig den er for Missionssagens Fremme, end jeg, som idelig maa have den i Tanker. De Fleste af Bestyrelsen have i denne Henseende et bedre Mod end jeg og haabe, at den danske Menighed nok vil understøtte os tilstrækkeligt. At ophæve Vaisenhuusskolen vil være et Feilgreb, da det lige fra Ansgars, ja lige fra Christenhedens allerførste Dage har været en Grundregel i Missionen at bære Omsorg for at uddanne en opvoxende christelig Slægt. Derimod have vi paalagt Hr. Ochs, at der i det Høieste maa optages 60 Børn, hvoraf jo de fleste holdes af private Velgjørere og altsaa ikke egentlig koste Selskabet noget, uden for saavidt som hvad der gives til Børnene, unddrages Missionen. At Børnene behandles paa en saa haard Maade, er naturligviis ikke ret; men det maa jo staae i Deres Magt som Lærere at bringe en anden Aand tilveie; det synes mig ogsaa at fremgaae af Deres tidligere Breve, min kjære Andersen og Thomsen! at De ogsaa havde naaet det ved en bedre Fremgangsmaade og vundet Børnene for Dem. Med Hensyn til den saakaldte Haandværkerskole og Deres Stilling, kjære Hjorth! saa synes der at herske nogen Uklarhed, omendskjøndt vi baade inden Deres Afreise har udtalt os tydeligt om den Hensigt, i hvilken De udsendtes, og det tillige er baade skriftligt affattet og underskrevet af Dem, efterat den samlede Bestyrelse havde overveiet hvert enkelt Punkt. Sagen er den. Med Christendommen, hvor den først bliver rodfæstet, skeer der ogsaa en Omordning af det udvortes Liv. Derfor vilde vi gjerne, at de Hinduer, som staae under vor Forsorg, skulde kunne fortjene deres Brød ved Deres Hænders Gjerning. Og dertil skulde De, kjære Hjorth! give dem af Børnene, som dertil ere oplagte, Anviisning paa en ganske ligefrem og paa den sparsommeligste Maade, uden Anlæg af store Værksteder, og dertil troe vi, at De er særdeles godt skikket formedelst Deres mechaniske Talenter. Store Pengeoffere hverken

kunne, tør eller ville vi gjøre i denne Retning, men det forekommer mig heller ikke at være nødvendigt; thi at en europæisk Haandværker maa kunne anvise et Hindumenneske til ogsaa i Haandgjerning at blive dueligere, end en af en Indfødt oplært, er iøinefaldende. Viser det sig efter et Aars eller maaskee nogen længere Tids Erfaring, at denne Gjerning ikke lykkes, saa maae vi høre op med den. Jeg behøver altsaa ikke at anbefale Dem al den Sparsomhed, som skyldes vore Missionsvenner. Kan De i Deres Fritimer forfærdige Et og Andet, hvorved De kunde fortjene Noget til Deres eget Underhold og spare Bestyrelsen for den Udgift, da er det jo en Glæde baade for Dem selv og en Lettelse for os. Men Hovedhensigten, Underviisningen af Børnene og Tjenesten ved Stationens Bygningsarbeide, maa ikke tabes af Sigte.

Hvad Kirkebygningen angaaer, da er jeg fuldkommen enig med Dem, kjære Venner! at den slet ikke behøves og ikke burde have været paabegyndt; thi som jeg ogsaa flere Gange har skrevet til Hr. Ochs, er en Bygning af levende Menneskesjæle, om de end samles i et usselt Skuur, mig langt kjærere end den prægtigste Steenkirke, hvor der er Tomhed paa Aand og Folk. Vi ere dog komne i en Slags Forlegenhed med den Sag, eftersom den var paabegyndt, førend Ochs traadte i Forbindelse med os, og Pengene indkomne fra Tydskland specielt i dette Øiemed. Saa meget større er Ulempen ved denne Kirkebygning, som den jo, efterat være opført, maa vedligeholdes, og naar vi engang saae isinde at flytte Stationen, til hvis Bygninger Hr. Ochs har at overdrage os Eiendomsret ved et Document, til et andet Sted i Tamullandet, vil den jo være værdiløs. De seer altsaa, at vi her ikke mindre end De paa Stedet ikke see den Kirkebygning med gunstige Øine.

Thi, kjære Andersen! det, som De skriver om Nærheden af den leipzigske Mission og dens Forhold til vor, er fra Begyndelsen af ikke ladet ude af Sigte. Jeg kan ikke overbevise mig om, at der behøver at finde nogen Strid Sted, fordi den danske Mission holder paa, at Kasten maa ud, hvor Christendommen virkelig

skal ind. Naturligviis var det det Ønskeligste, om alle Missioner vare enige i den Sag, hvilket de ogsaa ere paa den leipzigske nær; da dette nu ikke er Tilfældet, og vi fastholde den gamle Kirkes Praxis, maae vi arbeide paa vor Maade. Ogsaa her ville vi ikke glemme, at vi endnu ere i Læreaarene og bør altsaa have Læreaarenes Taalmodighed; vi vide jo ikke, hvad der er Herrens Plan. Kunne vi engang finde en bedre Plads end den, paa hvilken De nu arbeider, da vil vor trofaste Overhyrde nok anvise os den; ikkun maae De ikke vente, at der paa et andet Sted vil tilstrømme Dem flere Sjæle; thi her og i Indien og i hele Verden kommer det ikke an paa den, som vil, og den, som løber, men paa Gud, som gjør Barmhjertighed. Man maatte — saaledes som ogsaa mange ellers Velmenende gjøre det — tabe al Lyst til at arbeide for Missionen, naar man vilde tælle, hvormange Sjæle der kan vindes i et vist Tidsrum. Lad os dog ikke glemme, at i vort eget Fædreland hengik der 200 Aar fra Ansgars Tid indtil Knud den Store, inden Christendommen nogenlunde blev Folkets Sag. Og hvormange Christne staae endnu efter 1000 Aars Forløb baade hos os og allevegne i Virkeligheden udenfor Christendommen? Er den første Generation af christnede Hinduer endda simpel nok, saa kan den dog ved Guds Naade vorde den Jordbund, hvoraf en bedre Sæd kan fremvoxe. Eller skulle vi samstemme med den katholske Missionær Dubois, som efter 32 Aars Arbeide forlod Landet men det Udsagn: „En Hindu kan ikke omvendes“. Det er mit inderlige Ønske, at De og Thomsen snart maae have vundet saadant Herredømme over Sproget, at De kunne begynde paa Deres egentlige Missionsgjerning, at prædike Evangeliet; thi dette er jo Hovedsagen og alle andre Foranstaltninger Bisager. Men naar De saa har begyndt at prædike i en Hedningeskare, og det gaaer Dem, som jeg i min Afskedstale til Dem sagde Dem, om hvad Løn De vil faae, da vil De faae Syn paa meget, om hvilket De nu dømmer heelt anderledes; men da skal det ogsaa kunne kjendes, „om Deres Tro, som er meget dyrebarere end det forfængelige Guld, hvilket dog prøves ved Ilden, vil findes til Lov,

Priis og Ære i Jesu Christi Aabenbarelse" (1 Petr. 1, 7). Mangen en trofast Kirkelærer herhjemme er bleven gammel og graa, ja har maattet lægge sit Hoved i Graven, uden at han kunde tage Haabet med sig, at han har aandelige Børn at fremvise paa den store Dag, hvilke han fødte ved Evangeliet — hvormeget mere da i Hedningelande! Men begynder kun, kjære unge Venner! at prædike, saasnart Eders Tunge er løst paa det Tamuliske; men hvad Thomsen skriver om Sproget, deri har han fuldkommen Ret. Endog en Søn af den berømte, uforglemmelige Rhenius erklærede paa et Møde i Edingburgh 1861, at efter 5, ja endog efter 10 Aars Forløb vare de 19 af 20 Missionærer ikke istand til at prædike Evangeliet saaledes paa Landets Tungemaal, at det var fuldkomment forstaaeligt for de Indfødte. Om man i denne Retning kan gaae nye Veie, veed jeg ikke; men efter hvad Hr. Ochs har tilskrevet os, gjøre De jo begge gode Fremskridt i Sproget. Beed ogsaa heri til Ham, som er rig nok for alle dem, som paakalde ham, at han vil røre Deres Tunge med en Gløb af sit hellige Alter.

Med det Første vil De atter modtage Penge; disse sendes hvert Kvartal af vore nøiagtige Medarbeidere Hr. Grosserer Bloch og Cand. Gøricke; vi kunne naturligviis ikke gjøre en ny Affending, førend vi faae at vide, at den forrige er ankommen.

At Becker rimeligviis kommer til Indien til Telugulandet, har De vel erfaret af ham selv.

Nu vil jeg kun til Slutningen gjentage den Bøn, at De ville leve med hinanden i Kjærlighed og Enighed og atter udtale Dem aabent, kjærligt og besindigt for os. Den barmhjertige Gud omslutte os Alle med sin Naade!

44.

Til Pastor Gentzken i Schwarzenbeck

d. 12 Mai 1867.

. . . Hvad De skriver om Kirkebygningen*), deri vil

*) Det Udeladte indeholder Pengesager.

jeg give Dem Ret, naar vi betragte Tingen in abstracto; practisk seer Sagen noget anderledes ud. Ifølge et Overslag kan Bygningen ikke opføres for mindre end 3000 Rdl.; er saa Kirken færdig, maa den jo have aarlige Reparationer. Tjener det nu virkelig Sagen, at man anvender en saadan Sum paa en Kirkebygning for en saa lille Menighed, der først er i sin Begyndelse, da der er overflødig Plads i Skolehuset? Og ere ikke de levende Stene, bestaaende af frelste Sjæle, langt vigtigere end de døde? Imidlertid staae mine kjære Medarbeidere, der ere humanere eller liberalere end jeg, paa Deres Side. Vi ville altsaa udgive de Penge, som ere tilstede; kun maa man ikke sige: Pengene til Bygningens Fuldendelse ere tilstede; thi dette er ikke Tilfældet. Kostpengene for (de danske) Vaisenhuusbørn ere ikke alene altid affendte af os, men vi have desuden sendt Ochs aarlig 1000 Rdl. for Missionen, hvori Pengene for hele Vaisenhuset ogsaa ere indbefattede.

Iøvrigt hverken kan eller tør jeg afvige fra de fire Punkter, om hvilke vi efter nøiagtigt Samraad ere blevne enige saavel i Lauenborg som i Dresden og Lybeck.* Med disse fire Punkter vil jeg — for at bruge et moderni Udtryk — staae eller falde; jeg giver hellere hele Ledelsen fra mig, end at jeg skulde vige her.

Men, kjære Ven, hvem jeg virkelig har lært at høiagte, hvorledes staaer det sig i Virkeligheden til med Missionen i Bethanien? Ochs's Beretninger saavel til os som i Deres Blad have ganske Charakteren af Sandheden ved sig. Og dog kommer der fra andre Sider Efterretninger til os, som aldeles ikke stemme med hans Beretninger. Jeg mener ikke den, at Frugten er meget sparsom; thi jeg er for gammel i Guds Riges Tjeneste, til at jeg ikke skulde vide, at det ikke staaer til den, som vil eller løber, men til Gud, som gjør Barmhjertighed. Jeg spørger kun: hvad mener De om Tilstanden i Bethanien? Bliver der der lagt den tilbørlige Vægt paa Prædiken af Guds Ord? Eller bliver der anvendt for megen Kraft paa Skolen eller ogsaa paa Allotria? Jeg spørger aabenhjertigt og vilde ogsaa være taknemmelig for et aabenhjertigt Svar, naar De kunde

meddele os et saadant; at jeg vil benytte det med den største Discretion, behøver jeg ikke at sige . . .

45.

Til Missionær Ochs i Puttambaukam

d. 18 Juni 1867.

Herved modtager De, kjære Hr. Ochs! 144 Lstr. 11 Sh. 8 Pence, ɔ:

Deres Løn for tredie Kvartal 1867 . .	400 Rdl.
For Missionen o. s. v.	250 —
For Kirkebygningen	500 —
For Hjorth	150 —
Tilsammen i danske Penge	1300 Rdl.

De To, Andersen og Thomsen, have modtaget deres Kvartalsløn forud og ville ligeledes faae det næste Kvartal forud. Vi skulle gjerne, saavidt det er os muligt, komme Deres Ønske i Brevet af 11te April imøde, at sende Dem Pengene ved Begyndelsen af Kvartalet. Hr. Pastor Gentzken har d. 9de April tilskrevet os, at han foruden det tidligere bemærkede Udlæg endnu har forstrakt Deres Hustru med 119 Th. 35¼ Sh. pr. og beder os om, at han maatte tage disse Penge fra Indtægten af 1867; deri have vi strax samtykket med Bemærkning om, at De i Afregningen vil erstatte os disse 119 Th. 35¼ Sh.

Kirkebygningen volder os altid mange Betænkeligheder; da jeg dog har udtalt mig derom i mine tidligere Breve, vil jeg ikke igjen komme tilbage dertil.

De Efterretninger, som De meddeler os i Deres sidste Brev, ere baade af glædeligt og af bedrøveligt Indhold, saaledes som det ikke kan være Andet i det Korsens Rige, i hvilket vi leve. Vi sætte altid vort Haab paa Fremtiden og troe, at Dannelsen af christelige Hinduborn kan blive i høi Grad til Velsignelse. I denne Henſigt have vi jo ogsaa afsendt vor Hjorth, med hvis Eiendommelighed De vel som en erfaren Mand vil bære over. Jeg har ogsaa formanet ham til aldeles at føie

sig efter Deres Bestemmelser. Det lille Huus for ham og hans Værksted vil De vel indrette saa sparsommeligt som muligt. Om hans Forhold til Missionsselskabet har jeg ogsaa i Directionens Navn udtalt mig bestemt, at Indtægten af Arbeidet maa komme Missionen tilgode; kan han ellers udenfor Missionstjenesten fortjene Noget ved sit Haandarbeide eller sin Duelighed, saa er det hans egen Sag, som vi maae henstille til den Udsendtes Troskab; thi det er ikke muligt for os saa mange hundrede Mile fra Arbeidets Sted at bestemme Alting nøiagtigt i det Enkelte. Vi bygge ogsaa ganske paa den Tillid, vi have til Dem, kjære Hr. Ochs! og til vore unge Venner, og haabe, at Alle med deres hele Hjerte ville arbeide for Guds Riges Fremme. Skulde det efter Forløbet af et Aar vise sig, at denne Arbeidsskole, om jeg tør kalde vort Forsøg saa, vilde være for kostbar eller ikke bringe den haabede Nytte, saa maae vi lade en Forandring indtræde.

En Beretning om samtlige Børn, der holdes af danske Venner, venter jeg, efter det vi tidligere have talt om; Velgjørerne ere naturligviis meget længselsfulde efter at høre Noget om deres Pleiebørn.

Jeg haaber, at Sagen angaaende Overdragelsen af Stationen til det danske Missionsselskab snart maa komme istand. Med den os tilsendte Concept ere vi forsaavidt tilfredse; ikkun synes det os nødvendigt, at Besiddelserne, som ere indskrevne paa Deres Navn, og som skulle overdrages Selskabet, blive specificerede, for at man med Bestemthed kan vide, hvad der er. Jeg haaber, at De snart vil bringe det i Orden, for at vi ikke behøve videre at forhandle derom. Til vore unge Medarbeidere har jeg skrevet udførligt for at styrke dem; de begynde nu at føle Noget af Byrden og have allehaande Frygt.

Hils Deres kjære Hustru fra mig og tak hende for det Brev, jeg har faaet; det var os Alle en Glæde. Directionen hilser Dem med oprigtig Velvillie; saa svær mangen Gang vor Stilling er, og især deelesheb min, saa have vi dog med Henyn til

vor Station ikkun eet Ønske: at den høilovede Herre ikke vil forkaste vort svage Forsøg paa at vinde Sjæle for ham, men at hans Kraft maa vise sig stærk og naadig uagtet vor Forsagthed og Svaghed!

46.

Fra Missionær Ochs

Ende Juni 1867.

Til min forestaaende Beretning*) vil jeg tilføie Følgende:

Brødrene have yttret det Ønske at have deres egen Huusholdning, hvilket ogsaa kan have sit Gode. Jeg har derfor sat et lidet Kjøkken i Forbindelse med den af Dem bevilgede Bygning til Badestue og haaber, at det har Deres Bifald.

Brødrene Andersen og Thomsen ere nu saa vidt i det Tamuliske, at de kunne udtrykke deres Tanker skriftlig og ligeledes skrive temmelig ortografisk. Efter min Mening havde de allerede kunnet gjøre et Forsøg paa at træde offentlig frem ved at holde Morgen- og Aftenandagt med vore Christne, ved at læse nogle Psalmevers, et Afsnit af Bibelen og en Bøn; men jeg har forgjæves opfordret dem dertil. Det er dog den Maade, paa hvilken Begyndere forsøge sig i Øvelse. Bestandig Øvelse er det, de trænge til, og den kunne de have hver Dag; men naar de mene først at kunne gaae i Vandet, naar de have lært at svømme fuldkomment, saa vil det vare længe, inden de komme til nogen Begyndelse. Da de nu kunne læse med Munschien hver Time paa Dagen, saa haaber jeg, at de snart ville faae Mod til at begynde, ligeledes ogsaa ved hans Hjælp, at tale til Hedningerne, om ogsaa igjennem en Tolk.

Jeg beder Directionen endnu engang at sende Brødrene passende theologiske Skrifter til Selvstudium. Naar man i et Land, hvor man har liden eller ingen Omgang med dannede eller lærde Folk, ikke fortsætter sit Studium, saa gaaer man tilbage. Og Brødrene have ikke Meget at tabe.

---

*) Dansk Missionsblad 1867, S. 189.

Arbeidslocalet er bygget og indrettet; der er kommen Bestillinger; det nødvendige Materiale har jeg anskaffet; nu kommer det an paa, hvorledes Broder Hjorth stiller sig til Sagen. Begyndelsen var som sædvanligt forbunden med adskillige Vanskeligheder og Hindringer; disse ere nu overvundne. Man kan vel ikke vente af Hjorth, at han, tilmed i denne hede Tid, skal arbeide svært og anstrengt; thi det vilde snart fortære hans Kraft; men det tør man vente, at han vil opholde sig en bestemt Tid om Dagen i Værkstedet, for at anvise og have Tilsyn, om han end, som jeg sagde ham, sætter sig paa en Stol og har en Bog i Haanden, og at det, som man begynder paa, bliver udført. At dette Foretagende kan lykkes, derom tvivler jeg ikke, naar vi ville arbeide propert, billigt og godt. Men dertil hører, at Sagen bliver dreven efter Plan og Orden, og jeg haaber, at Hjorth vil indsee dette.

Da man kan vente, at der for en eller begge Brødre bliver anlagt en ny Station, saa er det et Spørgsmaal, om der behøves at bygges en særlig Bolig for Hjorth, eftersom der da findes tilstrækkeligt Rum for ham, og indtil den Tid kan han behjælpe sig. Directionen ville udtale sin Mening herom.

Desværre have vi iaar atter savnet Regn, og Priserne stige. Jeg beder, naar der sendes Penge, at tænke paa Vaisenhuusskolen.

Den gode Gud, som hidtil har hørt vore Bønner og gjort Alting vel, velsigne og bevare vor Gjerning fremdeles!

47.

Fra Missionselev P. Andersen i Puttambaukam

d. 4 Juli 1867.

Høiærværdige Bestyrelse!

Dr. Kalkars ærede Skrivelse af 11te Mai modtoge vi d. 15de Juni, og jeg kan for min Part sige, at jeg har med megen Glæde atter og atter læst den. Den giver os Underretning om adskillige Ting, som vi længe have ønsket at vide lidt om, og fremfor Alt giver den os Indtrykket af, at vor Gjerning herude

optager en ikke liden Plads i vor kjære Formands Hjerte, og at den daglig bæres paa Troens og Bønnens Arme. Den kjære Herre, til hvem ogsaa vi herude daglig skue op, vil af sin Naade lade denne i megen Skrøbelighed begyndte Gjerning lykkes og bruge os ringe Redskaber i sin Tjeneste og give os de Gaver og Kræfter, der ere fornødne for at udrette den Gjerning, hvortil han har kaldet os; og skulle vi see Frugt af vor Gjerning, da skal baade Frugten og Æren være hans, men vi ville glæde os over enhver Synder, som gjør Omvendelse.

Siden sidste Gang jeg skrev, har Alt gaaet meget stille til her hos os; saavidt jeg veed, har der slet Ingen været her for at erfare noget om vor Lærdom. Derimod har Herren bortkaldt en af vore ældste Skoledrenge, som jeg dog, Gud skee Lov, haaber til den evige Hvile. Hans Navn var Povl. Han var den af alle Drengene, i hvem der var meest Karakteer og meest Sandhed, og vi havde haabet om ham, at han skulde have blevet vor Medarbeider i Missionsgjerningen; men vore Tanker vare ikke Herrens Tanker; han kaldte ham bort, og Povl var ikke uvillig til at følge. Saasnart han blev syg, anede han, at han ikke mere vilde blive rask. Han beskjæftigede sig da flittig med Guds Ord, navnlig Davids Psalmer, og jeg troer heller ikke, at han glemte Bønnen. Kort før han døde, sagde han til en Dreng, som stod grædende ved ham: „Græd ikke over mig, thi jeg gaaer til Himlen; men siig til de andre Drenge, at de maae alle være gode Børn.“ Hans Sjæl forlod da denne jordiske Hytte for at iføres en bedre og skjønnere Klædning i Faderens Rige.

Da jeg denne Gang kun har Lidet at berette, vil jeg med et Par Ord omtale vort Kjøkken og de mange Omstændigheder, som vi dermed have havt. Vi begyndte d. 1ste Mai at holde vor egen Kost. Vi vilde have begyndt noget før, men da det er vanskeligt at faae en nogenlunde ordenlig Kok, maatte vi vente til en saadan lod sig finde. Her kom imidlertid en, som vi akkorderede med, men da 1ste Mai kom, blev Kokken borte; hans Kone var løbet bort fra ham, og han kunde ikke komme. Vi sendte da strax Bud til en anden, en af Baierleins Menighed,

som nogle Dage forud havde ansøgt om at komme til os, og han kom næste Dag. Men det var en daarlig Person, og vi havde ham kun i 8 Dage før Politiet kom og tog ham. En af vore Skoledrenge havde nemlig tilligemed en Hedning fra Puttambaukam stjaalet et Faar fra en Englænder, hvilket de bragte ham og slagtede tæt ved vor Kirke, og dertil laante vor Kok dem en Kniv samt modtog et Par Stykker Kjød, som han solgte til os. Hr. Ochs's Kok fik ogsaa et Stykke Kjød, og Resten gjemte de i en Stabel brændte Steen. Nogle Dage efter blev det opdaget og meldt til Politiet, som kom og gjorde Undersøgelse og bortførte begge Tyvene og begge Kokkene til Nellikubam for at forhøres. Sagen blev imidlertid vendt og dreiet saaledes, at de Alle kom hjem igjen, og Ingen blev straffet uden Hedningen, som fik nogle Pidsk. Vor Kok begyndte igjen sit Arbeide i Kjøkkenet, men da han endnu ikke kunde lade være med at stjæle, maatte vi afskedige ham. Vi fik da en anden gammel Fætter, ogsaa en „Christen", ligesom de to andre, men han var saa hengiven til Drik, at han drak sig fuld hver Aften og gik ind i Hedningernes Huse og gjorde Spektakel. Ham maatte vi ogsaa lade gaae. Vi have nu faaet en Hedning, og han synes at være den bedste af dem Alle; i den sidste Maaned har det gaaet meget godt med Kjøkkenet, og vi haabe, at det vil vare ved.

For nogle Dage siden, da det sidste Pengebrev var kommet, kaldte Hr. Ochs mig ind til sig, og vi talte noget sammen om Pengevæsenet og gjennemsaae forrige Aars Regnskab. Det synes da, efter hvad han sagde, at den Pengemangel, vi før have talt om, var kommen derfra, at Bestyrelsen sender hver Gang lidt mindre Penge, end vi faae i Løn. Vi fik forrige Aar 700 Rupier, som Bestemmelserne antyde; men da der ikke blev sendt mere end 600 Rdl., og derfra maatte igjen fradrages for at faae Pengene vexlede, og vi desuden havde brugt nogle af dem, vi havde med paa Reisen, saa tog Ochs ved Nytaar nogle af de Penge, der vare sendte for dette Aar, for at udfylde, hvad der manglede i forrige, og Resten, som ikke var saa meget, fik vi ikke noget af førend April, da et nyt Pengebrev kom, og derved kom

vi et Fjerdingaar tilbage. Hr. Ochs spurgte mig blandt Andet om, hvorledes vi havde det med Penge sidste Aar; jeg svarede da, at „vi have ingen Mangel havt, men vi have heller ikke havt noget Overskud, og endnu i dette Aar var 700 Rupier nok, men naar vi kunde begynde at reise omkring og prædike, og enhver af os skal have sin Kok og Tjener med, saa var det for lidt.“ Det Samme meente Ochs ogsaa. — Jeg har skrevet herom, fordi det forekom mig, at Hr. Ochs nok ønskede, at jeg skulde sige et Ord derom; forøvrigt har han jo sendt udførlig Beretning desangaaende.

*) Jeg maa nu slutte med at sige, at vi Alle ere raske og leve vel, og Herren har indtil denne Dag holdt sin Haand over os og beskjærmet os for al Fare og Skade. At vi gaae i Fare, hvor vi gaae, det har jeg i den senere Tid seet Exempler paa, men jeg har ogsaa seet, at naar vi gaae med Jesus, hvor vi gaae, saa ere vi uden al Fare. Jeg har i den senere Tid dræbt tre giftige Slanger herinde i mine Stuer. En Morgen, da jeg kom og vilde vadske mig, laa der en Hugorm paa Vadskebordet. Jeg kunde kun see Hovedet af den, som laa op paa Vadskefadet. Jeg troede, at det var en Frø og begyndte at jage efter den med Haanden; men i det samme trak den Hovedet til sig, og jeg saae, at det var en Slange. I største Hast greb jeg en Jernstang, som stod ved Siden, og dræbte den, endnu før den kom ned af Bordet. Endnu samme Dag kom en af Drengene springende ind til mig og sagde, at der var en stor Slange i Sideværelset. Jeg havde sat nogle Stykker Træ op i en Krog, og dem var den krøben ind imellem. Jeg gik ud og tog Jernstangen og begyndte at jage efter den, men jeg kunde ikke komme til at slaae paa den imellem Træet. Imidlertid var der kommen flere Børn ind i Stuen for at see denne Jagt. Slangen, som nu mærkede, at den ikke kunde være mellem Træet længere, foer ud og hen imellem Børnene og løb over deres bare Fødder og ud i Badehuset. Jeg forfulgte den med Jernstangen og dræbte den, og Alle und=

*) Aftrykt i Dansk Missionsblad 1867, S. 277.

slap vi dens giftige Tænder. Endnu en tredie dræbte vi nogle Dage efter. Det er gjerne i den hede Tid, naar det bliver for varmt for dem udenfor, at disse afskyelige Skabninger krybe ind i Husene, og det er nogle ubehagelige Gjæster, og vi maa altid være høist forsigtige og aldrig røre Noget hverken med Hænder eller Fødder, førend vi have overbevist os om, at der ikke er en Slange derunder. Men Han, som har talt Haarene paa vort Hoved, har vel ogsaa nok talt vore Dage, og derfor vide vi, at Intet kan røre os uden hans Villie.

Den ærede Bestyrelse være hjerteligt hilset fra os Alle.

Deres hengivne
P. Andersen.

48.

Fra Missionselev Hjorth i Puttambaukam

d. 7 Juli 1867.

Den 15de Juni modtoge vi i Forening et Brev fra Hr. Dr. Kalkar, for hvilket jeg paa mine Vegne takker hjerteligt. Uagtet jeg skylder Doktoren Svar paa det, saa tillader jeg mig først at omtale, hvad jeg med Hensyn til Haandværksskolen og min egen Stilling her paa Stationen har erfaret i Løbet af det sidste Fjerdingaar.

Omtrent tre Maaneder efter min Ankomst hertil havde vi faaet et Arbeidsskuur opført; jeg begyndte nu at sætte noget af Værktøiet i brugelig Stand og bad Hr. Ochs om at sige mig, hvilke Drenge der skulde uddannes til Snedkere. Tre af de ældste Drenge bleve bestemte til at blive underviste af mig og derfor fritagne for Skolegang. Ligeledes bleve tre af de yngre bestemte til det samme om Eftermiddagen fra Kl. 2 til 6. Da det imidlertid bliver betragtet af disse som Tidsfordriv — hvad det ogsaa nærmest er — saa har jeg ingen Tro til, at det vil blive af noget Værd med deres Læren; tilmed ere de kun en halv Snees Aar gamle og ere kun lidet udviklede, saa de taale intet haardt Arbeide, og det lettere tilfalder den mere Øvede. De

Drenge, jeg altsaa skulde have Haab om engang at kunne see uddannede til gode Haandværkere, vare de tre ældste.

Vi begyndte med at lave en Høvlebænk og en Smedebælg; Drengene begyndte at arbeide med tilsyneladende Lyst, og da de i nogen Tid forud havde faaet lidt Underviisning af en Tømrer, der har lavet Dørene og Vinduerne til Kirken, saa de forstode nogenlunde at skjære med en Sav, saa kunde de være mig lidt behjælpelige.

Da imidlertid Drengene mærkede, at det skulde være Alvor med deres Læren og ikke Legeværk, som det hidindtil havde været, saa troede de sig berettigede til at faae nogen Løn. Jeg gav dem ikke noget tilfredsstillende Svar, men lod dem vide, at de først skulde lære at kunne arbeide lidt og desuden fik deres Mad og Klæder paa Missionens Bekostning. Fra nu af tabte de den tilsyneladende Lyst og arbeidede sidenefter med en vis Ligegyldighed, ja den ene af dem, jeg nu har, vilde ikke blive længere hos os, men reise hjem til sin Fader; han har senere forandret Mening. Jeg lod mig ikke mærke med Noget, og lod det gaae saa godt det kunde. Men da Hr. Ochs senere fortalte til Brødrene og mig, at Drengene senere skulle uddannes til Katecheter og Lærere, saa tabte jeg noget af min Lyst til at drive paa deres Underviisning.

Alt gik nu sin jævne Gang indtil midt i Mai Maaned, da en af Drengene blev syg og døde d. 31te Mai. Nu havde jeg altsaa kun to Drenge tilbage, som kunde lære at bestille lidt, og har ikke siden faaet Antallet forøget. Derimod har jeg faaet de smaa Drenges Antal forøget med een paa 9 Aar; „han skal lære at blive Snedker og have haardt Arbeide", sagde Hr. Ochs, „thi han er en doven Slyngel." Drengene kalde ham Hr. Ræv, og uagtet jeg ikke holder Gjæs, saa er jeg dog ikke meget glad ved at have ham i Værkstedet, hvor der er saa meget Andet, der kan friste hans lange Fingre.

I de sidste to Maaneder have Drengene arbeidet paa et Skab til at sætte Bøger i; det er til Skolens Brug. De ere henrykte over deres Arbeide, uagtet jeg gruer ved at see paa det.

En engelsk Herre har bestilt to Bogskabe med Glasdøre for; men jeg er ikke enig med mig selv, om vi skulle begynde paa dem eller ei, uagtet Hr. Ochs alt har lovet, at Arbeidet skal blive gjort, og kjøbt Træ dertil uden at spørge, om vi ere istand til at lave dem. Vi maae idetmindste vente nogen Tid med at begynde paa dem, til Drengene blive dygtigere; thi den samme Herre fordrer godt Arbeide.

Jeg begyndte i Førstningen at arbeide i Værkstedet, men opgav det igjen. Jeg har ikke arbeidet synderligt i de sidste to Maaneder, da jeg ikke kan taale det. Grunden dertil er, at Varmen er uendelig trykkende, og arbeider man, om endog kun lidt, saa bliver man saa gjennemvarm, at man taber al Lyst til at spise, hvilket er meget misligt, især her i Indien, hvor den megen og mattende Transpiration kræver, at man skal spise rigelig og styrkende Spise. Arbeider jeg lidt, saa bliver jeg plaget med Hovedpine, eller retttere, hvad man kalder et tungt Hoved.

Man lærer at tage Hensyn til sit Helbred her i Indien; thi har man først sat det til, saa er det meget vanskeligt — om ikke umuligt — at faae det gjenoprettet. Det er nemlig ikke Tilfældet, hvad man derhjemme almindelig antager, at man efterhaanden vil blive mere vant til Landets Klima; jo længere man har opholdt sig her, desmere føler man Varmen og finder hyppigere Leilighed til at faae sig en Sygdom paa Halsen. Ingen Englænder vil tale om at kunne blive akklimatiseret i Indien; derimod er det almindeligt, at de efter 6 Aars Ophold her reise hjem til England og først efter 1 a 2 Aars Forløb vende tilbage, hvilket sidste de Fleste ei ere for, da de vide, at man føler Varmen langt mere utaalelig efter sin anden Ankomst hertil end efter sin første. Heraf vil den ærede Bestyrelse see, at der ikke kan være Tale om ved eget Arbeide at fortjene, hvad jeg bruger til mit Ophold her i Indien; og at der er kun lidt Haab for mig om at kunne gjøre det i Fremtiden ved de to Drenge, jeg underviser, vil De kunne slutte Dem til.

Hjemme vil man jo forstaae ved en Haandværksskole en tarvelig Bygning, hvor en halv eller heel Snees unge Mennesker

blive underviste og arbeide af alle Kræfter paa at gjøre godt Arbeide og hurtigt at faae det færdigt. Man tænker sig det ene Stykke Arbeide at blive færdigt og afleveret efter det andet. Jeg vil ikke give Vennerne i Hjemmet en feilagtig Forestilling om Sagernes Stilling, saa de skulle faae den Mening, at Alt lykkes og trives her, saa det for den, der betragter Stationen i Frastand, giver denne en vis Glands, som om alle Herligheder vare forenede her. Vi have altsaa kun et Arbeidsskuur og to Drenge, som blive underviste, men ingen egentlig Haandværksskole, uagtet jeg af Hr. Ochs bliver præsenteret for de engelske Herrer som sammes Inspektor.

I Paasken havde vi Besøg af en dansk Mand, som i to Aar har opholdt sig i Trankebar for at undervise Hindubørn i Snedkerhaandværket. Han sagde, at han er ikke kommen videre end da han begyndte; thi da Snedkerarbeidet er temmelig strengt og Inderne overordenlig dovne og uinteresserede i deres Fremtids Vel, saa løb den Ene efter den Anden af dem bort. Nu har han faaet dem „indskrevne", saa de ere bundne til ham et vist Antal Aar; men da de ikke godt kunne slippe bort, saa melde de sig syge hvert Øieblik. At Inderne ikke holde af strengt Arbeide, det have vi seet Exempel paa med et Par døbte her hos os; de sulte hellere en Dag end drage Vand og grave i Haven, hvorved de kunne fortjene mere end Spisen.

Naar jeg fraregner Underviisningen til de to Drenge, saa er jeg slet ikke Missionen til nogen Gavn, men kun til Byrde. Her er nemlig ikke Noget for mig at gaae tilhaande i, hvad der angaaer Stationens Vedligeholdelse, da her er saa godt som ingen Reparationer og Hr. Ochs — efter hvad jeg har erfaret — helst ønsker selv at forestaae Udførelsen af dem. Jeg finder det ogsaa rimeligt, at de gamle Missionærer, der ikke kunne taale at reise om og prædike, forestaae Stationens Vedligeholdelse, hvorimod de unge skulle snarest muligt see at blive dygtige til at reise om som Evangeliets Forkyndere. Naar de saa blive gamle og afløste af yngre og bedre Kræfter, saa kunne de tage Vare paa Stationen.

Naar jeg nu har omtalt Umuligheden af at kunne erhverve mig mit eget Ophold her, saa er der dog en Udvei endnu, nemlig at søge en Ansættelse i Gouvernementets Tjeneste ved Opførelse af Jernbanestationer eller deslige, hvor man kun har Opsigt over og fører Regnskab med det, der bygges. Og faaer jeg en saadan, da kan jeg tage de to Læredrenge i Huset hos mig og uddanne dem; det vil blive billigere for Bestyrelsen og fordeelagtigere for Drengene, da der vil blive forskjelligt og nyttigt Arbeide at lære. Jeg ønsker dog hellere at uddannes til Missionær og nyde Understøttelse fra Hjemmet. Det har altid været mit Hjertes oprigtige Mening at ville hjælpe med i Missionens velsignede Gjerning: at fortælle om Jesus og hans Kjærlighed. Dertil maa jeg lære Sproget, og det falder mig ofte saa tungt om Hjertet, og Taaren kommer i mit Øie, naar jeg tænker paa de mange Aar, der ville hengaae med at lære det saaledes, at man i nogen Maade har Haab om at kunne blive forstaaet.

Jeg beder den ærede Bestyrelse om at tilskrive mig Deres Mening om min fremtidige Virksomhed, dersom det viser sig, at Haandværkskolen ikke vil lykkes.

Nu gaaer jeg over til at svare paa noget af Doktorens Brev, dateret d. 11te Mai.

Vi vare Alle glade ved Brevet, og jeg især, fordi det indeholdt Oplysninger, som jeg længe har ønsket.

Vi ere overbeviste om, at Doktoren tænker paa os og bærer os med en faderlig Kjærlighed, og det gjør vort Hjerte saa godt. Vi kunne saa let visne hen under den tropiske Sol som unge Kviste, der ere bortskaarne fra Moderstammen; thi her er saa grumme Lidt, der kan glæde og styrke vort Hjerte. Dertil kommer, at vi føle os saa fremmede her, da vi maae gaae omkring liig stumme Hunde, indtil vi blive istand til at tale med Folket; det gjør os ofte Tiden lang og tung. Dog naar vi see hen til Herrens Kraft og Trofasthed, saa bliver vort Sind og Hjerte altid igjen friskt og freidigt; vi stole paa ham og troe derfor, at

vi ikke skulle blive beskjæmmede, men at os skal skee efter hans naadige Villie, og saa ville vi være tilfredse.

Angaaende den Uklarhed med Hensyn til Haandværksskolen og min egen Stilling, som Doktoren omtaler i Brevet, da forholder det sig saaledes. Jeg blev udsendt som Haandværker, navnlig for at undervise Børnene og gaae tilhaande i hvad der angaaer Stationens Vedligeholdelse; jeg reiste selv med det bedste Haab om at blive til nogen Gavn for Missionen og kjøbte derfor rigeligt Værktøi i London.

Nu kommer jeg herover og seer, at næsten Alt er helt modsat den Forestilling, jeg havde gjort mig om Stationens Beliggende og om Alt, der ellers kunde være til Fordeel for en saadan Skoles Tilblivelse. Der var kun et Par Læredrenge, og blandt dem kun een, der efter sit eget Ønske vilde undervises o. s. v. Jeg nødtes til at spørge mig selv, om det virkelig kunde være Bestyrelsens Mening og Ønske at paabegynde en Haandværksskole her paa et saa uheldigt Sted og med saa ringe Udsigter. Jeg meente Nei, og det saa meget mere, som jeg lærte, at jeg ikke selv kunde udholde at arbeide. Jeg begyndte derfor at lære Tamulisk med det Haab i Fremtiden at kunne blive dygtig til Evangeliets Tjeneste, som altid har staaet for mig som min Hovedopgave, hvilket jeg ogsaa sagde til Doktoren den Dag, jeg hentede mine „Bestemmelser". Det har ogsaa været min faste Overbeviisning, at det var Bestyrelsens Mening og Ønske, at jeg, uagtet jeg udsendtes som Haandværker, i Fremtiden skulde blive Missionær, hvilket synes mig ogsaa fremgaaer af de Ord: „Hjorth udsendes som Medhjælper" o. s. v.; thi ved Medhjælper har jeg altid forstaaet Medhjælper i Evangeliets Prædiken.

Da jeg i min Beretning har udtalt mig om Ting, der berøre flere af Doktorens Udtalelser i Brevet, saa beder jeg Dem undskylde mig, at jeg ikke her gjentager dem.

Til Slutning beder jeg Dem om den Godhed, at sende mig en Afskrift af den sidste Side paa mit sidste Brev til den ærede

Beskyrelse, da just det Stykke Kladde er bortkommet for mig. — Jeg beder Doktoren at hilse Deres Familie fra mig.

Deres oprigtige
J. N. Hjorth.

49.

Til Missionselev Andersen i Puttambaukam
d. 8 Septbr. 1867.

Vor Herre og Frelser styrke og bevare Dem, kjære Andersen! og give Dem Sikkerhed i det Kald at prædike Hans Evangelium for Hinduerne, naar De dertil bliver dygtig. Af Hr. Ochs's Brev seer jeg, at han nok ønskede, at De endog med den ufuldkomne Kost, De nu have, skulde begynde saa smaat at holde Bøn og en liden Tiltale. Vi kunne her ingen Mening have om den Sag, men maae henstille det ganske til Dem og Thomsen, hvorvidt De have Frimodighed dertil. Mig har det stedse forekommet som en Feil, naar Missionærerne begyndte for tidligt, inden de ret havde tilegnet sig Sproget saaledes, at de ikke løb Fare for at sige det Modsatte af, hvad de vilde. Dette troer jeg ofte har været Tilfældet og bragt Forvirring i deres Tankegang, som skulde vindes for Christus. Derfor er jeg ogsaa meget imod de tidlige Bibeloversættelser; de have vist ikke gjort liden Skade ved at bruge Udtryk, hvormed de Indfødte forbinde ganske andre Forestillinger. Dog med Hensyn til Dem og Thomsen maa jeg henstille Sagen til Deres egen Overveielse og bede Dem at undgaae begge Skjær, baade at begynde for tidligt og af Frygt at tøve for længe med Ordet. Herren veilede Dem med sin Aand ogsaa i denne Retning!

Derimod er der en anden Ting, som ligger mig paa Hjerte, og det er, at jeg gjerne vilde have Dem og Thomsen eller i det mindste een af Dem ordineret til Missionspræst. Hvordan det kunde skee, har været Gjenstand for vor Overveielse. At forsøge denne Ordination i den engelske Kirke, f. Ex. igjennem Biskoppen af Madras, vilde, om han endog fandtes villig dertil, medføre adskillige Ulemper, da De saa maatte underskrive de 39 Artikler;

disse indeholde vel Intet, som strider imod vort lutherske Kirkebegreb, men afvige dog i enkelte Punkter fra os. Det er derfor vor Mening, at anmode Hr. Ochs om at ordinere Dem; det hører nemlig til den lutherske Kirkes Begreb om Ordinationen, at den kan foretages af en Præst. Førend vi dog stride videre i den Sag, ønskede jeg naturligviis at erfare, om det er Deres og Deres Broders Attraa at ordineres, om De føler Dem indvortes kaldede dertil, og om denne Ordination ikke vil give Dem mere Frimodighed i Herren; ham raadføre De Dem ogsaa med i denne Retning.

Med denne Post modtager De ogsaa Deres Løn for de to sidste Kvartaler af dette Aar; der er nogen Uklarhed i Lønningsforholdene, som hidrører fra de Penge, De modtoge ved Deres Afreise, hvoraf De har afleveret nogle til Hr. Ochs; men det vil vel jævne sig ved dette Aars Afregning.

Ogsaa har jeg affendt en stor Kasse, som indeholder en Deel Gaver til Børnene, men ogsaa en Deel Bøger, hvilke af Forskjellige ere skjænkede til Brug for vore tre Udsendige.

Da De nu, min kjære Andersen! har begyndt paa Deres egen Huusholdning, saa har De ogsaa faaet Huusholdningssorger; det kan ikke være Andet. Ogsaa i vor Missions Huusholdning have vi Sorger, da vi give mere ud end vi tage ind og kun have Haab til Fremtiden. Om dette Haab skal opfyldes eller ei, beroer jo paa Ham, hvis Værk vi ville drive; vil Han ikke bruge os til sin Tjeneste i den Sag, saa maae vi holde Haanden for vor Mund og tie. Thi vi kunne ikke tage os Noget, uden hvad han vil.

Til hans Naade og Barmhjertighed være De anbefalet! Troe mig: Deres Værk og Gjerning ligger mig saa meget paa Hjerte, at mange Tanker om Dem og Thomsen gaae opad og indad.

(Af lignende Indhold til Missionseleven Thomsen af 9de Septbr.)

50.

Til Missionselev Hjorth i Puttambaukam
d. 11 Septbr. 1867.

Det er nogle besynderlige Forestillinger, kjære Hjorth! De har om Deres Foresatte i Hjemmet, at vi ere ganske uvidende om Forholdene i Ostindien og navnlig om vor Station, og at vi ikke skulde kjende Skrøbelighederne derved. Hvorledes skulde vi vel anvende 1400 Rdl. paa Deres Udsendelse — thi saa meget har den kostet — naar vi ikke havde den Overbeviisning, at De kunde gjøre megen Nytte paa Stationen, dersom De i Sandhed, Ydmyghed og Troskab vilde holde Dem de Bestemmelser efterrettelige, som klart og tydeligt udtale sig om Deres Stilling; men Sandhed, Ydmyghed og Troskab ere det gjenfødte Menneskes Kjendetegn; uden disse den Helligaands Virkninger kommer et Menneske aldrig til at tjene Herren, ikke engang i ringe Ting, end sige i Missionens Sag.

At det vil gaae meget smaat i Begyndelsen med Hindubørns Oplærelse i Haandværk, det var at forudsee ifølge Hinduernes Nationalcharakteer; men man har heller aldrig seet, at noget virkelig Godt er begyndt stort.

Men herom gjælder det: „I have Taalmodighed behov, at naar I have gjort Guds Villie, I da kunne faae Forjættelsen." (Hebr. 10, 36.) Denne Taalmodighed lærer os ikke at gjøre vor Villie, med Guds Villie. — Skulde det efter en kort Tid, d. e. efter et Aars Forløb vise sig, at det ikke vil gaae med den Plan at undervise Hindubørnene i Haandgjerning, da maa Bestyrelsen opgive Gjerningen og da enten tage en anden Beslutning med Dem eller overlade Dem selv at tage en Beslutning; men indtil den Tid maa Bestyrelsen forlange Lydighed af dens Udsendinge, som jo er den eneste Tak, de kunne vise for al den Kjærlighed, Uleilighed og Udgifter, som den har af dem. Jeg takker min Gud altid, at Andersen og Thomsen ikke have givet os Leilighed til Andet end til at være

glade ved dem. Jeg venter ogsaa det Samme af Dem, kjære Hjorth!

Det er en Selvfølge, at De ogsaa maa lægge Dem efter det tamuliske Sprog; hertil haaber jeg, at Hr. Ochs, med hvem jeg beder Dem at staae i venligt Forhold, vil give Dem Anviisning; saafremt hans Tid eller Aandskraft ikke tillader ham det, gjorde De rettest i at tage en Munschi eller Lærer; thi det har jo ogsaa været vor Agt og er udtalt i Deres Instrux, at De ogsaa i denne Retning skulde tjene Missionen.

Med denne Post modtager De Deres Løn for sidste Kvartal, 150 Rdl., med Fradrag af 7 Rdl. for kjøbt Værktøi for Dem, altsaa 143 Rdl. I den Kasse, som er afsendt, vil De finde, hvad De ønsker.

Til Slutningen vil jeg af mit ganske Hjerte ønske Dem Guds Naade, at De ret maa befrugtes af Herrens Aand, og at vor Herre Jesu Christi hellige Mønster stedse maa staae Dem for Øie. Vi have ingen større Glæde for al vor Møie.

51.
Fra Missionær Ochs
d. 21 Septbr. 1867.

I vor Frelsers Korsrige kan det ikke være anderledes end som De i Deres sidste Skrivelse bemærkede, end at de Efterretninger, jeg har at bringe Dem, ere baade af glædeligt og sørgeligt Indhold. Denne Gang har jeg at meddele Dem en af det sidste Slags. Gjerne havde jeg skaanet Dem for den Bedrøvelse, den vil foraarsage Dem, og ventet dermed, indtil jeg indsendte min Beretning; men Sagen har taget en saadan Vending, at jeg finder det tilraadeligt at gjøre det allerede nu. Den angaaer fornemmelig Broder Hjorth.

I min Skrivelse af 6te Juli bemærkede jeg, at Localet for Arbeidsskolen er bygget, at det er indrettet og det nødvendige Materiale var anskaffet, og at det nu kun kommer an paa, hvorledes Hjorth stiller sig til Sagen, at jeg ikke venter af ham, at han skal arbeide anstrengt, men dog haaber, at han vil indsee,

at naar dette Foretagende skal lykkes, saa maa det drives planmæssigt og ordentligt. Til disse Bemærkninger havde jeg Grund.

Da Arbeidsskolen var indrettet, bekjendtgjorde jeg det for mine Venner i Cuddalore. Foretagendet fandt Bifald, og der kom snart saa mange Bestillinger, at vi kunde have drevet Gjerningen med Kraft og kunde have beskjæftiget flere indfødte Snedkere. Derved vilde Drengene have havt den bedste Leilighed til at lære.

Men siden Paaske er der øiensynligt foregaaet en Forandring med Hjorth. Paaskedag var en vis Nielsen her fra Trankebar, for at besøge sine danske Landsmænd. Brødrene fortalte mig, at han var ansat ved den derværende Arbeidsskole, først med 30 Rupier om Maaneden, men siden efter, da han kunde faae en Ansættelse ved Jernbanen med en maanedlig Løn af 300 Rupier, havde man givet ham 100 Rupier. Det Sidste er rigtignok sandt, som jeg har hørt af en Leipzigsk Missionær. Paa Hjorth syntes dette at gjøre Indtryk. Fra Paaske af blev han meget efterladen. Mange Dage var han ikke at see i Arbeidslocalet, og hverken Drengene eller de indfødte Snedkere, som jeg havde ansat, vare under tilbørligt Opsyn. Det var tilmed den hede Aarstid, og jeg tilskrev denne, at han blev saa efterladen. Men da dette bestandig blev værre, og han iøvrigt var sund og munter, saa talte jeg med ham d. 20de Juli og sagde ham først, at der var indkommet en Bestilling fra Hr. Cadell (Dommeren i Cuddalore) paa to simple Bogskabe. Hjorth gjorde alleslags Indvendinger — det var, med Undtagelse af et repareret Harmonium, det første Arbeide, jeg gav ham efter hans Ankomst — han sagde: han maatte have andre Høvle, Drengene kunde ikke høvle noget Brædt, han maatte selv gjøre alt Arbeide o. s. v. Jeg sagde til ham, at jeg vilde ansætte endnu en Snedker, han behøvede ikke at anstrænge sig og gjøre svært Arbeide. „De kunde heller ikke gjøre noget Arbeide, som han ønskede at levere det." Jeg yttrede, at han maatte see efter, at de arbeidede ordentligt; han var nu her 6 Maaneder og havde ikke en-

gang sin Høvlebænk færdig; to, som han havde begyndt paa, vare indtil denne Dag ufuldendte. Han svarede, at han maatte lære Sproget; dertil bemærkede jeg, at det ikke var hans nærmeste Opgave; i den Tid, han ikke arbeidede, kunde han lære; jeg havde jo ogsaa sagt ham, at han kunde gjøre sig det bekvemt, han kunde sidde med en Bog i Værkstedet; kun maatte han være der en bestemt Tid og have Tilsyn. Han spurgte, om det ikke var bedre at sende Drengene et andet Sted hen, for at lade dem lære; han vilde være Missionær. Nielsen havde ogsaa sagt ham, at man ikke kunde udrette Noget med indfødte Drenge. Jeg sagde til ham, at naar i Missionen, hvor der ikke hersker nogen Tvang, Hver ikke af fri Drift vil gjøre, hvad han skal, saa maa Sagen blive forfeilet.

De Indvendinger, som Hjorth gjorde, ere uden al Grund. Det manglede ikke paa Høvle; han har medbragt en stor Mængde Værktøi; de Indfødte gjøre de fineste Arbeider; kun fattes dem godt Værktøi og Europæernes Færdighed i at tilendebringe meget; Drengene vare villige og kunde godt bruges, kun maatte de have en ordentlig Veiledning. To af dem arbeidede den hele Dag, fire om Eftermiddagen; med disse har Hjorth beskjæftiget sig lidet eller intet. Hans Spørgsmaal, om det ikke var bedst at lade dem oplære et andet Sted, viste, at han havde tabt Lysten til at undervise dem selv.

Jeg holdt to Snedkere, indtil det meste Arbeide ved Bogskabene var færdigt, og lod dem først gaae, da Hjorth paa mit Spørgsmaal sagde, at han ikke brugte dem mere. Det varede dog indtil d. 14de Septbr., en Maaned, inden Bogskabene bleve færdige; mangen en Dag blev der slet ikke arbeidet, omendskjøndt jeg gjentagne Gange bad at gjøre dem færdige, da den, som havde bestilt dem, skulde nødvendig bruge dem. Jeg kunde neppe værge mig for den Tanke, at Hjorth gjorde dette og Andet med Forsæt, for at der ikke skulde blive Noget af Arbeidsskolen og han kunde blive fri for den.

Foruden disse to Bogskabe og Istandsættelsen af et Harmonium og et Piano har jeg ikke givet Hjorth Andet at arbeide.

Videre Bestillinger maatte jeg vise fra mig, fordi Intet kom istand. Den 17de August talte jeg igjen med ham derom. Han sagde, at han ikke havde fundet Hinduerne saaledes, som han havde forestillet sig dem; han vilde ikke altid være Snedker, men vilde være Missionær; det havde han sagt Directionen, da han reiste. Da jeg henviste ham til hans Instrux*), meente han,

*) **Bestemmelser**
vedtagne af det danske Missionsselskabs Bestyrelse angaaende Udsendelsen af J. Hjorth til Missionsstationen Puttambaukam (Bethanien) i Ostindien.

1. Hjorth udsendes som Medhjælper ved Missionsstationen i Bethanien (Puttambaukam), navnlig for at undervise Hindubørnene i Haandværk og gaae Missionen tilhaande i, hvad der udkræves til Stationens Vedligeholdelse.

2. Han staaer i det danske Missionsselskabs Tjeneste og maa rette sig efter de Bestemmelser, hvilke Bestyrelsen vedtager, samt efter den Anviisning, som Missionæren paa Stationen, der har Ledelsen (Ochs), maatte give ham.

3. Saavidt hans øvrige Arbeider tilstede det, og han føler Tilskyndelse dertil, kan han ogsaa undervise i andre Fag, naar han først har tilegnet sig det tamuliske Sprog, hvortil Missionæren giver ham Veiledning.

4. Forandring i hans Stilling kan ikkun skee, efterat der derom er brevvexlet med Missionæren paa Stationen.

5. I det første Aar nyder han en Løn af 600 Rdl. eller 700 Rupier, og hvorlænge Bestyrelsen vil tilstaae ham Løn, vil være afhængigt af, hvorvidt han kan ernære sig selv. Lønnen udbetales ham igjennem Ochs fjerdingaarsviis. Et halvt Aars Løn medgives ham forud paa Reisen; men disse Penge maae ikke bruges uden i uundgaaeligt fornødne Tilfælde og afleveres ved Ankomsten til Bethanien til Hr. Ochs.

6. Hans Reise til Indien over England bekostes af det danske Missionsselskab, hvis Bestyrelse drager Omsorg for, at han forinden kan opholde sig en 2—3 Uger i London, navnlig for at gjøre sig bekjendt med Forholdene og muligt med een eller anden teknisk Færdighed. Bestyrelsen bestemmer, hvormeget der behøves til hans Udrustning og til Reiseomkostninger.

7. Bestyrelsen forsyner ham med Værktøi, hvilket mærkes som tilhørende det danske Missionsselskab og tilstedes ham at bruge. Anskaffelsen bestemmes af Bestyrelsen; betydelige Udgifter til Værktøiets Forøgelse eller Istandsættelse skeer efter Overlæg med Bestyrelsen.

8. Iøvrigt lover Hjorth, at han vil bestræbe sig for at leve i et broderligt Forhold til sine Medarbeidere og til Missionæren samt Intet

at De havde forandret Deres Beslutning og skrev nu anderledes; han havde tænkt, at han skulde undervise Drengene og derved selv lære og studere; Drengene, havde han tænkt, kunde blive færdige i to Aar; men nu indsaae han, at det ikke var saa. Jeg gjorde ham opmærksom paa, at Missionen af den Maade, paa hvilken Sagen hidtil var dreven, ikke fik nogen Nytte, men Skade, og at De med Rette ventede det Første. Missionens Tarv synes desuden ikke at ligge ham paa Hjertet, hvilket jeg kunde see af den Maade, hvorpaa han behandlede det dyre Materiale; derfor kunde jeg ikke overlade ham Indkjøbet af Materialet, til hvilket der hører nogen Erfaring, da jeg desuden er ansvarlig for Udgifterne. Skolen havde iøvrigt godt kunnet betale sig; endog blot for Missionens Skyld give de Folk, med hvilke vi have at bestille, god Betaling. Netop nu faaer jeg Brev fra Hr. Cadell. Jeg havde skrevet til ham, at Bogstabene vel vare 55 Rupier værd, men jeg overlod Prisen til hans Godtbefindende; han sender 70 Rupier.

Da jeg saae, at mine Forestillinger ikke udrettede Noget hos Hjorth, besluttede jeg ikke at tale noget mere og berette Dem med Tiden; men før det skete, kom Hjorths Hensigt for Dagen.

---

foretage sig, som maatte stride imod de engelske Love, og iøvrigt ved en aaben og værdig Vandel indgyde Hedninger og Christne Agtelse.

9. Paa Søreisen vogter han sig for at indlade sig med Personer af mistænkelig Charakteer og søger ved en stille og fordringsfri Adfærd at vise, at han udsendes i Guds Riges Anliggender. Det er ønskeligt, at han fører en Dagbog og meddeler Bestyrelsen Et og Andet af den.

Et Exemplar af disse Bestemmelser meddeles Hjorth, som underskrives saavel af Bestyrelsen som med en Erklæring af Hjorth, at han vil underkaste sig de vedtagne Bestemmelser, ligesom den haaber, at han altid vil udtale sig i sine Skrivelser med Oprigtighed og Aabenhed.

Bestyrelsen for det danske Missionsselskab.

Kalkar. L. Gøricke. Georg Bloch. A. G. Fich.

Disse af den ærede Bestyrelse vedtagne Bestemmelser vil jeg undertegne og med Guds Hjælp i alle Maader rette mig efter og overholde.

Gladsaxe d. 16de August 1866.

Jakob Hjorth.

Den 13de Septbr. kom Hr. Leggat fra Sukkerfactoriet, hvem Brødrene oftere besøge, og begyndte med at fortælle, at Thomsen og Hjorth vilde reise til Trankebar og Negapatnam, den Sidste i den Hensigt at faae en Ansættelse ved Jernbanen, og han ventede at faae 300 Rupier. Leggat meente, at jeg ikke vilde være ham imod, selv om han ikke kunde faae 100. Paa mit Svar, at jeg ikke vidste Noget deraf, spurgte han, om de unge Mænd ikke behøvede at spørge mig, da jeg dog var Styrer af Missionen. Søndag Aften d. 15de Septbr., strax efter vor engelske Gudstjeneste, sagde Hjorth til mig: „Jeg vil sige Dem, at vi imorgen gaae til Trankebar." Da Alle vare tilstede og vore Venner bleve til Thee, sagde jeg ham, at det kunde vi tale siden om. Efterat Alle vare gangne bort, blev Hjorth alene tilbage og sagde, at de imorgen vilde gaae til Trankebar og spurgte, om de kunde tage Henry, en af Drengene, som lærte Snedkeriet, med. Jeg spurgte: hvem der vilde gaae til Trankebar. „Han og Thomsen." Jeg sagde, at jeg vistnok ikke vilde formene dem at gaae til Trankebar; tvertimod saae jeg gjerne, at de kom lidt ud; men da jeg nu dog havde Ledelsen af Missionen, saa syntes jeg, at det var passende at spørge mig eller i det Mindste at sige: vi ønske at gaae til Trankebar. Jeg spurgte ham, om Pianoet var færdigt. Da han benegtede dette, sagde jeg, at jeg ikke kunde give ham Tilladelse til at gaae, før det var færdigt; han havde været her saalænge og kunde for længe siden have gjort det færdigt. Dette tilstod han, men føiede til: „jeg er ikke her for at reparere Instrumenter, men for at undervise Børnene. Jeg vil ikke lade mig sige: „Gjør De dette og hiint"; jeg vil have min Frihed og ikke taale, at jeg ikke kan gaae, hvorhen jeg vil. Jeg vil være Mester og ganske uafhængig. Jeg vil selv gjøre Indkjøb; jeg vil ikke være Deres Tjener og staae under Dem; naar jeg ikke kan have Alt for mig selv, vil jeg ikke blive. Jeg er udsendt som Missionens Assistent, saaledes staaer det i mine Papirer." Jeg svarede ham, at hvad hans Papirer angik, saa holdt jeg mig til det, der var meddeelt mig af Dem. Der maatte dog være en Orden. Naar Selska-

det vilde overgive ham Sagen heelt, saa kunde det gjøre det, men saa maatte jeg ikke have Ansvaret. Jeg spurgte ham, om jeg nogensinde havde sagt ham et haardt Ord; da han sagde Nei, forestillede jeg ham, at han handlede slet imod Selskabet, som havde udsendt ham paa sin Bekostning, naar han forlod Missionen og gik til Negapatnam for at see sig om en Plads paa Jernbanen. Han sagde, at han vilde forlade Missionen og erstatte den de udlagte Penge. Det var bedre, at overgive Sagen til en Indfødt; det kostede ogsaa mindre. Dertil bemærkede jeg, at jeg ikke havde Noget at sige dertil; jeg kunde ikke holde paa ham og heller ikke lade ham gaae; derom maatte Directionen afgjøre, til hvilken jeg maatte indberette Sagen. Han spurgte da endnu engang, om Henry kunde gaae med og om Thomsen ogsaa havde at spørge mig, hvortil jeg svarede: „Thomsen vil vel vide, hvad der passer sig."

Den næste Morgen gik jeg til ham og sagde: „jeg tænkte, at han var reist"; han svarede, at da Thomsen nu ikke vilde reise, saa kostede det ham for meget at gaae alene. Han har altsaa ikke kunnet udføre sin Hensigt, kun tvungen dertil af Omstændighederne.

Derved at Hjorth har erklæret, at han ikke stod under mig, at han vilde være ganske uafhængig o. s. v., har han opgivet sin Stilling til mig. Jeg vil nu fremdeles ikke sige ham Noget og lade ham gjøre, hvad han vil, saalænge det ikke er til Skade for Missionen. Om hvad der iøvrigt skal skee, vil De have den Godhed at bestemme, men tillade mig at bemærke, at Hjorth med den Tænkemaade, han har lagt for Dagen, ikke duer til Missionær. Jeg har ogsaa forestillet ham dette, at man ikke kan anbetroe dem, som ikke ere troe i disse ringe Ting, det langt vigtigere og sværere. Hjorth skyer Umage; hjemme havde han ingen Lyst til at lære, her ingen til at arbeide; der fattes ham Hovedsagen: et grundigt omvendt Hjerte; thi havde han havt et saadant, havde han umuligt kunnet handle saaledes, som han hidtil har handlet. Man kan

heller ikke anvende Tvang; naar han ikke har Lyst til at blive her, er det bedre, at han gaaer.

Som formildende Omstændigheder ved Bedømmelsen af Hjorths Adfærd kan tages i Betragtning, at han lider af Mangel paa Penge, fordi han har udgivet de Penge, som han fik med som hans Løn, i London. Det er rigtignok hans egen Skyld; men under saadanne Omstændigheder ere 300 Rupier maanedlig Gage saa meget mere fristende. Ogsaa den Bestemmelse, at der kun for det første Aar er tilsagt ham en fast Løn, kan have forledet ham til at see sig om efter noget Vist. At han skulde forestaae Arbeidsskolen, som skulde drives til Gavn for Missionen, og ved Siden af fortjene Noget for sig selv, gjorde ham hans Stilling uklar. Derved har Selskabet destoværre ogsaa mistet Hold paa ham.

Min Hensigt var, at han skulde være Forstander for Arbeidsskolen; som saadan maatte han ligesaagodt som vi blive underholdt af Selskabet og havde modtaget en lige Stilling med mig, naturligviis under min Ledelse, da jeg har Ansvaret. Jeg har heller ikke gjort Forskjel mellem ham og de andre Brødre. Klimaet udøver ogsaa sin Indflydelse; det gjør mangen Een meget pirrelig eller slap og mismodig. Det skulde rigtignok være forbigaaende, og den Feil, En har begaaet, skulde ved roligt Overlæg blive erkjendt og forbedret. Det var destoværre ikke Tilfældet med Hjorth.

Endelig har han ogsaa ved sin sidste Optræden mod mig faaet Hjælp. Jeg havde ikke formodet dette, Andre have gjort mig opmærksom derpaa. Da jeg d. 17de Septbr. vendte tilbage fra en Landsby, besøgte jeg Leggat. Han begyndte med at sige, at de tre unge Herrer havde været hos ham igaar Aftes. Thomsen havde da fortalt ham, at jeg havde negtet dem at gaae til Trankebar. Leggat sagde dem, at de havde Uret, da jeg dog stod i Spidsen for Missionen, og allerede den almindelige Høflighed forlangte det, at spørge mig ad. Derpaa havde Thomsen, som for det Meste førte Ordet, forsvaret Hjorth paa det Bedste: han stod ikke under mig, jeg var ingen Biskop, han var uafhængig

kunde faae 300 Rupier ved Jernbanen o. s. v. Leggat troer, at Thomsen har mere Skyld end Hjorth, havde sat det Onde i ham og foranlediget ham til hans Optræden imod mig. Hjorth havde heller ingen Grund dertil; thi jeg har aldrig sagt ham Andet, end hvad jeg ovenfor har skrevet. Thomsen har Grund eller troer at have Grund dertil. Dog uden videre at indlade mig derpaa, kan jeg kun udtale min Beklagelse over, at Brødrene have bragt denne Sag ud iblandt Folk, da den kun kan udlægges til Ugunst for Dem. Jeg maa ogsaa bemærke, at Leggat sagde: „Hr. Andersen gik bort, saasnart de begyndte at tale om Sagen, og synes ikke at have at gjøre med den." Han er altfor forstandig til, at han skulde deeltage i den Sag, og jeg kan overhoved kun give ham en god Lov. At Thomsen deler Hjorths Sind og Tanker, kan man og skjønne deraf, at han bestilte Bognen uden at sige mig et Ord derom. Jeg erfarede det om Mandagen af en Skoledreng, hvem jeg spurgte, hvorfor han ikke havde været i Kirken ved Katechisationen; han svarede, at Thomsen havde sendt ham bort.

Hvorledes det nu end vil vende sig med Hjorth, saa behøver Skolens Bestaaen ikke at være afhængig af hans Forbliven eller Bortgang; det forstaaer sig, at man ved en Indfødt ikke opnaaer det, som under en Europæer, men dog saa meget, at Drengene kunne lære selv at fortjene deres Brød ordentligt, og dette er Hovedsagen.

Maatte Herren forunde Deres Ord den rette Indflydelse!*)

52.

Til Missionær Ochs i Puttambaukam

d. 11. Septbr. 1867**).

. . . . Hvad den, egentlig kun paatænkte, Arbeids=

---

*) Med Hr. Ochs Fremstilling stemmer et Brev fra Hjorth af 2den Novbr. 1867 aldeles overeens, hvad det Factiske angaaer; det aftrykkes derfor ikke her.

**) Begyndelsen indeholder nogle Afregninger.

skole angaaer, saa udtaler Hjorth sig meget stærkt imod den. Den unge Mand, der sandsynligviis er gaaet ud med store Forventninger, hvilke vi vistnok ikke have foranlediget, fattes Taalmodighed. Jeg har tilskrevet ham derom alvorligt og klart og beder Dem, kjære Hr. Ochs! at De som den ældre og prøvede Mand vil behandle Broder Hjorth med Overbærelse. Det er vort Ønske, at han ogsaa lærer det Tamuliske, og det vilde være os kjært, om De kunde give ham en Haandsrækning i denne Henseende. Er dette Dem nu ikke muligt, saa maa han tage sig en Munschi eller Lærer. Dersom det ikke vil gaae med Arbeidsskolen, eller vi see, at den overstiger vore Kræfter, saa maae vi høre op og slaae ind paa en anden Vei.

En vigtig Sag, som ligger os meget paa Hjertet, er *Andersens og Thomsens Ordination*. Det er dog af overordenlig Vigtighed, at der er en ordineret Missionær, naar De engang skal gaae bort. Jeg ønsker derfor at høre Deres Mening, om De har Frimodighed til at ordinere dem Begge eller een af dem efter den lutherske Kirkeorden. Dette vilde være mig det Kjæreste. Man kunde vel ogsaa udvirke Ordinationen i den engelske Kirke ved en Biskop; men derved var man afvegen fra den lutherske Bane. Skriv De mig behageligst Deres Mening om denne Sag, for at vi i Forening kunne fatte en Beslutning.

Director Hardeland vil nu komme til Ostindien for at eftersee de Leipzigske Stationer. Vi ville gjerne benytte hans Nærværelse, for at forsøge at *opløse* Forbindelsen imellem den danske Regjering og Leipzigerne, idet man gjorde de Sidste det Forslag at beholde alle Bygninger og Besiddelser i Trankebar som Eiendom, imod at give Afkald paa de aarlige Bidrag fra Danmark, hvilke Bidrag da skulde tilfalde vor Station. Regjeringen, som vi have gjort dette Forslag, tør ikke fra sin Side opløse Forbindelsen, da den har bundet sig ved en Contrakt. For Leipzigerne vil det dog være behageligt, at faae en Eiendomsret til Bygningerne o. s. v. i Trankebar, medens de nu kun have en temporær Besiddelse. Førend vi dog gjøre Forslag, ønskede

jeg at høre Deres Mening, da De, kjære Hr. Ochs, er nøie bekjendt med Forholdene. Især ønskede jeg at vide:

1. Hvilken Værdi omtrent de danske Bygninger, Kirker og Marker i og om Trankebar have?

2. Om man ikke skulde benytte Hardelands Nærværelse til at bringe denne Sag i Gang?

At De dog ikke taler derom, førend vi have fattet vor Beslutning efter at have faaet Deres Anskuelse at vide, forstaaer sig af sig selv.

Hils Deres kjære Hustru! Det glæder mig meget, at Deres hjemkomne lille Datter er rask; Børnene hos Michelsens have det overordentlig godt og have erholdt elskværdige Pleieforældre. En Kiste med mange Foræringer til Børnene i Vaisenhuset vil De snart faae over England. Directionen og mit Huus hilse Dem med Kjærlighed og Agtelse. Herren styrke Dem i Deres med Aarene stedse besværligere Arbeide og være ogsaa i svare Timer Deres eneste Trøst!

53.

Fra Missionselev Thomsen i Bethanien

d. 24 Septbr. 1867.

Høiærværdige Doktor Kalkar!

Som Svar paa Deres Brev af 11te Mai, for hvilket De atter takkes, er jeg saa fri at tilskrive Dem disse Linier. Jeg har vel tildeels svaret derpaa i min Kvartalsberetning; men da jeg i den ikke holder af at udtale mig anderledes, end at Alle og Enhver kunne læse den, og man paa den anden Side dog undertiden kan have Noget at skrive om, som ikke vedkommer Alle, og som det ikke var godt kom til Alles Kundskab, saa vil jeg skrive til Dem særskilt.

De kan troe, at vi baade vel og ofte have gjennemlæst Deres Brev; thi den Tiltro og Fortrolighed, som De deri har viist os, gjør vore Hjerter godt. Ogsaa jeg skal for min Person aldrig glemme at udtale mig baade aabent, besindigt og kjærligt i mine Breve til den ærede Bestyrelse.

Som jeg fortalte Dem i mit sidste Brev, have vi nu faaet en Sproglærer; og omendskjøndt han maaskee kunde være mere skikket for det Arbeide at undervise i Sprog, end han er (ikke enhver dygtig Personlighed er en god Sproglærer), saa gaaer det dog ganske anderledes frem end før. Hr. Ochs har, som jeg seer af Deres Brev, fortalt Dem, at vi, medens han underviste os, gjorde gode Fremskridt; men dermed troer jeg, han hellere skulde have tiet stille. I det første Aar lærte vi Ingenting, og jeg for min Part havde næsten opgivet Haabet om nogensinde at lære det tamuliske Sprog paa den Maade, man dengang blev underviist. Nu luer Haabet op igjen, og Overbeviisningen om engang, og det snart, at kunne begynde som Missionær, bliver hver Dag mere befæstet hos mig. Jeg har ofte den Glæde at høre, at jeg taler det tamuliske Sprog (det vil sige saa meget, som jeg har lært) særdeles tydeligt og akkurat, og den Roes fik jeg ogsaa blandt Englænderne for mit Engelsk. Det siger jeg ikke for at rose mig selv; der er Ingenting at rose af; har jeg nogen Naadegave, saa er den fra Gud; men det glæder mig, at jeg kan efterligne de Indfødte; det giver mig Haab om at kunne virke iblandt dem. Thi, naar „de 19 af 20 Missionærer efter 5, ja 10 Aars Ophold her ikke kunne gjøre sig fuldkommen forstaaelige“ for Hinduerne, saa ligger det ikke nær saa meget i en urigtig Brug af Ordene som i en urigtig Udtale.

Som jeg sagde, sidst jeg skrev, kunde jeg have grumme stor Lyst til at gjøre en Rundreise paa nogle Maaneder, deels for at see andre Missioner (jeg har endnu efter omtrent 2 Aars Ophold her ikke seet andre Missioner end denne), deels, og især, for ret at faae Leilighed til at tale med alle Slags Folk, at besøge europæiske og indfødte Missionærer og Katechister, og vel ogsaa nu og da at tale et Ord om Frelseren til Christne og Hedninger. Foruden at en saadan Reise vil være fornøielig og opmuntrende for Sindet, efterat man et Par Aars Tid har hængt i med det tørre Sprogstudium, saa troer jeg ogsaa, at den i andre Henseender vil være gavnlig: vil aabne Ens Blik for mange Ting, som man før ikke saae, og i det Hele taget gjøre

En mere skikket til at begynde paa egen Haand. — Imidlertid, for at kunne gjøre en saadan Reise og for senere at kunne virke som Evangelist, behøver jeg et Kjøretøi. Og det er nærmest for at bede Dem at hjælpe mig til et saadant, at jeg denne Gang skriver. Det er jo, som De vil vide, ikke saaledes at reise her i Indien som i Europa; her er der ikke saadanne Kroer, hvor man kan tage ind og faae, hvad man trænger til; man maa tage Seng (der forøvrigt kun bestaaer af en Sivmaatte og et uldent Tæppe), Fødemidler, Potter og Pander og Alt, hvad man skal bruge, med sig. Der er rigtignok her og der Bungalower, hvor man kan tage ind; men de ere saa dyre, at det vilde gjøre min Reise for bekostelig at benytte dem. At gaae tilfods kan man heller ikke saa godt paa Grund af den ulidelige Varme. Jeg haaber derfor, at Bestyrelsen vil finde min Bøn rimelig og ikke afslaae den. Havde jeg selv saa mange Penge, at jeg kunde kjøbe mig en Bandi, var der ikke Tale om, at jeg vilde bebyrde Dem med en saadan Udgift, allermeest da jeg veed, at Kassen ikke er i overordentlig god Stand; men jeg har ikke Pengene. Jeg tænker sommetider paa at ville spare en Skilling til at kjøbe et og andet Aparte for; men det lader sig ikke gjøre med den Løn, vi faae. — En saadan Bandi med 2 smaa Buloxer eller ogsaa 1 Hest vil efter Sigende kunne kjøbes for 200 Rupier (Hr. Ochs's Kjøretøi har kostet 240 Rupier). Det er jo ikke saa faa Penge; men en saadan Befordring vil da i Regelen ogsaa kunne vare en Mand ud. Hvis nu den ærede Bestyrelse vil være saa god at tage Hensyn til min Bøn — hvilket jeg paa det Indstændigste og Kjærligste beder om, at den vil —, saa har jeg kun at sige, at den meest hensigtsmæssige Aarstid for en saadan Reise vil være strax efter Juul.

Paa Grund af, at vi hidtil ingen Vogn have havt selv, have vi ikke været i Stand til at komme udenfor en Dør. Den eneste Udflugt, jeg har gjort siden Hjorth kom, er til Ponditcherry. Da laante vi Hr. Ochs's Bandi; men man kan jo ikke undre sig over, at han vægrer sig ved at laane sin Vogn ud til enhver Tid. I langsommelig Tid have vi tænkt paa at gjøre en

Reise til Trankebar for at see denne gamle danske Plads, samt for at besøge en kjær Missionær Wolff, hvis Bekjendtskab vi gjorde paa „Lord Warden“. Vi havde da tilsidst besluttet, at det skulde være Alvor, og havde med megen Møie faaet leiet en Bandi her i Landsbyen; men da Hjorth Dagen i Forveien sagde til Ochs: „Thomsen og jeg have tænkt paa at reise til Trankebar imorgen“ (jeg stod ved Siden af Hjorth), saa svarede han, at vi senere kunde tale om den Ting; og Slutningen paa Historien blev, at Ochs forbød Hjorth at reise, indtil han havde faaet et vist Stykke Arbeide færdigt, og mig gav han slet intet Svar. Saa bleve vi da hjemme, og det er slet ikke min Hensigt at spørge Ochs igjen; thi omendskjøndt jeg meget godt kan bøie mig for en Mand, saa forstaaer jeg ikke at krybe for Nogen.

Jeg længes inderligt efter, at jeg snart maatte kunne begynde som ordineret Missionær og med frie Hænder at arbeide efter den Naade, Gud vil tildele mig. Jeg har altid elsket Frihed og kan kun trives i Frihed, og under Baand trives jeg ikke. Man har hidtil føiet sig efter Hr. Ochs lige indtil de ubetydeligste og naragtigste Ting (som De vilde lee af, hvis jeg fortalte Dem derom), og det skal heller ikke mangle paa Lydighed fra min Side herefter, saalænge som jeg staaer i mit nuværende Forhold til ham. Men jeg seer godt, at naar man skal til at begynde for sig selv, kan der ikke mere være Tale om et saadant underordnet Forhold, hvad jeg da forøvrigt heller slet ikke troer eller har faaet Indtrykket af er Bestyrelsens Mening. Ochs er af et andet Folk, en anden Tid, en anden Charakteer, et andet Syn og et andet Sind end vi, og hans Maade at virke paa som Missionær er det ikke min Agt at følge. Dette siger jeg ikke med nogensomhelst Foragt for Hr. Ochs, paa ingen Maade; han kan være „en retfærdig Mand i sin Tid“; men jeg troer, man kan gaae frem paa andre Maader, og jeg veed, at andre Missionærer, især de nordamerikanske, have en anden Fremgangsmaade og virke til megen Velsignelse.

De har selv, kjære Doktor, været saa god i Deres Brev at minde os om Ordinationen. Hvis De ikke finder det upas=

sende, vilde jeg gjerne spørge, hvornaar De har tænkt, man kunde blive ordineret. Det vilde dog fornøie mig at vide det.

Jeg seer af Deres Brev, at Bygningerne her nu tilhøre de Danske*). De ere imidlertid kun lidt værd; thi de ere slet opførte, og Bohavet, den Smule, der er, er gammelt; men jeg har tænkt paa, om man ogsaa har faaet Jorderne; thi for længere Tid siden talte Ochs om, at vi tre Danske skulde betale ham Noget ud af Haven, fordi vi dyrkede den.

Nu arbeide de rask paa Kirkebygningen. De have faaet Taget paa og begynde nu paa Taarnet. Den Muurmester, som staaer for Arbeidet, har rigtignok erklæret, at den ikke kan staae; men hvornaar den vil falde, veed naturligviis hverken vi eller han. Jeg har ingen Forstand paa Bygningsarbeide; men jeg seer nok, at de Stykker (Lægter), som ligge imellem Spærerne (hvoraf der kun er 4 i hele Kirken), bøie sig svært; nogle have knækket, saa man har maattet slaae Jernskinner paa dem. Forleden Nat, da det regnede temmelig stærkt, faldt et betydeligt Stykke af Taget ned; det vil sige af Muurværket, for Træværket blev da liggende. Der er heller Ingen (undtagen Ochs), der kan forstaae, at det skulde kunne holde; thi der er 18 Tommer mellem Lægterne, og Muurstenene ere af almindelig Størrelse, saa at de Steen, hvis Lod det bliver at komme til at ligge imellem Lægterne, svæve i Luften, og der er (paa Grund af, at Taget skraaner saa lidt) Intet til at holde dem oppe uden alene Kalken, som binder dem sammen. Men man seer nu nok, at jo mere Lægterne bøie sig, desto mere maa Stenene skille sig ad, og hvad andet vil det have til Følge, end at de falde ned. — Forleden Dag jeg talte med vor Nabo, en Mand, som har været Ingenieur i mange Aar — som altsaa nok kjender til Bygningsarbeide —, og yttrede, at Kirken dog maaskee nok kunde staae i nogle Aar, sagde han: „Jeg troer det ikke, jeg kan ikke tro det." Derfor føle vi ogsaa Alle en vis Skræk ved at tænke paa nogensinde at sidde derinde, og Fru Ochs er allermeest bange. Vor

*) Det er en Feiltagelse.

Katechist fortalte iøvrigt forleden Dag til mig, at Kollekteuren fra Cuddalore havde sagt til Ochs, at han ikke vidste, hvad en saa stor Bygning skulde bruges til. — Jeg siger Dem disse Ting nu, men for en anden Gangs Skyld.

Angaaende Børnene i Skolen bemærker De, at det vel maatte staae i vor Magt som Lærere at bringe en anden Aand tilveie end den, der hidtil har herſket. Ja, kjære Doktor! det er ikke saa let en Sag, og det af flere Grunde. Først hører der vistnok i det Hele taget en egen Gave til at opdrage Børn, og de Fleste have vel nok at gjøre med at opdrage et halvt Dusin; hvormeget maa der da ikke høre til for at kunne opdrage 60 Børn — at sige, naar man ikke vil lade dem gaae „for Luv og koldt Vand". At man med Riset driver dem til Gudstjeneste 2 Gange om Søgnedagene og 4 om Søndagen, gjør efter min Mening ingenlunde Sagen klar. Man maa ogsaa have et Øie med dem hele Dagen igjennem og om Natten med. Jeg holder selv meget af Børn, grumme meget; men min Mening er dog, at man først maa have lært at opdrage Eens egne Børn, førend man kan opdrage fremmede, og jeg anseer mig selv meget for grøn til at kunne tage saa mange smaa Børn under min Forsorg og Pleie, og troer, at den, som vil og kan gjøre det, maa opoffre sig alene derfor og lade alt Andet ligge. Vi have heller ikke Noget at sige over Børnene, undtagen den Times Tid, man underviser dem, og ikke engang da. Man kan end ikke sende dem et lille Ærinde eller lade dem gjøre et lille Arbeide for sig, og jeg er et Par Gange bleven irettesat af Ochs, fordi jeg har gjort det. Da jeg saaledes engang reiste til Ponditcherry, bad jeg een af de ældste Drenge, som hed Povl, om at vande min Have i sin Fritid om Middagen. Han var villig dertil og havde faaet nogle af de andre Drenge til at hjælpe sig. Men da jeg kom hjem, fortalte de mig med Bedrøvelse, at Ochs og Fruen kom og jagede dem bort fra Haven og spurgte dem, om de ikke vidste, hvem der var deres Herre, og truede Povl med, at de skulde skrive til Tydskland og fortælle for hans Velgjørere der, hvor slem en Dreng han var, hvis han gjorde Arbeide for mig mere.

Denne Dreng, som var ved at skulle konfirmeres, havde stor Lyst til at være min Tjener. Jeg bad da Ochs om at faae ham; men da Ochs negtede det og sagde, at han og de andre Tømmerdrenge skulde være Katechister, saa blev Povl nedslagen og fortrædelig (han var ellers den muntreste Dreng), og kort Tid efter blev han syg i Brystet (efter eget Sigende fordi han havde forløftet sig paa noget Træ), blev bragt til Hospitalet og døde d. 31te Mai under store Lidelser, men dog, som det synes, i Tro til sin Frelser.

Dette har jeg kun fortalt som et Exempel paa, hvormeget vi have at sige over Børnene, og jeg behøver kun at see i min Dagbog for at anføre mange af samme Slags. Det er imidlertid til ingen Nytte, og jeg havde næppe anført dette, havde det ikke kunnet tjene som Svar paa Deres Brev. Hvad De heraf seer, er, at Hr. Ochs betragter Børnene alene som sine; — og for mig skal han faae Lov at beholde dem.

At vi under saadanne Forhold have kunnet være Skolen i Almindelighed til nogen Nytte, tør jeg ikke haabe, uden forsaavidt som vi (hvad Drengene selv sagde til mig for et Par Dage siden) have friet dem fra mange Hug og Slag. Derimod tør jeg nok haabe, at der er nogle iblandt dem, som vi have vundet for os, og hvis Hjerter Frelseren med det samme maaskee ogsaa tildeels har vundet for sig; i det mindste har jeg paa den senere Tid talt saa jævnt og alvorligt med dem om deres Sjæls Frelse, at dog nogle faa Stykker af de ældste have begyndt at bede — noget, som de før aldrig have tænkt paa; ja een af dem, som engang stjal Noget fra mig, og som jeg ved den Leilighed talte saa jævnt og eenfoldigt med, at Taarerne fløde ned ad hans Kinder, troer jeg har aabnet sit Hjerte for Herren.

Endnu er der een Ting, jeg vilde bede Dem om, nemlig at fradrage en Snees Daler af min Løn, hvilke Penge jeg beder, at een af Eleverne paa Skolen maa afhente hos Hr. Gøricke. De skulle være til at kjøbe mig en Bøsse for; den er mig temmelig nødvendig, naar jeg skal til at reise omkring; men jeg har saa mange Penge, at jeg nok kan betale den, naar blot De

vil have den Godhed at lægge dem ud for mig. Sagen er nemlig, at jeg gjerne vilde have den fra Danmark, fordi de Bøsser, man her har, efter Sigende skulle være meget slette.

Jeg er fuldkommen rask og har det efter Omstændighederne saa godt, som jeg kan ønske mig det. Andersen og Hjorth ere ligeledes raske, og vi Tre komme fortræffeligt godt ud af det med hinanden og tilbringe mangen en fornøielig Time sammen i Samtale om vort Liv i Danmark og paa Skolen og om den herlige Tid, der ligger for os, naar vi skulle til at udraabe det glade Budskab: Eder er en Frelser født! Ja, takket være Gud, som i sin Naade har villet agte os værdige til en saa stor og herlig Tjeneste!

Kjærligst Hilsen til hele Bestyrelsen fra

Deres hengivne

N. Thomsen.

54.

Fra Missionær Ochs

d. 7 Octbr. 1867.

Idet jeg ønsker Dem al Velsignelse fra vor høilovede Herre, oversender jeg Dem herved min Beretning for det tredie Fjerdingaar af dette Aar. I Henhold til Deres Skrivelse af 18de Juni maa jeg endvidere til hiin føie min Tak for, at De har udlagt de for min Hustru i Tydskland yderligere udgivne 119 Rdl. 35¼ S. pr. paa min Regning. Jeg skal erstatte denne Gjæld med den øvrige.

Det gjør mig ondt, at Kirkebygningen endnu volder Dem mange Betænkeligheder; dog troer jeg ikke af denne Deres Ytring at skulle slutte, at De ikke ønsker den fuldført. Den er nu under Tag, og dermed er Hovedsagen skeet, og nu beder jeg om, at Kirken maa blive sat i brugbar Stand, og om, at De godhedsfuld vilde udrede de dertil endnu nødvendige Penge, i det Haab, at denne Bygning i sin Tid lige saa vel vil fyldes, som den større, jeg byggede paa min tidligere Station under ikke lidet ugunstigere Forhold.

Min Skrivelse angaaende Hjorth maa nu være kommen

Dem ihænde. Sagen staaer endnu saaledes, som jeg skrev til Dem under 21de Septbr.; jeg imødeseer nu Deres videre Bestemmelser desangaaende. Da De yttrede i Deres Skrivelse: „Skulde det vise sig efter et Aars Forløb, at denne Haandgjerningsskole dog bliver altfor kostbar eller ikke bringer den forventede Nytte, saa maae vi lade en Forandring indtræde", saa maa jeg sige, at der under de nærværende Omstændigheder ikke er Noget at vente. Derimod vil jeg indestaae for, at Skolen med en Indfødts Hjælp ikke skal koste Selskabet mere i Fremtiden, og at Lærlingene dog lære saa meget, at de kunne fortjene Deres Brød ordentlig. Det var stor Skade, om denne Skole skulde opgives for Hjorths Skyld.

Broder Andersen har begyndt, som jeg sagde i min Beretning, at være praktisk virksom paa Tamulisk; om Thomsen kan jeg endnu ikke sige dette. Andersen viser Iver, gaaer villig ind paa Alt og har erhvervet sig alle deres Agtelse, der kjende ham. Naar det gaaer nogenlunde med Forkyndelsen for Hedningerne, ønsker han at gjøre længere Udflugter; men dertil skulde han have en Hest eller et Kjøretøi. Ved Missionerne her tillands tilstaaes det dem, der begynde at arbeide blandt Hedningerne, at holde et saadant, og da Andersen, som han engang har sagt mig, har rettet en Bøn desangaaende til Dem, vilde jeg herved anbefale den.

Selv har jeg ikke underviist Brødrene i det forløbne Fjerdingaar, fordi de læste med en Munschi, der var bleven ansat, og jeg saaledes kunde anvende mere Tid paa Forkyndelsen for Hedningerne. Samme Munschi begjærede Frihed for to Uger, og skrev efter at have været fire Uger borte, at hans Omstændigheder endnu vilde holde ham borte en Maaned. Dette bevægede os til at give ham Afsked og see os om efter en Anden. Jeg vil nu, da den kolde Tid er indtraadt, igjen offre mere Tid paa dem; desuden ere de nu saa vidt i Tamulisk, at de med lidt Hjælp selv kunne studere videre.

De ønsker en snarlig Ordning af Overdragelsen af Stationen til det danske Selskab; den kunde allerede være skeet, dersom

der ikke var bleven fremkaldt en Forhaling ved Omstændigheder, der laae udenfor mit Omraade. Naar jeg endnu engang har indhentet Raad fra en retskyndig Ven, der gjorde mig opmærksom paa nogle Punkter, vil jeg i næste Uge skrive derom og saa, som jeg haaber, Sagen være i Orden. Det er min daglige Bøn, at Herren vil velsigne vort ringe Arbeide, og lade os vinde Sjæle til hans evige Rige. Om det ogsaa bliver tungt for os, og det vil see ud, som om vi arbeidede forgjæves og brugte vore Kræfter uden Frugt og Nytte, saa vide vi dog, at vor Sag er Vorherres, og vor Gjerning vor Guds; han vil i sin Tid fremme vore Hænders Værk. Ja, han fremme vore Hænders Værk!

Jeg anbefaler mig samt min Hustru og Brødrene til Dem paa det Bedste og forbliver med al Høiagtelse

Directionens lydige Missionær
C. Ochs.

55.

Fra Missionselev Andersen i Puttambaukam

d. 24 Octbr. 1867.

Høiærværdige Bestyrelse!

Denne Gang kommer mit Brev lidt sildigere end sædvanlig, paa Grund af, at jeg syntes, jeg vilde afvente Bestyrelsens Skrivelse, førend jeg skrev, for om der skulde være et og andet Spørgsmaal, jeg skulde besvare, hvilket da ogsaa var Tilfældet. Den 18de October modtoge vi med megen Glæde Dr. Kalkars ærede Skrivelse, og da vor kjære Doktor deri udtaler Ønsket om, at vi snart kunde blive ordinerede og ønsker at høre vor Mening angaaende denne Sag, saa vil min Skrivelse nærmest komme til at dreie sig derom denne Gang.

Kjære Dr. Kalkar! Jeg vil først sige Dem et Par Ord om, hvorledes det staaer til hos mig med Hensyn til den indre Kaldelse. Da Herren kaldede Moses, sagde denne: „hvo er jeg, at jeg skulde udfrie Israels Børn?" Saaledes maa jeg ogsaa sige og har ofte sagt: hvo er jeg, Herre, at Du sender mig til

at forkynde Dit Navn og Din Salighed for Folkene? Jeg er ikke værdig dertil; jeg er en syndig Mand og har en ureen Tunge. Men uagtet jeg ofte saaledes har klaget for Herren min Ringhed og Uværdighed, saa har han dog bleven ved at skubbe mig fremad, og i 20 Aar har den Stemme lydt hos mig: jeg mangler [?] Dig til at prædike for Hedningerne. Jeg har taget det som et Vink fra Herren og fulgt hans kaldende Stemme, og jeg er overbeviist om, at det er hans Ærinde, jeg gaaer; og da han selv har kaldet mig, saa vil jeg, hvor ringe og ussel jeg end ellers kan være, blot see hen til ham, der giver de Skrøbelige Kraft og befæster deres Trin, som forlade sig paa ham. Ofte har jeg, siden jeg kom her til Indien, været forsagt og nedtrykt, og min Sjæl har undertiden ligesom bruset i mig, men aldrig har jeg tvivlet paa, at det var i min søde Herres og Frelsers Gjerning, jeg gik.

Den ydre Kaldelse eller Ordination er jo ogsaa en meget vigtig Ting, da den nedstammer fra Herren selv og hans Apostle, og maa af alle Christi Kirkes sande Lemmer holdes i Ære. Broder Thomsen og jeg have ofte talt med hinanden om denne hellige Handling, og i den senere Tid have vi ligefrem længtes efter snart at kunne blive ordinerede, da vi nu kunne begynde at tale et Ord med de stakkels forvildede Sjæle, som omgive os. I en vis Henseende betragte vi os selv som ordinerede; thi da vi forlode Danmark, bleve vi af den danske Menighed og navnlig af Missionsbestyrelsen under Bøn (og Haandspaalæggelse af Dr. Kalkar) udsendte som Evangeliets Forkyndere, og det er jo vel den egentlige Ordination, svarende til Ap. Gj. 13, 3. Men da Ordinationen forrettes under en noget anden Form i den danske Folkekirke og i de fleste andre Kirkesamfund, saa ønske vi, for at vi ogsaa blandt Menneskene kunne blive ansete og ærede som Ordets værdige og retmæssige Forkyndere, og for at vor Mission ikke skal blive ringeagtet og miskjendt, at blive ordinerede. Det vil hæve os en Deel og sætte os nogenlunde ved Siden af dem, vi her skulle arbeide iblandt, det vil give vor danske Mission et bedre Udseende og være til megen Glæde for

mange Missionsvenner i Hjemmet. Det er ogsaa aabenbart, at det vil styrke os og give os mere Fasthed i vor Gjerning, naar vi af en bestemt Mand ere beskikkede til denne hellige Præstegjerning. Vi imødesee derfor den Dag med Glæde, da vi som Ordets beskikkede Tjenere kunne gaae ud og prædike for Hedningerne.

At blive ordinerede af en engelsk Biskop lader sig vel neppe gjøre; thi han vilde da først fordre en Examen af os, hvilken vi ikke ere istand til at aflægge, helst nu, da vi i to Aar næsten udelukkende have beskjæftiget os med det tamuliske Sprog. Dernæst havde vi at underskrive de 39 Artikler, og da de ikke stemme med vor Tro og den danske Kirkes Lærdomme, vilde det ikke være nogen let Sag. Jeg kunde f. Ex. ikke underskrive den 28de og 29de Artikel med fuld Overbeviisning, og at lære overeensstemmende dermed vilde altid blive en Byrde paa min Samvittighed.

Vi ønskede intet hellere end at blive ordinerede af en dansk Mand, f. Ex. om vor kjære Dr. Kalkar gjorde en lille Tour her over for at see Bethanien og ved den Leilighed ordinerede os. Men da dette sandsynligvis ikke vil skee, saa bliver der ingen anden Vei at gaae, end at Hr. Ochs kommer til at ordinere os. Men da han er fra Tydskland, saa kommer det igjen an paa, hvad Betingelser han vil stille til os. Vi kunne naturligviis ikke gaae ind paa at lære overeensstemmende med Konkordieformlen, en Bog, som vi aldrig have seet, og det samme gjælder ogsaa om Apologien. Derimod vil jeg forpligte mig til at lære overeensstemmende med de i den danske Kirke gjældende symbolske Bøger (Kurtz, Religionslære § 7) og lade den hellige Skrift være den Kilde, hvoraf jeg daglig vil øse mine Lærdomme. — Den danske Præsteed vil, i Tilfælde vi skulde underkaste os den, altid blive en Byrde paa vore Skuldre, som ikke vil blive let at bære, navnlig her paa Missionsmarken, og om den kan være til nogen Nytte for os her eller for vore Foresatte i Hjemmet, tvivler jeg paa. Med Hensyn til Kirkeritual, da ville vi vel for det Første blive nødte til at følge det, som Hr. Ochs bruger; det danske

Ritual blev for mange Aar siden oversat i Trankebar; men om det er til at erholde nu, veed jeg ikke. — Af Bibeloversættelser have vi adskillige, og hvilken vi skulle vælge, har jeg endnu ikke nogen bestemt Mening om. Ochs bruger Fabricius's, og han har ogsaa sagt til mig, at vi skulde bruge den i Kirken og Skolen. Det er en ordret Oversættelse, men uklar og paa enkelte Steder næsten uforstaaelig. Mr. Bower har paataget sig at levere en ny Oversættelse, hvoraf det nye Testamente er udkommet, og det gamle vil komme om nogle Aar. Det er en klar og tydelig Oversættelse og noget mere frit oversat end Fabricius's; men derfor er den ogsaa næsten banlyst af Trankebarerne; af Andre derimod hilses den med Glæde. Først efter et senere Skjøn kunne vi tage nogen bestemt Beslutning i denne Sag. — Der kunde endnu være adskillige Ting at skrive om, men da der vil hengaae nogen Tid, førend vi blive ordinerede, vil jeg gjemme det Øvrige til næste Gang. Jeg beder den ærede Bestyrelse at tage Bestemmelse og lade os vide, hvad vi have at rette os efter; thi der kan ellers snart komme Vanskeligheder frem, naar vi skulle afgjøre det her. Herren, i hvis Gjerning vi ere dragne ud, vil ogsaa i dette Stykke lede og føre os ved sin gode Hellig Aand. Til Dig, o Herre, befale vi os med Liv og Sjæl. Amen!

Jeg har i den senere Tid begyndt at gaae lidt med Kateketen omkring til de omliggende Byer, ikke for at tale, men nærmest for at høre, hvad der bliver talet. Jeg lærer derved at forstaae, hvad de sige, som ikke altid er nogen let Sag, og dernæst bliver jeg ogsaa bekjendt med de Undskyldninger og Indvendinger, som de sædvanlig komme frem med. Jeg taler ogsaa undertiden et Ord, naar der er Leilighed, men kun naar Kateketen er ved Siden. Næste Gang, jeg skriver, haaber jeg at kunne berette Lidt herom.

Med Haandværksskolen gaaer det saa smaat, som det kan, ja her er næsten ingen Haandværksskole mere; men da Hr. Ochs har skrevet udførligt derom, vil jeg lade det være nok. Hjorth studerer Tamulisk.

I disse Dage afgaaer der en Expedition paa 10,000 Mand her fra Indien til Habessinien for at udfrie de 8 engelske Fanger, Theodorus har lagt i Lænker.

Det danske Missionsblad kunne vi ikke bestille paa Posthuset i Puttambaukam og ikke engang paa Posthuset i Madras, det maa forsendes fra Danmark. Jeg har tænkt paa, at naar det blev overdraget til en af Eleverne paa Missionsskolen, saa vilde han sende det regelmæssig, og det vil ikke tage nogen Tid for ham.

Inden Døre have vi det Gud skee Lov godt; vi have Guds Fred og Huus-Fred og mangle kun een Ting, og det er et Menneske, som kunde forestaae Huusholdningen og have lidt Omsorg for os tre gamle Pebersvende. Jeg har nylig havt gode Efterretninger fra Fyen, og vi maae snart til at gjøre Alvor af Sagen.

Vi ere Alle raske og leve vel, og den ærede Bestyrelse være hjerteligt hilset fra os Alle Bærer os i Deres Forbønner, og vi ville igjen bede for Dem, og Herren vil give Lykke til vor Gjerning.

Deres hengivne og med Christi Kjærlighed forbundne
P. Andersen.

56.

Fra Missionselev Thomsen i Bethanien
d. 24 Octbr. 1867.

Høiærværdige Dr. Kalkar!

Vi have modtaget Deres sidste Breve, for hvilke vi hjerteligt takke Dem. Ja, takket være De, kjære Dr. Kalkar, tilligemed Bestyrelsen, fordi De har imødekommet et Ønske hos os, som vi allerede i ikke saa kort Tid have følt Trang til at føre frem for Dem, det Ønske, som jeg i mit sidste Brev har udtalt til Dem, Ønsket om at blive ordineret. Det glæder mig rigtig meget at see, at Bestyrelsens og vore Tanker i saa Henseende ere de samme, og det er i det Hele taget noget af det, der allermeest styrker og opmuntrer mig i den for Kjødet ellers mindre fornøie-

lige Gjerning at erfare, at den ærede Bestyrelse og vi, som den har udsendt, kunne arbeide i een Kjærlighed og i een Aand i den Gjerning, hvori det har behaget vor Herre i det mindste hidindtil at give os Deel. Ja, „Enighed gjør stærk" ligesaa godt i den aandelige Krig mod aandelige Fjender, som i Kamp for Konge og Fædreland. Maatte derfor den ene Hellig-Aand stedse være et fast Bindeled imellem os! Det vil være vor fælles Styrke og Glæde og vor himmelske Faders Ære.

De har i Brevet til Andersen udtalt Ønsket om, at vi begge, eller i det mindste een af os, skulde ordineres til Hedningepræster, og i Deres Brev til mig beder De mig at tilkjendegive Dem mine Tanker og meddele Dem mit Hjertes Mening derom. Dette vil jeg gjerne gjøre.

Først vil jeg da bekjende for Dem, hvad jeg saa tidt og saa mange Gange har bekjendt for vor Herre, at jeg ingenlunde føler eller har følt mig værdig til ved Ordinationen at bemyndiges til at være en Guds Riges Huusholder paa Jorden, at jeg aldrig har kunnet forstaae, hvorfor den kjære Gud med en saa stærk Haand har draget mig til denne Gjerning, da jeg dog med et bøiet Hjerte og med Taarer i mine Øine maa føle og tilstaae, at jeg er den mest Uværdige iblandt de Uværdige til at forrette en saa høi og hellig, en saa svar og ansvarsfuld Tjeneste som den at være Guds Evangeliums Herold iblandt Hedningerne, og skjøndt jeg i mit Hjerte føler, at jeg ikke selv er værdig til at høre et Ord af det Fredens Budskab om Naade og Syndsforladelse, langt mindre værdig til at forkynde det for Andre. Men trods dette kan jeg med en god Samvittighed sige, at jeg, fra jeg blev optaget paa Missions-Skolen og indtil denne Dag, endnu aldrig har tvivlet om, at det var Guds Villie med mig, at jeg skulde blive, hvad jeg er, at Evangeliets Forkyndelse blandt Hedningerne var den Gjerning, den Opgave, han havde forelagt mig her i Livet. Ja, naar jeg undertiden i mørke Timer, sukkende ved Synet af min egen aandelige Ringhed, gruende ved Synet af Hedningernes grunddybe Fordærvelse og vigende tilbage for Gjerningens Storhed og Ansvar, har spurgt mig selv:

Kunde jeg med god Samvittighed og uden at synde imod Gud trække mig tilbage fra denne Gjerning? da har der i min Sjæl lydt et klart og bestemt: „Nei, Du har ikke begyndt denne Gjerning, før jeg sagde Dig til, Du kan ikke heller forlade den, før jeg giver Dig Lov.“ — Det er ikke mit Hjerte, som siger mig saadant (det siger snarere det Modsatte); men det er min Samvittigheds Vidnesbyrd i den Hellig-Aand.

Meget af det, jeg førte med mig hjemmefra, er svundet ind og sygnet hen; jeg mener mange af de store Forhaabninger, som jeg gjorde mig (men som dog ikke alle vare grundede paa Guds Ord, eiheller paa Erfaring), og megen af den Begeistring, som jeg følte (men som dog ikke var udelukkende den rene aandelige Iver), og meget af den Kjærlighed, som jeg havde (men som dog ikke alt var øst af den evige Kjærligheds Kildevæld), — er gaaet bort og har tabt sig. Med andre Ord, jeg er bleven afklædt noget af mit Eget, siden jeg kom til Indien; men hiint Vidnesbyrd og hiin Overbeviisning er kun gjennem alt dette bleven klarere og mere befæstet hos mig, og Gjerningen i sig selv staaer for mig stedse omgivet af den samme herlige Glands, hvori jeg saae den fra Begyndelsen af, da Gud først gav mig i mit Hjerte at drage til Hedningerne.

Derfor, da det nu ogsaa er Bestyrelsens Ønske, at jeg skal ordineres, vil jeg med dyb Erkjendtlighed modtage dette Tilbud og annamme den udvortes Besegling paa det Kald, hvortil Herren har kaldet mig.

Tanken om, hvorledes man skulde kunne blive ordineret, har i længere Tid beskjæftiget mig, og Andersen og jeg have oftere talt sammen derom. Jeg har imidlertid ingen egentlig Udvei seet til, at dette kunde skee, nu da vi ere saa langt borte fra Hjemmet; men har da tænkt som saa: Selv om vi ikke kunne blive ordinerede af nogen bestemt Mand, saa ere vi dog i Virkeligheden ordinerede derved, at baade Præster og Menighed i Hjemmet under Bøn og Guds Ords Formaning have udsendt os; thi om end Formen er lidt forskjellig, er Sagen selv maaskee dog den samme; selve Paulus og Barnabas synes at være blevne ordinerede paa

denne Maade. — Alligevel tvivler jeg ikke om, at Ordinationen ved en enkelt bestemt Mand, som brugeligt er at ordinere, vil kunne være os selv til Bestyrkelse i vort Kald; og at det vil være Missionen til Gavn, at det vil give den mere Fasthed, at det vil give Menigheden i Hjemmet et bedre Haab om Gjerningens Fremgang og at det vil være den en Glæde at vide, at den har ordinerede Udsendinge paa Hedningemarken, er jo aabenbart.

Saa bliver da Spørgsmaalet, ved hvem vor Ordination skal skee. Og der er vel kun een Vei at gaae (skjøndt jeg vilde ønske, jeg kjendte og kunde foreslaae en bedre), nemlig at bede Hr. Ochs ordinere os. Thi, som De siger, vil den engelske Biskop i Madras neppe gjøre det; og selv om han fandtes villig dertil, kan man dog ikke med en god Samvittighed gjøre Ed paa at ville lære i Overeensstemmelse med de 39 Artikler, der jo i nogle og det i vigtige Stykker afvige fra, hvad vi troe og bekjende.

Men nu er der, foranlediget ved nogle Udsagn af Hr. Ochs, et andet Spørgsmaal, som kommer frem hos mig; det er: hvad Løfte vil der blive forlangt, hvis han ordinerer os. Jeg haaber, at vor kjære Lærer, Hr. Pastor Fichs trøstefulde Ord til os kun ere et Udtryk for, hvad hele Bestyrelsen desangaaende mener, naar han i et Brev til os siger: „At I skulle blive nødte til at virke i en anden Aand og Skikkelse end den, som stemmer med Eders Kirke i Hjemmet, Eders Folks Aand, Eders egne Gaver og aandelige Opdragelse, det kan der jo ikke være Tale om.“ — Ochs har til Andersen udtalt det Ønske, at vi skulle benytte samme Ritual, som han bruger, den fra Tydsk oversatte Psalmebog og den gamle Bibeloversættelse af Fabricius. Jeg kan vel neppe forestille mig, at han skulde faae i Sinde at sætte vor Afbenyttelse af hine Bøger som en Betingelse for vor Ordination eller paa anden Maade sætte en Skranke for vor Frihed i saa Henseende; men ifald saa skulde være, har jeg nu sagt Dem hans Mening. Om jeg forøvrigt vil benytte en af de andre 2 nye Oversættelser af det nye Testamente og den nye ægte tamulske

Psalmebog, er jeg endnu ikke enig med mig selv om. Mig tykkes, det kan altid naae sig at tage en Bestemmelse derom, og at man gjør bedst i at lade det bero paa et senere Skjøn; og hvad Ritual angaaer, mener jeg, at vi vel nok skulle finde paa at indrette en passende Form, naar først vi faae Noget at forme. Er Livet der først, komme Klæderne nok (men ikke omvendt); ogsaa her gjælder det jo, at „Legemet er mere end Klæderne".

Dersom det altsaa er Bestyrelsens Ønske, at vi overhovedet skulle aflægge noget særeget Løfte ved vor Ordination, saa kunne vi jo kun henstille til Dem selv at affatte Bestemmelser derom. De vil undskylde, at jeg allerede i dette Brev paataler disse Ting, da Tiden, som De veed, jo ellers gaaer hen paa Grund af den langsomme Brevvexling, der kun kan finde Sted imellem os. Og det er min Bøn, at De, naar disse Ting ere afgjorte i Bestyrelsesmøderne, vil meddele os Deres Mening.

At vor lille Missionsgjerning forøvrigt giver den ærede Bestyrelse nok at tænke paa, og at Ledelsen af samme til sine Tider maa hvile tungt paa vor høitelskede Formand, Dr. Kalkars Skuldre, det er, hvad vi saa godt kunne forstaae. At vi selv, som ere udsendte, gjøre vort til at forøge Byrden, vide vi, og at der desuden endnu ere mange andre Omstændigheder ved vor Mission, som bidrage til at gjøre dens Ledelse vanskelig og svær, ere vi heller ikke blinde for. Men, elskede Fædre! det kan jo ikke være anderledes; det er jo ogsaa neppe anderledes for nogen anden Mission. Missionen er en Krigs-Affære, og som saadan ledsages den af meget, som hverken er fornøieligt eller let at tage imod. Vor Herre Jesus Christus, da han drev sin store Missionsgjerning hernede blandt os Dalboere, havde ogsaa fuldt op af Møie og Besvær og maatte gjøre mange bittre og tunge Erfaringer. Naar vi derfor ville gaae i hans Fodspor, kunne vi jo ikke vente os Andet. Gjerningen at indsamle Sjæle til hans Rige bliver dog lige herlig; og Overbeviisningen om, at vi ere Guds Medarbeidere, at han arbeider Haand i Haand og Side om Side med os og vi med ham, gjør mig saa frimodig og glad, at alle Bekymringer forstumme, og jeg hører kun Lovsangen af

hiin store Skare, som, indsamlet fra alle Verdens-Hjørner, af alle Hedninger og Folk, skal staae for Guds og Lammets Throne i al Evighed.

Er det den barmhjertige Guds Villie, at Gjerningen skal vedblive og faae Fremgang, saa komme de nødvendige Pengemidler nok; er det ikke hans Villie, hvad skulle vi saa bruge Pengene til? Vi kunne kun da bøie vore Ansigter i Støvet for vor Gud og bekjende, at vi er ubrugelige Redskaber. Imidlertid har han jo dog indtil denne Dag været med os Alle, hvorfor skulde han ikke fremdeles ville være med os. Ikke alene er Jordens Sølv og Guld (sandt Muld!) hans Eiendom; men ogsaa alle Hjerter ere i hans Haand, og han lede dem efter Behag. Var det ikke ham, som i gamle Dage paa et Øieblik gav Ægypterne et saa venligt Sindelag mod Israeliterne, at de frivilligt gave dem alle deres Sølv- og Guldkar, og har han ikke vidst at skaffe tilveie saa tidt og paa saa mange Maader?

Desuden, selv om det virkelig skulde blive Tilfældet, at jeg skulde blive nødsaget til at indskrænke mig noget og leve knappere, end jeg gjør, saa vil jeg dog for min Part ikke derover tabe Modet og er ikke tilsinds derfor at opgive Gjerningen eller trække mig tilbage fra den Kampplads, jeg i Jesu Navn har betraadt; thi Livet er kort, men Evigheden lang; og Arbeidet er lidet, men Frugten og Belønningen er herlig og stor.

De kan vide, at Hr. Ochs, da han hørte vi skulde ordineres, strax begyndte at forberede os dertil. Vi skulle have 3 Timer om Ugen. Vi have havt 2, i den ene Dogmatik, i den anden Pastoral-Theologi. Han siger, vi kunne blive forberedte paa et halvt Aars Tid.

Ønskende at Herren maa styrke og glæde Dem Alle, vil jeg slutte min Skrivelse denne Gang.

Deres hengivne

N. Thomsen.

57.

Fra Missionær Ochs i Puttambaukam

d. 26 Octbr. 1867.

Deres ærede Skrivelse af 11te Septbr. skynder jeg mig at besvare strax, da den indeholder vigtige Spørgsmaal. Gid Herren nu vilde lade mig ramme det, som tækkes ham og er hans Rige tjenligt.

For det Første vedkjender jeg mig med Tak at have modtaget en Vexel af 7de Septbr. paa Lstr. 152. 19. 2.

Et Uddrag af Regningen for Brødrenes Løn følger, for at De kunne see, hvorledes det forholder sig med de c. 480 Thl. og Brødrenes Kasser.

At Hjorth har udtalt sig meget stærkt mod Industriskolen, indseer jeg nu godt, og det vil ogsaa være Dem tydeligt af min Skrivelse angaaende ham. Han skrev imod den, inden han havde en Høvlebænk færdig og havde gjort et Forsøg, og dette ligesom ogsaa en Samtale, jeg havde med ham efter at have modtaget Deres Skrivelse, bestyrker mig kun i den Mening, at han med Forsæt hindrede Arbeidet for at blive fri for det. Hvad han her sagde om Hinduernes Uduelighed eller Artens Uskikkethed, har aldeles ingen Grund. Paa Hænder og paa Arbeide var der ingen Mangel, og deraf afhang nærmest Foretagendets Fremme. Hvad man kan udrette med forenede, om end svage Kræfter, har han ikke seet og ikke forsøgt, og hvad Stedet angaaer, havde vi kunnet faae Arbeide fra hele Cuddalore-Districtet, der er saa stort som Danmark; fra Steder, der ligge 100 Mile fra hverandre, er der kommet Bestillinger. Det er især Pengesagen, der voldte Utilfredshed. Lønnen blev lovet Hjorth for eet Aar, og der blev tilføiet, at hvis Skolen i et Aar ikke skulde bringe den forventede Nytte, skulde der indtræde en Forandring. Hvor stor Nytte der blev ventet og hvilken Forandring der skulde indtræde, er ikke udtalt; men Hjorth yttrede: at da man ventede af ham, at han skulde ernære sig selv, og det ikke var vist, om han det næste Aar fik nogen Løn, saa vilde han see sig om efter en anden Levevei, inden han var aldeles blottet for Penge. Hvis

det nu var Deres Mening, kan det vel ikke godt være anderledes. At Haandgjerningsskolen i eet Aar allerede skulde have indbragt saa meget, at Hjorths Løn kunde udredes deraf, lod sig ikke vente, da vi ikke vare i Stand til at gjøre store Udlæg; en nogenlunde god Binding til Dækning af det gjorte Udlæg og Noget tilovers til nye for at udvide Driften og saaledes gaae gradviis frem, indtil Skolen heelt kunde holde sig selv, kunde man derimod arbeide henimod her lige saa godt som paa andre Steder, naar Hjorth havde været den rette Mand, d. v. s. havde havt den nødvendige Selvfornægtelse, Udholdenhed og Taalmodighed; men han talte allerede om større Løn og om, at han tænkte paa at gifte sig, hvilket Altsammen var noget for tidligt. Da Drengene komme saa tidligt ud af Børneskolen, fordres der nødvendigt, at de lære et Haandværk; heller ikke maae de gaae ledige. Jeg lader dem derfor igjen arbeide under en Indfødt, som jeg gjorde, inden Hjorth kom; vistnok lære de ikke saa meget, som af en Europæer, men dog saa meget, at de kunne tjene deres Brød. Hjorth vil udføre sin Plan og gaae til Jernbanen, der bliver aabnet her i Nærheden. Værktøiet, som er anskaffet paa Missionens Bekostning, forbliver naturligviis her. Har De faaet en Fortegnelse derover af ham?

Det meest vigtige Punkt i Deres Brev angaaer Brødrenes Ordination, Begges eller den Enes. Det er mig kjært, at De sætter det Samme i Bevægelse, som jeg ogsaa havde tænkt paa. Om Broder Andersen har jeg allerede skrevet til Dem, at han forstandig og villig gaaer ind paa Alt og gjør sig Umage for ved sin ydre Færd at erhverve sig et godt Vidnesbyrd hos dem, der kjende ham, og jeg seer ingen Hindring for, at han kunde blive ordineret. En Duelighedsprøve skulde vel ogsaa for Formens Skyld gaae forud for Ordinationen, og jeg vil endnu indtil Paaske undervise Brødrene. Til den Tid imødeseer jeg Deres nærmere Bestemmelser.

For Broder Thomsen kunde det være godt, at han fik mere Tid til at modnes; han er flere Aar yngre end Andersen, heller ikke ere tre ordinerede Missionærer nødvendige for Øieblik-

ket, og Ordinationen vil ogsaa have en Forøgelse af Missionsudgifterne til Følge ved Tillæg til Lønnen. Imidlertid vil der maaskee for ham kunne findes en særlig Virkekreds, som han vil foretrække.

Det tredie Punkt er Opløsningen af Forholdet mellem den danske Regjering og Leipziger-Selskabet. Først skal jeg forsøge angive Værdien af Kirkerne, Bygningerne og Markerne, og bemærker herved, at de ikke kunne anskaffes for den Sum, heller ikke denne ved Salg kunde indkomme til Missionsøiemed, men at de netop nu til Brug maa ansees at være saa meget værd:

a. I og ved Trankekar:

1)	Jerusalems Kirke	Rup.	20,000.
2)	Præstegaard med Have	—	4,500.
3)	Mindre	—	1,600.
4)	Seminariebygning med Have .	—	7,500.
5)	Den store Missionshave	—	600.
6)	Kapellet i Vellipaliam	—	300.
7)	do. i Sandirapathi . . .	—	250.
8)	do. i Periamanikkrapangel	—	250.

b. I Poreior:

1)	Bethlehems Kirke med Have . .	—	6,000.
2)	Mark	—	200.
3)	Papiirsmølle og 3 andre Skoler	—	800.
		Rupier	42,000.

Ved Opløsningen af Forholdet kommer det noget an paa, hvorledes Overeenskomsten lyder; saavidt jeg veed: saaledes, at den danske-Missionseiendom i Trankebar frit skal være til Leipziger-Selskabets Brug, saalænge det driver Missionen.

Om ogsaa den danske Missionseiendom (Pengene) i Kjøbenhavn er tilsagt det paa samme Maade, veed jeg ikke. Ere begge Dele tilsagte det paa samme Maade uden nogen Termin og uden nogen anden Betingelse end den, at det driver Missionen, vil unægtelig ikke Noget kunne skee fra Regjeringens Side, saalænge

denne Betingelse opfyldes. Ved Legaterne maa der ogsaa lægges Mærke til deres Formulering; ere de til den danske Mission i Trankebar, saa har denne ophørt at være til; ere de til den danske Mission i Ostindien, saa er denne nu her; dog maae man ogsaa tage den Tanke, i hvilken Legaterne ere stiftede, i Betragtning. Hvis baade fast Eiendom og Penge efter Overeenskomsten ere overladte til Brug, vil saa Leipziger-Selskabet gaae ind paa det Forslag, at opgive de Sidste mod at erholde Eiendomsret over de Første, og ikke snarere sige: vi have Brugen af begge, saalænge vi drive Missionen, og hvis vi ophøre at missionere, hvad nytter da Eiendomsretten eller selv Eiendommen os? Dog Leipzigerne tænke maaskee anderledes, og Forslaget kan jo altid gjøres dem. Director Hardeland ventes, hører jeg, i November til Indien.

Idet jeg ønsker Dem al Guds Velsignelse og forsikkrer Dem om Høiagtelse, forbliver jeg

Direktionens lydige Missionær
C. Ochs.

58.

Fra Missionær Ochs

d. 9 Novbr. 1867.

Jeg maa bede om Forladelse for, at jeg ikke tidligere har udtalt mig om det i Deres Skrivelse af 15de Juni udtalte Ønske angaaende Overdragelsen af Stationen. Aarsagen til min Tøven var den, at jeg ventede et Svar med Hensyn til min Skrivelse af 20de Novbr. f. A. af de lauenborgske Venner. Dette Svar kom først d. 23de August, og jeg raadførte mig angaaende Affattelsen af et Document med en retskyndig Ven, fra hvem jeg først fik Svar d. 26de Octbr.

Jeg har rigtignok allerede tilsendt Dem en Concept til et Document, i hvilket jeg erklærede min Beredvillighed til at overgive Dem Stationen ubetinget. Dette gjorde jeg i det Haab, at der ogsaa toges Hensyn til mine Ønsker, som udtaltes i min Skrivelse af 20de Novbr., og med den Bemærkning, at saafremt

Selskabets Stilling ikke maatte tilstede for Øieblikket at gaae ind paa dem, da at vente med at overtage den. De svarede derpaa, „at Directionen ikke kan paatage sig Forpligtelser i denne eller hiin Henseende", men bemærker ogsaa: „at De vilde frivillig yde Alt, hvad Humanitet og Hensyn paa mit troe Arbeide anbefaler." Vel kunde dette Løfte, naar det toges i liberal Betydning, være nok for mig, men da dette ikke indeholder noget Bestemt, saa maa der derved bemærkes:

at i dette foranderlige og usikkre Liv ogsaa Personerne i en Missionsbestyrelse efterhaanden skifte og derved ogsaa Tankesættet forandrer sig; at et i almindelige Udtryk givet Løfte, om det endog da maatte ansees for bindende, kan være underkastet forskjellig Fortolkning; at der hverken er Præcedentser (ɔ: foregaaende Bestemmelser), efter hvilke man kan rette sig, heller ikke ere der opstillede Regler, som kunne tjene som Norm; at jeg ikke kan beraabe mig paa en lang Tjenestetid, i hvilken jeg har staaet i Forbindelse med Selskabet, og at jeg saa meget mere maa ønske, at Stationen, som ved mig kommer til Selskabet, maa tages i Betragtning.

Jeg vilde, dersom det kun angik min Person, ikke sørge for den Dag imorgen og ubetinget overgive Stationen; men den Pligt at sørge for Mines Fremtid saa godt som jeg kan, gjør det ønskeligt for mig, at de af Dem i Almindelighed givne Tilsagn blive contraktmæssigt bestemte og udtrykte. Det, som henstilles til Deres Bestemelse, er i Grunden intet Andet, end hvad der udtales i en ubestemt Form; saa meget mere haaber jeg, at ogsaa De tager Hensyn til mit Ønske og at De giver Deres Samtykke til det medfølgende Document*).

---

*) Oversættelse af det engelske Udkast.

Jeg Christoffer Carl Ernst Ochs, for Tiden Missionær i det Evangelisk-Lutherske kjøbenhavnske Missionsselskabs Tjeneste, erklærer herved, at jeg overdrager til dette alle mine Rettigheder til de rørlige og urørlige Eiendomme, nu tilhørende den Protestantiske Missions Station i Landsbyen Puttambaukam i Districtet Syd-Arcot og Zillet of Cuddalore i Præsidentskabet Madras, hvilke rørlige og urørlige Eiendomme nu sidst

Den ovenomtalte Ven, Dommeren i Cuddalore, tilbød at opsætte det her formulerede Document, som nu følger vedlagt i Concept, hvilket da, naar De godhedsfuld har antaget det, maa udfærdiges, forsynet med det nødvendige Stempelpapiir samt en Liste over den forhaandenværende Eiendom og min Underskrift.

Med Ønsket om alt Godt fra Herren forbliver jeg

Deres med Høiagtelse hengivne Missionær

Ochs.

59.

Til Missionær Ochs

d. 16 Novbr. 1867.

Det var nogle bedrøvelige Efterretninger, De meldte os, kjære Hr. Ochs, i Deres Brev af 21de Septbr., og vi have givet Hjorth Afsked og tilskrevet ham, at han, 6 Uger efter Modtagelsen af vor Skrivelse, har at forlade Stationen. Alt Værktøi forbliver paa

---

ere registrerede i mit Navn i bemeldte Distrikts Registrations-Protokol; denne Overdragelse skeer paa følgende Betingelser:

Da fornævnte Missionsstation er bleven oprettet af mig og den dertil hørende Eiendom anskaffet ved Midler, der vare stillede til min Raadighed for at stifte et Vaisenhuus paa Stationen, er jeg villig til at overgive den omtalte Station og dens Eiendomme paa den Betingelse, at bemeldte Missionsselskab overholder den Overeenskomst, paa hvilken Selskabet indlod sig med mig, da jeg blev dets Udsending, hvilken Overeenskomst lyder som følger:

1) At min Løn, som lovet, skal beløbe sig til 1600 Rdl. aarlig, der skal udbetales mig forud for det løbende Kvartal.

2) At ved Reiser i Missionsanliggender eller paa Grund af ved Lægeattest godtgjorte Sygdomstilfælde alle mine og min Families Udgifter skulle afholdes af Selskabet.

3) At Selskabet skal yde mig behørig Understøttelse til at sende min Familie hjem, hvis Sligt skulde vise sig nødvendigt, og tillige være mig behjælpelig ved mine Børns Opdragelse.

4) At Selskabet, hvis jeg, medens jeg er i dets Tjeneste, skulde blive syg og derved ude af Stand til at varetage mine Pligter, yder mig en tilstrækkelig Understøttelse.

5) At Selskabet, i Tilfælde af min dødelige Afgang i dets Tjeneste, tilbørlig forsørger min Kone og Familie.

Stationen under Deres Opsigt og Ansvar, ligesom det skulde være betegnet med det Mærke, at det tilhører den danske Mission.

Vi have fattet denne Beslutning for at hævde Deres Autoritet, fordi De maa have Ledelsen, og vi ikke ville taale nogen Strid paa Stationen. Forøvrigt beroer det jo paa Dem, om De vil forsone Dem med Hjorth og gaae i Forbøn for ham, dog under den Betingelse, at han nøiagtig overholder den ham medgivne Instrux og gaaer i sig selv. Det er ikke muligt for os, som ere saa langt borte, at undersøge Sagens Beskaffenhed; jeg har oftere og senest i mit Brev af 11te Septbr. lagt Dem som den ældre og erfarne Missionær paa Hjerte at omgaaes mildt med de Yngre, for at den gode Forstaaelse imellem dem maatte bevares, og der ikke gives Hedningerne nogen Forargelse. Jeg er ogsaa overbeviist om, at De vil gjøre Alt, hvad De formaaer, for at forebygge et Brud.

Thomsen synes mig at være en meget dygtig ung Mand,

Skulde Selskabet være villigt til at gaae ind paa disse Betingelser og paa en lovgyldig Maade erklære sit Samtykke dertil, erklærer jeg for mig og alle mine Efterkommere, at al min personlige Deelagtighed holder op, og bestemmer, at Missionsselskabet i Kjøbenhavn skal eie og besidde føromtalte Eiendom med fuld Ret til at sælge eller overdrage den i vedkommende Missions Interesse.

Jeg er villig til at lade bemeldte Eiendom, efter den i de Brittisk-Ostindiske Besiddelser gjældende Lov af 1866, i Distriktsprotokollen tilskjøde det danske Missionsselskab.

(Til Sammenligning aftrykkes her:)

Udskrift af Forhandlingsprotokollen 1864, S. 2.

I Forhandlingen med Missionær Ochs om Forholdet mellem ham og Missionsbestyrelsen ved hans Indtrædelse i det danske Missionsselskabs Tjeneste, foretoges og vedtoges Følgende:

a) Ochs meddelte flere Skrivelser fra Mecklenborg (flere Steder der), Holsteen, Sachsen (flere Steder der), Slesvig, Lübeck o. a., hvori de Missionsvenner, der hidtil have støttet ham, udtale deres Glæde over og Samtykke til Foreningen med det danske Missionsselskab.

b) Ochs tilbød det danske Missionsselskab de paa hans Station værende Bygninger og Marker, som vare anskaffede for de ham hidtil til Missionens Brug ydede Bidrag. Missionsbestyrelsen vedtog imidlertid, at de Bygninger og Marker, som for Øieblikket hørte til Sta-

og jeg har, siden han kom til Ostindien, faaet ham endnu kjærere. Det kommer jo an paa, at den, som har Ledelsen af Missionen i Bethanien, forstaaer at holde den vise Middelvei imellem Hævdelsen af sin egen Autoritet og Eftergivenhed og Hensynstagen til Andres Eiendommelighed. At Drengene af Skolen slutte sig til de unge Udsendte, synes mig meget ønskeligt; De vil, kjære Hr. Ochs, vide at skaffe Rum dertil, og ikke indskrænke Brødrene formeget i denne Henseende.

Thomsen ønsker sig et Kjøretøi, for at Brødrene kunne see sig lidt om, da de saa længe have været bundne til eet Sted; vi ville ogsaa gjerne tilstaae ham dette, men ønske dog først at indhente Deres Mening. At Thomsen og Andersen ikke ville reise nogetsteds uden Deres Samtykke, forstaaer sig af sig selv.

Der var endnu Et og Andet at omtale, men dertil fattes mig nu Tid og Sindsro. Jeg slutter med de bedste Ønsker for Dem, Deres Gjerning og Deres Huus.

---

tionen, skulde blive i Missionærens Værge, men at Reparationen fra 1864 af skulde afholdes for vort Selskabs Regning.

c) Efter Forslag af Ochs vedtoges det, at saafremt han til Missionens Udvidelse og Bedste fandt det hensigtsmæssigt at erhverve en eller anden Jordeiendom, som kunde anvendes til med Fordeel at beskjæftige omvendte Hinduer, saa stod det ham frit for at anvende til dette Øiemed en Sum af indtil 500 Rdl., som han maatte anvise paa Missionsselskabets Kasse.

d) Ochs's Løn fastsættes til 1600 Rdl., som udbetales kvartaliter forud. Til Brug for Missionen anvises ham 1000 Rdl. for det første Aar at betale kvartaliter forud.

e) Det vedtoges, at Ochs skulde modtage af Kassereren første Kvartals Løn med 400 Rdl., til Udgifter til Missionen 250 Rdl., samt i Reiseomkostninger 525 Rdl., tilsammen 1175 Rdl. Herefter anvises Pengene i Madras.

f) Hr. Ochs erklærede at ville give hvert Kvartal en Beretning om Missionens Tilstand og Udvikling. Een Gang hvert Aar, ved Slutningen deraf, afgiver han en Afregning over de Udgifter, der ere medgaaede til Missionen.

g) Det vedtoges, at saafremt Ochs skulde afgaae ved Døden, vilde det danske Missionsselskab understøtte hans Efterladte.

60.

Til Missionselev J. Hjorth

d. 16 Novbr. 1867.

Bestyrelsen for det danske Missionsselskab har i sit d. 13de d. M. afholdte Møde besluttet at entledige Dem, Hr. J. Hjorth, fra dets Tjeneste, saaledes at De 6 Uger efter dette Brevs Modtagelse forlader Stationen. Bestyrelsen forbeholder sig at fordre tilbagebetalt, hvad Deres Underviisning og Udsendelse har kostet. Det af Bestyrelsen anskaffede Værktøi, for hvilket De er ansvarlig, forbliver paa Stationen under Hr. Ochs's Opsyn, og afleveres af Dem ved Deres Afreise. De har fra først af viist Ulydighed imod Deres Foresatte. Da vi tilstod Dem nogle faa Ugers Ophold i London, har De brugt den dobbelte Tid, ligesom De langt overskred den Sum, som vi havde bestemt til Anskaffelsen af Værktøi. Dette have vi dog overseet og tilgivet.

Strax efter Deres Ankomst til Stationen Bethanien har De sat Dem i et Forhold til Hr. Ochs, som ikke stemmer med Deres Instrux § 2:

„Hjorth staaer i det danske Missionsselskabs Tjeneste og maa rette sig efter de Bestemmelser, hvilke Bestyrelsen vedtager, samt efter den Anviisning, som Missionæren paa Stationen, der har Ledelsen (Ochs) maatte give ham."

De har erklæret ham, at han Intet havde over Dem at sige, at De vil være uafhængig o. s. v.

De er bleven udsendt, som det hedder i Deres Instrux § 1: „som Medhjælper ved Missionsstationen i Bethanien (Puttambaukam), for at undervise Børnene i Haandarbeide og gaae Missionen tilhaande i hvad der udkræves til Stationens Vedligeholdelse."

De har erklæret, at De ikke vil arbeide som Haandværker, at De vil være Missionær, og har ikke engang faaet Høvlebænkene færdige, samt i lang Tid Intet bestilt.

Det hedder i § 4: „at Forandringer i Hjorths Stilling kan

ikkun skee, efter at der derom er brevvexlet med Missionæren paa Stationen."

De har erklæret, at De vil søge Dem en Ansættelse ved Jernbanen.

Bestyrelsen vil ikke indlade sig paa at foreholde Dem Deres andre Overtrædelser af de Bestemmelser, hvilke ere Dem medgivne, og hvilke De har understrevet med de Ord:

„Disse af den ærede Bestyrelse vedtagne Bestemmelser vil jeg undertegne og med Guds Hjælp i alle Maader rette mig efter og overholde."

De staaer Herren til Ansvar for Deres Afvigelser; Bestyrelsen kan ikke bruge en Udsending, som viser, at han mangler de første Betingelser for at arbeide i Guds Riges Tjeneste: et omvendt og lydigt Hjerte. Den maa derfor afskedige Dem.

Til ovenstaaende officielle Skrivelse vil jeg i mit eget Navn tilføie: De vil let kunne indsee, hvilken Sorg det er for mig og de andre Herrer af Bestyrelsen, at vi maa gribe til ovenstaaende Bestemmelse, og at den Frygt, som vaktes med Hensyn til Dem, ikke var ugrundet. Men vi kunne ikke tilstede, at vore Udsendinge handle lige imod, hvad De for Guds og Menneskenes Öine have lovet, og imod de Bestemmelser, som efter den modneste Overveielse ere vedtagne. Hr. Ochs kan have sine Feil; men naar de Unge ikke bære hinandens Skrøbeligheder, saa due de jo aldeles ikke til at tjene Herren. Strid paa Missionsstationerne er det Forargeligste og en stor Hindring, ja den allerstørste for Guds Riges Udbredelse, da Udsendingene jo allermeest maae vise, at de ere blevne nye Mennesker, som kunne omgaaes med hverandre med al Langmodighed. Det er jo ogsaa aldeles nødvendigt, at En maa have Ledelsen, og at ham maae de Andre underordne sig, indtil De kunne vorde selvstændige. Hvo, som ikke forstaaer at bære det lidet Kors, hvorledes skulde han kunne bære det større?

Jeg vil ikke bebreide Dem den Ukkjønsomhed og Utaknemmelighed, De har viist os, men jeg vil lægge Dem alvorligt paa Sinde, at gaae i Dem selv, afbede Deres Synd hos Gud og

vende om til ham. Dersom De alvorlig vil omvende Dem og bede Gud om Forladelse, da var det en Vinding for Dem. — Om Directionen i saa Fald tager sin Beslutning tilbage, det kan jeg naturligviis ikke sige; det vil beroe paa, hvad Hr. Ochs derom skriver til os. Under de nuværende Omstændigheder, og saa længe Deres Øine ere saa forblindede, at De ikke kjender de første Betingelser for en Udsending, kan De naturligviis ikke være i vor Tjeneste. At Gud vil give Dem Forstandens oplyste Øine og et Hjerte, der lader sig bevæge ved hans Naade, derom beder jeg, uagtet al den Sorg, De har voldt mig.

61.

Til Missionselev Thomsen

d. 16 Novbr. 1867.

Da der ikke er Anledning til et udførligt Brev, vil jeg, min kjære Thomsen, kun lade Dem vide:

1. At vi ville tilstaae Dem et Kjøretøi, saafremt Hr. Ochs ikke har Noget derimod, hvorom jeg beder Dem at tale med ham.

2. At De og vor kjære Andersen ikke, saalænge De staae under Ochs, kan reise nogetsteds uden at indhente hans Samtykke.

3. At De naturligviis selv maa føde de Kreaturer, hvilke skulle trække Vognen.

4. At vi nok skulle besørge en Bøsse kjøbt til Dem, men det vil have Vanskelighed med at faae den over til Dem.

Hr. Ochs kan have sine Særheder, men disse ere dog vist ikke andre, end at man kan finde sig i dem; jeg haaber og venter det af Dem og vor Ven Andersen, indtil De kunne blive selvstændige. Jeg gad nok vide, hvormange Missionærer der efter 24 à 26 Aars Arbeide i Ostindien ikke blive aldeles opslidte og ubrugelige. Lader os mindes Apostlens Ord: „Bærer hverandres Byrder, og opfylder saaledes Christi Lov." Fordi Hjorth ikke vilde dette, have vi afskediget ham. Husk

paa, at der herfra opsendes Bønner til vor Herre og Frelser for Dem.

62.
Til Missionær Ochs
d. 20 Decbr. 1867.

Indlagt have vi den Fornøielse at sende Dem, kjære Hr. Ochs, en Vexel paa Lstr. 169 11 Sh. 1 P. . . . .

Dermed er vor Kasse saa godt som udtømt for iaar. Deres tydske Venner sende yderst Lidt til Missionen; vor kjære Ven Gentzken er bleven ganske modløs. Skulde der med Enden af dette Aar indkomme mere, ville vi opfylde Deres Ønske med Hensyn til Kirkebygningen, der iøvrigt slet ikke tiltaler os.

Jeg haaber, at mine Breve af 16de Novbr. nu ere i Deres og Hjorths Hænder. Vi holde bestemt derpaa, at han, som under 15de October d. A. har tilskrevet os et meget uærbødigt Brev, sex Uger efter Modtagelsen af vore Breve forlader Stationen, og at De modtager og bevarer det Værktøi, som vi have anskaffet for Stationen. Kunne vi idetmindste ikke udrette dette hos vore Udsendinge, at de ere lydige mod vore Forskrifter, saa kunne vi, der maa bære baade de aandelige, de oeconomiske og de andre Byrder, slet ikke lede Missionen. Vi komme snart til at holde vort Høitidsmøde paa Helligtrekongersdag, ved hvilket en af vore fortrinligste Prædikanter i Kjøbenhavn, Provst Dr. Fog, vil prædike. Herren give sin Velsignelse dertil!

Om den vigtige Sag, Ordinationen af Brødrene, skal jeg nærmere tilskrive Dem. Imidlertid hils de kjære Brødre og sig dem, at vi bære Dem i vort Hjerte.

Dette Brev vil ikke komme til Ostindien førend længe efter Juul; jeg kan dog ikke undlade at ønske Dem Alle, baade i Huus og Gjerning, Guds Velsignelse.

De skriver os vel til, naar den store Kiste, som vi have afsendt over England, og for hvilken vi have betalt meget i Fragt, er ankommen, ligesom De vel ogsaa snart vil have det ofte om-

talte Document (om Overdragelsen af Stationen) i Orden. Gud bevare Dem Alle i sin Naade!

63.
Fra Missionær Ochs
d. 13 Januar 1868.

Vor Herre Jesu Christi Naade være rigelig med Dem i det nys begyndte Aar!

Til min hermed følgende Kvartalsberetning har jeg Noget at tilføie, hvortil Deres nylig ankomne Brev af 16de Novbr. giver mig Foranledning.

Deres Skrivelse til Hjorth er destoværre ankommen, da han allerede havde forladt Stationen. Hans Bortgang er ikke, som De efter Deres Skrivelse synes at antage, foranlediget ved nogen Strid. En saadan fandt ikke Sted. Hjorth udtalte sig flere Gange om sin Stilling til Selskabet og til mig, et venskabeligt Forhold blev derved ikke afbrudt, naar man ogsaa af hans Optræden imod mig, hvorom jeg har berettet Dem, kan slutte, at han vilde hidføre et Brud for at blive fri for Sagen. Paafaldende var det mig, at han strax i de første Dage, han var her, førend han endnu kunde have en Dom om vor Gjerning og om den Arbeidsskole, der var paatænkt, talte om at begive sig til Pondicherry eller et andet Sted for at see sig om Arbeide. Jeg bemærkede derfor allerede i min Skrivelse af 5te Februar, at Hjorth ikke syntes at være klar over sin Stilling, og tillod mig under 10de April det Spørgsmaal, om Hjorth ligesom de andre Missionærer fik sin Løn i Missionen og følgelig skulde anvende hele sin Tid til dens Tjeneste. Om dette Punkt vilde han have Sikkerhed.

I Begyndelsen af November talte Hjorth igjen med mig; han sagde, at han havde spurgt Dem ad, om De vilde give ham hans Løn for næste Aar*), og De havde vel tilskrevet ham, men ikke svaret ham derpaa. Da han nu kun havde lidt Penge, saa vilde han, førend disse gik tilende, see sig om en anden Plads;

*) Herom indeholder Archivet ikke det Mindste.

thi han kunde ikke være ganske uden Midler. Jeg sagde til ham, at han til enhver Tid igjen kunde tage fat paa Arbeidet i Skolen, som han havde hørt op med, men Spørgsmaalet om hans Løn kunde jeg ikke besvare ham. Derfor besluttede han at gaae. Da jeg saae, at han havde besluttet sig dertil, udstedte jeg ham et Vidnesbyrd, saa godt som jeg kunde, og forskaffede ham ogsaa en Anbefalingsskrivelse og gjorde, hvad jeg kunde, for at lade ham drage bort i Fred og saaledes lette ham Tilbagekomsten, som fra min Side altid staaer ham aaben.

Jeg vil ikke sige, at Usikkerheden om hans Løn har været den eneste Grund til Hjorths Bortgang; men den gav ham Foranledning dertil. Det kan være, at Puttambaukam ikke behagede ham som et Sted, der ikke tilbyder nogen Fornøielse, saaledes som unge Mennesker gjerne vil have det; Stæder som Madras og Pondicherry have i denne Henseende noget mere Tiltrækkende. Han har faaet Noget at bestille i Madras og har tilskrevet mig engang derfra. Hvad Indtryk Deres Skrivelse har gjort paa ham, veed jeg ikke.

Hvad de to andre Brødre angaaer, saa blive de ligesaa lidt som Hjorth indskrænkede. Underviisningstimerne i Skolen, 1 eller 2 daglig, kunne de vælge sig til hvad Tid og hvormange de ville; desuden har jeg bedet dem om skifteviis at være tilstede ved den ene eller den anden af de daglige Morgen- og Aftenandagter; ogsaa har jeg maattet udtale det Ønske for dem, at de vilde bivaane Søndags-Gudstjenesten om Formiddagen, ikke for deres egen, men dog for Menighedens Skyld, der gjerne griber Leilighed til at undskylde sin Efterladenhed; i alle andre Ting ere de uindskrænkede og deres egne Herrer. Det forstaaer sig, at som hver Kirkeorden kræver det, de ikke have Lov til at bruge andre end de indførte Bibeloversættelser, Liturgier eller andre Bøger i officielle Handlinger. Fremdeles ønskes der:

„At Drengene maae slutte sig til de unge Udsendinge"; ikkun maa en saadan Tilslutning ikke stride imod Skolens Orden. Hindudrengene ere meget tilbøielige til at bruge et eller andet Paaskud til at blive borte fra Underviisnings- og Arbeidstimerne.

Naar Brødrene i Fritimerne vilde beskjæftige sig med dem eller bruge dem til nogen Tjeneste, er der ikke Noget iveien. Meget kjært er det mig, naar De vil tilstaae Brødrene et Kjøretøi. I min Skrivelse af 7de October f. A. har jeg anbefalet Broder Andersens Begjæring derom og vilde have gjort det Samme for Thomsen, dersom han havde givet mig Anledning dertil; det kan jeg nu gjøre, da De ønsker at erfare min Mening. I andre Missioner i Indien forholder det sig saaledes, at man tilstaaer Missionærerne Underholdning af et Kjøretøi, men at de selv anskaffe sig det. Det Første, Underholdningen, kunne Brødrene med deres ringe Løn ikke selv bestride, og til det Andet, Anskaffelsen, have de ikke Penge tilovers. For at de nu kunne komme til et Kjøretøi, vilde jeg bede Dem at tilstaae dem det Første og give dem et Bidrag til det Andet. Jo snarere de kunne komme i den egentlige og selvstændige Missionsvirksomhed, desto bedre er det for dem.

Fra Madras er der indkommet en Underretning om, at en Kasse*) er ankommen med Forlangende om, at vi skulle angive Indhold og Værdi, for at den uaabnet kan komme igjennem Toldhuset; vil De have den Godhed at bemærke det for Fremtiden ved andre Sendelser og angive begge Dele kun i Almindelighed.

Director Hardeland er, som De veed, i Enden af November ankommen til Madras.

Brødrene befinde sig vel og anbefale sig tilligemed min Hustru med Ønsket om Guds Velsignelse for Dem og Deres.

64.

Til Missionær Ochs

d. 12 Febr. 1868.

Jeg har, kjære Hr. Ochs, opsat det at tilskrive Dem, fordi jeg ventede at faae Underretning fra Dem, om de d. 20de Decbr.

*) indeholdende Gaver til Vaisenhuusbørnene fra Kvindeforeningen (cfr. Dansk Missionsblad 1868, S. 110).

f. A. affendte Penge rigtig ere ankomne. Da dette maaskee trækker for langt hen, vil jeg dog ikke længere lade Dem vente paa Efterretninger fra os.

Vi ønske, at begge Brødrene, Andersen og Thomsen, skulle ordineres; vel er, som De i Deres Skrivelse af 26de October f. A. bemærker, Thomsen yngre end Andersen, dog synes os hans aandelige Begavelse at give ham Fortrin, saa at han kan staae ved Siden af vor kjære Andersen; det vilde ogsaa svække hans Frimodighed, saafremt hans Læreaar skulle vare endnu længere. Det er en Selvfølge, at Brødrene, naar de ere blevne ordinerede, maae komme til at staae i et friere Forhold til Dem, idet De vel altid beholder Ledelsen af Missionen, men de Unge komme til at gjøre Reiser for at forkynde Evangeliet og vinde Sjæle for Herren. Jeg er ganske enig med Dem i, at for Formens Skyld en Examen maa gaae forud; De vil dog ogsaa i denne Henseende tage Hensyn til vore unge Venners Standpunkt. Hvorvidt vore Pengeforhold tilstede en saadan Udvidelse af Missionen i Ostindien, derom skal jeg udtale mig i en Skrivelse til vore unge Venner Andersen og Thomsen.

Angaaende det sørgelige Tilfælde med Hjorth, kan jeg ikke sige Andet, end at ihvorvel det mislykkede Forsøg med ham har været meget smerteligt for Bestyrelsen, saa vide vi jo af egen Erfaring, at Synden er Folkets Fordærvelse. Det vilde ogsaa være en Daarlighed at indbilde sig, at Uenigheder, Skrøbeligheder og Synd ikke ligesaa godt findes paa Missionsstationerne som i Hjemmet. Det falder mangen Ældre meget svært at finde sig i yngre Medhjælperes Eiendommeligheder, og mangen yngre, endnu ikke retteligen omvendt Mand, har meget vanskeligt ved aldeles at underordne sig en Ældre. De ønsker, at Arbeidsskolen maatte fortsættes under en Indfødts Opsyn, og yttrer, at De vil indestaae for, at den i saa Tilfælde ikke skal koste os Noget. Bestyrelsen giver gjerne sit Samtykke til dette Forsøg, for at de hinduiske Drengebørn ogsaa kunne lære at fortjene deres Brød og ære det christelige Navn ved deres Flid.

Af Deres Brev af 9de Novbr. 1867 og det medfølgende Concept til et Overdragelsesdocument af Stationen til det danske Missionsselskab see vi, at De atter opstiller de urimelige Fordringer, som De har tilladt Dem i Deres Brev af 30te Novbr. 1866, og som vi i vor Skrivelse af 16de Febr. 1867 have tilbageviist. Jeg vil ikke skjule for Dem, at Bestyrelsen har følt sig meget ubehageligt berørt ved de igjen opstillede, af os saa bestemt tilbageviste Fordringer. Det synes, at De i disse saa Aar, i hvilke De er traadt i Forbindelse med os, endnu ikke har villet indrømme, at vi dog ere Deres Foresatte og have gjort meget for Dem. Fra dette Dieblik af tale vi slet intet mere om Overdragelsen af Stationen. De maa i denne Henseende handle, som De vil forsvare det for Herren; vi ville for Fremtiden ikke lægge nogen Vægt paa at erholde Bygningerne.

Jeg ønskede gjerne hvert Aar at erholde en Fortegnelse paa Børnene og paa Menighedsmedlemmerne.

Fra Tydskland og Deres Venner der høre vi slet Intet; den kjære Gentzken er meget nedslaaet over, at der indkommer saa lidet til Bethanien fra Tydskland.

65.

Til Missions-Medhjælper Andersen i Ostindien
d. 20 Febr. 1868.

Nu have vi fundet en rar christelig Familie, Toldcontrolleur Christiansen, som boer, hvor Missionsskolen har været paa Blegdamsveien, som er villig til at modtage Deres Forlovede, kjære Andersen! og jeg har tilskrevet hende om det, samt at Missionsselskabet betaler hendes Ophold i Kjøbenhavn; thi jeg vil, at De og hun skulle spare Deres lille Formue, som De godt kan behøve, naar De blive gifte. Tak for Deres sidste Brev, der har glædet os meget.

Naar nu De og Thomsen blive ordinerede, hvorom jeg har tilskrevet Hr. Ochs, saa er det en Selvfølge, at De ville komme til at staae i et friere Forhold til ham, eftersom Læreaarene for-

saavidt da maae ansees at være forbi, og at De da maae gjøre Reiser for at prædike Christi Evangelium og arbeide for at vinde Sjæle for Herren. De vil da ogsaa behøve en større Løn end hidtil. Herom vil jeg i al Oprigtighed tilskrive Dem, hvad jeg har tænkt. Vi ville efter Evne forøge vore unge Venners Løn og understøtte Dem til Reiser; men da De veed, at vore Midler ere indskrænkede, saa have vi ogsaa det Haab, at De vil med Hensyn til de forventede Udgifter have for Øie at anvende den omhyggeligste Sparsomhed. Der skal i denne Henseende herske et frit Tillidsforhold imellem os, som det sømmer sig mellem christelige Fædre og Sønner. Jeg haaber, at De, kjære Andersen og Thomsen! ogsaa ere enige i, at et saadant Tillidsforhold er bedre, end om Alt er afgrændset med nøiagtige Bestemmelser.

Det vil have ikke liden Vanskelighed for Deres tilkommende Hustru at finde sig i de ganske nye Forhold, hvori hun vil indtræde i Ostindien; jeg har ogsaa i mit Brev til hende forestillet hende dette; hun mener dog at kunne gaae ind i disse Forhold med Frimodighed. Hvad Plads er der i Bethanien til en gift Familie? Derom vilde jeg gjerne høre Deres Mening.

Der er nu truffet Anstalter til, at De faaer det danske Missionsblad regelmæssigt; naar den forventede Kasse ankommer, vil De deri finde ikke faa Bøger og Blade. Jeg har ogsaa ifjor sendt hver af Dem en lille Bog, som jeg har udgivet: „Samvittighedsspeil for evangeliske Geistlige". Om den er kommen til sit Bestemmelsessted, veed jeg ei.

Vi havde en rar Missionsfest Helligtrekongersdag, hvor Dr. Fog prædikede og Forskjellige talte; der var umaadelig mange Mennesker tilstede. Iøvrigt er den danske Kirke i en urolig Bevægelse for Øieblikket ved Loven angaaende Frimenigheder indenfor Folkekirken, som man vil drive frem uagtet den finder mange Modstandere og vist heller ikke er nogen Nødvendighed. Det er er altid Skade, at man fortærer sine Kræfter paa saadanne Stridigheder, som dog ikke opbygge Christi Menighed.

At Hr. Ochs ældes i sin Tjeneste og kan have mange Be

kymringer med Hensyn til sin talrige Børneflok, maa betænkes, naar han stundom maaskee gjør store Fordringer, der ikke kan aldeles samstemme med Deres Ønsker. Han har dog megen Dygtighed. Ved gjensidig Imødekommen bæres mange Skrøbeligheder, som Apostelen siger: Bærer hverandres Byrde!

Gud velsigne Dem og vor kjære Thomsen, og give Dem altid mere af den Aand, som dygtiggjør os til enhver god Gjerning!

66.

Til Missionær Ochs i Puttambaukam

d. 22 Marts 1868.

Først vil jeg, kjære Hr. Ochs, afgjøre nogle Pengesager. De erholder af Bestyrelsen en Vexel paa 135 Lstr. 17 Sh. 7 Pence, som svare til den bestemte Sum i Sterling efter vore Penge. . . . . Ogsaa ere vi i Overeensstemmelse med Dem med Hensyn til Beløbet af Deres Gjæld, saaledes som De nævner den i Deres Brev af 11te Febr. d. A. Vi kunne ikke føre Regningen anderledes end efter vore Penge, De maa føre den paa Deres Viis; men ved Enden af Aaret viser det sig dog, at vi med Hensyn til Facitet stemme overeens.

Nu, kjære Hr. Ochs! det synes mig, at der i Deres næstsidste Brev var en noget nedtrykt Stemning. Jeg kan nok tænke, at de mange Aar, som De har bagved Dem, og Hinduernes Hjertenshaardhed saavelsom Omsorgen for Deres Børn volder Dem mangen en svær Time. Det gaaer jo i Hjemmet ikke anderledes; ogsaa os Præster forekommer det jo, at vi udrette saare Lidet. Vi maae dog i dette som i alle andre Guds Riges Anliggender fastholde vort Haab, og dette vil De som en dygtig og i Missionen erfaren Mand ogsaa altid vide at gjøre. Gud give, at De ogsaa i denne Henseende maa føle og erfare hans Naade!

Der har dannet sig i Kjøbenhavn en stor Forening af Damer, som arbeide for Deres Vaisenhuusbørn; disse have allerede

forfærdiget flere Klædningsstykker, ligesom jeg ogsaa fra forskjellige Damer rundt om i Landet har modtaget Klæder. Vi have for nærværende Tid intet Skib, som gaaer til Ostindien, uden maaskee til Bombay; om det paa den Maade kan komme billigere til Dem, veed jeg ikke; ellers ere vi henviste til Spediteurer.

Det gjør mig ondt, at vor kjære Andersen ikke befinder sig vel; dog haaber jeg, at hans Tilstand ikke skal være betænkelig. Det Kjøretøi, som Brødrene nu have faaet, vil vel sætte ham istand til at see sig om og forfriske sig ved smaa Udflugter. Ogsaa vil det være ham behageligt at have erfaret, at hans Forlovede har faaet saa godt et Sted at være i Kjøbenhavn; det er en stille, jævn Pige; men om de indiske Forhold ikke ville blive hende for svære, er et Spørgsmaal, som ikke er let at besvare.

Fra Tydskland høre vi slet Intet. Lauenborgerne ere vel i en noget nedtrykt Stemning formedelst deres ubestemte Stilling til den preussiske Union, og i Sachsen er der ogsaa mørke Udsigter; derfor tænker man vel kun lidet paa vort Bethanien, og det desto mindre, fordi Leipzigerne overskyde alle Ting; endogsaa fra Sverrig faae disse betydelige aarlige Tilskud. Jeg har dog det Haab, at jo mere vore Bestræbelser fortsættes i Enighed og Kjærlighed og jo mere vore unge Venner, som blive udsendte nu eller for Fremtiden udsendes, vise sig dygtige, desto mere vil Interessen for Arbeidet i Puttambaukam vaagne i Danmark. Det er en slem Ting, at Pengene spille saa stor en Rolle; men hvorledes lader dette sig hæve?

En christelig Dame, Frøken Benzon, ønsker særdeles at tjene i Missionen, ved Underviisning og Opdragelse af Pigebørn. Jeg har, da der ingen Plads er for hende i vor Mission, skrevet til det skotske Society for female education in India, men dette Selskab havde heller ingen Plads for hende; da hun nu er fast overbeviist om, at hun er kaldet til arbeide for Kvindekjønnet i Ostindien, saa vil jeg bede Dem, som kjender de indiske Forhold saa godt, at lade mig vide, saafremt De finder nogen Plads til hende.

Til den nye Tilvæxt i Deres Familie ønsker jeg Dem til

Lykke og beder at hilse Deres Hustru og de kjære Brødre. Directionen hilser Dem venligst.

67.

Fra Missionseleb Andersen i Puttambaukam

d. 25 April 1868.

Høistærede Dr. Kalkar!

Hjertelig Tak for Deres ærede Skrivelse, som jeg med megen Glæde modtog d. 4de April, og Tak for den store Deeltagelse, De viser baade imod mig og min Forlovede. Jeg har ikke den Ære at kjende Toldcontrolleur Christiansen og hans Familie; men jeg haaber, det er et Sted, hvor Sine vil føle sig vel, og hvor hun vil erhverve sig lidt Dannelse. Jeg siger ogsaa Dem og den høitærede Bestyrelse hjertelig Tak for det venlige Tilbud om Sines Underhold i Kjøbenhavn. Jeg ønsker kun nu at vide, om hun er kommen der.

Med Hensyn til Huset, da kan jeg kun svare Doktoren, at der kan ikke bo en Familie i det. Her ere kun to, efter Indiens Forhold meget smaa Stuer, foruden saa at der gaaer et Halvtag ned ved den bageste Side af Huset, som danner to Badeværelser og to andre smaa Skuur, af hvilke vi nu bruge et som Spisestue. Huset er kun bygget for to Personer, som hverken kunne have eget Kjøkken eller egen Kost, og siden vi have begyndt at holde vor egen Kost, have vi havt det meget indskrænket. Skal her boe en Familie, maa her idetmindste bygges en Spisestue og noget Udhuus, men saa er her endda ingen Plads til Broder Thomsen; thi tre Stuer er jo dog det mindste, en Familie kan have. Skal her saa bygges noget ved Siden af til ham, og her skal bygges noget til de yngre Brødre, som vel snart maae være færdige til at komme over til os, saa maae vi bygge meget, og saa overbygge vi næsten al Ochs's Grund, og det, synes jeg, er en mislig Sag, saalænge vi ikke vide, om Stationen vil komme til at tilhøre os eller ham. Det Sidste er vel det Troligste, og efter de engelske Love have vi ikke Ret til at tage noget bort af, hvad vi bygge paa en Andens Grund. Skulde vi derfor ikke hellere

see at faae en Station anlagt et andet Sted? en Station, vi kunde begynde at kalde en dansk Station. Bekostningen vil blive den samme, og saa havde vi dog et Tilflugtssted her i Indien, om dette paa en uventet Dag slipper os ud af Hænderne. Eller om ogsaa Sagerne staae lidt bedre, end vi have Følelsen af, hvad skulle vi saa i Fremtiden bestille Allesammen her i Puttambaukam. Vi ligge nær andre Stationer, og Omegnen er ikke saa stor, og paa selve Stationen her frygter jeg for, at vi ville komme til at gaae hinanden iveien. Havde hver af os sin egen Virkekreds og kunde, hvis Herren giver Naade dertil, begynde at samle en og anden Sjæl om sig, da vilde vi arbeide med megen større Glæde og Iver, end naar vi skulde gaae ud fra Puttambaukam og vende her tilbage igjen. Spørgsmaalet er nu: hvor skulle vi anlægge en ny Station? Ochs peger bestandig mod Vest. Der er en By eller to, hvori han har nogle faa Christne, og der skulde, hvis han faaer den afgjørende Stemme, en Vistation anlægges. Men jeg har Noget derimod, og jeg vover at fremsætte det, skjøndt Ochs er en gammel erfaren Olding og jeg kun et Barn i saadanne Sager. Ochs's Mission gaaer, som vi Alle vide, en heel Deel ud paa at fange Katholiker, som ogsaa fremlyser af alle hans Beretninger i Missionsbladet, og som Følge deraf, antager jeg, har han besluttet, da der findes mange Katholiker der i Omegnen og en katholsk Missionær i en af Byerne, at anlægge en Station der. Men hvorfor skulle vi ligge og strides med andre Kirkesamfund, saalænge der staae Skarer af Hedninger, som aldrig have hørt det dyrebare Jesu Navn nævne. Lad ogsaa være, at Katholikerne have meget Forkeert og Falskt i deres Lære, jeg tør dog ikke ganske bryde Staven over dem og sige: „det er Satans Lære“. Jeg vil hellere sige: lad dem arbeide saameget de kunne, og vi ville gjøre det samme; men vi ville ikke strides, saalænge Tusinder af vildfarende Hedninger omgive os. Da jeg reiste her til Indien, sagde Missionær Wolf en Dag til mig: „Der ligger en By paa Veien fra Madras til Puttambaukam, som hedder Tindevaanam, det er en stor By og en velskikket Plads for Anlæggelsen af en Station; naar De nu

har lært Sproget, skal De reise dertil." Efter den Tid talte vi flere Gange om Tindevaanam, og da jeg reiste fra Madras her til første Gang, gik jeg omkring i Byen og besaae dens Templer og Offersteder, og mit Hjerte brændte i mig af Længsel efter at komme til at forkynde min Herre og Frelser i denne By. Hele Tiden jeg har været her i Indien, har det altid været Maalet for mine Ønsker at komme til Tindevanam. For kort Tid siden hørte jeg, at en engelsk Missionær skulde have sendt en Læser derhen, men jeg er endnu ikke vis paa, om det er sandt. Skulde der imidlertid være begyndt en Virksomhed, kan det ikke hjælpe, at vi ogsaa begynde der; vi maae da see os om efter en anden Plads. Der er en anden By eller rettere en lille Kjøbstad, som hedder Trikovillur, som jeg har hørt meget omtale, og som jeg da ogsaa selv har seet, og som jeg troer er ligesaa vel skikket for en-Stations Anlæggelse som den anden. Den ligger i en frugtbar Egn og er omgivet af flere andre Byer. Der boer en engelsk Collector, om hvem man siger, at han elsker Missionen, og naar det er Tilfældet, vil en saadan Mand være En meget til Hjælp ved Opførelsen af en Bygning. Begge disse to Byer ligge omtrent 40 engelske Mile herfra, den første i nordlig, den sidste i nordvestlig Retning. Trikovillur har den Fordeel, at den ligger længst borte fra andre Missioner, men Tindevanam ligger tæt ved Hovedlandeveien og er et Hvilested for alle Gjennemreisende. En af disse to Byer synes jeg, vi skulde vælge; de ere begge godt beliggende, der gaaer Post til dem begge, og de ere meget bekjendte; og da vi nu alligevel skulle til at bygge, vil Bekostningen paa en ringe Ting nær blive den samme, hvad enten vi bygge der eller her. Overfigten ved Bygningernes Opførelse med andet skal jeg nok selv paatage mig. Det Værste bliver maaskee at faae et Stykke Jord. Hvis Doktoren med den ærede Bestyrelse synes om mit Forslag, skal jeg, saasnart jeg hører fra Dem, reise derhen og see, om der er et Stykke Jord at faae, samt gjøre Overslag over, hvad Bygningen vil koste. Jeg vil ogsaa tage Ochs paa Raad med, om Bestyrelsen synes det.

Broder Thomsen og jeg takke for Doktorens Tilbud om for-

høiet Løn og om Understøttelse til at reise for. Vi ere enige med Dem i, at vi ikke faae nogen bestemt Sum at reise for, da vi endnu ikke vide, hvormeget vi behøve. Derimod troe vi, at det er bedst vi faae vor bestemte Løn til Føde, Klæder og andre Ting, da det vil blive altfor vidtløftigt at gjøre Regnskab for enhver Smule, vi give Penge ud til. Skjøndt vi altid have levet sparsomt og Intet forskaffet os, hvad Huusgeraad angaaer, saa have vi dog aldrig havt Noget tilovers af de 700 Rupier, vi hidtil have faaet. Men naar vi nu skulle have flere Folk (hver sin egen Kok og Tjener) og som oftest hver sit eget Bord, og det tager en heel Deel mere paa Klæder og andre Ting at være paa Reise end at ligge hjemme, saa kunne de 700 Rupier ikke strække til. Dog, hvis Bestyrelsen synes det, ville vi lade det staae derved og see, hvad vi behøve mere og føre Regnskab derover. Vi skulle spare saa meget vi kunne og ikke glemme, hvad vi aldrig have glemt, at det ofte er den fattige Enkes Skjærv, vi give ud.

Thomsen og jeg gjorde for vor Helbreds Skyld en lille Udflugt til Madras og boede en Maaned sammen med Hjorth der; vi kom hjem for tre Dage siden.

Den tilsendte Kasse fra Danmark er ankommet. Den havde været aabnet paa Veien, og da der ikke fandtes nogen Fortegnelse over dens Indhold, kunde vi ikke see, om Noget manglede. De to smaa Bøger — Samvittighedsspeil —, som Doktoren tilsendte os, have vi ogsaa modtaget, og jeg læste den strax med megen Glæde; men jeg maa oprigtig tilstaae, at jeg har glemt at takke Doktoren for den.

Det har altid været mit Ønske, at min Forlovede kunde komme til at reise herover med Becher, og hvis Sagen kunde stille sig saaledes, skulde det glæde mig meget. Det, der gjør den største Vanskelighed, er vel at faae Noget bygget her i Indien inden den Tid; men havde vi blot Penge, saa skulde det ikke staae længe paa.

Deres meget forbundne

P. Andersen.

68.

Fra Missionær Ochs

d. 10 Juli 1868.

Høiærværdige og høitærede Herrer!

Vor Herre Jesu Naade være med Dem!

Jeg har herved den Fornøielse at sende Dem min 2den Fjerdingaarsberetning samt en lignende om Vaisenhuset; til denne har jeg intet Videre at føie.

Begge Brødrene Andersen og Thomsen gav jeg d. 4de Mai hver et dogmatisk og et exegetisk Spørgsmaal som Examensarbeide til skriftlig Besvarelse; og til mundtligt Foredrag paa Tamulisk — eller Oplæsning af det Skrevne, da de endnu ikke kunne tale frit — en Text til Prædiken og en til Katechisation. Jeg bestemte ikke nogen Tid for dem, men overlod til dem selv, naar de vilde levere disse Arbeider. Endnu have de kun tildeels udført dem, og derfor har deres Ordination ikke kunnet finde Sted. Upasselighed kan i den senere Tid have hindret dem i at fuldføre disse efter deres Evner afpassede Arbeider. Jeg vilde ønske, at Brødrene indsaae, at man maae benytte enhver Leilighed til practisk at øve sig i det saa svære tamuliske Sprog, naar man skal bringe det til nogenlunde Færdighed; Leilighed have de daglig. Broder Thomsen vil med Tiden, haaber jeg, ogsaa indsee, at man gjør bedst i at føie sig efter de bestaaende Forhold, naar man vil sikkre sig de Indfødtes Agtelse. Mangen ung Missionær stødes over, at han her i et hedensk Land skal finde sig i et ydre Decorum, som han ikke behøvede at iagttage i Hjemmet; men Hinduerne ere et eiendommeligt Folk og anlægge Maalestokken for Personerne netop efter disse Ting, i hvilke man jo ogsaa for Sagens Skyld kan føie sig, da de ikke ere syndige.

Allerede i længere Tid er der ikke indtruffet Efterretninger fra Dem, men vi kunne vel nu vente dem.

Jeg anbefaler mig og min Hustru samt Brødrene paa det Bedste til Dem, og beder Dem flittig at bede for vor Gjerning og især for mig, at Herren vil styrke mig i min tiltagende Svag=

hed og føre mig efter sit Raad. Ham være Priis og Ære i Evighed.

Med al Høiagtelse forbliver jeg

Directionens lydige Missionær
C. Ochs.

69.

Fra Missionær Ochs
d. 28 Juli 1868*).

... De ønsker meget at faae min Beslutning at vide angaaende de unge Mænds Ordination. Den 4de Mai d. A. overgav jeg hver af dem to theologiske Spørgsmaal til Besvarelse, ligeledes en Text til en tamulisk Prædiken og til en Katechisation. Uden synderlig Anstrengelse havde de kunnet gjøre disse Arbeider færdige i een eller to Uger. Andersen var meget beskjæftiget med at lave sig en Vogn og har vel ogsaa til Skade for sin Sundhed anstrengt sig formeget derved; dog tykkes det mig, at de allerede længe maatte have været færdige dermed. Besvarelsen af Spørgsmaalene har jeg endnu ikke seet noget til, skjøndt de vare lette at besvare. Jeg ønskede, at de før deres Ordination ogsaa maatte være istand til at holde en tamulisk Gudstjeneste, og opgav dem derfor en Prædiken til Udarbeidelse. I Ugen førend Andersen blev syg forelæste han mig den; men han ønskede at holde den om Eftermiddagen, fordi Liturgien om Formiddagen var sværere. Deri vilde jeg ogsaa føie ham, omendskjøndt jeg hellere havde seet, at han holdt en fuld Gudstjeneste. Thomsen læste nogle Dage før deres Afreise sin Prædiken for mig; men han har heller ikke holdt den. Overhovedet har jeg ikke, uagtet min gjentagende Opfordring, kunnet bringe dem til practisk at øve sig og at gjøre Begyndelsen med Foredrag i Menigheden. Andre have gjort det efter et halvt Aars Forløb, og disse have

*) Den første Deel af dette Brev indeholder Efterretning om Andersens Sygdom og Reise til Bjergegnene (Dansk Missionsb. 1868, S. 238 f.), samt en Beregning af Ochs over, hvad der fra Tydskland er indkommen til Kirkebygningen.

allerede været 2½ Aar i Landet. Man maa rigtignok ikke oversee, at de kun vare tarvelig forberedte, da de kom til Indien; men ved noget mere Energi og praktisk Anvendelse tænker jeg dog, at de kunde have bragt det videre. Andersen lærer det Tamuliske noget vanskeligere end Thomsen, har intet godt Organ og læser mangelfuldt. Thomsen har en god Udtale og læser temmelig flydende, og naar han vilde øve sig flittig ved at oplæse Foredrag, vilde han snart blive istand til at holde frit Foredrag. Som jeg har bemærket i een af mine foregaaende Skrivelser, synes Brødrene at ville lære at svømme, førend de komme i Vandet. De vil heraf see Grunden, hvorfor Ordinationen ikke har fundet Sted; jeg er beredt til at fuldbyrde den, da De har overdraget mig det.

De ønsker at erholde min Mening om, hvorvidt de unge Venner ere skikkede til at missionere paa egen Haand. Af det Forhensagte vil De tildeels kunne slutte, hvorvidt de ere duelige dertil. At det maa komme dertil, forstaaer sig af sig selv, og at Brødrene yttre Ønsket, er naturligt. Hinduerne ere et paa deres Viis dannet, hovmodigt og listigt Folk; de iagttage skarpt, aflure Een de svage Sider og lade Een mærke deres Foragt, naar man ikke er dem aandelig overlegen eller udvortes bevarer sin Værdighed. Alle Missionsselskaber, som have Arbeidere i Indien og kjende Indien, ville stemme overeens deri, at kun videnskabelig dannede eller paa andre Maader talentfulde Mænd skulde sendes herhen. Andersen har ikke synderlige Gaver, men han føler, at han maa lære, lærer mere, gaaer ind paa Alt og træder op med Værdighed. Thomsen har større Gaver, men han synes endnu ikke at vide, at han ikke veed meget; hvad han tager fat paa, det gjør han med Nøiagtighed; men for det, som ligger udenfor hans indskrænkede Synskreds, viser han ingen Interesse; thi en Avis, som i Indien afhandler Alt, hvad der angaaer Stat og Kirke hos det Folk, blandt hvilke vi leve og skulle arbeide, læser han ikke og bliver saaledes ukyndig. Efter Hindubegreber giver han sig af med Tjenester og Ting, som ikke passe sig til hans Stilling som Lærer, og hvilke, skjøndt i sig selv uskyldige,

give Anstød, fordi Folket ikke forstaaer saadan Nedladenhed og slutter, at han hjemmefra maa have hørt til en ringe Stand. Naar han ikke tager Deel i vor om Onsdag Aften stedfindende Andagtstime, hvorved Enhver kan meddele de Erfaringer, han har gjort, og vi bede for Missionen i Særdeleshed, og naar han ikke flittigt besøger Gudstjenesten, fordi han mener, at en Christen har sin Frihed i saadanne Ting, saa kan man ikke fortænke Folkene i, at de slutte, at han ikke har noget Hjerte for Sagen og for os. Jeg ønskede derfor i en tidligere Skrivelse, at Broder Thomsen maatte faae noget mere Modenhed før Ordinationen, noget mere Indsigt i de indiske Forhold og noget mere Hengivelse af sin egen Frihed, hvorved vi komme til at tjene Andre og dog bevare vor Værdighed. Dog viser det sig ofte først da, hvad en Mand duer til, naar han kommer i en Stilling, hvor han skal handle paa egen Haand. Lad De derfor Brødrene kun gjøre et Forsøg paa en Mission udenfor Bethanien, og de ville, som det ogsaa er gaaet andre Missionærer, ved Erfaring idetmindste lære dette, at det er meget lettere at ville gjøre det, som synes os mangelfuldt og ringe, bedre, end at gjøre det.

De ønsker ogsaa at vide min Mening, om jeg ønsker mig en saadan Lærer for Hindubørnene i Arbeidsskolen, som den unge Mand Madsen, om hvem De skriver. Hjorth var, hvad hans Kundskaber angaaer, netop Manden, som vi kunde bruge. Han forstod Snedkeri og vidste ogsaa at omgaaes med en Smedehammer; men der manglede ham Sands for Orden, Udholdenhed og Selvfornegtelse. Den Plads, han havde faaet i Madras, har han igjen opgivet eller maattet opgive; han vilde derefter blive Discipel i et medicinsk Collegium i Madras og bad mig om en Anbefalingsskrivelse; igaar fik jeg igjen et Brev fra ham, hvori han beder mig om en Anbefaling til Church Mission. Society. Jeg troer, at naar han var stadig og villig, vilde han med sin Duelighed ikke have mistet det første Sted. Han skriver, at det var meget vanskeligt ja næsten umuligt at finde Arbeide i Madras, og jeg troer, at han angrer det, at han ikke har været betænksommere, da han var her. Det kommer netop an paa, hvad

Maade Madsen er duelig i Haandarbeide paa; naar han kun er Uhrmager, saa er det ingenlunde nok; men naar han har Kundskab i andre Ting, fornemmelig praktisk Duelighed, saa kan han blive nyttig for Missionen ved at undervise vore Hindudrenge, og naar han har Foretagelsesaand, kan han nok udrette Noget med de Hænder, som ere her. Men Selskabet maatte da tilsikkre ham en Løn, da jeg ikke kan raade til at sende Nogen til Indien paa Lykke og Fromme. Saafremt de to unge Mænd Bekker og Smith ville drage ud uden bestemt Udsigt til Understøttelse, saa kan jeg kun beklage dem; thi de ville blive nødte til at søge Hjælp hos Englænderne, og den kan ofte kun opnaaes ved Opoffrelse af egen Overbeviisning.

De bemærker, at Dommene om Evangeliets Fremgang i Indien lyde saa høist forskjellige. Dette kommer deels af de individuelle Anskuelser hos Enkelte, deels fra det Synspunkt, under hvilket man bedømmer Fremgangen. Een seer kun Roser og skriver glade Beretninger, hvor en Anden seer Torne og klager. Fornemmelig gaaer det saa med unge Missionærer, at de blive henrevne af det første Indtryk, der sædvanligt er et godt; men naar de komme lidt mere tilbunds i Sagen, saa slaae de ved deres Dom over i den modsatte Yderlighed. I Almindelighed kan man sige: „Der er skeet saare meget", og ligesaa sandt: „der er skeet saare lidet." Betragter man den store Forandring, som er foregaaet i Folket, hvilken rigtignok kun den kan bedømme, der har opholdt sig længe i Landet: hvorledes den pragtfulde Gudstjeneste er aftagen, Præsternes Anseelse er sunken betydeligt, Folkets Tro paa sin Religion vakler, hvorledes Tusinder aldeles have afkastet Braminernes Aag eller det for mange er en Byrde, hvorledes hundredetusinde af christelige Skrifter ere udbredte iblandt Folket og blive læste af det, hvorledes Jesu høilovede Navn allevegne er bekjendt, hvorledes Hedenskabet søger at assimilere sig med Christendommen, hvorledes der iblandt Hedningerne selv ere fremstaaede de, der eftertrykkeligt bekjæmpe hiin, og hvorledes de Christnes Videnskab og de dermed forbundne Sæder stedse finde flere Yndere og Efterlignere — hvilket det hyppige Besøg

af Skolen for begge Kjøn godtgjør — saa kan man sige: der er skeet meget, navnlig naar man betænker det Tidsrum, i hvilket det er skeet. Dersom man derimod seer hen til Antallet af de Omvendte, paa deres individuelle Tilstand, paa Menighedernes Beskaffenhed, paa Evnen og Villien til at sørge for sig selv, paa Sønderlemmelsen af Christi Legeme i de mange Secter, saa maa man rigtignok bekjende, at der er skeet meget lidet. Men dette bør ikke gjøre os modløse eller drive os bort fra Marken; thi hiint „Meget" er ikke skeet forgjæves, men giver os det Haab, at der og af det „Lidet" kan blive noget. Det kan gaae som naar en Dæmning, som længe er holdt for, paa eengang bryder op og giver efter, saaledes ogsaa dette Folks passive Modstand kan vige for Evangeliets Velsignelsesstrøm.

70.

Til Missions-Medhjælper P. Andersen i Puttambaukam

d. 11 August 1868.

Jeg har opsat at besvare Deres Brev af 25de April, kjære Andersen! deels fordi Indholdet af samme maatte forhandles baade udenfor vor Bestyrelse og med Kredsforeningernes, hvilke jo nødvendig maae inddrages med, hvor det gjælder vigtige Udviklinger af den danske Mission, deels fordi jeg ventede Underretninger om Deres og vor kjære Thomsens Ordination. Endskjøndt den sidste endnu ikke er kommen os ihænde, vil jeg dog, da den førstnævnte Forhandling har fundet Sted, ikke længere lade Dem blive uden Svar fra os.

Vi ere ganske enige med Dem, at, saafremt Gud giver Naade dertil, en Station maa anlægges paa et andet Sted, dog saaledes, at Puttambaukam (Bethanien) bliver Udgangspunktet eller Moderstationen, og at Ochs, saalænge han bliver i Ostindien, er den Veiledende og Raadgivende; thi skulle vi kunne Andet end agte ham som den, ved hvis Hjælp det blev os muligt at begynde en Gjerning i Ostindien. Ogsaa deri ere vi ganske enige med Dem, kjære Andersen! at det er langt vigtigere at forkynde Ordet for de hin-

dvisse Hedninger end at drage Katholikerne over til vor Kirke. Det er jo ogsaa til det første Øiemed, at De ret egentlig er udsendt, og at fastholde sit Øiemed, giver først enhver Gjerning sin Kraft og Styrke. Om nu den By, i hvilken De vil komme til at virke, skal være Tindevanam eller Trikovillur, derom kunne vi, som ere saa langt borte fra Skuepladsen for Deres Virksomhed, ikke have nogen bestemt Mening. Dog synes de Grunde, hvilke De har anført, meest at tale for den sidste. Men inden der kan tales om en Stations Anlæggelse, om Bygning og hvad dertil hører, maatte De jo først undersøge Stedet ved et midlertidigt Ophold, for at faae baade et Indblik i Forholdene der og for at faae Kjendskab til, om Jord er at erholde, for hvilken Priis, hvad det vil koste o. s. v. Herom vil jeg haabe, at De venligst underretter os, for at vi kunne tage nærmere Bestemmelse, ligesom det ifølge det Ovenstaaende maa være en Selvfølge, at Hr. Ochs tages paa Raad med i alt Saadant. Vi see naturligviis helst, at De og Thomsen for det Første blive sammen; ogsaa Herren sendte jo sine Disciple to og to; Prædikeren 4, 9 indeholder en af Erfaringen stadfæstet Sandhed. Skjøndt Tiden vel nærmer sig, da De vil indtræde i Ægtestanden og altsaa føre Deres egen Huusholdning, saa vil Thomsen nok ogsaa finde Plads i Deres Huus. En anden Sag er det, hvad den fremtidige Udvikling af Missionen fører med sig; over den raade ikke vi, men den Herre, hvis Raad er underligt og hvis Vei er uudforskelig; det kommer kun til os at have Øinene aabne og Lænderne ombundne. Gud vække en saadan Styrelse herhjemme, hos hvilken denne Aarvaagenhed altid er levende.

Hvad Deres Løn angaaer, da har jeg klart og tydeligt udtalt mig derom i mine Skrivelser til Thomsen af 17de og 22de Juni; hvad jeg har yttret for ham, gjælder naturligviis ogsaa Dem.

Paa det almindelige Missionsmøde i Odense i forrige Maaned saae jeg Deres Forlovede og talte med hende; det vil være Dem en Glæde at høre, at hun vinder alle deres Gunst,

som kjende hende. Jeg troer, at hun er vel tilfreds med det Huus, i hvilket hun opholder sig, og at hun tillige med Lethed tilegner sig de nødvendige Kundskaber. Gud give Naade til, at De i hende maa faae en ret Medhjælperinde til Missionsgjerningen! Om hun kan komme til at reise til Indien med Becher, er meget uvist; han havde adskillige eventyrlige Planer, hvilke han begyndte at udføre, men maatte standse midt i dem; nu troer jeg dog, efter hvad jeg i disse Dage har erfaret, at han er kommen til mere Ro. Endskjøndt Ingen af os kan vide, ad hvilken Vei Gud vil føre Mennesket, saa gjælder det dog dem, som i særlig Betydning ville være hans Tjenere, ikke at foretage Noget uden nøiagtig Overveielse eller efter Øieblikkets Indskydelse.

71.

Til Missions-Medhjælper P. Andersen i Ostindien

d. 11 Septbr. 1868.

Det gjør mig hjertelig ondt, kjære Andersen! ved Hr. Ochs at erfare, at det har taget en saa slem Vending med Deres Helbred. De maa ogsaa betragte dette som et Offer, hvilket De bringer Hans Sag, som ikke sparede sin egen Søn, men gav ham hen for os Alle; han alene veed, naar og hvorledes han vil bruge sine Tjenere.

Det er mit Haab, at den naadige og barmhjertige Gud vil lade Dem gjenvinde Deres Helbred paa de Bjerge, hvorhen De er draget. Og naar dette skeer, vil jeg anbefale Dem og vor kjære Thomsen at rette Dem efter de klimatiske Forhold og ikke at anstrenge Dem over Evne. Ogsaa dette er en Tjeneste, vi have at bringe Ham, der elsker os, at vi ikke mene os selv legemligt stærkere, end vi i Virkeligheden ere, og derfor heller ikke overvurdere vore Kræfter. At De har afskaffet det i Indien nødvendige Tjenerskab og selv vil udrette Alt, har maaskee bidraget til at forøge og nære Sygdommen hos Dem.

Vær overbeviist om, at vi følge Dem med Deeltagelse, og at vore Tanker og Bønner ofte gaae til vore Venner i Indien.

Deres Forlovede har det godt og sender kjærlige Hilsener. Gud give Dem sin Aands Bistand til at stride Deres Strid og bære, hvad han i sin Viisdom paalægger Dem.

72.
Til Missionær Ochs i Puttambamkam
d. 17 Septbr. 1868.

Deres to Breve af 10de og 28de Juli d. A., kjære Hr. Ochs! have vi modtaget. Det Forholdene meget oplysende Indhold har været os særdeles tilfredsstillende. Herren lade sit Naades Værk fremdeles gaae frem!

Vor Andersens Sygdom har bedrøvet os saare. Omendskjøndt saadanne Tilfælde slet ikke ere sjeldne i Missionen, saa kan man dog ikke modtage Efterretningen om Sendebudenes Sygelighed uden med Smerte. Vi haabe, at Opholdet paa Bjergene, hvor der ere egentlige Sanitarier, ved Guds Naade skal blive helbringende for ham; vi maae henstille Alt i den trofaste Guds Hænder, hvis Raad og Førelser ere vidunderlige.

Ogsaa hvad De skriver om Thomsen er os heller ikke ganske behageligt. Vi ønskede jo, at de unge Mænd skulde hengive sig med Tillid til Deres erfarne Ledelse. Jeg er overbeviist om, at han mener det hjertelig godt med Sagen, om han endog altfor tidlig vil emancipere sig; det hører til hans Ungdom, og vi maae saavidt muligt skrive det paa denne Regning. At det, hvorlænge det end monne vare, dog maa komme til en selvstændig Virksomhed for vore Medhjælpere, derom ere vi enige. Det gjør mig derfor ondt, at de unge Mænd ikke ere blevne færdige med de til Prøvelsen bestemte Opgaver. Hvad Aarsagen er dertil, kunne vi i en saadan Afstand ikke bedømme.

Jeg sender Dem herved en Vexel til Beløb 96 Lstr. 4 Sh. 5 Pence. De øvrige Pengesager ville blive afgjorte, naar jeg har confereret derom med Directionen.

Herren give Dem Kraft og Styrke for hans Riges Skyld, for hvis Fremme De er en saa dygtig, erfaren og tro Tjener!

Vi miskjende ingenlunde Deres Arbeides Værd, om vi end maae udtale os noget forskjelligt fra Dem i Eet og Andet.

De har maaskee fra en anden Side erfaret, at jeg har nedlagt mit Embede som Præst i Gladsaxe; hvorvidt jeg fremdeles vil have Missionsselskabets Ledelse, er endnu uvist; jeg tænker næsten hver Dag paa at overgive Ledelsen til dygtigere Hænder.

Tilføiet til Thomsen:

Til Dem, kjære Thomsen, vil jeg kun tilføie en hjertelig Hilsen. Det havde været os kjært, om Andersens og Deres Ordination var rykket nærmere og De havde endt de Opgaver, som vare givne Dem til Besvarelse. Nu kunde det ikke skee; vi maae altsaa give os Stunder, kun at de blive dygtiggjorte til al god Gjerning og ikke for tidligt emancipere Dem fra Hr. Ochs's forstandige og erfarne Ledelse. Gud give, at vi snart maae faae gode Efterretninger om Andersens Helbred, og at den danske Menighed, som jo gjør mange Anstrengelser for at fremme den begyndte Mission i Ostindien saavelsom Lederne af denne Sag maae have Glæde og Frugt af den.

73.

Fra Missionær Ochs

Enden af Septbr. 1868.

Jeg kan tilligemed Oversendelsen af min Beretning for tredie Kvartal tillige give Dem den glædelige Efterretning, at Broder Andersen d. 28de Septbr, er kommen frisk og sund tilbage fra Bangalore, hvilket han vel selv har underrettet Dem om. Gud opholde ham fremdeles i Sundhed og til sin Tjeneste! Jeg har gjort den Erfaring, at det er den hede Tid fra Midten af af April indtil Enden af Mai, som medtager ham saa meget, og naar Directionen behageligst vilde tillade, for denne Tid at leie et Huus ved Søen, hvorhen Missionærerne kunde begive sig for at rekreere sig, saa kunde det spare dem for større Reiser og de dermed forbundne Omkostninger.

Andersen gav mig ved sin Tilbagekomst en Regning paa

176 Rup. 6. 3, som han paa denne Reise havde udgivet foruden sin Løn. De dertil fornødne Penge har jeg forstrakt ham som en nødvendig Udgift paa Deres Regning og beder derfor ved Oversendelsen af Penge at tage Hensyn dertil.

Broder Andersen holdt sidste Søndag sin første Prædiken om Eftermiddagen i Kirken og vil næste Søndag katechisere; og da han ogsaa har overgivet mig sine skriftlige Arbeider, saa er der Intet iveien for Brødrenes Ordination, der kun er bleven opsat saa længe ved Andersens Fraværelse, og den kan finde Sted om 14 Dage. Broder Thomsen er allerede færdig for nogen Tid siden; men det forekom mig bedre ikke at ordinere Brødrene hver for sig, men tilsammen.

Begge Brødrene reiste igaar til Tricalur, for at see paa Stedet. De meddelte mig Directionens Ønske, at de skulde see sig om en særegen Station, og paa dette Sted kan dette let blive udført, naar, som jeg har bemærket i min Beretning, den engelske Embedsmand vil sælge sin Bungalow der. Jeg har forespurgt mig hos ham skriftlig; men det vilde være mig kjært at erfare Deres Bestemmelse derom. Da der ogsaa findes andre Lysthavende til Bungalowen, saa kan man ikke forlange, at Sælgeren skal vente tre Maaneder paa Svaret. Det var slemt, om man skulde lade en saa god Leilighed gaae forbi.

Jeg har placeret Læseren Pakkiam i Tricalur; men da han har en talrig Familie og paa det fremmede Sted ikke kan komme ud af det med sin Løn, saa har jeg, for at beholde ham, tillagt ham 2 Rupier til om Maaneden; jeg beder Dem behageligst at bevilge det. Da i Indien Alting nu er bleven en Trediedeel dyrere, og Skolelærerne i Regjeringsskolerne og andre Ansatte faae en saa høi Løn, saa er den ringe Løn, vore Missionstjenere faae, ofte en Aarsag til Klage og Utilfredshed.

Børnene i Vaisenhuusskolen ere alle vel og trives godt; de ere ofte vor Trøst ved de mange sørgelige Erfaringer, vi gjøre med de Gamle. Siden Deres kjære Brev af 10de Juni have vi ikke faaet nogen Efterretning fra Dem; jeg seer en saadan med Længsel imøde.

I Haab om, at De og Deres Kjære befinde sig vel og med Ønsket om Herrens Velsignelse forbliver jeg med de bedste Hilsener fra mig og min Hustru

Directionens lydige Missionær
Ochs.

74.

Til Missions-Medhjælper P. Andersen i Puttambaukam
d. 9 Octbr. 1868.

Gud være lovet, at vi fik gode Efterretninger fra Dem, kjære Andersen! ved Deres Brev af 17de August d. A. Han holde fremdeles sin Haand over Dem og dygtiggjøre Dem paa Legeme og paa Sjæl til at vorde et Redskab for sin Naades Forkyndelse!

Det er langtfra, at vi have formindsket Deres og Thomsens Løn; vi have tvertimod sendt stedse den samme Sum, 150 Rdl., til hver af Dem hvert Fjerdingaar. Hvori det ligger, at De har faaet mindre i Rupier, veed jeg ikke; jeg har nu paa den givne Foranledning skrevet til Hr. Ochs for at forlange Oplysning derom. Da det lader til, at De og vor kjære Thomsen ere i Trang for Penge, har Bestyrelsen i sit igaar afholdte Møde bestemt at give Dem og Thomsen hver et yderligere Tilskud af 150 Rdl. foruden den Løn, som er affendt til Dem under 17de Septbr. d. A. Fra Nytaar vil De modtage Deres Løn directe og ikke mere som hidtil; thi vi arbeide meget paa, at De skal efterhaanden blive selvstændige, uden at dog Hr. Ochs mister Overbestyrelsen. Iøvrigt maa jeg gjentage mit i mit Brev af 17de Juni yttrede Ønske, at De vil lade os faae at vide, hvad Oxernes Underhold, Reiser og Udgifterne ved en ny Station m. m. kan koste, for at vi kunne tage under Overveielse, hvorvidt vi kunne bære denne Udgift. De kan næppe forestille Dem, hvormeget alle disse Pengesager tynge paa mig, og det ikke blot, fordi vore yderst knappe Indtægter paalægge os en større Sparsommelighed end vi ønskede og Bekymringer for Fremtiden, men især fordi Blomsten og Duften af en Missions-

gjerning gaaer bort og visner, naar en Bestyrelse istedetfor den reent aandelige Side af Gjerningen maa befatte sig meest med Penge og Beregninger. Det er mig kun en saare liden Trøst, at det gaaer andre Missionsselskabers Bestyrelse ligesom os; thi at der er en Feil ved den Maade, paa hvilken Pengene nu spille en saa vigtig Rolle, en Feil baade hos Bestyrelserne og hos Missionærerne, er min fulde Overbeviisning; men det er lettere at see den end at faae den rettet. Maaskee Herren selv engang vil give Missionen en anden Retning.

Det har gjort mig ondt at erfare, at Hjorth har det saa usselt; vel er det hans egen Skyld, men det var dog muligt, at han gik i sig selv og endnu kunde blive et brugbart Redskab. Men dertil hører en Omvendelse til Herren og ikke til Mennesker.

Jeg haaber, at De og Thomsen snart skal blive færdige med Deres Afhandlinger, saa at Ordinationen kan finde Sted. Hr. Ochs ønsker nok, at den skal foretages i den af ham opførte Kirke. Den Bygning volder os ogsaa mange Bryderier; jeg har ikke kunnet gaae ind paa det Meget, der kræves til den.

Herren bygge os i sin Barmhjertighed en Kirke af levende Stene, af troende Menneskesjæle; og han gjøre Dem og Thomsen til Murere for denne levende Kirke, naar det er Hans naadige og beleilige Tid!

75.

Til Missionær Ochs i Puttambaukam

d. 12 Octbr. 1868.

Jeg maa desværre igjen begynde med nogle Pengesager; dertil giver Andersens Brev af 17de August fra Bangalore og Deres Brev af 28de Juli d. A. mig Foranledning.

Førstnævnte yttrer, at han og Thomsen siden Begyndelsen af dette Aar ikkun have erholdt 650 Rupier i Løn istedetfor 700 Rupier. Her maa der finde en eller anden Feiltagelse Sted. Da Directionen altid har sendt 150 Rdl. efter vore Penge for

hver af Medhjælperne hvert Fjerdingaar (den 20de Decbr. 1867, den 22de Marts 1868, den 12te Juni 1868 og den 17de Sept. 1868), saa forstaae vi ikke, hvorfra dette Fradag i deres Løn kommer; De vil have den Godhed at underrette os om, hvorledes det i denne Henseende forholder sig. Vi sende Brødrene nu et overordentligt Tillæg af 300 Rdl. efter vore Penge, 150 Rdl. for hver, hvilke De venligst vilde overgive dem; vi haabe, at deres Fornødenheder dermed nogenlunde ville vorde afhjulpne. Fra næste Aars Begyndelse og fremdeles have vi besluttet, hvad De, kjære Hr. Ochs, vel vil billige, at sende Brødrene Lønnen directe, deels fordi de dog nu maae blive selvstændigere, deels for at De ikke længere skal have Uleilighed med Afregningen.

De har i Deres Brev af 28de Juli anført os, hvad der fra Tydskland af er indkommen til Kirkebygningen, og mener at have Berettigelse til at fordre denne Sum. Ja, var Forholdet mellem den styrende Direction og Missionæren et saadant, at han efterregnede, hvad der indkom til hans Mission, saa var han Styreren og Directionen hans lydige Tjenere og Haandlangere. Men saaledes forholder det sig ikke hos os, og Gud skee Lov heller ikke i nogen forstandig Directions Styrelse. Vi have ogsaa under 22de Mai 1866 ganske uforbeholdent tilmeldt Dem de Punkter, om hvilke vi ere blevne enige med Kredsforeningerne i Dresden og Lauenborg. Det tredie Punkt af disse hjemler os uindskrænket Ret til af de indkomne Penge at anvende saa meget til de forskjellige Øiemed til Missionen i Bethanien, som vi finde det ret at være. Dette have vi ogsaa i forskjellige Breve gjentaget, og det er ikke Directionens Mening nogensinde at vige en Haarsbred fra denne ubrødelige Bestemmelse. Heri ere ogsaa de forstandige tydske Venner aldeles enige med os, og man skriver os fra Dresden under 24de Juli d. A.: „Vi ere ikke bange for, at den ærede Direction skal ansee det for et Indgreb i dens Rettigheder, at vi have sendt et Taarnuhr til Bethanien uden først at spørge Dem om Tilladelse“ — et Vidnesbyrd om, at man heller ikke i Tydskland afviger fra det rette Spor. For at give Dem, kjære Hr. Ochs, et Bevis paa, at vi ville fremhjælpe den

uden vor Tilladelse begyndte Kirkebygning, hvortil Grundstenen er lagt d. 17de October 1865, sende vi Dem hermed 300 Rdl. efter vore Penge. Hvis Eiendom Kirkebygningen og de øvrige Bygninger i Bethanien er, hører jo endnu til det Uafgjorte.

Det Værktøi, som vi have sendt med Hjorth, hvem det desto-værre gaaer ilde, vil De gjemme og overlade Brødrene, navnlig Andersen, til Afbenyttelse, naar han ønsker det. Han er jo en dygtig Arbeider, og vi have en Fortegnelse paa Værktøiet.

Det har været paatænkt i Directionen, at een af Vore skulde reise over til Bethanien i Ostindien, for med egne Øine at see Sagerne og ordne det Fremtidige; hvorvidt denne Plan vil lade sig realisere, er endnu uvist; naturligviis ere de danske Missions-venner meget tilbageholdende, saalænge de ikke vide, hvem Stationen og Bygningerne tilhøre tilsidst. Derom vil jeg dog ikke skrive noget mere, men gjentager, at i den Henseende maa De handle, som De kan forsvare det.

Fra vor Andersen har jeg forlangt en Underretning om, hvad Oxernes Underhold og Reiserne omtrent ville koste, for at vi kunne have et Overblik herom; han vil vel raadføre sig med Dem, den erfarne Mand. Jeg har siden vor Andersen, Gud skee Lov, er bleven rask, ifinde at indhente nøiagtige Efterretninger fra de vigtigste Missionsselskaber om, hvor stor deres Missionærers Løn er og hvad hver af Deres Stationer koster, for at vi ogsaa kunne komme til Visshed herom.

Thi, kjære Hr. Ochs! naar jeg overseer dette lange Brev og veed, at det handler om lutter Pengesager, og at det Vigtigste, nemlig de aandelige Tilstande og Bestræbelser, ere aldeles forbigaaede, saa er jeg ilde tilmode derved.

Herren, som allerede har opholdt Dem 25 Aar i Indien, give Dem fremdeles Frimodighed til at arbeide og skjænke os den Naade, at vore danske Udsendinge ved Deres og ved deres egen Iver maae blive dygtige Redskaber for Hans livsalige Evangeliums Forkyndelse! Jeg beder at hilse Deres Hustru. Der vil snart afgaae en Kiste med Tøi til Børnene, forfærdiget af danske Damer.

76.

Fra Missions-Medhjælper Andersen i Puttambaukam

d. 25 Octbr. 1868.

Høitærede Bestyrelse!

Med Tak til Gud, som atter har gjengivet mig Helbred og Sundhed, kan jeg lade Dem vide, at jeg nu igjen rask som før er kommen her tilbage til Bethanien. Jeg forlod Bangalore d. 21de og ankom her d. 28de Septbr. I Bangalore var jeg i 2 Maaneder og forbrugte i den Tid foruden min Løn 170 Rupier, iberegnet Thomsens Reise til Salem. Dagen efter min Ankomst her blev den nye Kirke indviet, og første Søndag efter oplæste jeg min første Prædiken i den og 14 Dage efter katechiserede jeg med Børnene. Der var nogle Smaating, som Ochs rettede bagefter, men forøvrigt syntes han at være tilfreds med det Hele.

Dr. Kalkars ærede Skrivelse af 11te August modtog jeg i Bangalore, og i den første Uge efter min Ankomst her reiste Thomsen og jeg til Trikolur (den engelske forvanskede Udtale af Tirukovillur [Hellig-Tempel-By]) for at see en lille Bungalow, Kollektoren Mr. Wright vilde sælge. Hans Kone var nemlig her den Dag, Kirken blev indviet, og hun talte om, at vi maaskee kunde faa denne Bungalow for en billig Priis. Imedens vi vare i Trikolur, skrev Ochs til Wright, som i denne Tid opholder sig i Madras, om Bungalowen, men der er endnu intet Svar kommet fra ham. Bungalowen i og for sig er ikke meget værd, thi den er meget lille og skal maaskee heelt ombygges; men det Stykke Jord, som tilhører den, egner sig særdeles godt: det er næsten midt i Byen, dog en temmelig aaben Plads, og Hovedlandeveien løber langs med den ene Side. Jeg spurgte for nogen Tid siden Ochs om, hvad han meente, at Wright vilde forlange for den; han svarede da: „Maaskee en 300 Rupier", og hvis der var kommet Svar fra Wright, førend det sidste Pengebrev kom fra Danmark, vilde Ochs have kjøbt Bungalowen og lagt Pengene ud til videre. Men da dette Brev, som for et Par Dage siden ankom, ikke indeholdt saa mange Penge, som man med Sikkerhed havde ventet, og maaskee at der ogsaa var

nogle Spørgsmaal, som ikke vare blevne besvarede, saa blev Stemningen lidt anderledes her hos os, og Bungalowen vil maaskee næppe blive kjøbt nu, førend der dertil kommer Penge fra Danmark, og saa er det et Spørgsmaal om den nogensinde vil komme til at høre os til; thi Wright sælger den maaskee, saa snart han kan. Gaaer den fra os, saa er det en Skam.

Vi kunne ogsaa nok faae Jord at kjøbe af Hedningerne baade i og udenfor Trikolur; men der er ikke et Stykke af det, vi saae, der egner sig saa godt som det omtalte, og naar en Europæer kommer for at handle med Hedningerne, saa vide de ogsaa nok, hvad de skulle forlange for deres Ting. Fik vi den lille Bungalow, saa havde vi dog et Sted, hvor vi kunde boe, medens vi opføre en ordentlig Bygning; kjøbe vi derimod et andet Stykke Jord, saa har man ingen Steder at gjøre af sig selv i den Tid.

Hvad det vil koste at opføre en Bygning, kan jeg ikke saa nøie bestemme. Jeg har efter Dr. Kalkars Ønske raadført mig med Hr. Ochs derom, og han siger, at naar man skal kjøbe Jord, bygge, grave Brønd m. m., saa vil der medgaae 3000 Rupier. Missionær Wolff, som i denne Tid er ved at bygge, faaer 3000 og nogle hundrede Rupier, siger han (Ochs), men han antager, at vi kunne gjøre det for de 3000. Det er mange Penge, og kan der spares et Tusinde Rupier, saa skulde det være mig en Glæde. Bygningen skal blive saa tarvelig, som Forholdene tillade det; paa den anden Side maa den være rummelig og bekvem, thi det kræver Klimaet.

Med den kjære Missionsgjerning gaaer det, som den ærede Bestyrelse nok kan tænke, kun smaat; thi vore Midler ere ikke saaledes, at vi kunne udrette meget. Med Undtagelse af den Tour til Trikolur have vi endnu ikke reist noget ud. Den forestaaende Ordination har ogsaa i de sidste Uger tvunget mig til at blive hjemme. Jeg har nu, som sagt, aflagt alle mine Prøver, og der staaer kun een tilbage, at faae Præstekjolerne syede, men det er ogsaa nok til at trække Ordinationen i Langdrag. Jeg har løbet Landet rundt efter en Skrædder, men Ingen vil paatage sig at sye den. Thomsen syer nu selv paa sin af alle Kræfter.

Jeg har beklaget min Nød for Hr. Ochs, men han siger: „You must have it.“ Forøvrigt er Ordinationen bestemt til førstkommende Søndag, hvis vi faae vore Kjoler syede.

Det glæder mig af Doktorens Brev at høre, at min Forlovede er rask og befinder sig vel i Kjøbenhavn. Men jeg mærker nok paa hendes Breve, at Tiden begynder at blive lang for hende saavel som for mig. Hun har nu været i Kjøbenhavn i 8 Maaneder, og det er ikke nødvendigt, at hun skulde være der længere. Men hvad kan det hjælpe, jeg tænker paa at faae hende herover, saalænge jeg kun har een Stue at boe i, og den er endda saa opfyldt, som den kan være.

Mit Brev af 17de August, skrevet i Bangalore, haaber jeg, De have modtaget. Jeg har deri udtalt mig udførlig om vor Stilling her og vil derfor denne Gang ikke skrive Noget derom. Forholdet mellem os og Ochs's er i det Hele taget godt. Vi drikke undertiden Thee hos dem og tilbringe en Aften med at tale om Eet og Andet. Thomsen er rask og beder at hilse, og idet jeg ønsker Dem en glædelig Juul, være den høitærede Bestyrelse hjertelig hilset fra

Deres hengivne

P. Andersen.

77.

Fra Missionselev Thomsen i Bethanien

d. 12. Novbr. 1868.

Høiærværdige Dr. Kalkar!

Hvad jeg denne Gang har at berette Dem, er ikke Noget, directe angaaende Missionen, men derimod Noget, som directe angaaer mig selv og min egen Fremtid. Hvad jeg hermed vil sige Dem, er kun, at jeg har forlovet mig.

At jeg har gjort dette Skridt i den Tanke at ville indtræde i Ægteskab, forstaaer sig jo af sig selv; men da jeg ikke saa godt kan faae min Forlovede herover, og endnu mindre have hende herovre uden Missionens Hjælp, saa er det, jeg vil bede om, at

Bestyrelsen vil række mig en hjælpsom Haand ogsaa i denne Henseende og bekoste hendes Udsendelse.

Min Forlovede opholder sig i Kjøbenhavn og har sluttet sig til de Troende der, som forøvrigt alle give hende et godt Vidnesbyrd; ogsaa Hr. Møller og Missions-Eleverne kjende hende, og hun er kjendt af Andersens Forlovede.

Jeg blev kjendt med hende paa min sidste Reise i Danmark. Dengang var hun i Flensborg, hvor hendes Fader, som er en rar christelig Mand, havde en Ansættelse ved Jernbanen. Hvad hendes Dannelse angaaer, da troer jeg nok, hun har den Dannelse, hun behøver, og kan vistnok i alt Fald maale sig med mig. Kun vil det maaskee være hende nyttigt at lære lidt mere Engelsk, end hun allerede kan. Hun skal jo hverken være Præst eller Lærerinde, men ret og slet min kjære Hustru, og for at kunne være det behøver hun ikke at være saa lærd.

Da jeg naturligviis gjerne vilde have hende herud snart, og da det vel ikke kan vare grumme længe, inden Een eller Anden af Eleverne paa Missionsskolen vil blive udsendt, saa var det at ønske, om hun kunde komme tilligemed ham, da det jo ikke er saa godt for en Pige at reise alene.

Jeg beder altsaa om, at Bestyrelsen vil tage denne Sag til Overveielse, og nærer det Haab, at den ikke vil afslaae en Bøn, som De vistnok finder at være en i sig selv rimelig og beskeden Bøn.

Jeg beder at forblive Deres hengivne

N. Thomsen.

78.

Til Missionselev Thomsen i Puttambaukam

d. 4 Decbr. 1868.

Vi have, kjære Thomsen! havt stor Glæde af Deres Brev af 4de Octbr., hvilket De ogsaa vil see deraf, at jeg har ladet det heelt indrykke i Missionsbladet*) for at sætte Vennerne istand til

*) Dansk Missionsblad 1868, S. 249.

at bedømme Deres hele Vilkaar og Stilling. Gud, som har givet Dem Naade til at begynde en Forkyndelse i det fremmede Tungemaal, styrke Dem stedse mere og mere til al god Gjerning og give Dem Frimodighed til at oplade Munden til hans Priis!

Angaaende Maaden, paa hvilken denne selvstændige Forkyndelse skulde begynde, have vi forhandlet meget baade i Hovedbestyrelsen og paa et Møde i Aarhuus, hvor en stor Deel Udsendinge af de med os forbundne Kredsforeninger og andre Missionsvenner vare tilstede og i Kjærlighed forhandlede Alt angaaende den danske Missions fremtidige Stilling. Jeg har ingen Betænkelighed ved Anlæget af en ny Station, men samtlige Medlemmer ere af den Formening, at De og vor elskede Andersen først et Aar skulde gjøre Reiser omkring fra Bethanien, hvor vi jo allerede have Bygninger og en fast Plads; man mener, at en ny Stations Anlæg langt vilde overstige de Pengekræfter, over hvilke vi raade, hvormed vi nok kunne og skulle bekoste Deres Reiser, hvorom De jo i Deres Brev af 4de Octbr. har udtalt Dem. Dersom da De og Andersen have vundet Erfaring ved forskjellige Missionsreiser, og den danske Menighed er bleven deelagtiggjort i Beretninger derom, saa mener Bestyrelsen, at det vil være den rette Tid til at tænke paa Anlæg af en ny Station, hvis Herren giver Naade dertil. Jeg maatte jo tilstaae, at der er meget Grundet i denne Betragtning, hvorfor jeg ogsaa har givet Slip paa min egen Formening, navnlig af det evindeligt trykkende Hensyn til vore Pengemidler. Jeg har ved en Reise, jeg gjorde nedad den vestlige Deel af Jylland, hvor man ogsaa mindedes Dem, kjære Thomsen! faaet den Fortrøstning, at der muligviis, naar vor Herre og Frelser vil det, opvaagner en større Deeltagelse for denne hans egen Sag.

Siden jeg nævner Penge, vil jeg bemærke, at De vil hver have modtaget de 150 Rdl., hvilke vi sendte Dem under 9de October extra, og at vi ogsaa have besluttet at sende en lignende Gave af 150 Rdl. til hver af Dem næste Gang, for at Deres

meest trykkende Fornødenheder kunne være afhjulpne, og at De kunne blive satte istand til at gjøre nogle Udflugter. Iøvrigt maa først Erfaringen lære, hvad Reiserne koste. Jeg er ogsaa overbeviist om, at De med Hensyn til Udgiften dertil ikke vil finde nogen Vanskelighed hos den danske Missions Bestyrelse og har fuld Tillid til Dem og Andersen, at De anvender den uundværlige Sparsomhed.

For vor kjære Andersen, fra hvem vi igaar have modtaget et Brev af 25de October, vil det jo være en Nødvendighed at bygge nogle Værelser til, for at han kan boe som en gift Mand. Jeg kan godt forstaae, at baade han og hans Forlovede længes efter at komme sammen; det vil ogsaa være gavnligt for dem Begge. Jeg haaber derfor, at Andersen bereder sig til at modtage sin Brud, naar han har indrettet sit Huus dertil; ogsaa den Bekostning ved Tilbygning maae vi jo afholde. Det, som gjør hele Stillingen i Bethanien noget uklar for os, er, at vi ikke ere komne overeens med Hr. Ochs om, hvem Bygningerne, Kirken og alt Tilbehør tilhører, da Alt er indskrevet paa hans Navn. Hans lange Ophold i Ostindien vil nok bevirke, at han snart kan længes efter Afløsning, og hans mange Børn kan nok vække adskillige Bekymringer, dertil maae vi ogsaa tage Hensyn. Andersen skriver, at han har en Deel Uleilighed med at skaffe sig en Præstekjole; jeg kunde gjerne nu, da jeg har resigneret, forære ham en, dersom jeg blot vidste, hvorledes den kunde komme den lange Vei.

Om vor kjære Pastor Fichs sørgelige Sygdom har De vel hørt fra andre Sider; vi ere naturligviis meget bedrøvede derover og bede Gud om at trøste hans Hustru og Børn. Denne Omstændighed paalægger ogsaa mig større Byrder end hidtil; ogsaa har den Commission, som Regjeringen har udnævnt til at overveie Betingelserne for vore Missionselevers Ordination i Folkekirken, opstillet saadanne Betingelser, at Underviisningen maa tillempes derefter. Der vil derfor blive lagt en større Vægt paa de theologiske Discipliner end hidtil, hvorimod Realfagene ville blive indskrænkede. Alt dette ville vi med Guds Hjælp overvinde.

Til ham og hans Kjærlighed anbefale vi Dem og Deres Medarbeider; han give Dem Taalmodighedens velsignende Kraft; paa det at Deres Gjerning i Herren maa lykkes til hans Ære!

79.

Fra Missions-Medhjælper Andersen i Puttambaukam d. 4. Decbr. 1868.

Høitærede Bestyrelse!

Med megen Glæde har jeg modtaget Dr. Kalkars to sidste Skrivelser af 11te Septbr. og 9de Octbr., og vi takke for de i sidste tilsendte 300 Rdl., udbragt til 337½ Rupier, som vi have modtaget af Hr. Ochs.

Det mig for længere Tid siden gjorte Spørgsmaal: hvad det vil koste at opføre en ny Station, har jeg, saa godt jeg kunde, i et Brev af 25de Octbr. besvaret. Der vil medgaae henved en 3000 Rupier, dog over den Sum skal det ikke stige. Jeg har, siden jeg dengang skrev, endnu engang været i Trikolur, og jeg haaber, at der nok skal blive et Stykke Jord at faae for 150—200 Rupier. — Vi have nu i et Aar holdt et Par Oxer samt en Mand til at passe dem, og det har kostet os 12 Rupier om Maaneden, mens vi have ligget herhjemme; nu vi have saa smaat begyndt at reise, koster det mere, og vore egne Udgifter ere ogsaa større. Jeg gjorde en lille Tour Nord paa — hvorom jeg skal fortælle lidt nedenfor — og var borte en Uge, og mine Udgifter vare daglig 10 Annas mere, end naar jeg opholder mig herhjemme (16 Annas = 1 Rupi). Jeg gjorde en anden Reise mod Vest og var henne i 9 Dage, og da steg det til 1 Rupi om Dagen. For et lille Knippe Straa, som en Kone kom med paa Hovedet, maatte jeg betale 6—8 Ann., for et lille Knippe grønt Græs forlangte de 3 Ann., for en Hone 5 Ann., for en Potte Vand ½ Ann. og saa fremdeles. Saa derfor at sige bestemt, hvormeget vi behøve at reise for, kunne vi ikke. Vilde vi sige en 12 Annas om Dagen til hver af os, saa blev Spørgsmaalet endda: hvormange Dage skulle vi reise om Aaret? eller hvormange Dage kunne vi reise? Vi maae sommetider udhvile

os lidt, og sommetider er det saa varmt, at vi ikke kunne reise, og sommetider regner det til Veie og Broer skylles bort, og saa ere vi nødte til at blive hjemme. Men skulle vi endelig sige noget bestemt, saa lad os sige, at vi reise saa meget som en 7 Maaneder, og naar vi saa regne efter 12 Ann. om Dagen, saa bliver det for et Aar 157 Rupier. Vi have nu faaet os hver et Par Oxer, og i næste Uge, hvis det bliver nogenlunde Veir — det regner nu hver Dag — agter jeg at gaae Syd paa. Broder Thomsen vil sandsynligviis ogsaa snart til at begynde at drage lidt omkring.

Hvad det angaaer, at vi iaar have faaet mindre i Løn, behøver jeg vel næppe at gjøre nogen Bemærkning om, da Ochs nu sender en af os begge underskreven Regning. Vi have iaar, naar vi undtage det første Kvartal, faaet efter 677 Rupier. I Bangalore havde jeg ikke mit Regnskab ved Haanden og angav det derfor ubestemt, efter hvad Ochs havde sagt, at 9 danske Daler gjør 10 Rupier. Ved det første Kvartal d. A. fik vi foruden de tilsendte 300 Rdl. 27 Rupier, et Overskud fra en extraregulær Vexel, som efter Ochs's Sigende blev sendt i 1866. Mærkeligt nok, at det ikke før er blevet oplyst.

Den 1ste November bleve Thomsen og jeg ordinerede i den nye „Kors-Kirke“. Ordinationen blev forrettet paa Tamulisk, og Ochs har senere givet os vort „Ordination Certeficat“. Vi mangle nu kun at faae Tilladelse fra Regeringen til at forrette Brudevielse (Licence), hvilket vi haabe at faae, naar Mr. Reade, Kollektoren i Cuddalore, som i denne Tid opholder sig paa Bjergene, kommer tilbage. Hvis man uden Licence forretter Brudevielse, har man at gaae 7 Aar i Fængsel, siger man.

Jeg har gjort flere Tegninger til den nye Station, baade smaa og store; men saalænge jeg ikke veed, hvormeget man faaer at bygge for, og ikke veed, om der ogsaa skal være Plads til Thomsen eller en anden Person, er det Altsammen Luftkasteller. Thomsen tænker jo nu paa at blive gift, og saa ønsker han naturligviis sit eget Huus, men der kunde komme en Anden, som

man skulde have Plads for. Jeg sender imidlertid et Grundrids med, for at man kan see, hvordan en indisk Bygning er indrettet, og skal den paatænkte nye Station indrettes saaledes, at der kan boe en Person foruden Familien, saa vilde man vel omtrent indrette den saaledes. Færre Stuer kunde man ikke godt have; derimod kunde man gjøre Bygningen lidt billigere ved at gjøre Forsiden lige og lade Verandaen løbe hele Veien langs med samme, men Bygningen taber derved hele sit indiske Præg.

Hjorth har det dog nu lidt bedre i Madras; han har Arbeide, men hans Fortjeneste er kun lille. For kort Tid siden var han i Mening om at ville have kommet ned til os, men vi og navnlig Hr. Ochs fraraadede ham det og meente, at det var bedre, at han først henvendte sig til Bestyrelsen.

Vi ere Alle raske og leve vel og ønske den høitærede Bestyrelse Herrens Naade og Fred.

Deres hengivne

P. Andersen.

80.

Til Pastor Andersen i Puttambaukam

d. 14 Decbr. 1868.

Af mit ganske Hjerte takker jeg nu, kjære Andersen! den himmelske Fader, at han har bragt det saa vidt med Dem og Thomsen, at De nu ere blevne indviede til den præstelige Gjerning i den Menighed, hvilken han har kjøbt ved sit eget Blod, og hilser Dem som Brødre i den Tjeneste, hvilken jeg i Menigheden har nedlagt samme Dag, som De ere blevne indviede til den. Gud give Dem Frimodighed, Ydmyghed og Kraft til at arbeide og i Taalmod bie efter hans Time.

Jeg tilstaaer, at denne Ordination har opfyldt et kjært Ønske, om hvilket jeg dog ikke turde gjøre mig noget fast Haab. Da vi for tre Aar siden udsendte Dem til Ostindien, for at De der skulde fuldende de tre Læreaar, hvilke stode tilbage for Dem begge paa Skolen, da nærede jeg jo nogen Tvivl, om det vilde lade sig gjøre, paa en saa kort Tid som tre Aar og ud-

talte min Vanghed; ved Herrens overvættes Naade og ved Deres og Thomsens Flid og redelige Villie er det skeet over Forventning, og vi tør nu see ind i Fremtiden med god Forhaabning, at den danske Menighed i dem begge vil have en Førstegrøde af Udsendinge, som ville arbeide til Hans Ære, af hvem De have faaet Kraft dertil. Thi at det snart vil være forbi med Hr. Ochs Arbeide i Ostindien, og at han efter sit lange Ophold trænger til Hvile, er ioinefaldende. Han har endnu ikke udtalt sig derom i bestemte Udtryk, men jeg kan mærke, at han længes efter Afløsning. Af den Grund, og fordi vi ved denne Leilighed ville faae en Deel Bygninger m. m., har Bestyrelsen besluttet ikke at anlægge en ny Station, men at De og Thomsen fra Puttambaukam, som skal betragtes som Moderstation, skulle foretage Dem saadanne Udflugter, der maa ansees tjenlige for Herren. Thi at der maa være baade stadigt Ophold paa et enkelt Sted for at pleie det der begyndte Liv og for at nære de Kræfter, som ere i Værk, og Reiser for at vinde nye Sjæle for Herren, er i sin Orden og anvises os tillige af den apostoliske Mission. Overhovedet vilde det være til stor Gavn for alle navnlig unge Udsendinge, om de ret vilde studere Apostlenes Gjerninger og deraf lære, hvilken Taalmodighed, Selvfornegtelse og Glæde den store Hedningeapostel forener i sin Virksomhed, saavel naar han i flere Aar maatte standse med sit Arbeide og var i Fængsel, som og naar han drog om fra Sted til Sted. Mangen en selvlavet Missionspraxis eller Missionsmening vilde da faae en anden Skikkelse. — Viser Herren os til en anden Plads, hvor vi skulle begynde noget nyt, da vil, saasnart Gud giver Naade dertil, Dørene ogsaa blive opladte der. Jeg har fornylig tilskrevet Thomsen om den Sag, og hvad der er fortalt, vil han ogsaa meddele Dem.

Deres Forlovede har først til Marts næste Aar været i Kjøbenhavn den bestemte Tid af et Aar, imidlertid er der, hvad jeg sagde Deres Forlovede igaar, fra Bestyrelsens Side Intet til Hinder for, at hun reiser over til Dem, saasnart

De kan modtage hende, og Aarstiden tilsteder det; herom har jeg bedet hende at tilskrive Dem; thi jeg kan nok tænke, at De længes efter at komme sammen. Men dertil kræves jo, at De maae bygge Noget til Deres egen Bolig, som jo nu er for snæver. Var det vist, at Hr. Ochs forlod Stationen til næste Aar, vilde De jo der kunne faae en god Bolig, uden at der behøvedes at bygges, hvilket altid i økonomisk Henseende var at foretrække.

Idet jeg nævner det Sidste, vil jeg ikke gjentage, hvad jeg, kjære Andersen, tilskrev Dem i mit Brev af 9 Octbr. om Trykket af Pengesorger. Herefter modtage De begge Deres Løn directe; ligesom vi forrige Gang sendte Dem foruden Deres Løn endnu 150 Rdl. til særlige Udgifter, saaledes skikke vi Dem ogsaa denne Gang igjen foruden Deres Løn 150 Rdl. til saadanne Reiseudgifter, der maatte ansees fornødne. Det seer iøvrigt meget smaat ud med vore Indtægter, hvormeget de endog ere stegne i de seneste Aar, og en Missions Udgifter staae i intet Forhold til dens Indtægter. Det baselske Selskab, som for flere Aar siden blev hjulpet ud af 300,000 Frc.s Nød, har maattet optage et Laan paa sine Bygninger, det Rhinske gaaer ind i Aaret med 15,000 Th. Gjæld, det Berlinske med 6000 Th. og saa fremdeles. Det danske Missionsselskab har næsten ingen andre Indtægter end Menighedens frivillige Gaver; min faste Beslutning er, at vi ikke skulle sætte os i Gjæld; jeg anseer det for at stride imod den Pligt, man skylder baade Sagen og Ham, der ene kan føre den frem. Vil han ikke give os Pengene, da skulle vi ikke ved kunstige Midler fremtvinge dem.

Deres Brev til Pastor Fich, om hvis Sygdom De vel har hørt andetstedsfra, er blevet tilstillet mig; Deres Beretning bliver trykt*) idag med Undtagelse af, hvad De fortæller om Deres Sygdom og Reiserne i den Anledning, som jo er fortalt to Gange iforveien. Ligesom jeg før talte om den Taalmodighed, som er nødvendig for en Udsending, saaledes gjælder det

*) Dansk Missionsblad 1868, Nr. 24.

Samme med Hensyn til Læserne af et Missionsblad; naar de idelig vilde høre Noget fra deres Udsendinge, da vilde de vistnok føle sig skuffede. Det gaaer paa Missionsmarken, som det gaaer herhjemme, hvor der heller ikke altid kan være Noget at fortælle om Menigheden, idet Alt gaaer sin rolige og jævne Gang. Naar dette er Tilfælde med Missionærer, som have været lange Aar i Arbeidet, hvormeget mere da med Unge, der endnu ere i Læreaarene. Saadanne utaalmodige Læsere kan et Missionsblad ikke tilfredsstille og bør det ikke heller; thi Guds Riges Anliggender staae langt over alle Personligheders Interesse. Naar De og vor kjære Thomsen ville komme til at reise og færdes iblandt Hedningerne, vil De have mere at fortælle, og hvad der da egner sig til Udgivelse, vil det ogsaa være skjønt at meddele.

Nu kun til Slutning det inderlige Ønske, at Herren vil give Dem og Deres kjære Medarbeidere Naade til at tjene ham i Hjertets Enfoldighed, at ogsaa ved Deres Arbeide en Steen kan lægges til den store Bygning, hvis Bygmester og Grundvold er den Herre Jesus Christus til evig Tid.

81.

Til Missionær Ochs i Puttambaukam

d. 18. Decbr. 1868.

Deres Brev af 7de Novbr. d. A.*), kjære Hr. Ochs! har skaffet os Glæde, idet det indeholder Efterretningen om vore Elevers Ordination. Vi takke Gud for hans Naade, at han har bragt det saavidt med Andersen og Thomsen; vi takke ogsaa Dem for den Umage, De har havt med dem. Gid nu Herren vilde føre sin Sag videre ved vore unge Venners Arbeide!

At De længes efter at blive afløst, finder jeg ganske naturligt; De har arbeidet saa længe og saa tro under saa mange Gjenvordigheder, at De nok behøver Ro paa deres gamle Dage. Jeg er meest bekymret over, hvorledes det skal gaae med Vaisenhuset og Børnene i Bethanien. Vore unge Venner synes ikke at

*) Dansk Missionsblad 1868, S. 288.

have Lyst til at lede Skolen; de vilde hellere anlægge en ny Station. Deri kunde jeg nok samstemme; men Bestyrelsen har den Mening, at vore Udsendinge endnu skulle blive en Tid i Bethanien for først at indsamle Erfaringer ved Reiser. Dette har ogsaa meget for sig. Skulde De, kjære Hr. Ochs! drage bort, tør jo Menigheden, hvis Medlemmer boe adspredte, ikke forblive uden Tilsyn. Dette kræver ogsaa, at De blive paa Stationen. Jeg venter Deres Forslag i denne Henseende, for at vi kunne raadslaae derom. Ogsaa deri er jeg enig med Dem, at der for Fremtiden maa sendes Folk, som have en dygtigere Dannelse, til Ostindien.

82.

Til Pastor Thomsen i Puttambaukam

d. 18 Decbr. 1868.

I mit Brev til Andersen har jeg udtrykt min Glæde over, at Herren i sin urandsagelige Naade har bragt Dem og ham saavidt, at De ere blevne ordinerede; ogsaa Dem, kjære Thomsen! ønsker jeg tillykke og beder Herren, at han vil fremdeles bevare Dem i sin Kjærlighed og til at tjene ham i Kraft og Ydmyghed.

Af Deres Brev af 12te Novbr. seer jeg, at De vil videre frem, at De ønsker at gifte Dem. Jeg er vis paa, at Bestyrelsen for det danske Missionsselskab ikke gaaer ind paa Deres Ønske, i det mindste ikke i det første Aar og maaskee ikke endda efter Udløbet af den Tid. Der kan efter de Udsigter, vi have, slet ikke være Tale om at holde tre gifte Familier i Ostindien; naar først Hr. Ochs har nedlagt sit Arbeide og vi vide, hvad vi komme til at yde til hans Families Underhold, da kan Bestyrelsen tage under Overveielse, hvorvidt der vil være Plads for en anden gift Familie. Saaledes handle alle Missionsselskaber uden Undtagelse, og saaledes bør de handle for ikke at føre de unge Mænd Byrder paa, som de ikke kunne bære. Jeg er vis paa, at Deres Forlovede, om hvem jeg har hørt alt Godt, ogsaa vil erkjende Rigtigheden heraf; der er i Fædrelandet ogsaa kun

faa Mænd i Deres Alder, som ere istand til at sætte Foden under eget Bord, hvormeget mindre er da for en Missionær i Deres Alder Tiden kommen til at danne et Huus. Man bør jo ogsaa i denne Henseende betænke, hvad vi skylde den Menighed, der med saa store Opoffrelser — hvorom de Udsendte stundom ikke have nogen klar Forestilling — skaffer det Fornødne tilveie til Deres Underhold. I Deres Forlovedes trofaste Kjærlighed vil De have fuld Forvisning om, at De Intet taber ved at bie, indtil det bliver den rette Tid*).

Om Andersens Giftermaal har jeg udtalt mig i Brevet til ham, ligesom jeg ogsaa i min Skrivelse af 4de Decbr., hvilken vel snart vil være i Deres Hænder, har bemærket det Fornødne angaaende Bestyrelsens Ønske om Deres fremtidige Virkekreds.

Gud give Dem en glædelig og velsignet Juul!

83.

Fra Missionær Andersen i Puttambaukam

d 5. Febr. 1869.

Kjære Hr. Dr. Kalkar!

Deres ærede Skrivelse af 15de December modtog jeg d. 23de Januar, og jeg takker for den og for det indlagte „Letter of Credit" paa 33 Lstr. Det overraskede mig meget at erfare, at det ikke bliver til Noget med den paatænkte nye Station, da jeg mere end een Gang var bleven underrettet om, at den maatte anlægges, og jeg havde gjort enkelte Smaaforberedelser dertil. Men nu hjælper det vel ikke at skrive mere derom, hvormeget jeg end kan paavise det Uheldige ved at bygge mere her og ved at tre Contraster, der hver arbeider i sin Retning, skulle være sammen paa eet Sted.

*) Paa dette Brev modtog Bestyrelsens Formand et Svar fra Thomsen af 12te Februar 1869, der var et saare sørgeligt Vidnesbyrd om den unge Mands oprørte Sind og Stilling, da hans Brev indeholdt høist usømmelige Yttringer om Bestyrelsen og Formanden og utilbørlige Skildringer og Raad angaaende Missionen, i Anledning af hvilket Bestyrelsen maatte tilskrive ham Brevet af 10de April 1869.

Jeg erkjender meget villig, kjære Dr. Kalkar! at vi ofte glemme alt det Meget, den danske Menighed gjør for os, eller for at komme Virkeligheden lidt nærmere, vi glemme ofte, at vi ere den danske Menigheds Repræsentanter paa Missionsmarken, og at den har udsendt os af sin egen Midte til den Gjerning, hvortil den føler sig stikket. Ved at huske derpaa komme vi til at indtage vor rigtige Stilling baade paa Missionsmarken og i den danske Menighed og staae ikke længere som nogle lønnede Arbeidere, der ere Menigheden til Byrde. Ved Herrens Naade og den Hellig Aands Veiledning skal jeg mere og mere bestræbe mig for at udfylde denne vigtige Plads og ikke glemme, hvad Herren kræver af mig, og hvad jeg skylder min kjære danske Menighed.

At høre om de smaa Midler, den danske Mission har, og om den store Gjæld, hvori de tydske ere nedsunkne, kan ikke glæde mig; det gaaer med Folk i vore Dage, som det gik med David: de bygge sig selv panelede Huse og lade Herrens Ark bo i Telte. Men paa den anden Side kan det heller ikke gjøre mig modløs; thi saa vist som Missionsgjerningen er Herrens egen Gjerning, saa vist skal han ogsaa nok skaffe de fornødne Midler, og jeg tvivler slet ikke paa, at Herren veed at indløse sit profetiske Ord, at Rigets Evangelium skal prædikes i den ganske Verden. Hvad det gjælder om for os, er at aagre redelig med det Pund, vi have, og ikke med det, vi ikke have. De, der endnu gaae videre og ogsaa ville aagre med det, de ikke have, antager jeg, enten ikke have Taalmodighed til at vente paa Herren, eller ogsaa et skjævt Syn paa Missionssagen.

I Hr. Doktorens Skrivelse er der lagt særlig Vægt paa de Ord, at min Forlovede først til Marts Maaned har været i Kjøbenhavn den bestemte Tid af et Aar. Hvis hermed er sagt, at det var forud bestemt, at min Forlovede skulde være der den bestemte Tid af et Aar, saa maa jeg oprigtig tilstaae, at jeg ikke før har vidst noget om den Bestemmelse; og som jeg ikke vidste noget derom, udtalte jeg i mit forrige Brev, endnu før Tiden var udløben, Ønsket om snart at faae hende herover. Dette tilsyneladende Utaalmodighedsønske beder jeg Hr. Doktoren kjærligst at

undskylde. Vel længes jeg efter at faae hende herover, og det mener jeg er naturligt — det Omvendte vilde i ethvert Tilfælde være meget unaturligt — men jeg kan nok vente til den fastsatte Tid er udløben, og jeg vil ogsaa finde mig i at vente, til vi engang faae Noget bygget, og jeg skal glæde mig meget, hvis vi snart kunde faae begyndt derpaa.

Det var et mærkeligt Træf, at vi netop skulde indtræde i Præstegjerningen den samme Dag, som Hr. Doktoren nedlagde den. Det var, som om Deres Plads strax skulde udfyldes, men nu ikke længere i Danmark, men i Indien. Herren give os Naade til at vandre værdeligen i det Kald, hvormed vi ere kaldede!

Med kjærligst Hilsen forbiver jeg

Deres meget hengivne

P. Andersen.

84.

Fra Missionær Andersen i Puttambaukam

d. 6 Febr. 1869.

Høitærede Bestyrelse!

For nogle Dage siden blev jeg ved et Brev fra Hr. Dr. Kalkar underrettet om, at den danske Missionsbestyrelse har besluttet ikke at anlægge en ny Missionsstation, men at bygge noget mere her i Bethanien. Puttambaukam er, som jeg mere end een Gang har udtalt mig om og paaviist, en mindre heldig Plads, og desuden er her jo Beboelsesleilighed for en Familie og til Nød ogsaa for to ugifte Personer, og flere komme her vel næppe til at boe i Fremtiden. Men da det nu er besluttet og vedtaget ikke at anlægge nogen ny Station — hvad dog vilde have været det ene Rigtige, hvis man ellers har Midler dertil — skal jeg ikke skrive mere derom.

Førend vi kunne bygge Noget til her, maae vi have Hr. Ochs's Minde dertil; thi den Jord, hvorpaa dette for os opførte Huus ligger, tilhører ham i særlig Forstand; den var skjænket ham eller maaskee nærmest hans Kone af nogle Indfødte i den Tid, han var i Europa. Jeg maa ogsaa bede den høitærede

Bestyrelse at underrette mig lidt nærmere om, hvordan og hvormeget vi skulle bygge. Skal jeg kun være her et Aars Tid og saa igjen begynde paa et nyt Sted, hvilket synes at fremgaae af Dr. Kalkars Skrivelse, saa vilde man jo indskrænke sig saa meget man kunde og kun bygge et Par Smaaværelser her til Huset og et Kjøkken. Men er det Meningen, at jeg skal blive her for længere Tid eller for bestandig, saa maae vi bygge, som Klimaet og Forholdene her kræve; thi det kan ikke hjælpe at spare et Par Skilling paa Huset og saa give en aarlig Sum til Doktore og Apothekere; paa noget Lignende have vi jo havt Exempel sidste Aar. Det kan i saa Tilfælde ikke hjælpe at bygge Noget til Huset her, thi det er for smaat indrettet og Murene ere for lave. Desuden er det saa fyldt med hvide Myrer, at vi næsten ingen Ting kunne have her; de æde vore Bøger, Klæder, Sko og Alt, hvad der kommer nær Murene eller Gulvet; de have udhulet flere Stykker Tømmer i Bygningen, og sidste Aar maatte vi lægge Teglen om, da flere Lægter vare fortærede; og bygge vi nu noget til, saa have vi disse ødelæggende Dyr overalt. Her er i vort gamle Huus kun to Værelser, og det er ikke mere, end Thomsen nok kan behøve alene; thi at have sit Tøi og navnlig fine svedede Klæder og Seng i den Stue, hvori man altid opholder sig, strider imod alle Sundhedsregler, og det have vi kun altfor vel erfaret i de 3 Aar, vi have boet her.

Da jeg skrev om at faae min Forlovede til Kjøbenhavn, fortalte jeg, som den høitærede Bestyrelse vil erindre, at jeg havde en lille Sum Penge. De bleve den Gang ikke anvendte, og jeg er villig til at anvende dem nu, saavidt de kunne række; men at sætte dem i Bygningen her, har jeg ingen Lyst til, saalænge Stationen endnu er tydsk. Men naar jeg forandrer min Stilling, mangler jeg mere end et Huus; jeg mangler Bohave og Kjøkkenredskaber, et Par Køer o. s. v., o. s. v.; til saadant vil jeg med Glæde anvende dem, og det var vel ogsaa nærmest paa saadanne Ting, Hr. Dr. Kalkar tænkte, da Doktoren skrev de venlige Ord til mig: „Jeg vil, at De og hun skulle spare Deres lille Formue, som De godt kan behøve, naar De blive

gifte." Jeg tillader mig da at bede den høiværdige Bestyrelse at sende Penge til Bygningen, og først da kan jeg begynde at forberede mig til at tage mod min Brud; thi om jeg ogsaa forinden vilde kjøbe et og andet Stykke Bohave, saa har jeg dog ingen Steder at sætte det, før man faaer Noget bygget. Mine Penge har jeg ladet opsige, og jeg havde besluttet, at Becher skulde tage dem med; men da det var bedre at have dem noget forud, tør jeg maaskee bede den ærede Kasserer at forsende dem med Posten. Jeg skal da med det Første lade 300 Rdl. sende til Hr. Dr. Kalkar.

Endnu een Ting, der ligger mig paa Hjerte, maa jeg have udtalt. For nogle Dage siden talte jeg med Hr. Ochs om Stationen, og han sagde da: „Det Hele her hører for saa vidt mig til, at mit Navn er indskrevet for det, og jeg kan byde Dem og Thomsen at forlade Stationen, hvilken Dag jeg vil." Saalænge Sagerne staae saaledes, ønsker jeg slet ikke at faae min Forlovede herover. Saalænge jeg er ene, vil jeg lade Hr. Ochs sige og gjøre som han lyster, og jeg skulde ikke sørge, om han ogsaa bød os at forlade Stationen imorgen; men har jeg et Liv mere at sørge for, en Kvinde ved min Side, saa er det sandelig ikke morsomt at blive huusvild i Indien.

Vor stakkels Hjorth er i disse Dage paa Reisen ned til os. Han skrev til Broder Thomsen og bad ham om at komme og hente sig, hvilket Thomsen ogsaa gjorde, og de ville snart være her. Hjorth har for længere Tid siden skrevet til Bestyrelsen om igjen at blive antaget, og det Brev haaber jeg De har modtaget. Han har, saavidt jeg har erfaret, kun Penge at leve for i 2 Maaneder, saa dersom den ærede Bestyrelse igjen i Kjærlighed vil komme ham ihu, saa troer jeg det er Tid at hjælpe ham. Han er en heel Deel undskyldt i det, som er skeet, og da han nu af sig selv kommer tilbage, saa kunne vi ikke andet end aabne vore Døre for ham.

Med Ønsket om, at vor kjære danske Missionsbestyrelse maa

træffe det, som er bedst og rigtigt for ham og os Andre, forbliver jeg Deres hengivne

P. Andersen.

85.

Fra Missionær Ochs

d. 10 Febr. 1869.

Høiærværdige og høitærede Herrer!

Vor Herre Jesu Naade være med Dem!

Først maa jeg med Tak underrette Dem om, at jeg rigtig har modtaget den med Deres Brev af 18de Decbr. affendte Vexel. Ved de to i dette indeholdte Poster, „til Vaisenhuset" og „Udlæg for Andersens Reise", er Deficitet i min Missionsregning, som jeg sendte Dem d. 16de Januar, dækket paa Rup. 479. 4. 7. Jeg beder Dem godhedsfuldt at sætte mig snarest muligt i Stand til ogsaa at dække hiint, og for at undgaae et nyt, hvert Fjerdingaar at sende mig en Sum til Vaisenhuset. Jeg tillod mig den samme Bøn ved samme Leilighed forrige Aar. Det er forbundet med Ubehageligheder og Omkostninger at laane Penge, og hine kunne undgaaes. De løbende Udgifter for Vaisenhuset beløbe sig maanedlig til omtrent 100 Rupier. De vente fra mig Forslag med Hensyn til, at jeg skulde træde tilbage fra Missionsarbeidet. Det er ikke saa meget Længsel efter Hvile, som hyppigt Ildebefindende og tiltagende Legemssvaghed, der ikke mere er det indiske Klima og Arbeidet mægtigt, som tvinge mig til at yttre dette Ønske. Om hvorledes det lader sig udføre, kan jeg kun i Almindelighed fremsætte Forslag, og jeg tillader mig at gjøre Dem opmærksom paa tre Punker, som jeg fastholder:

1. Midler til Hjemreise for mig og min Familie. Størrelsen maa bestemmes efter Prisen paa Passagen.

2. Nødvendigt Underhold for mig og Mine i Hjemmet.

3. Nærmere Bestemmelse om den Understøttelse, De har tilsagt mine Efterladte (Protok. 8. Jan. 1864).

Da jeg formedelst Ubekjendtskab med Forholdene i Hjemmet og min lange Fraværelse ikke er istand til nøiere at formulere

disse Forslag, og heller ikke veed, om og paa hvilken Maade jeg fremdeles kan og skal tjene Missionen, saa beder jeg at ansee mine Lauenborgske Venner som dem, der træde i mit Sted, og raadslaae med dem og tage Beslutning, og da jeg forud giver den Aftale, De gjør med dem, mit Samtykke, saa vil videre Skriverier undgaaes og Spørgsmaalet om Aftrædelsen af Stationen til det danske Missionsselskab derved blive løst.

Med Hensyn til min Efterfølger var det at ønske, at en dygtig, theologisk dannet ung Mand kunde indtage min Plads, da Forholdene i Indien ere saadanne, at der bliver gjort store Fordringer til en Missionær. Dog vilde det være formasteligt, om jeg vilde tænke, at Herren ikke kunde udføre sit Værk lige saa godt eller bedre ved ringere udrustede Redskaber, end ved mig.

Hvorvidt Brødrene Andersen og Thomsen ville være istand til ikke blot at bevare Missionen i dens nuværende Tilstand, men ogsaa at bringe den videre — thi til Ledelsen af en Mission er det ikke tilstrækkeligt, at En er ordineret og kan prædike Tamulisk — er et Spørgsmaal, som jeg saameget hellere overlader til Dem selv, da De have stillet Brødrene uafhængige af mig, og ved ikke at svare paa mit Spørgsmaal om Grændsen for Retten til Tilsynet ikke har indrømmet mig et saadant.

Da Udsigten er der til, at jeg gaaer af, have Brødrene ingen Grund mere til at tænke paa Anlæget af en ny Station. Oprettelsen af en saadan, som f. Ex. Bethanien, lader sig ikke udføre under 9000 Rupier. Maaskee ville Brødrene hellere være i en By; men Stæder have i Indien hidtil givet de vanskeligste og ufrugtbareste Arbeidsmarker. I vor folkerige Egn savnes ikke Hovedsagen, nemlig Mennesker; ogsaa er Stedet sundt og har Behageligheden af europæisk Selskab uden den Ulempe, den har for mangen Missionær og hans Værk. — Man kan ikke fortænke Andersen i, at han især ønsker sig en egen Station. Han har en Forlovet, hvis Komme han allerede længe seer imøde med Længsel. For hans Skyld var det ønskeligt, at der snart gaves ham en bestemt sikker Udsigt; „Forventning, som forhales, krænker

Hjertet" (Ordsp. 63, 12). Ogsaa behøver jeg Tid for at bringe Alt i Orden.

De er bekymret over Vaisenhusets Fremtid, for Børnenes Skyld, da, som De skriver, „vore unge Venner ikke synes at have Lyst til at lede det." De Grunde, hvilke Andersen anførte mig — Thomsen var reist til Madras — ere: Skolen koster Penge. Dette er Hovedgrunden. Vistnok koster den Penge, saaledes som hele Missionsværket; men de paa Skolen anvendte Penge give mere Frugt end de, som anvendes til de Gamles Omvendelse. De andre Grunde, „at Apostlene ikke gave sig af med Skoler, at Folk anseer Underholdet af et Barn for en fortjenstfuld Gjerning, at man ikke skal døbe Hedningebørn, førend de selv frivillig begjære Daaben", trænge ikke til nogen videre Bemærkning. Med Styrelsen af en Skole er der rigtignok forbundet Sorger og Møie, og den kræver den fornødne Dygtighed, hvilken ikke Enhver har. Men uden Skole kan Missionen ligesaa lidt bestaae, som Kirken. De Christnes Børn maae undervises, naar de ikke igjen skulle blive Hedninger. Og hvorfra skal der komme Missionsmedhjælpere, Katecheter og Lærere, dersom man ikke danner de dueligere Elever dertil? Den, som ikke spilder sin Tid med Allotria (uvedkommende Ting) eller ved Intet at bestille, finder — ved Siden af tro og flittig Prædiken for Hedninger — ogsaa tilstrækkelig Tid til at styre ikke blot een, men flere Skoler. Jeg har, uden at vide noget om disse Indvendinger, i min sidste Beretning udtalt mig om Vigtigheden og Virkningerne af Skolerne*).

Maatte Herren lede Dem ved deres Raadslagning og Beslutninger i dette for Missionen, mig og Mine saa vigtige Anliggende, for at hans naadige Villie maa skee!

Jeg anbefaler o. s. v.

---

*) Dansk Missionsblad 1869 Tillæg Nr. 3, S. 22 f.

86.

Til Missionær Ochs i Puttambaukam i Ostindien

d. 5 Marts 1869.

Vi haabe, kjære Hr. Ochs, at mit Brev af 4de December tilligemed min Skrivelse af 18de Decbr. og de dermed sendte Penge nu ere i Deres Hænder. Vi have modtaget Deres Brev af 9de Januar med Beretningen om det sidste Kvartal 1868*); omendskjøndt De havde forsynet dette og det foregaaende Brev med mange Postmærker, maatte vi dog betale en stor Porto for det. Dette maa grunde sig paa en eller anden Vildfarelse her eller i det udenlandske Postvæsen.

Hvad nu Deres Beretning angaaer, saa see vi deri den gamle Klage af alle Guds Tjenere til alle Tider; den er allerede saa stærkt udtrykt i det første Kapitel i Prædikeren; den er der udtalt saa stærkt, at næppe Nogen kan udtrykke den stærkere. Og dog bliver Tilsagnet urokkeligt: „Guds Ord bliver evindeligt." Jeg kan godt sympathisere med Dem, naar De efter saa mange Aars Arbeide synes at see saa liden Frugt. Det gaaer os herhjemme ikke anderledes, omendskjøndt vi dog ere omgivne af det christelige Liv og christelige Institutioner. Derfor tør dog Ingen bryde Staven over den hele indiske Mission, om end det i Indien ikke gaaer meget anderledes, end det er gaaet i Europa, hvor der hengik flere hundrede Aar, inden Christendommen kunde danne en Folkekirke. Mange Slægter ere svundne fra Jorden, førend Evangeliet havde grebet dem; rigtignok kunne Vanskelighederne i Ostindien være større end andre Steder. De har ogsaa selv, kjære Hr. Ochs! yttret en anden Anskuelse i mange tidligere Afhandlinger angaaende Arbeidet i Indien. Hvad De meddeler os i Deres sidste Beretning, var os for længe siden bekjendt fra offentlige Meddelelser. Aldrig vil jeg laane Dubois mit Øre, dertil kjender jeg hans Anskuelse for meget; aldrig vil jeg ansee de Beretninger, som afgives af de troeste, sandrueste evangeliske Missionærer, for Usandhed, om der

*) Dansk Missionsblad 1869, Tillæg Nr. 3.

endogsaa blandt hvert Tusinde af de christne Hinduer kun kan være een sand Christen. Conferencen i Madras forrige Aar, Hardelands Beretninger fra Ostindien, en Bog af Schweizer, som, foruroliget ved Langhans's Angreb paa den indiske Mission, har gjort sig megen Umage for at forskaffe sig en nøiagtig Indsigt i Missionens virkelige Stilling og har udgivet den under Titel: „Die Ergebniße der protestantischen Mission in Vorder-Indien. Bern 1868", have bestyrket mig i den Overbeviisning, at man hverken tør udsmykke Alt med rosenrøde Farver, heller ikke ansee Alt med mørke Blikke, men maa betragte den nærværende Mission med Ærbødighed som en banebrydende, indtil det behager Herren engang at aabne en videre Dør. Om endogsaa Grundtvigs Anskuelse, der i sit store Digt over de syv Sendebreve i Aabenbaringen betragter den indiske Kirke som den sidste store Forsamling af alle Guds Børn, maatte være en poetisk Drøm, saa vil Herren dog ogsaa seire i Indien, om det end ikke maatte forundes vore Øine at opleve det; enhver tro Haandlanger til denne store Bygning, ogsaa De, kjære Ochs! vil erholde sin Løn, naar den store Aften kommer.

Vi havde meget ønsket at høre noget mere om Tilstanden i Bethanien, end de fattige statistiske Efterretninger, De meddeler os i Slutningen af Deres Brev; især beder jeg Dem at meddele de danske Velgjørere Noget om de enkelte Børn, der holdes af dem, ligesom De har gjort det imod de tydske. Naturligviis interessere Vennerne sig for deres Børn. Et Photographi af dem vil ogsaa være kjærkomment; navnlig har Hougaards bedet mig om Deres Barns, som hedder Peder Marcus Wulff. Vor Missionselev Madsen bereder sig til i Efteraaret at afreise til Stationen tilligemed Andersens Forlovede; han søger at uddanne sig i Snedker- og Smedehaandværk (De veed, at han er en dygtig Uhrmager), for at give Børnene Underviisning i forskjellige Haandværk. Han er en tro, oprigtig Sjæl, af en ganske anden godmodig Charakteer end Hjorth, og De vil glæde Dem over hans ydmyge Væsen og hans Duelighed. Efter Deres tidlige og ligeledes i det sidste Brev udtalte Anskuelse maae man sætte sit Haab

til den opvoxende Slægt, den kommende Generation. Kunde det lykkes, at der ogsaa fra vort Vaisenhuus udgik dygtige Haandværkere, saa vilde disse ikke alene kunne tjene deres Brød, men ogsaa ved deres Flid vorde et Lys for Deres Landsmænd. Dog beroer ogsaa denne Sag paa Herrens Velsignelse.

6 Marts.

Af Deres Brev af 16de Januar seer jeg desværre, at De ikke har modtaget min Skrivelse af 18de Decbr. Forhaabentlig er den dog nu i Deres Hænder. De vil deraf see, at vi ved Oversendelsen af Penge for Vaisenhuusbørnene og for Andersens Sundhedsreise have afgjort en Deel af Underballancen for 1868; jeg beder Dem at opgive, hvormeget der endnu resterer, og skal da have den Fornøielse at sende Dem det Manglende med næste Kvartal. Iøvrigt ønskede vi særdeles meget, at De kunde komme ud af det med de 1000 Rdl., som vi sende Dem aarlig til Missionen tilligemed Betalingen for vore Vaisenhuusbørn, da vi jo maae forhøie Lønnen for vore nye Præster, og der derved gjøres større Fordringer til os. De ønsker at erholde Pengene for Børnene tidligere; dette Ønske vil sandsynligviis kunne blive opfyldt. Iøvrigt have vi endnu Penge for to Børn, eet fra Aalborg og eet fra Veilby i Fyen. Skulde der hos Dem indtræffe en ledig Plads, saa at De kunde optage de to Børn under de anførte Navne, saa beder jeg mig underrettet derom. Det af Diakonisserne holdte Barn ønskes kaldet Sarepta; fremdeles ønskes Underretning om Barnet Sæby Hall atter er kommen tilbage til Vaisenhuusskolen; endelig ønske Velgjørerne, som før bemærket, Photographier og lidt Underretning om deres Børn; dette vil jo ogsaa vedligeholde Interessen.

Vor Helligtrekongersfest var, Gud skee Lov, en velsignet; og hvad der endnu er glædeligere, saa er Helligtrekongersdagen bleven feiret næsten i hele Landet, hvilket er at ansee som en Frugt af den livligere opvakte Missionsinteresse; derover glæder jeg mig og takker Herren. Ogsaa har der dannet sig flere Kvindeforeninger, som arbeide for Bethanien. Vi have derved faaet

saavel Gaver som Haandarbeider; af de Sidste vil Andersens Forlovede og Madsen*) medbringe til Vaisenhuset.

Idet jeg beder at hilse Deres Hustru og Brødrene hjerteligt, venter jeg snart at høre nærmere Efterretning om vort Værk og vore Bestræbelser.

87.

Til Missionær Thomsen i Puttambaukam

d 5 Marts 1869.

Omendskjøndt det nu allerede er længe siden, at vi hørte Noget fra Dem, kjære Thomsen! og vi hver Dag have ventet Brev fra Dem, vil jeg dog ikke opsætte at tilskrive Dem, eftersom vi et Par Gange have hørt fra Hr. Ochs, at De, Gud være lovet, saavelsom vor kjære Andersen befinder Dem vel. Den 16de Januar var min Skrivelse til Dem endnu ikke ankommen, skjøndt den gik herfra den 18de Decbr.; samme indeholdt foruden Deres og Andersens sædvanlige Løn tillige 150 Rdl. extra til hver af Dem for at bestride Deres Fornødenheder. For April Kvartal modtager De herved hver 50 Rdl. i Tillæg; jeg haaber, at De nu vil komme godt ud af det, hvad Pengene angaaer; den danske Menighed vil vissselig ikke lade Dem mangle paa, hvad der er fornødent for Dem. Iøvrigt tænker jeg med Gru paa, i hvilken en urimelig Gjæld næsten alle Missionsselskaber paa Fastlandet iaar have styrtet sig og derved givet Missionens mange Modstandere Anledning til at angribe den selv.

Med Andersens Forlovede reiser, om det er Herrens Villie, ogsaa Madsen*) fra vor Missionsskole, der skulde tjene Stationen ved sin Dygtighed som Haandværker. Rigtignok kunde det uheldige Forsøg med Hjorth have afskrækket os, dersom vi vare „Nye i Troen" og bedømte en Sags Hensigtsmæssighed efter dens Udfald; men vi have lært det anderledes. Det er vort inder-

*) Madsen kom ikke til Ostindien, deels fordi det fraraadedes (cfr. Brevet til Andersen af 5te Juli 1869), deels fordi han havde tabt Lysten dertil og hellere vilde forsøge sig i Amerika blandt de derværende Danske.

lige Ønske, at Børnene her i Vaisenhuset skulde, om det er muligt, uddannes til at kunne fortjene deres Brød og saaledes lyse for deres Landsmænd. Jeg veed nok, at det har sine særegne Vanskeligheder navnlig i Indien, og har hørt nok om Hinduernes Nationalcharakteer og de hinduiske Forhold, til at jeg skulde gjøre mig glimrende Forestillinger om den Fremgang, denne Sag kan faae. Imidlertid er det jo aabenbart, at den sociale Tilstand i Indien vil undergaae en stor Forandring; da vil det, at kunne gjøre noget Ordentligt med sine Hænder, paa apostolisk Viis, kunne tjene Christendommen og komme Arbeiderne til Nytte. Madsen er et elskeligt og beskedent Menneske, som De vist vil komme til at holde af, naar De lærer ham at kjende. Jeg beder at modtage ham broderligt og øve mod ham, hvad den hellige Apostel priser i sit tredie Brev.

Dette Aars Helligtrekongerstid har frembudt et saare glædeligt Syn, idet man næsten rundt om i Landet har holdt Møder i Missionssagens Interesse. De mange gode Ord, som ved denne Leilighed ere talte, og de mange christelige Vidnesbyrd, som ere blevne aflagte, ville ved Hans Aands Bistand ikke være uden Frugt, men væsentligt bidrage til, at Missionen stedse mere bliver en Menighedssag. Jeg takker Gud for det, da det giver Frimodighed under de mange Bekymringer og Besværligheder, med hvilke dette Anliggende er forbundet. Ikke mindst dertil hører Pastor Fichs Sygdom, som vist ogsaa har bedrøvet Dem og Andersen; han er jo i betydelig Bedring, men skal dog endnu være meget nedstemt. Herren give ogsaa denne beklagelige Sag en saadan Udgang, at vi kunne prise ham derfor.

Jeg talte for et Par Uger siden hos Etatsraad Gøricke med en Dame, som var en god Veninde af Deres Forlovede og gav hende et kjærligt Vidnesbyrd. At dette meget glædede mig, vil De forstaae; saasnart Omstændighederne ville tilstede det, vil Missionsbestyrelsen vist meddele sit Samtykke til Deres Forening; endnu kan det ikke skee. Imidlertid give Herren Dem at arbeide med Troskab, Kraft og Ydmyghed for det Kald, hvortil han naadig har beredet Dem!

88.

Til Missionær Andersen i Puttambaukam

d. 12 Marts 1869.

Nu kan jeg strax glæde Dem med noget Nyt. Efter at jeg havde forelagt Bestyrelsen Deres sidste Brev af 6te Febr., have vi besluttet at give Dem med vor kjære Thomsen vort Samtykke til at bygge paa en ny Station. Jeg vil bede Dem at vælge det bekvemmeste Sted dertil og indrette Alt saaledes, at det ikke er for bekosteligt, og at De kan boe der med Deres Hustru og Thomsen med sin tilkommende. Med omgaaende Post skal jeg foreløbigt sende Dem 1000 Rdl. til en Begyndelse. Et Overslag vil De vel sende mig. Men da der ikke er saa lidt at bemærke i Anledning af en saadan ny Begyndelse, maa jeg bede Dem at underrette mig om:

1. Hvilket Sted De vælger;

2. Hvorledes der skal forholdes med de Børn i Vaisenhuset, som holdes af danske Velgjørere; thi dem tør vi ikke slippe, da vi have en moralsk Forpligtelse mod dem, navnlig naar der skal tilstræbes en dansk Mission.

3. Da det er vedtaget, at Madsen*) skal reise med Deres Forlovede og vil kunne være Dem til stor Nytte ved Bygningsarbeidet, haaber jeg, at De sørger for et Rum til ham og modtager ham broderligt. Hvad Hjorth angaaer, da kunne vi efter den Maade, paa hvilken han har skrevet til sit Hjem og til mig, ikke indlade os med ham. Han maatte ganske anderledes have omvendt sig og erkjendt sin Brøde, før der kan være Tale om at indtage ham i den danske Mission. Idet jeg nævner dette Ord, kan jeg ikke andet end at takke vor himmelske Fader, at der nu er lysere Udsigter for Dem og vor kjære Thomsen — thi De bør ikke skilles ad —; nu gjælder det at bede Gud og vor Herre Jesus Christus om at give Naade til dette Foretagende. Hvad jeg har sagt om, at De bør spare Deres ringe Formue til at sætte Bo for, og hvad jeg har

*) See Noten Side 223.

ytrret med Hensyn ogsaa til Deres Forlovedes, det staaer ved Magt.

Gud velsigne og bevare Dem for den danske Menighed, som hidtil har havt Glæde af Dem begge!

89.

Til Pastor Thomsen i Ostindien

d. 10 April 1869.

Bestyrelsen for det danske Missionsselskab har med Forbauselse og med Bedrøvelse modtaget Deres Brev af 12te Februar d. A., i hvilket De tillader Dem at tiltale samme paa en høist utilbørlig Maade i Anledning af Bestyrelsens, i dens Skrivelse af 18de Decbr. f. A. Dem tilmeldte Beslutning med Hensyn til Deres Ønske at indtræde i Ægteskab. Ligeledes har Bestyrelsen med Bedrøvelse erfaret, hvor aldeles De miskjender Deres Stilling ved den usømmelige Maade, paa hvilken De tillader Dem at give samme Raad, som den aldrig har forlangt af Dem, og hvortil De ogsaa er ubeføiet. I Betragtning af, at De maaskee ved nøiere Overlæg vil indsee det Ubesindige i Deres Adfærd, ville Undertegnede, der som Udvalg paa Missionsselskabets Vegne have Ledelsen af Missionsanliggenderne ihænde, henstille til Dem, om De vil afgive en Erklæring, at De erkjender det Utilbørlige og Usømmelige i Deres Udtalelser af 12te Febr. d. A. Vi ville i saa Fald oversee den mod Bestyrelsen begaaede Forseelse. Saafremt De ikke — hvad vi dog haabe baade i Tillid til Deres bedre Følelser og i Henblik til den Herre, for hvis Aasyn De har paataget Dem den betroede Gjerning — vil afgive en saadan Erklæring, da vil en Afskrift af Bestyrelsens Skrivelse til Dem af 18de Decbr. f. A. og af det i Forhandlingsprotokollen Side 79 Anførte angaaende Deres Ønske om at indtræde i Ægtestanden forelægges for den Forsamling af Udsendinge fra de med os forbundne Kredsforeninger, der vil blive sammenkaldt iaar, og dermed tillige Deres Brev af 12te Febr. d. A. blive i sin Heelhed forelagt disse Udsendinge fra den danske Missionsmenighed; det vil

saa i dette Møde blive afgjort, hvorvidt De efter Deres Adfærd fremdeles kan blive i det danske Missionsselskabs Tjeneste. Vi haabe imidlertid, at De vil erkjende Deres Uret og Deres Utaknemmelighed imod os, og at denne Sag saaledes vil kunne jævnes, uden at vi behøve at gribe til den Fremgangsmaade, som er Pligt imod den danske Menighed, imod Bestyrelsen og Dem at iagttage, naar en Udsending tillader sig et saadant Sprog, som det, De har ført, imod sine Foresatte.

Kalkar. Blædel. Frimodt.

90.

Til Missionær Andersen i Ostindien

d. 16 April 1869.

I Overeensstemmelse med min Skrivelse af 12te Marts d. A. sender det danske Missionsselskab Dem en Vexel paa 1000 Rdl. (Lstr. 109. 16. 10) til den nye Stations Anlæg. Herren give Naade til, at De maa vælge det Retteste, ligesom jeg af Deres forstandige Besindighed, over hvilken jeg jo har havt Leilighed til at udtale min Glæde, venter, at De indretter Alt paa det Sparsommeligste; De veed jo, hvor vanskeligt det er for os at skaffe Penge, og hvor umuligt det, efter mit Syn paa Missionsgjerningen, er for mig at styrte Selskabet i Gjæld. De vil vel ogsaa nok underrette os udførligt om enhver Ting, hvorledes De ordner Sagen og hvad De i den nye Stations Tarv troer at maatte have. Hvad der endnu ligger os paa Hjerte, er de Børn, som ere samlede i Vaisenhuset, hvilke vi, som jeg sidst skrev, nødig ville slippe, da man jo allevegne maa vente meget af den opvoxende Slægt.

At De og Thomsen blive sammen, ansee vi for en given Sag. Destoværre har han formedelst Ubetænksomhed tilskrevet Bestyrelsen et saa utilbørligt Brev, at det er uvist, hvorvidt han efter dette kan blive i den danske Missions Tjeneste. Da vi imidlertid Alle ville ham vel og Gud maaskee kan have et Redskab i ham, der kunde tjene Hans Sag, saa vil jeg bede Dem at formane ham til at gaae i sig selv og erkjende

sin Uret. Vil han ikke dette, da maae vi løsrive os fra ham. Jeg har dog det Haab, at det ikke skal komme dertil, men at det bedre Menneske ved Herrens Barmhjertighed vil seire hos ham; saa ville vi glemme Alt. — At Deres Forlovede kommer til Dem, saasnart vi vide, at der er Plads for hende, er en Selvfølge.

Fra Deres kjære Fader har jeg under 24de Marts d. A. modtaget et rart Brev, som jeg blev glad ved, tilligemed 300 Rdl. til Dem; disse 300 Rdl. sender jeg Dem i en Vexel paa 32 Lstr. 19 Sh.

Mere vil jeg denne Gang ikke skrive. Pastor Fich er nu kommen hjem; han har ogsaa begyndt sin Gjerning, men er dog endnu meget svag.

Herren bevare Dem, styrke Dem og give Dem Frimodighed!

91.

Fra Missionær Ochs

d. 7 Mai 1869.

. . . . . De*) udtaler det Ønske, at jeg skulde give de danske Velgjørere Underretning om ethvert af deres Børn i Vaisenhuset, saaledes som jeg har gjort det for de tydske Velgjørere. En saadan Beretning, som jeg har affattet den for disse, med Bemærkning om hvert enkelt Barn, har jeg tilsendt Dem forrige Aar; i Deres Missionsblad har jeg ikke seet noget dertil; en lignende skal igjen snart tilsendes Dem. Saasnart en reisende Kunstner — hvilket sjeldent skeer — lader sig see i vor Egn, skal Vennernes Ønske blive opfyldt og en Photographi af deres Børn blive dem sendt. Der er nogle ledige Pladser til Optagelse af Børn, men førend De sender de til Børnenes Underhold fornødne Pengemidler, kan jeg ikke optage dem; naar dette er skeet, skal Børnene fra Aalborg og Veilby finde Plads.

Ligeledes ønsker De, at jeg skulde komme ud af det med de tusinde Rigsdaler for Missionen og med Betalingen for Deres

*) Det Udeladte indeholder Afregninger.

Børn; da dette ikke kan skee uden retrenchement (Indskrænkning) i Missionen og Vaisenhuset, saa beder jeg behageligst at sige, hvor det skal finde Sted.

Den 11te Februar skrev De, at Madsen forbereder sig til at komme herud til Efteraaret for at give Børnene Underviisning i alle Slags Haandværk. Men da De med den samme Post, som bragte mig Deres Skrivelse, har skrevet til Broder Andersen, at han skulde anlægge en ny Station og paa denne skaffe Rum til Madsen, saa har Deres Mening vel forandret sig fra 11te Febr. til 6te Marts; i andet Fald maatte jeg igjen henvise til det, som jeg efter Deres Ønske allerede har udtalt i min Skrivelse af 28de Juli 1868 som min Mening.

Omendskjøndt De ikke har meddelt mig noget om Anlæget af en ny Station ved Broder Andersen*), saa kan jeg dog ikke undlade i denne Skrivelse at tage Hensyn dertil. Thi derved, at De har stillet Brødrene efter deres Ordination selvstændige og uafhængige her paa denne Station, har De vel ophævet den gamle Orden, men ikke sat nogen ny i Stedet for den, omendskjøndt jeg gjentagende Gange har gjort Dem opmærksom derpaa, og har foranlediget en Tilstand, der volder Opsigt, Anstød og Forargelse og maa føre til Omstyrtelsen af enhver Disciplin og Orden. Derfor udtaler jeg det Ønske og den Bøn, at der — for at forhindre videre Onde — saa snart som muligt maa oprettes en ny Station.

Jeg forbliver o. s. v.

C. Ochs.

92.

Fra Missionær Andersen i Puttambaukam

d. 8 Mai 1869.

Kjære Hr. Dr. Kalkar!

Den 22de April modtog jeg Deres Brev med indlagte „Letter of Credit" paa 22 Lstr. — Angaaende Stedet for den

---

*) Cfr. Brevet fra Ochs i Slutningen af Septbr. 1868, S. 194.

paatænkte nye Station, da var Trikolur den By, jeg nærmest havde tænkt paa. Det vil maaskee blive vanskeligt nok at faae Byggeplads i selve Byen, men lidt udenfor kan Jord nok erholdes til rimelig Priis. Men nu har Hr. Ochs sendt en Katechet derhen, og denne har allerede gjort nogle Proselyter, saa Hr. Ochs vil sagtens ikke synes om, at vi begynde der, i Tilfælde af, at han ikke kommer overeens med den danske Missionsbestyrelse om Puttambaukam. Tindevanam har Mr. Mayon, en amerikansk Missionær, optaget. Hr. Ochs har skrevet til ham om at afstaae den Plads igjen til os, og han har talt med mig om at gaae derhen, og i Tilfælde at jeg ikke syntes om det, vilde han sende en Katechet. Mayon svarede, at han vilde forelægge Sagen for deres Society. Der vil sandsynligviis hengaae længere Tid, inden der kommer Svar, og maaskee de saa ikke ville afstaae Tindevanam, som i mange Henseender er en god Plads. Her i Syd-Arcot arbeide nu saa mange Missionærer, at de formelig kappes om at faae de bedste Steder; her arbeide engelske, tydske, amerikanske og nu ogsaa danske Udsendinge. I Salem Distrikt skal der ikke være saa mange; men skal Puttambaukam være og forblive Centrum for den danske Mission, saa var det jo ikke værd at sprede Kræfterne saa meget for det Første, men hellere nøies med en ringere Plads her i Omegnen. — Et Overslag over den paatænkte Bygning kan jeg endnu ikke sende Dem; thi for det Første ville mange Ting komme til at rette sig efter det Sted, man vælger; er det langt fra Søstæderne, hvor man skal kjøbe Tømret og andre Ting, vil Kjørsel med mere komme til at rette sig derefter; og for det Andet skulle vi bygge et Huus til to Familier, ja til tre — Madsen hører jeg vil ogsaa giftes — saa bliver det intet lille Overslag, og saa for at kunne bringe det nærmere Virkeligheden, vil jeg foretrække at vente dermed lidt. Saasnart vi have faaet os en Plads, og jeg har gjort mig lidt bekjendt med Priserne, skal et Overslag blive sendt. Jeg anslog det Hele engang til 3000 Rdl., men da var Meningen, at Thomsen kun skulde boe der foreløbigt, saalænge han var ugift, og at de Stuer, han foreløbigt beboede, kunde siden afbenyttes af den, som Huset

tilhørte, hvis det gjordes fornødent; thi Regelen er jo den, naar unge Folk komme sammen, at Familien voxer med Aarene, og ikke at tage Hensyn dertil, ogsaa naar man anlægger en Missionsstation, vilde være uklogt. Altsaa, da „der skal være Plads for mig og min Hustru, for Thomsen og hans tilkommende", maae vi have to ordentlige Huse opførte, der ogsaa kunne være rummelige nok om nogle Aar; og hvorfor skulle vi bygge dem sammen her i dette tropiske Land og udelukke den Smule Vind fra os, der Morgen og Aften er saa vederkvægende? dertil er der ingen Grund. Bekostningen vil paa lidt nær blive den samme. — Madsen bliver der nok et Rum til foreløbigt, saa ham ville vi ikke tage noget Hensyn til. Mr. Wolff, der nu i et heelt Aar har bygget, besøgte jeg for kort Tid siden og saae hans nye Huus. Han fortalte mig, at han havde faaet 4400 Rupier at bygge for, og da jeg undrede mig over, at der kunde gaae saa mange Penge til en saadan Bygning, som dog slet ikke var overdreven, sagde han, at de Penge, han havde faaet, vare utilstrækkelige til at gjøre den færdig for, og Selskabet havde lovet ham endnu et lille Tilskud. Naar vi derfor skulde tænke paa at reise hver af de omtalte Bygninger for 3000 Rupier, maae vi bygge simpelt. Forøvrigt kan det ikke hjælpe at bygge noget heelt Kluderi, som man skal være bange for styrter sammen om os, hver Gang det blæser. Derved er Intet vundet, og vi maae da ogsaa tage en lille Smule Hensyn til vore Jævnlige. At tage det Hele under Arbeide strax, vil ikke være hensigtsmæssigt, og da jeg venter min Forlovede herover, vil jeg først see at faae et Par Værelser færdige, at hun da kan faae Tag over Hovedet, naar hun kommer. Jeg venter nu hver Dag paa de 1000 Rdl., at vi kunne faae en Begyndelse gjort.

Med Hensyn til de Børn her i Skolen, der holdes af danske Velgjørere, da kunne vi jo tage dem med os, hvis her skeer en Adskillelse og Hr. Ochs vil afstaae dem. Vel er jeg rigtignok imod Skolevæsenet, forsaavidt som det sættes foran den egentlige Missionsgjerning og denne skal lide derunder, og forsaavidt som man derved ligesom ved Kunst vil fremme Guds

Rige, eller rettere sine egne Anliggender; men det vil jo altid blive nødvendigt at have en Skole, hvor deres Børn kunne lære, som antage Christendommen. Maaskee at Madsen med Tiden kan indaande saa meget Tamulisk, at han kan blive Skolelærer. Vi maae saa ogsaa tænke paa en Skolebygning, ligesom vi ogsaa maae have noget til vore Medhjælpere og Tjenere at boe i, der i Regelen allesammen ere gifte Mænd. Idet jeg kommer til at omtale vore Medhjælpere, skal jeg fortælle, hvad der for noget siden sandt Sted mellem Hr. Ochs og mig. Forrige Aar havde Thomsen og jeg en Katechet eller Sproglærer, til hvem Ochs gav Løn af Missionens Penge; men ved Juletid gik han bort, og vi havde da i nogen Tid ingen. Ochs havde saa et ungt Menneske, som han havde afskediget fra sit eget Arbeide, og denne ønskede han, at jeg skulde tage. Jeg vægrede mig derved, men da jeg ikke kunde træffe at faae nogen anden, besluttede jeg mig til at tage ham, men spurgte først Ochs, om han vilde vedblive at betale Lønnen. „Ja", svarede han, „Bestyrelsen har jo skrevet til mig derom." Mennesket fulgte saa med mig ud omkring i Landet, og naar jeg var hjemme, hjalp han mig at læse og oversætte, og da Maaneden var ude, gik jeg til Ochs og forlangte hans Løn. Han saae paa mig og svarede efter et Øiebliks Taushed omtrent saaledes: „Det kan jeg ikke indlade mig paa; De faaer jo Alt, hvad De skal have, direkte." — „Men De lovede det." — „Nei, det maa De selv skrive hjem om." — — Jeg fandt og finder mig ret godt fornøiet med Raiben, det er hans Navn, og da jeg ikke kan undvære en Medhjælper ved Prædikegjerningen, saa er jeg ikke for at lade ham gaae igjen; men for at jeg ikke skal blive tvungen dertil af Pengemangel, maa jeg indstændigt bede Dem om, kjære Doktor Kalkar! at sende hans Løn næste Gang, De sender Penge. Han skal have, iberegnet Batta, 9 Rupier om Maaneden, og han kom til mig d. 15de Febr.; det bliver altsaa for dette Aar 94 Rupier. De 150 Rdl., som De var saa god at sende foruden vor Løn forrige Gang, ere ikke mere, end vi lige kunne føde Oxerne for, og saa have vi endda slet Intet til Reiseomkostninger i disse dyre og knappe Tider. Thomsen har ingen

Katechet og behøver heller ingen, saalænge han ligger i Cuddalore; men nu er han dog snart rask og agter at komme tilbage hertil d. 15de dennes.

Naar vi nu skulle til at bygge, kunde jeg gjøre Brug af det Værktøi, Hjorth bragte herover; om De selv, Hr. Doktor, vil skrive til Ochs derom; thi det er jo, som De veed, under hans Vinger, eller De vil skrive til mig saaledes, at jeg kan vise, jeg har Fuldmagt til at gjøre Krav paa det.

Tillad at jeg endnu engang omtaler det kjære Missionsblad, som nu igjen har taget Vinger. Sidste Aar kom det dog nogenlunde regelmæssigt, der manglede kun 3 eller 4 Nummere; men siden Nytaar have vi slet ikke seet det. Jeg mangler det af to Grunde: først fordi jeg ønsker at vide, hvorledes Missionslivet rører sig i Danmark, dernæst, dersom jeg skulde tænke at meddele Et eller Andet, der kunde egne sig til Optagelse, ønsker jeg nok at holde Bladet. Hvad jeg har at meddele, er kun Smaatræk fra mine Reiser, og de ligne ofte hinanden, og af saadanne Breve tager jeg ingen Copi, og naar jeg saa ikke har Bladet og kan see, hvad jeg een Gang har meddeelt, saa vil næsten det samme og det samme komme igjen. Hvor smaat jeg end ofte har det for Penge, saa vilde jeg dog gjerne lade mig saa meget trække af i min Løn, som Blader koster, naar jeg saa kunde faae det.

Jeg er rask, og mit eneste Arbeide er at reise omkring og prædike for Hedningerne; her hjemme har jeg ikke med Noget at gjøre.

Deres meget hengivne

P. Andersen.

93.

Fra Missionær Andersen i Puttambamkam

d. 21 Mai 1869.

Kjære Hr. Dr. Kalkar!

Deres Skrivelse af 16de April har jeg idag modtaget samt de to Vexler, den ene paa 109 Lstr. 16. 10, den anden paa 32 Lstr. 19. — Jeg var netop ved at skrive medfølgende Beret-

ning, da Deres Brev kom, og jeg blev, som De nok kan tænke, noget forstyrret ved at faae et saadant Arbeide læsset paa mine Skuldre i et næsten uventet Dieblik, og naar De saa erindrer Dem, hvad De har skrevet om min kjære Thomsen, saa vil det ikke kunne forundre Dem, at jeg strax afbrød min Beretning og sender den nu til Dem, som den er.

Mit sidste Brev af 9de dennes vil De uden Tvivl have modtaget, førend dette kommer Dem ihænde, og deri var Et og Andet, som jeg nok kunde have ønsket at høre Deres Mening om, førend jeg endnu begyndte paa Noget; men det vil tage næsten 3 Maaneder, og saalænge kan jeg ikke vente. Jeg vil nu i Guds Navn see at faae et Stykke Jord at kjøbe ved en af de større Byer her i Syd-Arcot, maaskee ved Trikolur, og saa vil jeg begynde at bygge lidt til mig selv først, og siden see vi, hvormange vi skulle være der.

For min kjære Broder Thomsen gjør det mig hjertelig ondt, og De maa troe, kjære Dr. Kalkar! at hans Sygdom var en heel Deel Skyld i, at han skrev saa uforstandigt til Dem. Jeg vidste ikke af, at hans Brev var af den Natur, førend han havde sendt det paa Posthuset; bag efter læste han en Kopi for mig, men da var det for sildigt. Han er ikke her i Puttambaukam, saa jeg har endnu ikke givet ham Deres Brev. Han var i Cuddalore og kom hjem og var her i 2 Dage; men saa følte han sig igjen daarlig; nu er han reist til Pondicherry og vil blive der for det Første. Om 2 Dage reiser jeg til ham for at tale med ham om disse Ting.

Hvis De har modtaget mit sidste Brev, vil De deraf see, at jeg har sagt med Hensyn til Børnene her i Skolen, at vi ville tage dem med os, dersom Ochs vil af med dem; men derom nærer jeg lidt Tvivl.

Jeg har hørt fra en anden Side, at De har tænkt paa at sende min Forlovede i August, og det antager jeg ogsaa vil være den meest passende Tid; jeg faaer nok lidt reist op inden den Tid, hun saa kommer her. Jeg er, Gud skee Lov, meget rask, uagtet

vi have en forfærdelig Varme, selv de Indfødte have i den sidste Tid klaget over den brændende Hede.

Nu maa jeg foreløbigt standse mine Missionsreiser og see mig om efter en Byggeplads. Saasnart jeg har erholdt en, skal jeg igjen skrive til Dem. Thomsen vil jeg ogsaa see at formaae til at afgive sin Mening, thi han synes ikke at være fornøiet med, at vi skulle boe sammen.

Beder nu flittig for mig, thi jeg er ene om at bære den store Byrde og det store Ansvar, og det har aldrig trykket saa meget paa mig som idag.

Deres meget hengivne

P. Andersen.

Efterskrift.

Forend jeg endnu fik dette Brev afsendt, kom Dansk Missionsblad for de første 3 Maaneder af dette Aar, saa jeg beder Dem kjærligst at undskylde, hvad jeg har sagt i mit forrige Brev.

Ærbødigst Deres

Andersen.

94.

Til Missionær Ochs

d. 29 Mai 1869.

. . . . Directionen*) har i sit Møde d. 12te Marts d. A. besluttet, at De fra Begyndelsen af Aaret 1870 ikke mere vil kunne modtage de 1000 Rdl. for Missionen i Puttambaukam, som vi hidtil have udbetalt Dem**). Om vi fra Begyndelsen

*) Det Udeladte indeholder nogle Pengesager.

**) Grunden til denne Bestemmelse var, at man i Dresden paa en mindre behagelig Maade tilskrev Bestyrelsen af det danske Missionsselskab om de fra Tydskland indgaaende Penge. Skjøndt Bestyrelsen oplyste den dresdenske Forening og dens Formand Overlærer Schütze om det rette Forhold og den udtrykkelige Contrakt, som var sluttet med dem, kunde den dog ikke overbevise den Sidstnævnte om hans Feilsyn; da det desuden var Bestyrelsens Ønske at løse sig saavidt muligt fra Forbindelsen med de tydske Foreninger, vedtoges det, at disse maatte sende deres Penge directe til Ochs, og han kun fra os modtager sin Løn og Betalingen for de af

af 1870 ogsaa fremdeles ville kunne underholde Børn i Deres Vaisenhuus, vil blive afgjort paa en Forsamling af Deputerede fra Kredsforeningerne, der agtes afholdt i Octbr. d. A.

95.

Fra Missionær Ochs

d. 20 Juni 1869.

Først maa jeg med Tak melde Dem Modtagelsen af en Vexel paa 132 Lstr. 9. 8 tilligemed Deres Skrivelse af 29de Mai. Især takker jeg for, at De have sendt Halvdelen af Bekostningerne for de af de danske Velgjørere holdte 24 Børn forud. De har ikke tænkt paa de andre 36 Børn, som med Deres Tilladelse ere her, og da alle for disse fra Tydskland indkomne Penge hidtil ere tilsendte Dem, saa kan jeg, da disse Børn ogsaa skulle underholdes, kun forklare mig Deres Taushed over dem saaledes, at De ønsker eller idetmindste tillader, at Underholdspenge blive mig tilsendte directe (fra Tydskland)*).

Jeg haaber fra Begyndelsen af Aaret 1870 at kunne komme ud af det med de af Directionen bevilgede 1000 Rdl. til Missionen; men ogsaa, at Herren, naar Værket udvider sig, hvortil der for nærværende Tid er mere Udsigt end nogensinde, vil skaffe de videre fornødne Midler tilveie. At tvivle derpaa vilde være Vantro og nedslaae Modet og Frimodigheden til Gjerningen. Naar vi holde os til Guds dyrebare Forjættelse, saa lader han os heller ikke føle Mangel.

I Virarœddikupam har jeg i disse Dage optaget 15 romerske Christne i vor Kirke; tilmed vil der ogsaa være Hedninger, som komme fra denne Egn. Den forstandigste Mand iblandt dem har

---

danske Velgjørere holdte Børn. Herom er givet Underretning i „Nachrichten aus Bethanien in Ostindien und andern Missionen" 1869, S. 176 og Dansk Missionsblad 1869, Tillæg S. 69. De tusinde Rigsdaler, som forhen anvendtes til Bethanien, kom nu Siloam tilgode, uden at den førstnævnte Station — formedelst de directe fra Tydskland indgaaende Penge — lider noget Tab.

*) See Anmærkningen Side 235.

jeg indsat som Ældste over de Andre, og Folkene ønske meget at have en Bedestue, hvor de kunne samles til Andagt, og at en saadan snart maatte bygges for dem. Paa en Forsamling af Udsendinge fra Kredsforeningerne*) i Octbr. d. A. skal det, som De skriver, afgjøres, om De fremdeles vil holde Børn i det herværende Vaisenhuus. Det gjør mig ondt, at Directionen ikke angiver nogen Grund, som foranlediger den til dette Forslag; da af Fortegnelsen over de indkomne Gaver i Missionsbladet sees, at Gaverne for Vaisenhuusbørnene indgaae rigeligere, end de blive anvendte, kan Mangel paa Midler til deres Underhold ikke være Grunden. Eller skulde der være kommen ilde Rygter om Skolens Ledelse og Tilstand for Directionens Øren, saa haaber jeg, at De vil lade mig vederfares Retfærdighed og give mig Leilighed til at udtale mig derom. Skulde Forslaget blive vedtaget, da er det af langt større Betydning, end det ved det første Øiekast synes. Man maa betænke, at de af mig med Directionens Samtykke optagne Børn ere døbte og christne, at Directionen vilde udsætte sig for den Bebreidelse, at den havde udstødt disse Børn igjen i Hedenskabet, at den hermed vil vække Anstød om ikke Forargelse hos Missionsvennerne i Almindelighed og i Særdeleshed hos dem, der hidtil have bidraget for disse Børn. Jeg kunde ikke bringe det over min Samvittighed at række Haanden dertil og vilde uden Hensyn til Følgerne gjøre Alt for at holde disse Børn til Christendommen. Men jeg haaber og beder til Gud, som er Forældreløses Fader, at han vil afvende dette, for at det ikke skal hedde: „De have villet bygge et Taarn, men ikke først beregnet (Troes-) Omkostningerne."

Det vil bedrøve Dem meget at høre, at Broder Thomsen d. 27de Juni har forladt Stationen for at indskibe sig fra Madras til Europa. Han har i længere Tid været legemligt lidende, og hvad der aandelig nedtrykte ham, vil være Dem bedre bekjendt end mig, da jeg først hørte om den stedfindende Differents, da han var i Begreb med at gjøre det alvorlige Skridt.

*) Dansk Missionsblad 1869, Tillæg S. 69.

Hermed følger min Beretning for andet Kvartal; den er noget kort, deels fordi der ikke forekom synderligt af Betydning, deels fordi jeg for min Sundheds Skyld i nogen Tid har været fraværende fra Stationen; og over Skolen har jeg nylig indsendt en længere Beretning, der tilligemed Photographierne vel ere komne i Deres Hænder.

Broder Andersen er fraværende. Jeg anbefaler mig og min Hustru med det Ønske, at den trofaste Gud fremdeles vil give Dem Frimodighed i Troen til at fortsætte Gjerningen.

96.

Fra Missionær Andersen i Puttambaukam

d. 28. Juni 1869.

Høitærede Bestyrelse!

Det er ikke uden med et bedrøvet Hjerte jeg i dette Øieblik tager Pennen for at tilmelde Dem, hvad De allerede veed, forend dette Brev kommer til Dem, at min kjære Broder Thomsen nu idetmindste for en længere Tid har maattet opgive sin Missionsgjerning. Igaar, den 27de Juni, forlod han Bethanien.

Han har, som den høitærede Bestyrelse er underrettet om, været syg i flere Maaneder og ligget under Doktor i længere Tid; men da hans Helbred ikke vilde vende tilbage, uagtet han dog forandrede Opholdssted og levede et Par Maaneder tæt ved Søen, hvor der var forholdsviis meget koldt, ansaae Lægen det for det Rigtigste, og saa gjorde ogsaa vi Andre, Ochs, Thomsen og jeg, at han gjorde en Tour til Danmark. Han solgte saa Vogn, Oxer og andre Smaating, hvad han kunde undvære, men da han endnu ikke havde Penge nok til Reisen, holdt vi en lang Conferens om, hvem der skulde tilskyde det Manglende; thi uagtet der er sagt i de os medgivne Bestemmelser, at extraordinære Tilfælde, som Reiser for Helbreds Skyld, betales af Bestyrelsen, saa er der dog ikke talt noget om, hvor vi skulle faae Pengene fra i det Øieblik, vi staae og mangle dem herude. Ochs, som vidste, at jeg havde faaet 1000 Rdl. tilsendt, vilde, at jeg skulde udrede

det Manglende, og anførte som Grund, at han slet ingen Penge havde, uden han skulde laane, og at jeg derimod meget godt kunde undvære et Par hundrede Rupier nogen Tid. Jeg indvendte herimod, at de Penge, jeg havde, vare sendte i et bestemt Øiemed, og at jeg ikke kunde anvende dem til noget Andet, men at jeg derimod troede, at det var hans Pligt som Første-Missionær paa Stationen at udrede, hvad Thomsen manglede. Da jeg nu ikke med det Gode vilde ud med Pengene, lagde han Sagen baade mundtlig og skriftlig over paa mig, som et Brev, Thomsen er i Besiddelse af, vil vise, og sagde, at Ansvaret skulde hvile paa min Samvittighed, dersom Thomsen ikke kom afsted. Denne Domsprædiken gjorde mig ikke bange, men jeg tænkte som saa, at da Pengene skal ud fra den samme Kasse, saa har det mindre at sige, enten jeg udleverer dem eller Ochs, og da han ingen Penge har, uden han skal laane og derved paadrage Kassen en ny Udgift, saa er det vel bedst, at jeg bøier mig. Jeg udbetalte Thomsen 221 Rupier, hvorimod han overdrog mig den Vexel, der efter Regelen i næste Maaned vil komme her for ham.

Det gjør mig ondt, at Thomsen er borte. Vi have nu i over 7 Aar staaet Side om Side ved hinanden og i den Tid deelt meget imellem os, som ingen uden Gud alene har seet, og Gud vor Herre være takket! vi have, naar nogle faa Øieblikke undtages, altid kunnet forstaae hinanden, og en christelig Broderkjærlighed har altid forbundet os, og i de sidste 4 Aar have vi ogsaa lært lidt af den Kunst: „Bærer hverandres Byrde.“ Men nu er han taget fra mig, og jeg staaer ene tilbage. Taaren kommer i mit Øie, naar jeg tænker derpaa.

Med kjærlig Hilsen til den ærede Bestyrelse forbliver jeg med Ærbødighed

Deres hengivne

P. Andersen.

97.
Til Missionær Ochs i Puttambaukam
d. 30 Juni 1869.

Jeg har nu udført min Beslutning, hvorom jeg har tilskrevet Dem under 12te Octbr. 1868, og været paa samtlige Missionsstationer i Tydskland og Schweitz, i Berlin, Leipzig og Barmen, Hermannsborg, Chrischona og Basel, har bivaanet Underviisningen og faaet den nøiagtigste Underretning om Alt, hvad der vedkommer Missionen, nemlig Stationerne, Forholdet af Missionærerne til Styrelsen, Bekostningen ved Stationerne, Afskedigelse, Pensionering o. s. v.*), saa at jeg er fuldkommen oplyst om Alt, og det, for hvilket jeg især takker Herren, er, at mine Anskuelser og Grundsætninger med Hensyn til Styrelsen ere blevne paa det Fuldstændigste stadfæstede af de meget ærværdige og erfarne Mænd: Wangemann, Fabri, Hardeland, Josenhans o. fl.

Vi ville derfor, saavidt Herren giver Naade dertil, gaae frem paa den Bane, vi hidtil have betraadt. Især ville vi forlange Lydighed af vore Missionærer, saalænge de ville forblive i vor Tjeneste. Det maae vi ogsaa paa det Bestemteste udtale lige overfor Dem, Hr. Ochs, og naar De ikke kan finde Dem deri eller tilskriver os uærbødige Breve, saa vil De have Deres Afsked fra vor Tjeneste fra 1ste Januar 1870. Vi have optaget Dem med stor Tillid, hvormeget vi endogsaa bleve advarede fra forskjellige Sider, have baaret Meget, fornemlig af Hensyn til vore unge Venner, imod hvilke De ingenlunde har stillet Dem venligt. Men Alting har sin Grændse. Saadanne Breve, som De i Deres sidste Skrivelse af 7de Mai d. A. har tilsendt os, taale vi af Ingen, som vil staae i Forbindelse med os; hellere ophæve vi Forbindelsen.

Da vor kjære Andersen nu opsøger sig en ny Station, vil De have den Godhed at tilstille ham alt det Værktøi, som er i Deres Værge, for at han kan gjøre Brug deraf. Han og Thom-

*) Reiseberetningen er aftrykt i Dansk Missionsblad 1869, Tillæg Nr. 6.

sen maae beholde deres Bolig i Bethanien, indtil de kunne finde Baaning et andet Sted. Vi have bygget hine selv, og de tilhøre vort Selskab.

Dette er den officielle Skrivelse i Directionens Navn ifølge den Beslutning, som er fattet i Mødet igaar. Personlig gjør det mig ondt, at det maatte komme dertil. Men jeg beder Dem i en Større Navn, mod hvem vi ikkun ere Orme, at De vil behandle vore unge Venner med al den Kjærlighed og Overbærenhed, som De engang venter af al Naadens Herre; De er en ældre Mand, og De veed ikke, hvor snart De kan komme til at trænge til intet Andet end Naade; hjælp dem derfor med Raad og Daad. Skulde det komme til den sørgelige Skilsmisse imellem os, saa lad Opløsningen af den korte Forbindelse imellem Dem og det danske Selskab vorde en saa lydløs og venlig, som kun er muligt, for at der ikke atter skal kastes en mørk Skygge paa Deres Navn, som det flete ved de tidligere Skilsmisser.

Jeg veed ikke, hvorledes De vil optage dette broderlige Raad, men det veed jeg, at det er fremgaaet af Velvillie mod Dem og af hjertelig Kjærlighed for Herrens Sag.

98.

Til Missionær Andersen i Puttambaukam

d. 5 Juli 1869.

Meget glad er jeg bleven, kjære Andersen! ved Deres to Breve af 8de og 25de Mai*) d. A. og den med samme fulgte Beretning, der vil blive aftrykt i Missionsbladet. Jeg kom just hjem fra en Reise til samtlige Missionsinstituter i Berlin, Barmen, Basel, Leipzig, Hermannsburg o. s. v., hvor jeg har overværet Underviisningen i Skolen og underrettet mig om Alt, der henhører til Missionen. Jeg har mange Gange takket Gud for, at mine Anskuelser og Erfaringer ere blevne paa det

*) Dansk Missionsblad 1869, Tillæg Nr. 5.

Klareste stadfæstede allevegne; alle de Mænd, som ere ansatte ved Institutioner, der have bestaaet i over en Menneskealder, have givet mig fuldkommen Bestyrkelse paa, hvad jeg anseer for den ene rette Maade at styre paa.

Hvad Anlæget af den nye Station angaaer, da overlade vi jo, som jeg oftere har strevet, til Dem at vælge det passende Sted; vi have en ubegrændset Tillid til Deres Forstand, Sindighed og Deres Kjærlighed baade til Herrens Sag og til Menigheden i Danmark, hvilken Tillid De vist ikke vil svigte. Naar Deres Forlovede, i hvem De jo faaer en fortræffelig Medhjælperinde, kommer til Dem, skal hun medbringe endnu 1000 Rdl. til Dem; dette er Alt, hvad Directionen for Øieblikket kan undvære. Missionsinteressen er endnu svag hos vore Landsmænd, og omendskjøndt Sagen i de senere Aar har taget et stort Opsving, gaae Bidragene ikke frem i samme Maalestok som Forbruget. Jeg har dog det Haab, at Herren vil hjælpe os videre, naar vi kun ret ville stole paa ham og arbeide i Ydmyghed. Men paa Ydmyghed mangler det stedse meget i Missionssagen; hvorledes kunne ellers saa mange Udsendinge, saasnart de komme til de hedenske Lande, indbilde sig, at Styrelsen hjemme ikke har nær saa megen Forstand paa disse Ting, som de selv have erhvervet sig i et Par Aar? Hvorledes kunde man, naar Ydmygheden ikke manglede, see det sørgelige Syn, at Udsendingene sætte sig op imod Bestyrelsen (som det nu er gaaet i Kohl-Missionen) og glemme al dens Møie, dens Kjærlighed, dens Forsorg, dens Forbøn! Ogsaa den danske Mission har jo maattet erfare noget Lignende.

Hvor gjerne jeg ønskede, at de af danske Velgjørere holdte Børn fulgte med Dem, behøver jeg ikke at sige Dem; disse Børn volde mig mange Bekymringer, fordi vi hverken kunne slippe eller holde paa dem. Men om ogsaa Ochs vil give dem med Dem, hvor vil De skaffe Plads til disse Børn, hvorfra deres Underhold og hvem skal være deres Lærer? Lad mig dog endelig vide, hvorledes De har tænkt paa at ordne denne vanskelige og dog saa vigtige Sag.

I Deres Brev til Pastor Frimodt, over hvilket jeg nok kunde besvære mig, men dog ikke vil gjøre det, fordi jeg inderlig elsker Dem, kjære Andersen! fraraader De paa det Stærkeste at sende Madsen over til Ostindien; han har ogsaa selv tabt Frimodighed dertil, saa at der ikke bliver Noget af hans Udsendelse til Ostindien. Derimod maa — saasnart den stakkels Thomsen vender tilbage til sin Pligt, hvilket jeg inderlig vil ønske og haabe — han være sammen med Dem paa den nye Station; en Søndersplittelse af de faa Kræfter, vi have til vor Raadighed, gaaer jo, som det er let at see, aldeles ikke an. Vor Missionsskoles Elever modnes efterhaanden deres Bestemmelse imøde, og om Gud vil give Naade og Menigheden understøtter os, vil De om et eller to Aar faae gode Medhjælpere i dem, som da ville vorde udsendte. See derfor til, at De og Thomsen kunne bære hverandre i Kjærlighed og arbeide sammen til det tilsigtede Maal: at faae en dansk Mission istand til Hinduernes Omvendelse. Gud give Velsignelse dertil!

Thi med Hr. Ochs vil det desto værre snart komme til et fuldstændigt Brud. Han har gjentagende Gange søgt om at udnævnes til Superintendent over de andre Missionærer; men derpaa har Directionen ikke villet gaae ind, da det kun vilde være en Plage for Dem, kjære Andersen, og dem, som derefter udsendes. I Anledning heraf er han optraadt imod os paa en Maade, som vi ikke kunne eller ville taale, hvorfor vi have stillet ham i Udsigt, at han fra 1ste Januar 1870 muligt bliver afskediget fra os. Jeg har tilskrevet ham, at vore unge Mænd skulle have Lov til at boe paa Stationen, indtil de kunne faae Ly andetsteds. Saafremt han ikke omtaler denne Sag angaaende hans Afsked for Dem, er det heller ikke tilraadeligt, at De taler til ham derom. Det er muligt, at han ogsaa gaaer i sig selv. Ogsaa har jeg efter Deres Ønske tilskrevet ham om at overgive Dem det Værktøi, som Hjorth har medbragt til Ostindien; det haaber jeg nok, at han vil gjøre. Angaaende den Strenghed, med hvilken Hr. Ochs efter Deres og Thomsens Yttringer behandler Børnene i Vaisenhuset, er det ikke muligt for os, som

ere saa langt fraværende, at dømme. De indiske Forhold ere jo meget forskjellige fra vore. At det har gjort os ondt at erfare angaaende denne Strenghed, kan De vel forstaae; men gribe kraftigt ind, det tør vi ikke, uden at vi havde et grundigere Kjendskab til Sagens Sammenhæng.

De 94 Rupier til Raiben haaber jeg nok, at Bestyrelsen indvilger i at sende Dem tilligemed Deres Løn; thi det er jo af Vigtighed for Dem at have et saadant Menneske til Medhjælper.

Lad mig nu see, kjære Andersen! at De vedbliver at arbeide i Tro og Kjærlighed, overladende til Høstens Herre at give Regn og frugtbare Tider. Vi kunne intet Andet end arbeide og bie paa hans Time; han, vor trofaste Frelser, veed jo alene, hvortil han vil bruge os, og han er selv vort Forbillede i dette som i Alt. Gud give, at Thomsen snart maatte blive aandelig og legemlig rask! Den danske Missionsmenighed følger Dem begge med stor Deeltagelse, skjøndt den, som jeg ovenfor har sagt, endnu er liden. Jeg haaber at høre snart fra Dem, hvorvidt De er kommen, og beder Dem endelig være ganske aabenhjertig imod os. Vi ville gjerne gjøre for vore Udsendinge, hvad vi formaae.

Directionen hilser Dem kjærligst.

99.

Fra Missionær Andersen i Puttambaukam

d. 11 Juli 1869.

Høitærede Bestyrelse!

Igaar modtog jeg Dr. Kalkars ærede Skrivelse af 29de Mai samt en Vexel paa Lstr. 21. 16. 4. for Juli Kvartal; det medfølgende Brev til Thomsen sender jeg ham idag. Thomsen er nemlig i Madras, og den sørgelige Hensigt dermed kan jeg nu ikke uden jeg maa fortælle Dem, skjøndt jeg veed, det vil bedrøve Dem meget, ligesom det har bedrøvet mig. Lægen har, da hans Helbred ikke vilde vende tilbage, uagtet han dog forandrede Opholdssted og boede tæt ved Søen et Par Maaneder, hvor der var forholdsviis meget koldt, raadet ham til at gaae til Danmark

i 6 Maaneder. Af den Grund er Thomsen i Madras og venter nu hver Dag paa Skibsleilighed. For at faae de fornødne Penge maatte han sælge sine Oxer, sin Vogn, Ko og Kalv og andre Smaating, hvad han kunde undvære, og nu ved Hjælp af denne Vexel, som dette hans Brev indeholder, har han netop saa mange Penge, som han kan slippe hjem for. Han har en Attest med fra Lægen og et Brev fra Ochs og et fra mig, hvori hele Sagen er mere udførligt fremstillet. Denne sørgelige Nyhed vil sandsynligviis smerte Dem og andre Missionsvenner meget; men ogsaa heri maae vi lære at underkaste os Herrens tugtende Haand og sige: „Skee ikke min, men Din Villie!"

Med Hensyn til den nye Station, da har jeg endnu ikke kunnet faae Jord at kjøbe. Finder jeg en Plads, jeg synes om, saa ikke alene skrue de Indfødte Prisen meget høit op, men de kjøbe det op for mig; thi Braminer og andre Kastemænd ville ikke have os „christne Paria" i deres By. Kollektoren i Trikolur, som jeg engang skrev om, er bleven forflyttet, og der er kommen en Bramin i hans Sted, som naturligviis ikke ynder Missionen; dog har jeg Haab om og ogsaa Udsigt til at faae et Stykke Jord der om kort Tid. Kollektoren i Cuddalore, en troende Mand, reiste jeg ind til for et Par Dage siden, men uagtet han modtog mig meget venligt, saa kunde han dog ikke hjælpe mig, uden i Tilfælde, at jeg kunde finde et Stykke Jord, som ikke var dyrket; men saadant Land findes der ikke ved Trikolur, som har en frugtbar Omegn.

Den Vexel, jeg modtog paa 1000 Rdl., er udbragt til Rupier 1115. 13. 6, og deraf har jeg 500 Rupier liggende, de andre staae i Banken, men trække, da de skulle udbetales uden forudgaaende Opsigelse, saavidt jeg kan forstaae, ingen Renter. Indtil for kort Tid siden gav Banken i saa Tilfælde 2 Procent. Jeg har sat dem der for ikke at blive dem frastjaalne.

Med Ærbødighed og Høiagtelse forbliver jeg

Deres hengivne

P. Andersen.

100.

Fra Missionær Thomsen i Madras

d. 14 Juli 1869.

Høistærede Bestyrelse!

Jeg har allerede for lang Tid siden tilskrevet Dem, at jeg var syg, og at jeg af den Grund var nødt til at gaae til Lægen. Under hans Behandling har jeg været indtil for kort Tid siden, da han erklærede, at Intet uden en Reise til et koldere Land var istand til at gjengive mig mit Helbred. Jeg tilligemed Ochs — som var med mig hos Lægen — meente da, at jeg maaskee kunde tage til Bangalore; men Lægen forsikkrede, at i mit Tilfælde vilde det ingen Ting hjælpe, men kun være Pengespilde, hvorimod han, i Tilfælde af, at jeg ikke kunde reise hjem, foreslog at gaae til Nilageris-Bjergene. Da det imidlertid koster 5 Rupier om Dagen at leve der, og jeg skulde være der et halvt Aar, saa regnede vi ud, at det vilde blive dyrere at bo der end at reise hjem. Jeg havde nu hverken Penge at reise paa Bjergene eller reise hjem for, og skrev derfor til Ochs om at faae nogle. Hvad han svarede dertil, ville De selv see af det Brev, han skrev til mig, og som jeg her hoslægger. Da jeg af samme seer, at Bestyrelsen har unddraget sig for at besvare hans Spørgsmaal om, hvad man i Sygdomstilfælde kan og skal gjøre, og derfor med ham nærer nogen Tvivl om, at man enten kan eller skal gjøre Noget — uden at lægge sig til at dø — saa foretrak jeg ubetinget at gjøre en Reise til Danmark, hvilket da ogsaa baade Lægen, Andersen og Ochs ansaae for det ene Rigtige. I alle Tilfælde var jeg nødt til at sælge Alt, hvad jeg eiede, hvilket jeg nu ogsaa har gjort; og da Broder Andersen, imod at beholde det kommende „Letter of Credit", i Bestyrelsens Navn har betalt mig min kommende Løn forud, saa har jeg saaledes været istand til at skrabe saa mange Penge sammen, som jeg behøver til at gjøre Hjemreisen for.

Den 27de Juni forlod jeg Bethanien. Jeg opholder mig for Tiden i Madras og boer hos Hjorth. Jeg har nu faaet en Skibsleilighed til London for 450 Rupier.

Naar jeg kommer hjem, skal jeg, hvis det skal vise sig at være fornødent, mundtligt svare paa Bestyrelsens officielle Skrivelse til mig og da ogsaa gjøre Rede for, hvad min Sygdom, Reise o. s. v. har kostet.

Jeg tillader mig at hoslægge en Copi af Lægens Attest, Originalen har jeg.

Ærbødigst

N. Thomsen.

101.

Fra Missionær Ochs

d 9 August 1869.

Paa Deres Skrivelse af 30te Juni d. A. vil Directionen tillade mig ærbødigst at svare Følgende:

Efter Deres Meddelelse om Dr. Kalkars Besøg til samtlige Missionsstationer i Tydskland og Schweitz udtrykker De Deres Villie, at De af Deres Missionærer og ligeledes af mig vilde forlange Lydighed. Jeg er mig rigtignok ikke bevidst, at jeg har overtraadt Deres Befaling eller Anordning; skulde det imod min Villie være skeet, saa beder jeg behageligst at gjøre mig opmærksom derpaa, for at jeg kan anerkjende min Feil og forbedre den. Jeg skal ikke i Noget, af hvad Directionen forlanger af mig, nægte den Lydighed. De Ord i Deres Skrivelse: „Vi have taalt meget af Hensyn til vore unge Venner, mod hvilke De ikke har stillet Dem ret venligt", forudsætte Klager over mig fra Brødrenes Side, og det gjentagne Klager. Directionen har anseet disse Klager for grundede, ellers vilde den ikke have kunnet fælde den Dom, at jeg havde stillet mig uvenligt imod Brødrene. Nu er jeg mig bevidst for Gud, at jeg ikke har forandret mit Sindelag og min Opførsel imod dem, staaet dem bi med Raad og Daad efter Evne, som De i Overeensstemmelse med Sandheden maae bevidne, og som Broder Andersen skriftligt og mundtligt har bevidnet, men som Broder Thomsen ikke kan bevidne, da han allerede havde indskibet sig, da mit Brev til ham naaede Madras. Jeg har derfor den Fortrøstning at bede Directionen om, at den

vil give mig Leilighed til enten at bekjende en mig ubevidst Skyld eller til at forsvare mig, derved at den behageligst vil meddele mig Indholdet af Klagerne over mig, da min slet ikke venlige Stilling dog maa have yttret sig ved Ord eller Gjerning, ved det, jeg har gjort, eller det, jeg har efterladt.

Det gjør mig ondt, at min Skrivelse af 7de Mai har fundet en ugunstig Modtagelse. Den eneste Sætning, som kunde vække Deres Mishag, er den, i hvilken jeg, idet jeg udtalte min Bøn om Anlæggelsen af en ny Station, lod min Klage lyde over den Tilstand, som var foranlediget derved, at De istedetfor den ophævede gamle Orden ikke har indsat nogen ny.

Directionen har gjort mig det til Pligt at berette Omstændighederne og Tilstandene her. Dette gjorde jeg; men kun af Skaansel for Personerne nævnede jeg hverken dem eller de meget sørgelige Kjendsgjerninger, som her have foraarsaget Opsigt, Anstød og Forargelse og maatte føre til Omstyrtning af al Disciplin og Orden. Af Skaansel for Personerne undlader jeg det ogsaa nu at nævne dem. Lad dem kun være tildækkede, medmindre at Directionen udtrykkelig forlanger Meddelelse, hvoraf den da vil see, at mit Ønske om Afhjælpning og min Klage var vel begrundet, og at jeg var nødt til den.

Broder Andersen vil naturligviis blive her, saalænge som det behager ham. Værktøiet har jeg stillet ham til Afbenyttelse, saasnart han vil modtage det. Jeg ønsker ikke at give nogen Foranledning fra min Side til Forstyrrelse eller Ophævelse af den hidtilværende Forbindelse, og tør vel udtale den Forventning, at ogsaa Directionen paa sin Side venligt vil imødekomme alle retfærdige og billige Fordringer.

Jeg forbliver o. s. v.

102.

Til Missionær Andersen i Ostindien

d. 14 August 1869.

Som jeg skrev til Dem d. 5te Juli d. A., sender Bestyrelsen

Dem atter 1000 Rigsdaler til den nye Station; jeg havde isinde, som jeg skrev sidst, at Deres Forlovede skulde tage dem med; men deels vilde hun ikke have saa mange Penge under sit Værge; deels vil det vare for længe, derfor sender jeg disse Penge directe.

Der er kommen Rygte til os, at det skulde være nødvendigt, at Thomsen reiser hjem; directe har jeg ikke hørt Noget derom uden en spydig Bemærkning af Hr. Ochs i et tydsk Blad. Men hvis det skulde være saa, vil jeg bede Dem at lade ham faae de fornødne Reisepenge af dem, De har modtaget, imod at Bestyrelsen erstatter disse ved sidste Kvartals Affendelse. Jeg billiger fuldkomment, at De ikke har villet gjøre dette paa egen Haand, og seer deri et Beviis paa den Sindighed, hvormed De handler. Regelen for Missionærers Hjemsendelse er ellers, at der skikkes en Lægeattest hjem, ifølge hvilken det erklæres for en Nødvendighed, og først efter at have modtaget denne Lægeattest, giver Bestyrelsen Samtykke til Hjemreisen. Der kan jo imidlertid indtræde Tilfælde, hvori der ikke kan bies med, at denne Forhandling finder Sted. Muligt er et saadant indtruffet med Thomsen, men jeg maa dog bede at vi modtage en Lægeattest, hvori hans Læge udtaler sig tydeligt om hans Tilstand. Dette er De vel saa god at besørge. — Hvor bedrøvede vi iøvrigt ere over al den Modgang, den danske Menighed har i sin Bestræbelse, behøver jeg ikke at sige Dem; vor eneste Trøst er, at vi Alle staae under den himmelske Faders Styrelse, og saa gaaer det andre Selskaber ikke bedre end os.

Paa Torsdag reiser Deres kjære Forlovede til England, for derefter, om Gud vil, at drage over til Dem. Jeg har skrevet til forskjellige Folk i England, som nok ville tage sig kjærligt af hende, og saa har jeg faaet Underretning om, at en anden Missionsfamilie reiser samtidigt, saa at hun vel ogsaa vil finde Hjælp der. Hun er ogsaa frimodig i sit Sind.

Vi have havt et af Gud velsignet Missionsmøde i Horsens, hvorom De vil erfare det Nærmere, naar De faaer Beretningen. Jeg haaber, at Deres Forlovede skal medbringe Dem samme

tilligemed en Deel andre Blade. Vi vente snart at høre fra Dem. Herren holde sin Haand over Dem og styrke Dem i Tro og Fortrøstning!

103.

Fra Missionær Andersen i Trikolur

d. 12 Septbr. 1869.

Kjære Hr. Dr. Kalkar!

Denne Beretning*) er skreven under mange Afbrydelser, og Tankerne have ofte løbet fra Papiret ud til Arbeidet, saa De maa bære over med, at den ikke er saa vel udarbeidet, som den burde været; alligevel haaber jeg, at den kan indrykkes i Missionsbladet. Missionsvennerne, som understøtte Sagen, gjøre Fordring paa at høre Noget herude fra, og det kan man ikke fortænke dem i; thi hvem vil bidrage til et Øiemed i Længden, hvorom de ikke stadig faae grundig Underretning.

Jeg længes nu saare meget efter at høre, hvornaar min kjære Pige kommer herover. Saasnart hun kommer, har jeg Plads for hende. Jeg har nu to Murere i Arbeide, og i Løbet af en halv Snees Dage har jeg Kjøkken og to andre smaa Stuer eller Rum i Orden. Derefter vil jeg tage fat paa Vognskuur og Oxestald, som jeg trænger saa haardt til. Jeg var heldig med, at jeg fik saa mange brændte Steen at kjøbe. Der er i hele Ovnen mindst 80,000, og derfor gav jeg 125 Rupier, efter danske Forhold umaadelig billigt, men saa for at kjøre dem til Pladsen skal jeg give omtrent ½ Rupi for Tusindet. For et stort Baniantræ, hvori der er 20 Læs Brænde, gav jeg 3 Rupier, for et andet Træ gav jeg 5 Rupier, og deri var kun 5 Læs Træ og Brænde. Man kan saaledes, naar Leilighed tilbyder sig, kjøbe mange Ting saare billigt, men andre maa man ogsaa betale. Her er ikke faste Priser paa nogensomhelst Ting, og derfor har jeg endnu ikke været istand til at gjøre noget Overslag. Arbeidslønnen, skjøndt den ingenlunde er høi, er iblandt det, der løber høiest op; thi

*) Dansk Missionsblad 1869, Tillæg Nr. 8.

disse Coolies arbeide kun saa lidt og saa langsomt. Med en 5—6 Mand en Dags Tid faaer man næsten ingen Ting udrettet, om man saa endogsaa staaer med en Stok over dem fra Morgen til Aften.

Om en Maaneds Tid venter jeg at blive underrettet om, hvordan vi skulle med de Børn og med den Skole. Hr. Ochs spurgte mig for nogen Tid siden, om det var Bestemmelsen, at jeg skulde tage de „danske" Børn med mig, og da jeg dertil svarede, at der endnu ikke var nogen Bestemmelse, men at der var Sandsynlighed for, at de skulde følge med, lod det til, at han ikke havde Noget derimod, men sagde blot: „Hvorledes vil De overkomme alt det?" Jeg modtog igaar Brev fra ham, og Alt staaer ved det Gamle i Puttambaukam; jeg har ikke været der i de 3 sidste Uger, men naar jeg faaer mit Kjøkken i Orden, vil jeg hente mit sidste Tøi derfra. Der er Tale om, at den nye Jernbane fra Madras til Cuddalore skal gaae igjennem Puttambaukam, og derover med Hensyn til sin Stations-Beliggenhed glæder Ochs sig saare meget. Han har ikke talt noget om, paa hvad Fod han staaer med Bestyrelsen.

Deres med Ærbødighed hengivne

P. Andersen.

104.

Til Missionær Ochs

d. 13 Septbr. 1869.

Indlagt sender Directionen Dem for det næste Kvartal og for Deres Udlæg og Vaisenhuusbørnene Lstr. 93. 6. Under Forudsætning af, at de tydske Venner af Deres Mission ifølge den nøiagtigste Aftale vilde tilsende os alle de til den indkommende Penge, have vi hidtil tilstaaet Dem 1000 Rdl. om Aaret, foruden Deres Løn, til Missionen. Da dette Løfte ikke er holdt*), men de nævnte Venner imod Aftalen ville sende Dem Penge directe, og der ikke iaar er indgaaet en Skilling fra Tydsk-

*) Cfr. Brevet af 11te Decbr. 1869.

land, saa har jeg under 29de Mai tilskrevet Dem, at De fra næste Aar 1870 ikke vil erholde de 1000 Rdl. til Missionen. Det danske Missionsselskabs Bestyrelse vil ikke være saa ufornuftig at sende Dem Penge til Missionen, naar De erholde dem fra Tydskland. Iøvrigt maa jeg med Hensyn til Deres tilkommende Stilling til os henholde mig til mit i Directionens Navn under 30te Juni d. A. skrevne Brev.

105.

Til Missionær Andersen i Ostindien

d. 13 Septbr. 1869.

Indlagt sender jeg Dem, kjære Andersen! Deres Løn for næste Kvartal 200 Rdl. og til Deres Medhjælper 80 Rdl., som De har ønsket. Hvordan Deres Løn vil blive for næste Aar — thi Tillæg maa De jo have — kan jeg ikke sige nu, førend Mødet er holdt i October Maaned af samtlige Deputerede fra Kredsforeningerne.

Deres Forlovede, som her har vundet Alles Agtelse og Kjærlighed, der ere komne i Berøring med hende, er nu paa Havet, hvor hun reiser sammen med andre Missionærers Forlovede, hvilket er meget heldigt. Da det vil fornøie Dem at see, hvor godt hun har havt det i London, sender jeg Dem en Afskrift af nogle Ord, som jeg har faaet fra en Dame, til hvem jeg havde anbefalet hende.

Thomsen er da paa Hjemreisen; Lægen har iøvrigt slet ikke erklæret, at det var en Nødvendighed for ham at reise hjem, eller at hans Tilstand var farlig. Thomsen har tilskrevet Bestyrelsen et meget uærbødigt Brev; om hans fremtidige Stilling til os vil der blive taget nærmere Bestemmelse.

Vi haabe, om Gud vil, som jeg skrev Dem til d. 5te Juli d. A., ad Aare at sende Dem Medhjælpere; men først maa De have Jord og Bygning, hvilket jeg af Deres sidste Skrivelse kan see, endnu ikke er lykkedes Dem.

Vore Børn have været Gjenstand for megen Omsorg for Missionsvennerne i Danmark; man vil saa nødig opgive Haabet

om, at der af dem skulde opvoxe en christen Slægt, af hvilken Moderkirken kunde have Glæde. Nu maae vi snart kunne faae nogen Vished om, hvorledes det vil gaae med den Sag.

Herren beskjærme og bevare Dem!

106.

Til Missionær Ochs i Puttambaukam

d. 22 Septbr. 1869.

I Deres Brev af 9de August d. A., som vi have faaet i disse Dage, har De yttret: „Directionen har gjort mig det til Pligt at give Beretning angaaende Begivenheder og Tilstande her. Dette har jeg gjort; men af Skaansel imod Personerne nævnede jeg hverken dem, heller ikke de meget beklagelige Kjendsgjerninger, som her maatte foraarsage Opsigt, Anstød og Forargelse og føre til Omstyrtelse af Disciplin og Orden." Da Directionen ikke kan forstaae denne forblommede Tale, og den ikkun ønsker Sandhed og utilsløret Fremstilling af de Kjendsgjerninger, som De sigter til, udbeder jeg mig behageligst en tydelig Oplysning om, hvad De i de anførte Ord mener*). Den 13de d. M. har jeg sendt Dem

---

*) Som Svar paa denne Forespørgsel tilmeldte Hr. Ochs Bestyrelsen under 12te November de overordentlig sørgelige Omstændigheder med Thomsen, hvortil han havde sigtet. Dette Brev fra Hr. Ochs modtog Bestyrelsen efter at Thomsen var kommen til Danmark og efter at Udvalget havde talt med ham om Tilstanden i Bethanien, om hvilken han svarede meget tilbageholdende og ingenlunde i Overeensstemmelse med, hvad han havde udtalt i sine Breve. Efterretningen fra Ochs vakte en dyb Sorg hos Udvalget for Bestyrelsen, Pastor Blædel, Pastor Frimodt og Formanden, og da man ved Samtale med den Paagjældende havde forvisset sig om Sandheden, blev Bestyrelsen nødt til øieblikkelig at hæve Forbindelsen med den unge Mand, der formedelst sin umiskjendelige Begavelse havde vakt gode Forhaabninger, og hvem vi — uagtet hans stedse fremtrædende Selvtillid — dog havde baaret med stor Kjærlighed. Hans Afskedigelse staaer ikke i fjerneste Henseende i Forbindelse med hans Optræden mod Bestyrelsen angaaende hans Giftermaal, hvilken Adfærd strax blev ham tilgivet, da han erkjendte sin Uret (cfr. Skrivelsen til Ochs af 11te December 1869).

en Vexel paa 93 Lstr. 6 Sh. 1 P., efter vore Penge 847 Rdl. 3 Mk., hvilke jeg haaber vil komme i Deres Hænder.

107.

Fra Missionær Andersen i Trikolur

d. 14 Octbr. 1869.

Kjære Hr. Dr. Kalkar!

Paa Grund af, at jeg lige havde afsendt en Beretning til Dem, da jeg modtog Deres sidste Brev af 14de August tilligemed Vexlen paa 1000 Rdl., anmeldte jeg ikke strax til Dem, at jeg havde modtaget det, hvilket jeg vel burde have gjort, saa meget mere, som den næste Post fra Europa her til Indien havde den Skjæbne at drukne i det røde Hav. Da jeg hørte det og ikke havde skrevet, blev jeg ængstelig for Deres Skyld, thi De maatte tænke, at de 1000 Rdl. vare gaaede tilgrunde; og da jeg saa hørte Rygtet om dette forulykkede Skib, var jeg netop paa Reisen til Ponditcherry for at kjøbe Tømmer, og havde da hverken Tid eller Materiale til strax at skrive Dem til. De faaer denne Gang at undskylde mig, da jeg har saa meget at gjøre med det Bygningsværk. Vexlen er redeligt ankommen, og jeg sender den idag til Madras for at faae den vexlet.

Jeg modtog igaar Brev fra min Forlovede, hvori hun tilmeldet mig, at hun forlod London d. 2den Septbr. Til hendes Ankomst glæder jeg mig, men det kniber for mig at faae Noget bygget til hun kommer. Til min Læser og Kok maatte jeg uden videre opføre Huse, da de ellers ikke vilde blive her paa Pladsen, og selv har jeg i over 14 Dage ikke havt andre Steder at opholde mig, naar det har regnet, end i min Bandy. Nu har jeg dog faaet Tag over Kjøkkenet og to andre Smaarum, saa jeg sidder ret hyggeligt nu og skriver dette Brev til Dem.

Jeg var i Ponditcherry og kjøbte et Stykke Træ til 42 Rs. til Vinduer og Døre; men desværre, det ligger paa Halvveien, da de Oxer, jeg havde leiet, ikke vilde drage det længere, og Kudsken meente, at Axelen var brukket. Jeg maa nu enten sende mine egne Oxer ud efter det, eller lade det save over og bringe

hertil i to Stykker. Jeg besøgte ogsaa Hr. Ochs; han ligger under Doktor i Cuddalore. Han har faaet et daarligt Øie, men er dog nu snart rask. Hans Kone talte jeg med i Puttambaukam, og hun var meget modfalden over det daarlige Forhold, de vare komne til at staae i til den danske Missions Ledere, og bad mig om at fortælle Dem, at der var slet Ingen til at see efter Menigheden og Skolen, nu Ochs var syg. Hr. Ochs har aldrig ladet et Ord falde om nogen Ting i denne Henseende, men han har dog været saa god at afstaae sin Tømrer til mig.

Det glæder mig at høre, at to Brødre fra Skolen ville komme ud til næste Aar; thi det kan jo ikke nægtes, at det er lidt trist at leve ene her saa langt inde i Landet og i hele Maaneder aldrig at see et blankt Ansigt; men paa den anden Side glæder jeg mig dog over, at jeg her har en viid Arbeidsmark ene for mig selv og behøver ikke, som de andre Missionærer, der rigtignok boe ude ved det kolde Hav, at lade mig sætte Grændser for, hvorvidt jeg maa komme.

Naar vor Herre af sin Naade lader Alt gaae efter Ønske, haaber jeg, at min Forlovede kan være her midt i December, og jeg reiser da til Madras for at modtage hende, og det er ogsaa muligt, at jeg holder Bryllup der.

Med hjertelig Hilsen forbliver jeg

Deres med Ærbødighed hengivne

P. Andersen.

108.

Fra Missionær Andersen

d. 17 Octbr. 1869.

Kjære høitærede Dr. Kalkar!

Det er dog et Uheld, at jeg nu netop hver Gang skal sende mine Breve paa Posthuset een eller to Dage før jeg modtager Deres; men da jeg nu afsender et Brev til Fyen, vil jeg denne Gang benytte den Leilighed til at lade Dem vide, at jeg idag modtog Deres kjære Brev af 13de Septbr. tilligemed Beglen paa Lstr. 30. 19. 3.

Hjertelig Tak for den Afskrift, De sendte mig af det Brev, De har modtaget fra England; jeg blev saa inderlig glad ved at læse det, saa Taarerne endogsaa kom frem i mit Øie, og jeg takker min Herre og himmelske Fader for, at han har udseet mig en saa elskværdig, christelig og dygtig Pige til Medhjælperinde, og jeg er fuldt overbeviist om, at vi skulle have det godt og fornøieligt sammen, naar hun kommer, og at ogsaa mit undertiden nedsunkne Mod vil faae en kraftig Støtte. Herren holde sin Haand over hende, at hun snart maa komme!

Da jeg for to Dage siden har affendt Brev til Dem, vil jeg nu slutte med en ærbødig og kjærlig Hilsen fra Deres

P. Andersen.

109.

Til Missionær Andersen i Bethanien

d. 22 Octbr. 1869.

Med særdeles Glæde har baade Bestyrelsen og jeg modtaget Deres Brev af 12te Septbr., kjære Andersen! Vor Herre og Frelser Jesus Christus styrke Dem med sin Aand og sin Naade til at gjøre hans Gjerning i Hedningelandet, hans Navn til Ære og Deres Sjæl til Frelse!

Jeg haaber, at De har faaet de 1000 Rdl., som jeg under 14de August d. A. har sendt Dem, og ligeledes de 280 Rdl., hvilke ere tilsendte Dem under 14de Septbr. som Løn for October Kvartal og Deres Medhjælpere. Jeg vil bede Dem stedse at lade os vide, naar de sendte Penge ankomme, for at vi ikke skulle være i Uvished. For næste Aar er Deres Løn fastsat til 1000 Rdl., og andre 1000 Rdl. vil De erholde til Missionsgjerningens Udførelse. Vi stole nemlig paa, at Missionsvennerne ville understøtte den Gjerning, som nu begynder i Herrens Navn; han vor trofaste Herre lader os stedse leve fra Haand til Mund. Paa et d. 19de d. M. afholdt Møde af Udsendinge fra de med os forenede Kredse blev det bestemt, at den nye Station skulde hedde Siloam, og vi haabe, at Menigheden heller ikke vil foragte Siloams sagte rindende Vande. Pastor Frimodt, som prædikede

den følgende Dag i Garnisons Kirke, mindedes ogsaa i sin Bøn dette Siloam og bad om, at det maatte opblomstre. Det give Herren!

Hvad nu Vaisenhuusbørnene angaaer, da er det Bestyrelsens Ønske, at De skal tage med Dem de af danske Familier eller Velgjørere holdte, dog ikke før efter Nytaar og naar De faaer indrettet et rigtigt Huus til dem. Jeg haaber, at De vil have Glæde ogsaa af denne Virksomhed, om det end vil falde Dem vanskeligt at kunne gjøre Andet end have Tilsyn med dem. Deres Hustru vil jo hjælpe Dem, og Medhjælpere ville vi jo ogsaa sende Dem. Blot de i Hedningeverdenen arbeidende Brødre ret vilde bære hinanden, som Herren bærer os Alle; men deri forsynde ofte de, som skulde gaae sammen, sig, at de staae kolde ved Siden af hinanden, naar den Andens Eiendommelighed ikke tiltaler dem. Det har sandsynligt været Thomsens Feil lige overfor Ochs, og da han eengang er kommen ind paa den skjæve Bane, har han ogsaa viist stor Opsætsighed og Uartighed imod den Bestyrelse, som har taget sig saa kjærligt af ham. De kan nok begribe, hvor det har bedrøvet Missionsvennerne og givet Anledning til Forargelse. — Becher er nu, med Understøttelse fra det danske Missionsselskab, reist til Ostindien, hvor han mener at komme til at arbeide i det nordamerikanske lutherske Selskabs Tjeneste. Han er en ilter Person, som ikke veed, hvad Beskedenhed er; dog er der, saavidt jeg kjender ham, en Nidkjærhed for Guds Rige i ham. Og naar han har givet Lærepenge, vil han — saafremt Gud giver Naade dertil — nok blive et dueligt Redskab til hans Sags Fremme.

Jeg kan nok forstaae, at den Bygning, De har under Deres Haand, i høi Grad lægger Beslag paa Deres Tid; det vil ellers hjælpe Dem, at De er bygningskyndig, og naar først Arbeidet er overstaaet, har det ogsaa sin Glæde. Det turde vel være ganske hensigtsmæssigt, at der stod over den: The danish Missionary Station Siloam 1869, for at det kunde være kundbart, at vi ogsaa ville have en liden Deel i den store Gjerning. Jeg er vis paa, at mange kjære Mennesker opløfte Bøn om dens Fremme. Hvad

mig angaaer, da havde jeg i October ønsket at nedlægge Styrelsen af disse Sager; men da man paa ingen Maade vilde slippe mig, maatte jeg mod min Beslutning lade mig vælge til Formand igjen. Nu kan det gjerne være, at den, som har givet Tanken Rum om en ny Stations Anlæg, ogsaa skulde gjennemføre Sagen. Med denne Fortrøstning hilser jeg Dem og ønsker, at naar De faaer dette Brev, ogsaa Deres Forlovede maa vorde given Dem. Gud være med Dem begge!

110.

Fra Missionær Thomsen.

Missionsskolen d. 2 Decbr. 1869.

Høiærværdige Dr. Kalkar!

Jeg beder herved om at lade Dem vide, at jeg er kommen til Kjøbenhavn og ønsker gjerne at komme for at hilse paa Dem, hvis De er saa god at lade mig vide, hvad Tid det maatte være Dem meest beleiligt.

Jeg beder ogsaa, med Hensyn til mine senere Skrivelser til Dem, at beljende, at jeg, hvad Formen angaaer, kunde og burde have udtalt mig med mere Høflighed og Overlæg; men jeg beder Deres Høiærværdighed at oversee dette og være forvisset om, at min store sjælelige og legemlige Sygdom, hvorunder jeg dengang led, var Skyld i, at jeg udtalte mig mindre passende, og at jeg ikke i sund Tilstand, heller ikke nu, vilde udtale mig saaledes.

Deres ærbødigst hengivne

N. Thomsen.

111.

Til Missionær Ochs i Puttambaukam

d. 11 Decbr. 1869.

Det gjør mig ondt, kjære Hr. Ochs! at De har lidt af Øiensmerte, hvilket baade De og Deres Hustru har meldt os; jeg haaber, at Ondet nu er hævet, som vi formode af Deres Brev og Beretning af 6te Novbr. Herved sender Directionen Dem Deres Løn for det første Kvartal 1870 450 Rdl. og for Vaisen-

huusbørnene 120 Rdl., tilsammen 570 Rdl., ved en Vexel paa Lstr. 63 3 Sh. 9 P.

Vi have denne Gang ikke trukket Noget af Deres Løn, deels fordi vi først maae have Deres Regning fra forrige Aar, deels fordi vi heller ikke vide, hvorledes vort Forhold i Fremtiden vil stille sig, og om De fremdeles vil blive i Forbindelse med det danske Missionsselskab. Det beroer paa, hvorledes De vil stille Dem til Directionen. Jeg kan ikke billige det, at De tilsender Hr. Overlærer Schütze i Dresden en Afskrift af Deres Breve til os*). Det vidner ikke om den Fortrolighed, som en Direction kan forlange. Vi tillade naturligviis ikke, at Hr. Schütze anseer sig for Deres Foresatte ved Siden af os. Jeg har tilskrevet Hr. Pastor Morath, hvem jeg høiagter, et udførligt Brev, hvori jeg paa hans Anmodning ganske klart har udviklet alle Differentser imellem os og Dem. Dette Brev er, som jeg hører, tilsendt Dem; det indeholder ikke noget Nyt, men kun hvad der oftere er blevet forhandlet imellem os. Mit inderlige Ønske er det, at det ikke maatte komme til noget Brud, ikke af den latterlige Grund, at den ovennævnte heftige Mand i Dresden truer os med Pressen, hvilket er os temmelig ligegyldigt og kun giver Forargelse; men for den hellige Sags og for Deres Skyld. De trænger paa Deres gamle Dage efter saa mange Storme til en Støtte; det er afhængigt af Dem, om De som sagt vil stille Dem saaledes imod os, at den korte Forbindelse ikke bliver ophævet.

I Deres sidste Brev skriver De om det Værktøi, som er bleven afleveret til Andersen; saavel De som han melder os, at der var Overflod af dette; hvorfor have De, naar De havde Brug for noget af det, ikke Begge deelt det imellem Dem? Dette havde jo været det Letteste i en saa ubetydelig Sag.

*) Den dresdenske Kredsforening stillede adskillige Forlangender til det danske Missionsselskab, paa hvilke dette ikke kunde indlade sig, da de strede imod de eengang vedtagne almindelige Bestemmelser (Side 40). Herover yttrede Overlærer Schütze sin Mishag; vi have ikke mere nogen Forbindelse med de tydske Foreninger.

Thomsen er lykkelig ankommen hertil. Vi billige det ikke, at han er reist bort fra Indien istedetfor at søge sin Helbredelse først i Landet selv. Nu, da han er kommen, lader der sig ikke sige mere derom. Han har, før han kom til mig, taget sin utilbørlige Skrivemaade tilbage*) og bedet, at vi vilde oversee den, hvilket vi have tilstaaet ham, da han indseer sin Feil og skriver den paa sine aandelige og legemlige Lidelsers Regning. Han vil, naar han er kommen sig, igjen gaae tilbage til Indien. Ogsaa een eller to af vore Elever ville gaae derhen, enten til Dem, dersom vor Forbindelse bliver ved, eller til Andersen.

Thomsen har givet os Underretning om Alt i Bethanien; dog maa jeg tilføie, at omendskjøndt han ikke har fordulgt det, at han ikke harmonerer med Dem i Deres Missionspraxis, saa har han dog ikke yttret Noget, som tjener til Deres Skade. Det er sørgeligt, at den broderlige Enighed saa sjeldent finder Sted.

Jeg ønsker Dem og Deres Hustru Guds Velsignelse og Herrens Glæde. Gid det nye Aar ogsaa for os Alle maa bringe det, at Alt maa blive nyt i os, om os og med os, og at den gamle Suurdeig maa feies ud!

D. 14 Decbr. 1869.

Da mit Brev af 11te d. M. ikke er kommet bort, vil jeg tilføie, at vi af Deres Skrivelse af 12te Novbr. have erfaret, hvilke sørgelige Stridigheder der har fundet Sted mellem Dem og vore unge Mænd. Det er ikke muligt for os, som ere saa langt borte, at bedømme, hvem den egentlige Skyld maa tilskrives. Kunde man mundtlig forhandle med Missionærerne, vilde Meget jævne sig ved christelig Sagtmodighed og Oprigtighed. Om den gruelige Mistanke, De udtaler om Th., vil jeg denne Gang tie, da mit Hjerte er altfor bedrøvet over det, som er foregaaet. Kun eet Spørgsmaal beder jeg mig i al Oprigtighed besvaret. Er det sandt eller er det en Bagvaskelse, at nogle Børn ere førte til

---

*) See Side 258.

Kirken bundne med Jernlænker, og at de ogsaa paa denne Maade have været bundne til Bænkene? Dette Sidste har været omtalt i en Kirketidende og har vakt Opsigt. Det er dog vigtigt at vide, hvordan det forholder sig. Gud hjælpe os Alle til Seir over det gamle Menneske og over Alt, hvad der ikke er efter hans Villie!

112.

Til Missionær Andersen i Trikolur i Ostindien
d. 14 Decbr. 1869.

Vi have med Glæde modtaget Deres livsfriske Beretning om den nye Station ved Trikolur*), som De, kjære Andersen! er i Begreb med at anlægge paa den danske Missionsmenigheds Vegne. Vor Herre give sin Velsignelse til, at Deres og vort Haab ikke maatte blive beskjæmmet!

De modtager herved 250 Rdl. for det første Kvartal 1870 ved en Vexel paa 27 Lstr. 14 Sh. 3 P.; som jeg tidligere har omskreven, vil De endvidere modtage til Bestyrelsen af Missionsgjerningen næste Aar 1000 Rdl.; men da De endnu er ved Byggearbeidet, har De jo endnu ikke Brug for Pengene.

Hr. Ochs har i et Brev yttret, at han gjerne havde beholdt noget af Værktøiet, fordi han havde Brug derfor; da baade De og han have omtalt, at der var mere end der behøves, saa kunde De jo have deelt dette mellem Dem, uden at derom var Anledning til at skrive til Kjøbenhavn. Dette kunde jo endnu skee.

Thomsen er kommen hjem og er i det Hele ganske frisk og vel. Han har fortalt os baade Glædeligt og Sørgeligt om Forholdene i Bethanien; dog troer jeg, at han endnu ikke har tilstrækkelig Erfaring og Selvfornegtelse for at kunne have en uhildet Dom. Der ere ærværdige Mænd, som have arbeidet over en Menneskealder i Ostindien, med udmærket Begavelse, med uforbeholden Opoffrelse og utrættelig Nidkjærhed, og som dog efter saa lang Tids Arbeide endnu erkjende sig at være Begyndere. Deri ligger hele Vanskeligheden for en

*) Dansk Missionsblad 1869, Tillæg Nr. 8.

Missionær, at han paa den ene Side er fast og sikker i sin Sag og paa den anden Side daglig gjentager for sig Apostelens Ord: „Hvo er dertil dygtig?"

Naar dette Brev kommer til Dem, da er ved Herrens naadige Hjælp Deres Forlovede ankommen til Dem; det er vort Haab, at hun vil vorde Dem en tro Støtte. Hils hende ret hjerteligt fra mig. Jeg venter Underretning fra Dem baade om hendes og om Pengenes rigtige Ankomst.

Gud glæde Dem i det nye Aar og give Dem Kraft til den store og dog saa ringe Gjerning, han har betroet Dem, kjære Andersen! at ogsaa Retfærdighedens Krone engang maa vorde Dem tildeelt, hvilken han har lovet alle dem, som bevare Ydmyghed og Troskab!

113.

Fra Missionær Ochs

d. 10 Febr. 1870.

Deres to ærede Skrivelser, den ene af 11te og 14de Decbr. f. A. og en fra Juledag, maa jeg besvare. Min sidste Kvartalsberetning fra forrige Aar og min Missionsregning vil De rimeligviis have modtaget. Med Deres første Skrivelse kom en Vexel paa 63 Lstr. 3 Sh. 9 P., for hvis Modtagelse jeg takker Dem. De udtaler i denne Deres Misbilligelse over, at jeg har tilstillet Overlærer Schütze i Dresden en Afskrift af mine Breve til Dem. Dette er vistnok ikke i sin Orden under almindelige Omstændigheder; men jeg beder at betænke, at det er skeet efter at De har stillet mig en Udsigt til min Afsked i Begyndelsen af Aaret 1870, og under disse Omstændigheder var det en Nødvendighed for at opholde mig og Missionen, at meddele mine tydske Venner om Sagens Stilling. Fra dette Synspunkt af beder jeg at bedømme og undskylde min Forseelse. Jeg betragter Ingen ved Siden af Dem som mine Foresatte, til hvilke jeg skulde have at aflægge Regnskab om min Færd.

Brevet til Hr. Pastor Morath er blevet mig tilsendt, og jeg

beklager kun, at jeg er bleven foranlediget til at udtale mig om det til Andre.

Deres Ønske, at det ikke maatte komme til noget Brud, svarer til mit, og Deres gode Hensynstagen til min Person, at der ikke paa mine gamle Dage og efter saa mange Storme skulde mangle mig et Tilhold, erkjender jeg med tilbørlig Taknemmelighed.

De ønsker i al Oprigtighed et Svar paa det Spørgsmaal, om det er sandt eller en Bagvaskelse, „at nogle Børn ere førte til Kirken bundne med en Jernkjæde?“ Jeg mindedes ved Læsningen af Deres Brev ikke noget Saadant; men da jeg spurgte efter, blev jeg gjort opmærksom paa en Begivenhed, som har foranlediget hiint Udsagn. Drenge, som gjentagne Gange i flere Dage ere løbne fra Skolen, og som ikke kunne holdes ved andre Revselsesmidler, maae bære en lille Træblok, som er befæstet til en lille Jernkjæde, til Straf i nogle Dage. En saadan lille Træblok er det sædvanlige Revselsesmiddel i de Indfødtes Skoler. Vi have i Skolen een saadan Blok, men ogsaa kun een eneste. Uden mit Vidende kom en Søndag en Dreng med Blokken til Kirke, og da jeg blev gjort opmærksom derpaa, forbød jeg Skolelæreren det som upassende. Dette er Sandheden ved en Sag, der i en ikke god Hensigt er bleven berettet forvansket. Angaaende en Fastbinden til Bænke veed Ingen Noget her*). Meget bedrøveligt er Thomsens dybe Fald.

Udsendelsen af to af Deres Elever vil, saafremt den finder Sted, efter de hidtil gjorte Erfaringer gjøre det nødvendigt at træffe nogle nærmere Bestemmelser, og De vil tillade mig sidenefter nærmere at meddele Dem mine Anskuelser. Herren vil, uagtet alle de Gjenvordigheder, med hvilke vi have at kjæmpe, dog fremme sit Riges Sag og tilsidst føre den til Seir og til Glæde for alle Sine.

---

*) Cfr. hans Yttringer i Dansk Missionsblad 1869, S. 27. Det Udeladte angaaer Thomsen.

114.

Til Missionær Ochs i Puttambaukam

d. 8. Marts 1870.

Deres Brev af 7de og 22de Januar, kære Hr. Ochs! have vi modtaget, det første med Kvartalsberetningen*), det andet med Regningen.

Vi sende Dem herved Deres Løn for det andet Kvartal med 400 Rdl. efter vore Penge. De vilde have den Godhed at underrette os om, naar De modtager Pengene. Ogsaa beder jeg Dem at frankere Brevene rigtigt med Postmærker; thi efter det engelske, tydske og danske Postvæsens Bestemmelser maae alle de Breve, som ikke ere fuldkommen frankerede af Afsenderen, betales med den hele Porto af Modtageren, saa at Postmærkerne, naar de ere utilstrækkelige, slet ikke blive beregnede. Dette er en unødvendig Udgift enten for Dem eller for os; det gaaer mig med engelske Postsager ligesaaledes.

Jeg tænker, at vor Ven Andersen, om hvis Bryllup vi have modtaget Efterretning, vil kunne modtage de af de danske Venner holdte Børn. Skulde det ikke være Tilfældet, ville vi sende Dem Kostpengene for Børnene.

Det glæder mig, at Deres Menighed er saa stor; vi vide kun altfor vel, at det ikke afhænger af den, som vil og løber, men af Guds Naade, hvorledes Sjæle skulle vindes. Indien gaaer nu en stor Krisis imøde, og det er vanskeligt at faae en klar Oversigt over Forholdene. Medens De betragter Alt med Hensyn til Christendommens Udbredelse med et mørkt Blik, er Hr. Mateer i Trevandrum ved Travancore i Sydindien fuld af Glæde og af de største Forhaabninger over de Frugter, som Christendommen har baaret der. Hans Beretning i „London Missionary Chronicle“ er en jublende. Herren vil ogsaa udføre sin egen Sag. Om vi i dette Aar kan sende Dem Medhjælpere, veed jeg endnu ikke. Jeg tvivler om, at jeg vil bære Missionens Styrelse endnu i en længere Tid.

---

*) Dansk Missionsblad 1870, Tillæg Nr. 2.

Med den bedste Hilsen til Deres Hustru og med Ønsket om, at Herren vil velsigne Deres Dage og Arbeide, forbliver jeg Deres hengivne Ven.

115.

Til Missionær Andersen i Trikolur

d. 9 Marts 1870.

Det har været os en stor Glæde at erfare, kjære Andersen! at Deres Forventning er bleven opfyldt, og at Herren i sin Naade har baaret Deres Hustru over det vide Hav karsk og frelst. Gud give Dem nu sin rige Velsignelse i Deres Ægteskab, at De ikke blot maae have den Glæde af hinanden, som Herren selv bereder dem, der elske ham, men at De ogsaa maae kunne vorde hinandens Medarbeidere i den Gjerning, for hvis Skyld De er i Indien, til Hans Navns Ære!

Herved modtager De for det næste Kvartal:

Deres Løn	250	Rdl.
Til Missionen	200	—
Thomsens Gjæld til Dem	200	—
For Børnene	120	—

Det sidste Punkt under Forudsætning af, at De modtager Børnene, hvilket ligger mig meget paa Hjerte. Skulde Hr. Ochs ikke afgive dem, eller De endnu ei kunne modtage dem, saa bedes Kostpengene betalte til Hr. Ochs. Da vi endnu have nogle Kostpenge for et Par Børn, vil De, saafremt der tilbyder sig Børn, hvilke De synes om, kunne optage nogle til. En Fortegnelse over Børnene ønsker jeg, ligesom Velgjørerne her i Hjemmet altid ere begjærlige efter at faae Underretning om deres Pleiebørn.

Ifølge vor tidligere Aftale er De saa god at melde mig, naar De har modtaget Pengene; jeg beder Dem ogsaa at sætte tilstrækkelige Postmærker paa Brevene; thi mangler der blot en liden Part, maa man ifølge den besynderlige Indretning ved Postvæsenet betale hele Portoen, hvorved der til ingen Nytte spildes Penge.

Da jeg ikke veed, om Becher endnu opholder sig i Madras, men jeg formoder, at De veed, hvor hans Opholdssted er, vedlægger jeg Brev til ham her og beder Dem at besørge det til ham.

Nu, kjære Andersen! med en hjertelig Hilsen til Deres Hustru fra os Alle forbinder jeg det inderlige Ønske, at De ved vor Herre Jesu Naade og Kraft stedse maa dygtiggjøres mere til det skjønne Kald, han har betroet Dem for at lade hans Barmhjertighed kundgjøres for de Mennesker, der gives Dem i vort lille Siloam.

116.

Fra Missionær Andersen

d. 19 April 1870.

Kjære Hr. Dr. Kalkar!

Igaar modtog jeg Deres venlige Brev af 10de Marts tilligemed de 770 Rdl., som dermed fulgte. Disse Penge kom vel tilpas; thi jeg var, hvad mine egne Sager angaaer, aldeles bankerot; og for Missionsgjerningen, som dog nu og da kræver lidt, navnlig da jeg nu har antaget en Katechet, havde jeg jo ikke Andet end hvad der var sendt for Bygningen, og ogsaa de begyndte at svinde. Jeg var derfor ligeved at skrive om Penge; men da her nu kom 200 Rdl. for Missionen og 200 Rdl. som Thomsens Gjæld til mig — dette maa imidlertid være en Misforstaaelse, thi Thomsen er ikke i nogen Gjæld til mig, som vil sees af et Brev til Bestyrelsen af 14de Juli f. A. — saa har jeg nu 400 Rdl., som jeg vil anvende til Missionsgjerningen og til Løn for Katecheten og Naiben. Ogsaa for Stationens Fuldendelse mangler jeg endnu lidt; men hvormeget kan jeg ikke bestemt sige, før det Hele er færdigt; men vil De, naar De igjen sender Penge, sende mig 500 Rdl. for Stationen, saa har jeg ingen Tvivl om, at det vil være tilstrækkeligt; og levnes der Noget, kan det jo gaae over i næste Aars Regnskab. Jeg har tænkt paa, at det Overslag, jeg i mit sidste Brev sendte Dem, vilde maaskee bringe Dem paa den Tanke, at alt det, jeg stiller op her, er noget Kluderi, men det kan det dog ikke kaldes. Det Hele er jævnt og tarveligt, og det synes jeg ogsaa, at vore Penge-

forhold kræve; og jeg har ogsaa allerede fundet, hvad jeg dengang anede, at flere Poster i Overslaget vare satte lidt for lavt.

Om min kjære Hustru maa jeg med Sorrig sige, at hun ikke er rask og har næsten ikke været det en eneste Dag, siden hun kom her. Hendes Kræfter blive ved at tage af og hun føler sig altid saa træt; men vi haabe med Guds Hjælp, at det skal blive bedre. Hun har faaet det Raad at drikke Øl hver Dag, og det er en dyr Artikel for os og besværligt at faae bragt her saa langt inde i Landet. Vi gjorde en Reise til Ponditcherry, da vi troede, at et lille Ophold ved Søen skulde have gjort en Forandring; men det hjalp ikke noget. Hr. og Fru Ochs have været saa venlige at skrive til hende om at komme hen til dem i nogen Tid; men det er jo ikke saa rart at være hos Fremmede, naar man ikke er rask, og det bliver nok bedre, naar nogen Tid er gaaet.

De af danske Venner holdte Børn vil jeg nu skrive til Ochs om, skjøndt jeg meget vel seer, at jeg overlæsser mig med Arbeide, og Skolebygningen, som forsaavidt er færdig, have vi selv maattet afbenytte, da det lille Rum, vi boede i, blev os for varmt. Dog for Huusrums Skyld kan jeg nok skaffe Plads til dem, men vanskeligere bliver det at være for dem, hvad man burde og skulde. Det er jo ogsaa endnu et Spørgsmaal, om Ochs vil lade mig faae dem. Han tilbragte en Dag her hos os i forrige Uge og saae nok, at vi laae midt i Byggeriet og at min Kone ikke var vel, og deri kan han maaskee finde en Grund eller et Paaskud til ikke at lade dem gaae.

De skrev engang, kjære Dr. Kalkar, om at udsende 2 Andre til næste Sommer, og dersom De tænker paa at sende dem her til Trikolur, saa lad mig dog snart vide, hvad det er for Mennesker; thi jeg hører kun saa grumme lidet Godt fra Skolen; og er det ikke alvorlige og troende Christne og Mennesker med sund Menneskeforstand, saa lad os blive fri for dem. Og vi ville hjælpes ad at bede Herren om at udsee sig Arbeidere til sin Høst; thi uden Han gjør det og arbeider med levende, formaa vi ingen Ting.

Paasken er nu tilende med fine Glæder og Travlheder. Jeg har prædiket hver Helligdag for de faa Christne, jeg har her, i Alt 14 Sjæle, og første Paaskedag nøde vi i Forening (10 Sjæle) den hellige Nadver. Katecheten Joseph, som forhen var hos Ochs, kom til mig ved April og har begyndt sin Virksomhed her i de omliggende Byer. Glem ikke at bede for Deres lille Siloam og for dem, som i al Skrøbelighed gjerne ville virke en lille Smule til Herrens Ære.

Min Kone hilser Dem hjerteligt.

Deres ærbødigst hengivne

P. Andersen.

Efterskrift. De 220 Rdl. skal jeg sende Ochs, dersom han ikke vil af med Børnene.

117.

Fra Missionær Ochs

d. 29 April 1870.

Jeg har med Tak at tilkjendegive Dem Modtagelsen af Deres kjære Brev af 9de Marts, som ankom her d. 16de April med en Vexel stor Lstr. 44. 3. 9*) . . .

De bemærker, at De tænker, at vor Ven Andersen kunde nu modtage de af de danske Venner holdte Børn. Vel yttrede De engang i Deres Brev af 29de Mai 1869, at det paa en Forsamling af Udsendinge fra Kredsforeningerne skulde afgjøres, om man fremdeles fra Begyndelsen af Aaret 1870 kunde underholde Børn i Vaisenhuset her; men da De ogsaa i Missionsbladet (1869, Tillæg Nr. 4) bemærkede, at de danske Missionærer i Ostindien ikke havde nogen Lyst til og meente heller ikke at have Kald til Skolegjerningen, saa vilde Deres ovenomtalte Bemærkning være kommet mig ganske uventet**), dersom ikke, som de Indfødte lade sig forlyde med, Broder Andersen allerede havde talt med disse Børn om en Flytning til Trikolur. Om jeg nu skal forstaae Deres Bemærkning som en directe Anviisning til at over-

---

*) Det Udeladte angaaer nogle Pengesager.

**) Cfr. dog Brevet af 12te Septbr. 1869, S. 251.

give Broder Andersen Børnene, om jeg skal tilbyde ham dem eller vente indtil han kommer, er mig ikke klart.

Directionen anfører ingen Grund, hvorfor den vil tage disse Børn ud af min Pleie og overgive dem til en Anden, og et Spørgsmaal derom kan synes upassende; men da der i ovennævnte Missionsblad indeholdes den saa lidet sande som beviste Beskyldning, der er berettet Dem, at jeg behandler Børnene saa strengt, og den, saavidt jeg veed, ikke er berigtiget: altsaa hiin formeentlige Behandling kan ansees som Grunden til, at Børnene skulle tages bort herfra, saa vil Directionen ikke finde min Bøn om Motivering for ubeføiet, tilmed da jeg jo har at værge for Skolens gode Navn for de Børns Skyld, der blive her, for de Venners Skyld, som understøtte dem, og for min egen Persons Skyld. Thi ogsaa fra Tydskland er jeg bleven gjort opmærksom paa ovennævnte Beskyldning; men at bevise dens Grundløshed ved at nævne den urene Kilde, af hvilken den er udflydt, er ikke vanskeligt.

Men for strax her at udtale mig fuldkomment om Overgivelsen af disse Børn, tillader jeg mig at gjøre Dem opmærksom paa nogle Punkter, som her komme i Betragtning, og det er:

1. Børnenes Vel. Dermed mener jeg ikke, at Broder Andersen, om han end ikke har Lyst eller føler Kald dertil, ikke kan sørge ligesaagodt for Børnene som jeg; men havde han endog Lokaliteterne for Drengene og for Pigerne, hvilke han endnu ikke har, saa er det dog et Spørgsmaal, hvorledes det vil forholde sig med Underviisningen. Børnene blive underviste i 3 Klasser af 3 Lærere, Pigerne desuden af en Lærerinde; nogle af de af de danske Venner underholdte Børn ere i den første, nogle i den anden, andre i den tredie Klasse. De i den øverste Klasse ere temmelig vidt fremskredne. Skulde Børnene nu ikke have Skade i deres Underviisning, saa maatte Andersen have de nødvendige Lærekræfter, hvilke endnu fattes ham. Han har nu vel indrettet et Lokale, der kan tjene til Skole og Gudstjeneste; i dette boer han nu selv, indtil han faaer sit eget Huus færdigt; men indtil dette maa der gaae nogen Tid hen. Men han maa ogsaa

have et særskilt Lokale til Pigebørnene, hvilke i Indien behøve en ganske eiendommelig Behandling, og som kun kan times dem af en Kvinde, der kan Tamulisk; Fru Andersen vil endog med den bedste Villie ikke lære det i det første Aar.

2. Samtykke fra dem, hvem Børnene tilhøre. Børnene ere overgivne mig ved en skriftlig Contrakt. Jeg kan sende dem tilbage til dem, der have overgivet mig dem, men jeg kan ikke uden deres Samtykke overgive dem til Andre. De fleste af Børnene ere her fra Nærheden, nogle fra den her liggende Landsby; nogle af Børnenes Paarørende staae i Forbindelse med Menigheden her, andre ere fraværende. Nu kjender jeg de Folk for godt til at jeg skulde troe, at de vilde give deres Samtykke til, at jeg sendte deres Børn fra denne Skole, i hvilken de vide at de ere godt opbevarede, til et Sted, der ligger 36 Mile herfra, og en Skole — som uden at tale om, hvordan den kan holdes — endnu ikke er til.

Vil Directionen i Fremtiden ikke underholde Børnene her, saa afhænger dette naturligviis af dens Forgodtbefindende; ikkun beder jeg at maatte faae dette ret betimeligt at vide, for at der paa anden Vei kan sørges for de Børn, der ikke lade sig overføre; ligeledes beder jeg at tilstille mig Kostpengene ogsaa for den Tid, Directionen underholder dem. Vil Directionen, at Andersen skal have en saadan Skole, saa er det for ham og for Missionen meget bedre at samle Børn fra hiin Egn. For det Første maatte det være tilraadeligt at grunde en Station ikke blot ved Opførelsen af Bygninger, men ogsaa ved Samling af Sjæle og lade ham have frie Hænder.

Med Ønsket om al Velsignelse og alt Godt fra Herren o. s. v.

118.

Til Missionær Andersen i Siloam ved Trikolur

d. 19 Mai 1870.

Jeg har hver Dag, kjære Andersen! ventet paa Brev fra Dem; men da jeg nu har adskillige Ting at tilskrive Dem om, vil jeg ikke opsætte det længere. . . . .

Det Første er, at vi agte at sende Dem 1 eller 2 af vore Brødre fra Missionsskolen til Medhjælpere. Poulsen vil sikkert komme til Dem, om Gud vil; med Hensyn til Larsen er det endnu usikkert, da han har nogen Betænkelighed, idet man har gjort ham bange for, at han ikke kan lære Sproget. De unge Mænd skulle naturligviis først være Medhjælpere og anvende de første Aar paa at tilegne sig Sproget, i hvilken Henseende vi vente, at De vil give Anviisning. Det vil af Deres egen Erfaring fremgaae, at en indfødt Lærer (en Mundschi) er det Allernødvendigste og det Gavnligste, hvorfor vi bede Dem om at være betænkt paa en saadan. Dernæst maa der jo bygges Plads til Deres Medhjælpere; jeg vil bede Dem om at være betænkt paa at indrette en tarvelig Bolig for disse og lade mig vide, hvormeget De troer, at en saadan kan koste, da skulle vi sende Dem Penge dertil. Endelig vilde vi gjerne vide, til hvilken Tid paa Aaret De anseer det for det Bedste, at disse unge Mennesker ankomme; thi da de rimeligviis ville komme til at reise over Suez, er det nødvendigt at vide, hvilken Tid der er den hensigtsmæssigste til Afreisen. Det er ikke uden Bekymring, at jeg skriver Dem til angaaende dette Anliggende; thi efter de sørgelige Erfaringer, vi have gjort med Hjorth og Thomsen, svæve jo mørke Skyer over vor Gjerning, som har mange Modstandere baade indenfor og udenfor de Troendes Kreds. Jeg har det Haab til Herren, at han vil give Naade til denne Udsendelse, og at De, kjære Andersen! vil tilligemed Deres Hustru gjøre Alt for, at der kan finde et broderligt Forhold Sted imellem Dem og dem, som komme til Dem.

Og i Tillid hertil hilser jeg Dem og Deres kjære Hustru med Kjærlighedens bedste Hilsen og ønsker Dem Guds Velsignelse i al Deres Gjerning.

119.

Til Missionær Andersen i Trikolur i Ostindien

d. 3 Juni 1870.

Det har bedrøvet os, kjære Andersen! af Deres Brev af

19de April d. A. at erfare, at Deres elskede Hustru bestandig føler sig ilde tilpas; vi havde haabet, at nu skulde Deres glædelige Samliv ret begynde. Lad det være Dem en Trøst, at der i Hjemmet ere kjærlige Hjerter, som ofte tænke paa Dem og ønske, at Alt maatte gaae vel for Dem. Jeg haaber ogsaa, at de første klimatiske Ulemper snart ville være overvundne, og at hun — hvem vi bede at hilse — da atter vil komme til sin forrige Sundhed.

Af den Udsendelse, hvorom jeg skrev d. 19de Mai d. A., bliver der Intet. Samtidigt med, at Missionsselskabets Bestyrelse er bleven meget stærkt angreben i offentlige Tidender, gjorde fire af vor Missionsskoles Elever Oprør, hvorfor vi havde den Sorg at maatte afskedige dem. Saaledes er den Dom, som De fældede om Eleverne i Deres Brev af 19de April, bleven sørgeligt stadfæstet. Sandsynligviis vil der som en Følge heraf fremkomme adskillige Bevægelser; det er jo en Krisis for den danske Mission, hvilken efter Herrens naadige Førelse maa give en Udgang til Frelse. Mere vil jeg ikke skrive om denne Sag.

Fra Hr. Ochs har jeg under 29de April d. A. havt Brev, i hvilket han med Hensyn til de af de danske Venner holdte Børn yttrer, at han ikke vil kunne give dem fra sig, da Forældrene have overgivet dem til ham ved skriftlig Contrakt; han kan altsaa kun give dem tilbage til dem, som have overleveret dem til ham, hvilke maaskee ikke ønske, at Børnene fjernes saa langt fra deres Hjem. Der er Rimelighed i den Tale, da nu tilmed Deres Forhold nu, kjære Andersen! maa gjøre det ønskeligt for Dem at være fri for Skolearbeide for det Første, saa ansee vi det for det Retteste, at Børnene endnu en Tid blive hos Ochs. Jeg haaber, at dette ogsaa stemmer overeens med Deres Ønske. Skulde der være i Deres Kreds Børn, som De ogsaa ønsker at optage, da have vi Penge til 2—3 foruden dem hos Ochs, og Deres Hustru kunde da maaskee, naar hun blev rask, finde en behagelig Beskjæftigelse med saadanne Børn. Det glæder mig iøvrigt, at der er et venskabeligt Forhold mellem Dem og Hr. Ochs.

I Deres Brev af 28de Juni f. A. skrev De: „Jeg udbe-

talte Thomsen 221 Rupier, hvorimod han overdrog mig den Vexel, der efter Regelen i næste Maaned vil komme her for ham." Af den Grund troede vi, at han skyldte Dem disse Penge, og vi sendte Dem under 9de Marts 200 Rdl. som Thomsens Gjæld; nu erfare vi, at det er en Feiltagelse fra vor Side; vi bede Dem altsaa at betragte de 200 Rdl. som givne til Missionen for Juli Kvartal, hvilke De ellers vilde have erholdt tilsendt; for dette Kvartal følger Summen, jeg nævner. Nu sende vi Dem:

Deres Løn	250 Rdl.
Til Bygning efter Ønske . . .	500 —
For Børnene	120 —

Disse 120 Rdl. for Juli Kvartal saavelsom de forhen sendte 120 Rdl. for April Kvartal vilde De have den Godhed at tilstille Hr. Ochs. At Brevporto saavelsom det Øvrige, hvorom De skriver d. 19de April paa den Lap, som fulgte med, betales af Missionen, er en Selvfølge; alt dette afholdes af de 1000 Rdl., hvilke De aarlig modtager foruden Deres Løn 1000 Rdl. Siig mig oprigtigt, om denne Deres Løn er for knap; thi er den dette, skulle vi gjerne, saavidt vore Midler strække til, forøge den. Alt er jo imellem os et Tillidsforhold.

Vor Herre Jesus Christus styrke Dem med sin rige Naade til al god Gjerning og give Dem Aandens Frimodighed til at arbeide for hans store Sag efter de Evner, den Anledning og den Naade, han betroer Dem.

120.

Til Missionær Ochs

d. 3 Juni 1870.

Deres Brev af 29de April, kjære Hr. Ochs! saavelsom Deres Kvartalsberetning have vi rigtigt modtaget. At man i mange Henseender kan blive modløs, baade naar man seer paa sig selv, som ogsaa paa dem, for hvilke man vil arbeide, lader sig tænke; vi maae trøste og opløfte os derved, at Herrens Kraft fuldkommes i vor Skrøbelighed.

Med dette Brev modtager De Deres Løn for Juli Kvartal

af 400 Rdl.; jeg har ogsaa skrevet til Andersen, at han skulde overgive Dem Kostpengene for Børnene med 240 Rdl. for April og Juli Kvartaler; jeg haaber, at dette er skeet eller vil skee. Hvad disse Børn angaaer, saa havde vi jo, som jeg har tilskrevet Dem og Andersen, ønsket, at de vare komne til Siloam, naar Andersen var færdig med sin Bygning. Imidlertid maae vi dog tillægge de af Dem anførte Grunde Betydning, og da Andersen endnu ikke er istand til at besørge Børnene, og disse ere overgivne Dem af Forældrene, saa lade vi dem foreløbig blive i Bethanien, saaledes som det ogsaa er skeet. Kun ønske vi stundom at høre nogen Underretning om dem; ikke for vor Skyld, thi vi vide, at der ikke lader sig fortælle Noget om Børn, men for deres Velgjøreres Skyld, som gjerne ville høre Noget. Overhovedet veed De, hvor vanskelig Missionsmenigheden er, hvorledes den altid vil høre noget Nyt fra Stationen, omendskjøndt det er øiensynligt, at Missionæren ligesaa lidt altid har Noget at fortælle som den hjemlige Præst, da Alting gaaer sin rolige Gang mangt et Aar. „Men en Revolutionsaand gaaer nu ligesom igjennem hele Verden, ogsaa igjennem Missionen", hvilket vi ogsaa have erfaret.

Det glæder mig, at De omgaaes venligt og fredeligt med Andersen, og at De gjensidig besøge hinanden. Det er beklageligt, at Andersens Hustru, som er en fortrinlig Person, ikke endnu kan taale Klimaet, som det synes. Han har meldt os i sit Brev af 19de April, at De har indbudt hende til Dem. Vor Herre bevare den gode Sjæl. Han, den tro Overhyrde, som bærer os i al vor Svaghed med megen Barmhjertighed, give ogsaa Dem og Deres sin Velsignelse; han lade sit Rige altid gaae videre frem til de syndige Slægters Redning!

